

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Students' Perception of Chinese Identity in Thai Society amongst Upper

Secondary School Students in Thammasat Secondary School

หัวหน้าโครงการ ปริญญา มงคลพาณิชย์

ผู้ร่วมวิจัย ชุตินา เข้มเจริญ

คณะวิทยาการเรีนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2565

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Students' Perception of Chinese Identity in Thai Society amongst Upper

Secondary School Students in Thammasat Secondary School

หัวหน้าโครงการ ปริญญา มงคลพานิชย์

ผู้ร่วมวิจัย ชุตติมา เข้มเจริญ

คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์มุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยยุคปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน สัมภาษณ์นักเรียนจำนวน 10 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ด้านการดำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีพิธีกรรม ในเทศกาลจีน ด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล และด้านการให้ความสำคัญกับประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตมีความสำคัญในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.11, $\bar{X} = 2.83$, S.D. = 1.19 และ $\bar{X} = 2.63$, S.D. = 1.15 ตามลำดับ ส่วนด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไปมีความสำคัญในระดับน้อย $\bar{X} = 2.43$, S.D. = 1.12 และเมื่อพิจารณาอัตลักษณ์ทั้ง 16 ข้อโดยละเอียด พบว่า ข้อ 3 การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน และข้อ 10 การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ มีความสำคัญในระดับมาก ค่าเฉลี่ยมากที่สุด $\bar{X} = 3.60$, S.D. = 1.18 และ $\bar{X} = 3.60$, S.D. = 1.01 ตามลำดับ ส่วนข้อ 6 การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง มีความสำคัญในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด $\bar{X} = 1.76$, S.D. = 1.05 ส่วนข้ออื่น ๆ มีความสำคัญในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าทุกอัตลักษณ์ที่ยังคงพบเห็นได้ในทุกวันนี้ล้วนเป็นรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วจากความเป็นจีนตามชนบของคนไทยเชื้อสายจีนในอดีต ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งการศึกษา สภาพเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อิทธิพลจากต่างชาติทั้งเอเชียและตะวันตก ความมุ่งมั่นของคนรุ่นใหม่ที่มีต่ออัตลักษณ์จีน การถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกลืนกลายทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : อัตลักษณ์จีน ชาวไทยเชื้อสายจีน คนรุ่นใหม่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

This research aims to explore and analyze the views of upper secondary school students at Thammasat Secondary School on the characteristics of current Chinese identities in Thailand. Samples for this study were 327 of upper secondary school students at the school completed the questionnaire and 10 of them gave additional interviews. The statistics used for the analysis were mean and standard deviation

The results revealed that the level of preservation of Chinese traditions and culture, family bond and realization of its importance and placing importance on rites of passage were at moderate level ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 1.11, $\bar{X} = 2.83$, S.D. = 1.19 and $\bar{X} = 2.63$, S.D. = 1.15) respectively. There was a low level of values inherited from ancestors likely to be passed down to the next generation ($\bar{X} = 2.43$, S.D. = 1.12). When considering all 16 identities found that the identity no.3 using Chinese terms to address family members and non-relatives and the identity no.10 placing importance on the Chinese festivals were important at a high level with the same highest average ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 1.18 and $\bar{X} = 3.60$, S.D. = 1.01) respectively, the identity no.6 placing importance on a son being more important than a daughter and having more important roles and responsibilities than a daughter, there was a lowest level of importance ($\bar{X} = 1.76$, S.D. = 1.05), while other items were of moderate importance.

All these identities still visible today are patterns evolving from traditional Chineseness of historical Chinese Thais. Changes were caused by factors including education, economic conditions, technological advances, foreign influences from Asia and the West, young people's commitment to Chinese identity, inter-generational knowledge transfer, ethnic intermarriage and especially cultural assimilation.

Keywords: Chinese identity, Chinese-Thai people, new generation, upper secondary school student, Thammasat Secondary School

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการตรวจทาน ให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นเพื่อนร่วมงาน และผู้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เป็นอาสาสมัครและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณนางสาวภัททิรา เรืองเวช เลขานุการคณะฯ และหัวหน้างานบริหารสำนักงานและทรัพยากรบุคคลประจำคณะวิทยาการรับรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่คอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้วิจัยอยู่เสมอ ทั้งการจัดเตรียมเอกสารและช่วยติดต่อประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเล่มให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณผู้เขียน ผู้จัดพิมพ์หนังสือหรือเอกสาร รวมทั้งผู้จัดทำข้อมูลออนไลน์ทุกท่าน ในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกง่ายดายในการค้นคว้าตลอดการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้องที่ให้ความห่วงใย และเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยมาโดยตลอด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณไปยังกัลยาณมิตรทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยในทุกขั้นตอนการทำงานเสมอมา จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บัญชีตาราง	ฉ
บัญชีภาพประกอบ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	5
1.4 คำจำกัดความ	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์	8
2.2 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์จีนในประเทศไทย	11
2.2.1 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตภายในครอบครัว	11
2.2.2 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านความเชื่อและศาสนา	13
2.2.3 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านภาษา ประเพณี และวัฒนธรรม	16
2.2.4 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ผ่านนิทาน นวนิยาย และละครโทรทัศน์	19

เรื่อง	หน้า
2.2.5 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนเชิงพื้นที่หรือในระดับสังคม	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล	29
3.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย	54
3.3 การนำเครื่องมือวิจัยไปใช้	57
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	57
3.5 การสัมภาษณ์อาสาสมัครครั้งที่ 1	59
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 บันทึกผลและเขียนรายงานวิจัย	59
บทที่ 4 ผลการวิจัย	60
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	60
4.2 ผลการวิเคราะห์มุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทย	63
4.2.1 การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่ฮึง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น ฮึงภากรณ์ (“ฮึง” มาจาก แซ่ฮึง)	72
4.2.2 การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล	74
4.2.3 การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ แอ่แก๋ อาม่า อาแปะ อาซ้อ	76
4.2.4 การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)	78
4.2.5 การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู	80
4.2.6 การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง	82
4.2.7 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง	84

เรื่อง	หน้า
4.2.8 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีน เหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย	87
4.2.9 การท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตาม ประเพณีจีน	89
4.2.10 การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง	92
4.2.11 การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด	94
4.2.12 การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (งต๊อง) เช่น มี การเผากระดาษเงินกระดาษทอง	97
4.2.13 การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส	99
4.2.14 การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน	101
4.2.15 การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเงิน	103
4.2.16 การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตรและความเชื่อในเรื่องสี มงคลกับการดำเนินชีวิต	105
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	108
5.1 สรุปผลการวิจัย	108
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	109
5.2.1 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่”	109
5.2.2 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดซื้อเล่นของลูกหลาน เป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล	110
5.2.3 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการเรียกกันในครอบครัวหรือ เรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน	111
5.2.4 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการบริหารกิจการสืบต่อจาก พ่อแม่ (ระบบกงสี)	112
5.2.5 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการเล่นเครื่องบรรพบุรุษที่ อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม	113

เรื่อง	หน้า
5.2.6 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง	115
5.2.7 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องลูกหลานที่มีเชื้อสายจีน จำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง	116
5.2.8 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย	119
5.2.9 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน	121
5.2.10 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ	123
5.2.11 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด	125
5.2.12 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (งเด็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง	127
5.2.13 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซ่ยิด) ให้ผู้อาวุโส	128
5.2.14 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดพิธีแต่งงานแบบจีน	129
5.2.15 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน	130
5.2.16 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต	132
5.3 ข้อเสนอแนะ	135
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก	150
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	151
ภาคผนวก ข หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน	153

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ค แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ	156
ภาคผนวก ง ผลประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	160
วิจัย	
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ปรับปรุงเป็นรูปแบบออนไลน์เพื่อนำไปใช้กับอาสาสมัคร	163
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	169
ภาคผนวก ช ผลการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	172
ภาคผนวก ซ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของทุกอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อ สายจีน	190
ประวัติโดยย่อผู้วิจัย	194
ประวัติโดยย่อผู้ร่วมวิจัย	195

บัญชีตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงอัตลักษณ์ความเป็นจีนแต่ละด้าน จำแนกตามหมวดหมู่	30
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามเพศ	60
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	61
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามจำนวนพี่น้องในครอบครัว (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)	61
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามการมีเชื้อสายจีน	62
4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล	63
4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป	65
4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีพิธีกรรมในเทศกาลจีน	66
4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านการให้ความสำคัญกับประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต	67
4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในแต่ละด้าน	68
6.1 ผลประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	161

ตารางที่	หน้า
6.2 ผลการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	173
6.3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของทุกอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน	191

บัญชีภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
4.1 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 1 การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่ฮึง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น ฮึงภากรณ์ (“ฮึง” มาจาก แซ่ฮึง)	72
4.2 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 2 การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล	74
4.3 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 3 การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ ถั่วแถ่ อาม่า อาแปะ อาซ้อ	76
4.4 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 4 การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)	78
4.5 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 5 การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู	81
4.6 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 6 การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง	83
4.7 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 7 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง	85
4.8 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 8 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย	88
4.9 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 9 การท่องเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน	90
4.10 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 10 การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข็งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง	92
4.11 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 11 การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด	95

ภาพที่	หน้า
4.12 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 12 การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (งต๋ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง	97
4.13 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 13 การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส	99
4.14 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 14 การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน	101
4.15 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 15 การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าเงิน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเงิน	103
4.16 ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 16 การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต	105
6.1 หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน	154
6.2 หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน (ฉบับต่ออายุ)	155

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนนั้นมีปรากฏมาตั้งแต่ยุคก่อนสมัยสุโขทัย ดังที่ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 ได้มีนักสำรวจค้นพบหลักฐานการบุกเบิกเข้ามาทำเหมืองแร่แถบภาคใต้ของไทย อันนำมาสู่ข้อสันนิษฐานของการมีลูกหลานเชื้อสายจีนเกิดขึ้นครั้งแรกในแดนสยาม (จี. วิลเลียม สกินเนอร์, 2548, น. 1-3) หลังจากนั้นเป็นต้นมาตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์ไทยจะพบการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับจีนเรื่อยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยต่อมาจนสมัยอยุธยาที่พบหลักฐานอันแสดงถึงถิ่นที่อยู่และร่องรอยศิลปวิทยาของชาวจีนในสยาม (วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ, 2560, น. 170-173) ตลอดจนสมัยรัตนโกสินทร์ที่ชาวจีนย้ายถิ่นฐานจากแถบพระบรมมหาราชวังมายังบริเวณลำเพ็ญและเยาวราชที่ซึ่งกลายเป็นพื้นที่ย่านชาวจีนที่ใหญ่ที่สุดในกรุงเทพฯ จวบจนกระทั่งถึงปัจจุบัน (กุลศิริ อรุณภาคย์, 2553, น. 7-8)

ชาวจีนที่มาอาศัยในประเทศไทยถึงแม้จะมีอยู่ 5 กลุ่มชาติพันธุ์ (บำรุง สุขพรรณ, 2524, น. 29-30) แต่เมื่อเวลาผ่านไปความแตกต่างหลากหลายของชาวจีนเหล่านี้ได้มาผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทย จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ของความเป็นจีนในสังคมไทยขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ระหว่างไทย-จีน การปรับตัวของคนจีนหรือคนเชื้อสายจีนที่ยอมปฏิบัติตามนโยบายของรัฐไทยก็ตาม ย่อมปฏิเสธมิได้ว่าการหลอมรวม ปรับตัว และปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมจีนในสังคมไทยเหล่านี้ย่อมจะถูกส่งต่อและถ่ายทอดไปยังรุ่นสู่รุ่นมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป อาจมีทั้งจุดร่วมและจุดต่างของความรู้ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และบางอย่างอาจสูญหายไปตามกาลเวลา

การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์จีนในไทยยุคปัจจุบันสะท้อนถึงการปรับตัวตามบริบททางสังคมระหว่างอัตลักษณ์ความเป็นจีนตามขนบกับความเป็นจีนสมัยใหม่ สามารถพบเห็นได้มากในย่านเยาวราชซึ่งปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญโดยเฉพาะช่วงเทศกาลตรุษจีน ถึงแม้คนจีนรุ่นเก่าที่สืบทอดเชื้อสายมาตั้งแต่รุ่นที่ 1 เรื่อยมาจะยังเคร่งครัดกับการไหว้เจ้าที่ยังคงยึดถือของไหว้เป็นขนม

จันอับหรือส้มซึ่งเป็นผลไม้มงคลของเทศกาลก็ตาม ในปัจจุบันนี้มีลูกหลานจีนรุ่นใหม่ (ที่เป็นสมาชิกรุ่นที่ 3 และ 4) ที่ประกอบธุรกิจด้วยการเปิดคาเฟ่กันมากขึ้น เป็นการปรับตัวให้เข้ากับไลฟ์สไตล์ของคนรุ่นใหม่แล้วนำไฮไลต์ของเทศกาลอย่างอาหารมงคลหรือผลไม้มงคลอย่าง “ส้ม” ที่หมายถึงความมั่งคั่ง มาสร้างสรรค์รสชาติอาหารสื่อเชื่อมโยงถึงคติบางอย่างของเทศกาลตรุษจีนด้วย เช่น การทำไอศกรีมรสส้ม หรือขนมหวานที่ราดด้วยแยมสตรอว์เบอร์รี “สีแดง” ซึ่งเป็นสีมงคลของเทศกาลตรุษจีนมาสร้างสรรค์รสชาติของหวานให้เป็นเมนูที่สื่อถึงการเฉลิมฉลอง มีบางครอบครัวที่ถึงแม้ลูกหลานจะมีการทำธุรกิจสมัยใหม่แต่การไหว้เจ้าก็ยังคงยึดแบบดั้งเดิมตามบรรพบุรุษ แต่จะมีการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมอาหารบางอย่างตามลักษณะของธุรกิจที่ประกอบ เช่น ร้านอาหารทะเลก็จะมีมีการนำปลา (หมายถึงความอุดมสมบูรณ์) ปู (หมายถึงความเจริญก้าวหน้า) กุ้ง (หมายถึงความรุ่งเรือง การมีอำนาจ) และปลาหมึกแห้ง (หมายถึงความรู้) อย่างไรก็ตามคนรุ่นใหม่ได้ให้คำตอบว่า การไหว้เจ้าสำหรับพวกเขานั้นไม่ได้เคร่งครัดว่าจะต้องไหว้ด้วยอาหารตามแบบบรรพบุรุษเสมอไป แต่จะเลือกจากสิ่งที่หาซื้อได้สะดวกที่สุดที่ร้านค้าในเยาวราชมีขาย นอกจากนี้ยังพบว่าช่วงเทศกาลตรุษจีนของเจ้าของกิจการเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ในเยาวราชมักจะกราบไหว้ขอพรเรื่องความร่ำรวยจากเทพไฉ่ซิงเอี้ยกันมาก (Tam J, 2565) ก็สะท้อนถึงเรื่องความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าของคนเชื้อสายจีนได้เช่นกัน

การพยายามหลอมรวมคนเชื้อสายจีนต่างรุ่นให้ผสมกลมกลืนกันอย่างเข้าใจนั้นยังสามารถเห็นได้จากงานเทศกาลไหว้พระจันทร์-โคมไฟ สืบสานวิถีเยาวราชส่งต่อคนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2563 จุดประสงค์ของงานนี้คือการเห็นคุณค่า เข้าใจการเปลี่ยนผ่าน และสร้างการต่อยอดเทศกาลไหว้พระจันทร์ในย่านเยาวราชที่ส่งต่อจากคนจีนรุ่นเกาสู่คนจีนรุ่นใหม่ เนื่องด้วยระยะเวลาที่ผ่านมาเทศกาลนี้นับวันมีแต่จะเลือนหายไป ดังที่ลูกหลานจีนรุ่นที่ 3 บางส่วนได้สะท้อนว่าตนเองได้พบเห็นเทศกาลนี้มาตั้งแต่เด็ก หากชุมชนจะรักษาเทศกาลนี้ไว้ควรปรับเปลี่ยนให้ตอบโจทย์กับคนรุ่นใหม่และทำอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้แก่นแท้ของเทศกาลเปลี่ยนแปลงไปจนสูญเสียอัตลักษณ์ การจัดงานนี้สะท้อนให้เห็นถึงการพยายามรักษาความเป็นเยาวราชแบบดั้งเดิมที่รู้คุณค่าของความเป็นจีนตามที่คนรุ่นอาภังกรมาได้สร้างมา เพียงแต่ต้องเปลี่ยนภาษาในการสื่อสารใหม่ให้เหมาะสมแก่คนรุ่นใหม่ คนรุ่นเกาจึงต้องเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่คิดริเริ่มเพื่อหาจุดที่ลงตัวของเทศกาลแต่ยังคงรักษาแก่นแท้เอาไว้ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) บทสะท้อนดังกล่าวทำให้เห็นว่าลูกหลานจีนบางส่วนเปิดใจต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีที่มีได้ยึดติดรูปแบบดั้งเดิมตามขนบเสียทีเดียว

พื้นที่ตลาดน้อยถือเป็นย่านเงินสำคัญอีกแห่งหนึ่งใกล้กับเยาวราช ปัจจุบันมักจะมีการนำผลงานศิลปะหรือนิทรรศการไปจัดแสดง ดังเช่นข้อมูลของ The Momentum ที่นำเสนอเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ได้มีการนำศิลปินไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ซึ่งส่วนมากเป็นคนรุ่นที่ 3 ลงมา มาสร้างงานศิลปะผ่านหน้าโฆษณาในหนังสือพิมพ์ชิงจางเอี้ยน หนังสือพิมพ์จีนเก่าแก่ที่ยังหลงเหลือคนอ่านเป็นคนจีนรุ่นที่ 1 และ 2 ที่บางคนไม่รู้ภาษาไทยเลย วัตถุประสงค์ของกิจกรรมคือ ช่วยส่งสารจากคนเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ไปถึงคนจีนรุ่นเก่า เป็นการเล่นกับอายุและช่องว่างระหว่างวัยเสมือนเป็นการเชื่อมร้อยรอยต่อของความเป็นจีนระหว่างรุ่น สิ่งที่น่าสนใจพบว่าศิลปินสามคนที่มาให้สัมภาษณ์นั้นมีชีวิตผูกพันกับวิถีชีวิตแบบจีนมาตั้งแต่เด็กเนื่องจากเติบโตในครอบครัวคนจีน แต่พอโตขึ้นวัฒนธรรมจีนหลายอย่างที่เคยเข้มข้นก็ค่อย ๆ เจือจางและขาดช่วงลงไป เช่น การไหว้เจ้า ไหว้เซ่งเม้ง ที่คนรุ่นใหม่ไม่ได้สืบทอด ทั้งเกิดจากรุ่นพ่อแม่ไม่ได้บังคับในการถ่ายทอดให้ รวมถึงคนรุ่นใหม่ก็ไม่ได้ใส่ใจที่จะสืบทอดเพราะรู้สึกว่ามันไม่ได้เป็นคนจีนแล้ว ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยด้านครอบครัว ทั้งการแต่งงานแล้วออกไปสร้างครอบครัวใหม่ และการที่ลูกหลานจีนรุ่นหลังมีได้อยู่กันครอบครัวใหญ่เหมือนคนรุ่นพ่อแม่ก็ส่งผลต่อการสืบทอดความเป็นจีนเช่นกัน เนื่องจากพิธีกรรมหลายอย่างต้องอาศัยคนในครอบครัวร่วมมือกันทำ อย่างไรก็ตามแม้คนรุ่นที่ 3 เหล่านี้จะมีได้สืบทอดความเป็นจีนตามแบบแผนบรรพบุรุษก็จริง แต่จากบทสัมภาษณ์บางส่วนก็ทำให้เห็นว่ารุ่นพ่อแม่เองก็เข้าใจในคนรุ่นใหม่ มิได้บังคับขู่เข็ญให้ต้องสืบทอดเคร่งครัดแต่อย่างใด หรือถ้าจะสืบทอดก็ขอให้ยึดเพียง “แก่นสาร” ของพิธีกรรมเอาไว้ก็พอ (พิมพ์ชนก พุกสุข, 2563)

ประเด็นเรื่องเพศชายหญิงในปัจจุบันสำหรับคนรุ่นใหม่ก็เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะกระแสเรื่องความเท่าเทียมที่ส่งผลต่อการมองบทบาทของผู้หญิง สำหรับผู้หญิงเชื้อสายจีนในสังคมไทยยุคนี้ได้แสดงให้เห็นว่า หญิงไทยเชื้อสายจีนยุคใหม่ก็มีความสามารถไม่แพ้ผู้ชาย เนื่องด้วยปัจจัยทางสังคมที่เปิดกว้างขึ้นทำให้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาสมัยใหม่ บางคนไปศึกษาต่างประเทศ และได้ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของธุรกิจ หลายคนยังคงดูแลธุรกิจสืบทอดจากครอบครัวควบคู่ไปด้วย (แพรว, 2564) อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ประสบความสำเร็จนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าคนเหล่านี้มีความขยัน อดทน และชอบทำการค้า ซึ่งตรงกับภาพจำของคนจีนที่ชอบค้าขาย

จากที่กล่าวมาเป็นเพียงบางส่วนของอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยที่ทำให้เราเห็นว่ามันสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบตามแต่บริบทของยุคสมัย แต่สิ่งสำคัญสำหรับคนในยุคนี้ที่เมื่อจบการศึกษาแล้วเข้าสู่ชีวิตการทำงานจะมีโอกาสพบเจอมากขึ้นก็คือ การต้องมี

ปฏิสัมพันธ์กับคนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ รวมถึงนักธุรกิจจีนที่เข้ามาลงทุนทำกิจการในไทย อันเนื่องมาจากการเปิดประเทศของจีน และการเปิดกว้างให้นักลงทุนชาวจีนเข้ามาทำธุรกิจในไทยทำให้เกิดปรากฏการณ์การเกิดไชน่าทาวน์แห่งใหม่ในกรุงเทพฯ มากขึ้นเรื่อย ๆ นอกเหนือจากย่านเยาวราชที่เป็นชุมชนจีนดั้งเดิม (ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย, 2561) หรือการซื้อกิจการบางอย่างจากนายทุนไทยแล้วปรับปรุงโฉมการดำเนินกิจการโดยใช้ภาษาจีนเป็นหลักก็มีให้เห็น คนจีนที่เข้ามาเป็นจีนรุ่นใหม่ที่มาพร้อมเทคโนโลยี ไม่ได้มาแบบเสื้อผืนหมอนใบเช่นบรรพบุรุษ ดังนั้นทัศนคติที่คนจีนเหล่านี้มีติดตัวมาจึงแตกต่างจากคนจีนรุ่นเก่าด้วย (แสงไทย คำภูไท, 2563) นั่นเท่ากับว่าคนไทยรุ่นใหม่ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนในยุคนี้จะมีโอกาสเผชิญแนวคิดของคนจีนทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มคนจีนเก่าที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนเดิม อยู่อาศัยในประเทศไทยโดยสืบสายเลือดจากคนจีนเสื้อผืนหมอนใบ สืบทอดอัตลักษณ์และประยุต์จารีตประเพณีของบรรพบุรุษต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน กับคนจีนกลุ่มใหม่ที่เข้ามาตั้งรกรากสร้างครอบครัวและปลูกฝังแนวคิดของความเป็นจีนอีกแบบหนึ่งที่แตกต่างจากคนจีนรุ่นเก่า ซึ่งอาจทำให้อัตลักษณ์แบบจีนดั้งเดิมในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

สถานการณ์เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูอยู่ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีความสนใจต่อปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น โดยเฉพาะกับนักเรียนในโรงเรียนซึ่งเป็นเด็กรุ่นใหม่ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีน แต่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคมที่อัตลักษณ์จีนล้วนผสมกลมกลืนกับความเป็นไทย และยังมีแนวโน้มที่อัตลักษณ์เหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงได้อีกในอนาคต นี่จึงเป็นโอกาสอันดีที่ผู้วิจัยจะได้ดำเนินตามปรัชญาของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ว่า “การเรียนรู้ที่ดีเป็นสิ่งประเสริฐสุดของชีวิต” เพื่อจะนำพาให้นักเรียนซึ่งเป็นหนึ่งใน “ระบบนิเวศการเรียนรู้” ของโรงเรียนนั้นได้ตระหนัก เข้าใจ เข้าถึง และเท่าทันปรากฏการณ์ทางสังคม อีกทั้งสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (เป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง, 2564, น. 1, 6)

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีปณิธานที่มุ่งพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและการค้นพบศักยภาพของตนเองเพื่อต่อยอดในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สามารถก้าวกับการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยมีสมาชิกส่วนอื่นของระบบนิเวศการเรียนรู้ (ครอบครัว โรงเรียน ครู และสังคม) ช่วยระดมการมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม (หลักสูตรโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2566, น. 7) นอกจากนี้โรงเรียนสาธิตแห่ง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ยังเป็นสถานที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่หน่วยงานภายนอก รวมถึงคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตลอดจนเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ชุมชน และจังหวัดใกล้เคียง (หลักสูตรโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2566, น. 3)

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาว่า คนรุ่นใหม่ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนในปัจจุบัน ซึ่งในที่นี้หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์และวัฒนธรรมจีนมาบ้างแล้วในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะมีมุมมองต่อ “อัตลักษณ์จีน” ในสังคมไทยปัจจุบันอย่างไร นอกจากงานวิจัยนี้จะทำให้เห็นมุมมองของคนรุ่นใหม่ที่มีต่ออัตลักษณ์ความเป็นจีนแล้ว ยังทำให้เห็นด้วยว่าอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยด้านต่าง ๆ นั้นเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างไร และมีแนวโน้มที่จะคลี่คลายอย่างไรในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อสำรวจมุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์มุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยยุคปัจจุบันว่าเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างไร หรือมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างไร

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ประชากร นักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 766 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 360 คน แต่ที่สามารถเก็บข้อมูลได้มีจำนวนทั้งสิ้น 327 คน

1.3.3 แบบแผนการวิจัย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยเป็นการสำรวจแนวคิดเกี่ยวกับมุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.3.4 เครื่องมือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยการศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และแบบสัมภาษณ์ภายใต้ชื่อโครงการเดียวกัน

1.4 คำจำกัดความ

อัตลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่แสดงความเป็นตัวตนของคน บ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล ที่ไม่เหมือนกับสังคมอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เป็นตัวตนภายนอก เช่น ภาษา กิริยาท่าทาง การแสดงออกต่อบุคคลอื่น และลักษณะที่เป็นตัวตนภายใน เช่น นิสัย ความรู้สึก ความคิด คตินิยม ความเชื่อ และสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ (ยุรฉัตร บุญสนิท, 2546, น. 65)

อัตลักษณ์จีน หมายถึง ความเป็นจีนทั้งในด้านประเพณี พิธีกรรม วิถีชีวิต วัฒนธรรม ค่านิยม วิถีปฏิบัติ และความเชื่อ ที่ยังคงยึดแบบแผนดั้งเดิมอยู่มากมีความใกล้เคียงกับธรรมเนียมปฏิบัติจากเมืองจีนซึ่งมักติดตัวมากับชาวจีนอพยพหรือชาวจีนรุ่นที่ 1 แต่ความเป็นจีนเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปอันเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ในช่วงของสมาชิกรุ่นที่ 2 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงลูกหลานจีนรุ่นปัจจุบันนับเป็นรุ่นที่ 4 และ 5

ชาวไทยเชื้อสายจีน ในที่นี้จะหมายถึง 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ ชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นลูกของชาวจีนอพยพ คนกลุ่มนี้จะมีบิดาหรือมารดาเป็นคนจีน กลุ่มที่สองคือ ชาวไทยเชื้อสายจีนที่เป็นลูกหลานของคนกลุ่มแรก ดังนั้นคนกลุ่มนี้อาจจะมีเชื้อชาติหรือสัญชาติไทยแล้ว แต่มีบรรพบุรุษเป็นคนจีนหรือเป็นคนไทยเชื้อสายจีน

คนรุ่นใหม่ ในที่นี้จะหมายถึง คนรุ่นราวคราวเดียวกันกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัยทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนในปัจจุบันที่จะมีโอกาสเผชิญการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ความเป็นจีนในสังคมไทยในวันข้างหน้าซึ่งอาจจะแตกต่างกับอัตลักษณ์ความเป็นจีนที่พวกเขาพบเจออยู่ในปัจจุบัน

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีน ซึ่งในที่นี้เป็นทั้งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครในการตอบแบบสอบถาม รวมถึงเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัยบทที่ 4-5 ผู้วิจัยจะเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ผู้ตอบแบบสอบถาม” หรือ “ผู้ถูกสัมภาษณ์”

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หมายถึง โรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เป็นหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ภายใต้การกำกับของคณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องการศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์

2.2 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์จีนในประเทศไทย

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์

อัตลักษณ์เป็นภาษาบาลี มาจากคำว่า อตฺต หมายถึงตัวตน รวมกับคำว่า ลักษณะ หมายถึงลักษณะเฉพาะตัว ในทางวัฒนธรรมคำว่าอัตลักษณ์เป็นการให้ความหมายเชิงคุณค่าที่ได้รับ การยอมรับ (สุทธิ กาบพิลา, 2558, น. 11) ปัจจุบันมีงานศึกษาที่ให้ความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิตติอาษา (2544) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากการพิจารณาสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในวิถีชีวิตของผู้คน ทั้งพิธีกรรม การแต่งกาย ภาษา อาหาร อาชีพ สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างความเป็นตัวตนและบ่งบอกถึงความเป็นสมาชิกในกลุ่มได้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่แบ่งแยกความเป็น “พวกเรา” “พวกเขา” ให้ออกจากกันได้

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2545) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่บ่งบอกลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล เป็นสิ่งที่ใช้สร้างภาพตัวตนของบุคคล เราจึงสามารถเลือกใช้หรือนำสิ่งใดมาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของตนเองได้ ดังนั้นอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งอัตลักษณ์ยังสามารถทำให้ตัวเรารู้สึกว่าเป็นหนึ่งเดียวกันกับกลุ่มของเราได้

ขวัญชีวัน บัวแดง (2546) กล่าวว่า การสร้างอัตลักษณ์เกิดจากการเลือก ปรับใช้ และผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนกลุ่มหนึ่งบนพื้นฐานของวัฒนธรรมหลายอย่างที่คนกลุ่มนั้นมีปฏิสัมพันธ์ด้วย อัตลักษณ์จึงเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงออกถึงตัวตนที่มีความเป็นหนึ่งเดียวกันของ

กลุ่ม รูปแบบของการแสดงออกจะไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับว่าอัตลักษณ์นั้นกำลังต่อรองกับกลุ่มอำนาจใด เพื่อจะยังคงความอยู่รอด และสร้างสถานภาพให้กับกลุ่มของตนเอง

สุจรรยา โชติช่วง (2554) กล่าวว่า อัตลักษณ์ หมายถึง คุณสมบัติของบุคคลหรือสิ่งของ ที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตน เป็นสำนึกที่บุคคลรับรู้ว่าเขาคือใคร มีลักษณะอย่างไร มีความเชื่อ ลักษณะนิสัยอย่างไร สิ่งเหล่านั้นแตกต่างจากคนอื่นหรือกลุ่มอื่นอย่างไร และสิ่งเหล่านั้นอาจแสดงออก ได้ผ่านทางตัวแทนความมีตัวตน เช่น สถานะของบุคคล เพศ ตำแหน่ง บทบาท หรืออาจเป็น สัญลักษณ์ เช่น การแสดงออกทางพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ตำนาน ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็น อัตลักษณ์ทางสังคมที่คนในสังคมมีส่วนร่วม

พินวิไล ปริบุญณะ (2555) กล่าวว่า อัตลักษณ์เกิดจากกระบวนการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์หรือสร้างความสัมพันธ์กับคนกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็น “เรา” หรือ “พวกเรา” ที่แตกต่างจาก “พวกเขา” อย่างไร อัตลักษณ์จะมีลักษณะเฉพาะบุคคลอาจเหมือน หรือต่างจากคนอื่นก็ได้ อีกทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์ทางสังคม

วันจรัตน์ เดชวิสัย และทวนธง ครุฑจ้อน (2557) กล่าวว่า อัตลักษณ์ หมายถึง การสร้างความหมายเชิงวัฒนธรรมให้แก่ตัวตนในปัจเจกหรือในกลุ่ม เพื่อตระหนักในคุณค่าชีวิตของตน ตามความหมายที่กลุ่มตนเองสร้างขึ้น

ณัฐนันท์ คำภา และคณะ (2558) กล่าวว่า อัตลักษณ์ หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทั้งจากการมองตัวเองและบุคคลอื่นมองเรา เป็นผลของวาทกรรมต่าง ๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

สุทธิ กาบพิลา (2558) กล่าวว่า อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่บุคคลมีความรู้สึกตระหนักรู้ร่วมกัน ในบางอย่างเกี่ยวกับตัวตนของเรา และการยอมรับในตัวตนของเราที่แสดงให้เห็นว่าเหมือนหรือแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร การเลือกว่าจะนำอัตลักษณ์ใดมาแสดงนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของเวลาและพื้นที่ อัตลักษณ์อาจกำหนดได้จากบุคคลเป็นผู้กำหนดเอง หรือกำหนดโดยสังคม ดังนั้นอัตลักษณ์กับสังคมจึงแยกขาดจากกันไม่ได้

เกษรา ศรีนาคา (2560) กล่าวว่า อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของ ภาครัฐจากการใช้ “สื่อ” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีอำนาจครอบงำผู้คนในสังคมและการเมือง แต่อัตลักษณ์สามารถถูกปรับเปลี่ยนได้ด้วยการรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อจำพวกศิลปะ ไลฟ์สไตล์ หรือธรรมชาติ

ทางศาสนา การรู้เท่าทันบทบาททางการเมืองของสื่อจะช่วยให้รอดพ้นจากการถูกครอบงำทางความคิด ทำให้ผู้คนมีสติปัญญาสามารถยึดถือระบบคุณค่า และจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของตนในความสัมพันธ์ทางสังคมได้ดีขึ้น

อภิลักขณ์ ธรรมวิมุตติ และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) กล่าวว่า อัตลักษณ์ หมายถึง สิ่งที่เรา รู้สึกว่าเป็นเขาเป็นเรา เป็นสิ่งที่ทำให้รู้ความแตกต่างว่าพวกเราต่างจากพวกเขาอย่างไร อัตลักษณ์ ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ แต่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคมผ่านกระบวนการสร้างความเหมือนระหว่างกลุ่ม และมีการสืบทอดอัตลักษณ์ที่ขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อคนหรือกลุ่มอื่น ๆ

ปาริย วิสัยปาน (2562) กล่าวว่า การนิยามอัตลักษณ์มักแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะ ของสิ่งที่เหมือนกันกับสิ่งที่แตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกว่าเป็นพวกเรา พวกเขา อัตลักษณ์จึงเป็นความ พยายามที่จะสร้างขอบเขตที่ชัดเจนของบุคคลว่า “เราเป็นใคร” และ “แตกต่างจากคนอื่นอย่างไร” นอกจากนี้อัตลักษณ์ยังแสดงออกของสิ่งที่เป็นคู่ตรงข้ามได้ด้วย เช่น คนผิวขาว-ผิวสี ความปกติ-ความ เบี่ยงเบนจากปกติ และความเป็นชาย-หญิง ดังนั้นในความแตกต่างจะทำให้เรามองเห็นภาพของความ เหมือนได้

วันจรัตน์ เดชวิสัย และนาฏกานต์ ดิลกส์ (2566) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นการนิยาม ตัวตนที่มีเจตจำนงให้สังคมได้รับรู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างจากผู้อื่น กระบวนการสร้างตัวตน เกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความ เป็นตัวตนจึงต้องผ่านการรองรับทางสังคมจากผู้อื่น ซึ่งส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกลุ่มต่าง ๆ ใน สังคม

Barth (1969) กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นทางสังคม เกิดขึ้นจากการที่ บุคคลพยายามแสดงตัวตนว่าเขาเป็นใคร โดยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นยุทธวิธีในการจัดวาง ตนเองตามบริบทเงื่อนไขและสถานการณ์ที่ต่างกัน ดังนั้นคุณลักษณะบางประการ เช่น ภาษา การแต่งกาย เป็นต้น จึงไม่อาจจะไปถึงเอกลักษณ์ได้อย่างตายตัว เพราะคนแต่ละคนแต่ละกลุ่มอาจ เลือกใช้คุณลักษณะบางอย่างในการแสดงตัวตนเป็นคนกลุ่มหนึ่ง แต่กลับเลือกเน้นคุณลักษณะอีก อย่างหนึ่งในการแสดงตัวตนกับคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งคาดเดาไม่ได้

Jenkins (2004) กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาเองพร้อมกับคนหรือสิ่งของ แต่ เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์แต่ละยุคสมัย อัตลักษณ์จึงสามารถถูกสร้างใหม่ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้สร้าง

เลือกที่จะนิยามตนเองว่าอย่างไร ดังนั้น อัตลักษณ์จึงมีความซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่เสมอขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เวลา สภาพแวดล้อม และบริบททางสังคม

Woodward (2004) กล่าวถึงอัตลักษณ์ไว้ว่า อัตลักษณ์ของบุคคลนั้นมีปัจจัยพื้นฐานบางอย่างที่เราต้องใช้แสดงตน อาจเป็นข้อตกลงบางอย่างร่วมกันที่ข้อตกลงนั้นจะปราศจากการควบคุมของปัจเจก ดังนั้นคนหรือกลุ่มคนจึงเลือกและยอมรับกับปัจจัยพื้นฐานนั้นอย่างตั้งใจเพื่อให้ข้อตกลงนั้นเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของเรา

สรุปแล้ว อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อแสดงออกถึงความเป็นตัวตนทั้งของตนเองและของกลุ่ม บ่งบอกถึงความเหมือนกันของสมาชิกในกลุ่ม เป็นการนิยามตนเองว่าเราคือใคร แตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร การสร้างอัตลักษณ์เกิดจากการเลือก ปรับ ใช้ และผสมผสานสัญลักษณ์ที่มีอยู่หลากหลายซึ่งสามารถใช้แทนความมีตัวตนของเราเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น การเลือกใช้อัตลักษณ์ใดนั้นยังขึ้นอยู่กับว่าผู้เลือกใช้อัตลักษณ์กำลังต่อรองอยู่กับอำนาจใดด้วย ดังนั้นอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์

2.2 งานที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์จีนในประเทศไทย

ผู้วิจัยได้จัดแบ่งประเภทของงานที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์จีนในประเทศไทยออกเป็น 5 ประเภท คือ 1. งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตภายในครอบครัว 2. งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านความเชื่อและศาสนา 3. งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านภาษา ประเพณี และวัฒนธรรม 4. งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ผ่านนิทาน นวนิยาย และละครโทรทัศน์ 5. งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนเชิงพื้นที่หรือในระดับสังคม แต่ละประเภทยังมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตภายในครอบครัว

วนิดา เจริญสุข (2532) ศึกษาเกี่ยวกับนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุล ความหมายของนามสกุล และค่านิยมที่สะท้อนผ่านนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน ผลการศึกษาพบว่าคนไทยเชื้อสายจีนจะตั้งนามสกุลด้วย 2 วิธี วิธีแรกคือ ตั้งโดยยังคงเค้าของแซ่เดิมไว้ในพยางค์แรกของนามสกุล วิธีที่สองคือ ตั้งโดยไม่เหลือเค้าของแซ่เดิมเลย ส่วนในแง่ความหมายของนามสกุลพบว่า

ความหมายที่ได้รับความนิยมคือ “ความเป็นเลิศ” “ความมั่งคั่ง” และ “ความเจริญรุ่งเรือง” การเลือกความหมายของนามสกุลจึงสะท้อนวิธีคิดและความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนได้ด้วยว่าปรารถนาถึงสิ่งใดในชีวิต เช่น ยกย่องการทำการค้า ใฝ่ในความเป็นเลิศ ไปจนถึงความคิดเรื่องการเคารพผู้อาวุโส

บุญยง ชื่นสุวิมล (2543) ศึกษาเรื่องสถาบันครอบครัวของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนโบ๊เบ๊ กรุงเทพฯ ในมิติของระบบครอบครัวและความสัมพันธ์ทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตลอดจนความเชื่อ ศาสนา การแต่งงาน การอบรมสั่งสอน การศึกษา การสืบทอดมรดก การติดต่อกับสมาคมแซ่ และการติดต่อกับประเทศจีน ใช้วิธีการวิจัยแบบมานุษยวิทยา โดยการสัมภาษณ์จากครอบครัวจำนวน 43 ครอบครัว และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก อีก 6 ครอบครัว ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนเป็นครอบครัวเดี่ยวตั้งแต่รุ่นที่ 1 และ 2 สามียังคงมีอำนาจแต่ไม่ใช่มากที่สุด ความคิดเรื่องการให้ลูกชายคนโตสืบทอดกิจการนั้นเสื่อมคลายลงไป การแบ่งมรดกของหญิงชายจะแบ่งให้เท่ากันทำให้สถานะของผู้หญิงมีมากขึ้น แนวโน้มด้านภาษาจีน ประเพณีปฏิบัติในรอบปี เริ่มคลายตัวลงตั้งแต่รุ่นที่ 2 และอาจจะหายไปตั้งแต่รุ่นที่ 3 ยกเว้นเทศกาลตรุษจีน การติดต่อกับสมาคมแซ่และการติดต่อกลับไปยังบ้านเกิดบรรพบุรุษที่เมืองจีนก็เริ่มคลายตัว ส่วนความเชื่อยังคงเชื่อในสถาบันศาลเจ้าปึงเถ่ากงอย่างเหนียวแน่นแต่ก็มีความเชื่อและรับธรรมเนียมปฏิบัติตามแบบอย่างของศาสนาพุทธแบบไทยเข้ามามากขึ้น การค้าและเศรษฐกิจได้ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์ในการส่งออกตลาดต่างประเทศ

เกษม ปราณีธยาศัย (2544) ศึกษาเรื่องผู้ชายในครอบครัวจีน กรณีศึกษาจากครอบครัวคนจีนแต่กำเนิดในตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาท หน้าที่ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับครอบครัวและสังคม รวมถึงความคาดหวังที่สังคมมีต่อผู้ชาย โดยการสัมภาษณ์และเข้าไปมีส่วนร่วมในการสังเกตจากลูกชายในครอบครัวจีนจำนวน 20 ตัวอย่างครอบครัว ผลการศึกษาพบว่าผู้ชายในครอบครัวคนจีนต้องแบกรับภาระมากมาย เช่น การสืบทอดดูแลทรัพย์สินกิจการของครอบครัว เป็นผู้จัดการมรดก เป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยปัญหาครอบครัว รวมทั้งการรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลให้ถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน สิ่งเหล่านี้เป็นภาระหน้าที่ที่คนในครอบครัวคาดหวังจากผู้ชาย เท่ากับว่าแม้ว่าผู้ชายจะมีสถานะและบทบาทที่สำคัญในครอบครัว แต่ก็ต้องแบกรับแรงกดดันจากความคาดหวังของครอบครัวเอาไว้เช่นกัน

อิทธิพล เพชรศิริ และคณะ (2557) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์ ผลการวิจัยพบว่านักธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนมีรูปแบบการสร้างธุรกิจ 3 รูปแบบ คือ 1. สืบทอดธุรกิจเดิมของครอบครัว 2. สืบทอดประสบการณ์ทางการค้าจากครอบครัวแล้วสร้างธุรกิจใหม่ และ 3. เริ่มต้นธุรกิจใหม่ด้วยตัวเอง การสร้างธุรกิจทั้งสามรูปแบบนี้มีวัฒนธรรมธุรกิจในด้านต่าง ๆ คือ ด้านคุณสมบัติเฉพาะตัว เป็นผู้ที่มีความรู้ในการเลือกแหล่งและช่องทางทำมาหากินที่เหมาะสม และมีคุณลักษณะอันดี เช่น ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มัธยัสถ์ อ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อฟัง คำสั่งสอนของบรรพบุรุษ ด้านการสร้างความมั่นคงทางธุรกิจ ซึ่งมีขั้นตอนของการทำธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ลงทุนเกินตัว สร้างความสัมพันธ์ทางการค้าด้วยระบบกึ่งสัมพันธ์แบบเก่าและแบบใหม่ มีการถ่ายโอนความรู้จากรุ่นสู่รุ่นจนแตกเป็นกิจการสาขาตามมา นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมตามสายตระกูลเพื่อเกื้อกูลกันเป็นเครือข่ายธุรกิจ ด้านการบริหารธุรกิจ มีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า พนักงาน และคู่ค้า ทำธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ยึดหลักการบริหารธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม

2.2.2 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านความเชื่อและศาสนา

ภูมิ ภูติมหาตมะ (2558) ศึกษาเรื่องจีนย่านตลาดน้อยในด้านศรัทธาและเศรษฐกิจการค้าแห่งสยาม มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจและรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมในชุมชนชาวจีน ย่านตลาดน้อย กรุงเทพฯ โดยเสนอว่า จีนย่านตลาดน้อยเป็นจีนที่มีความหลากหลายทั้งในด้านภาษาถิ่น กลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะความเชื่อทางศาสนา แม้พัฒนาการของจีนย่านตลาดน้อยจะเริ่มต้นจากรากฐานทางเศรษฐกิจที่ชาวจีนฮกเกี้ยน ชาวจีนฮากกา และชาวจีนไหหลำได้สร้างไว้ให้กับชุมชน แต่ชาวจีนเหล่านี้ยังมีความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าและการตั้งศาลเจ้าเฉพาะกลุ่มของตนขึ้นในชุมชนด้วย ในขณะที่ชาวจีนแต่จิ๋วส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือศาสนาคริสต์ที่วัดแม่พระลูกประคำ (กาลหว่าร์) บทบาทของกลุ่มชาวจีนกลุ่มนี้จึงดำเนินควบคู่ไปกับบทบาทของกลุ่มคริสตังจีนอย่างแยกไม่ออก จีนย่านตลาดน้อยจึงเป็นจีนที่ไม่ได้มีบทบาทแต่เพียงขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการค้าของกรุงเทพฯ เท่านั้น หากแต่ยังมีบทบาทสำคัญในการผลักดันงานเผยแผ่ศาสนาคริสต์ให้กว้างขวางออกไปทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดด้วย

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (2558) ศึกษาการสืบทอดความเป็นจีนผ่านการทำ ความเข้าใจในความหมายและสัญลักษณ์ทางศาสนาของชาวจีนสู่ลูกหลานในสังคมไทย โดยเก็บข้อมูลจากคนไทยเชื้อสายจีน 4 รุ่นในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าคนรุ่นแรกที่อพยพมาจากเมืองจีนยังคง อดลักษณะความเป็นจีนไว้ได้เด่นชัด ส่วนลูกหลานของคนรุ่นที่ 1 ลงมาจะมีความเข้มข้นของอัตลักษณ์ ความเป็นจีนลดหลั่นลงมา ส่งผลสืบเนื่องมาจากการสืบทอดอัตลักษณ์ของจีนในด้านต่าง ๆ ที่ยังคงมี มากน้อยแตกต่างกันไปอันเกิดจากสาเหตุที่หลากหลาย ทั้งความรู้ความเข้าใจที่มีต่อคติเบื้องหลัง ของอัตลักษณ์ ความเข้มงวดของคนรุ่นพ่อแม่ที่จะส่งต่อหลักปฏิบัติให้แก่ลูกหลาน ข้อจำกัดทางด้าน เศรษฐกิจ และหน้าที่การงาน รวมทั้งมุมมองต่อความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

เหมือนฝัน คงสมแสง (2561) ศึกษาเรื่องการต่อรองความหมายและการบริโภค สัญลักษณ์ในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการต่อรองความหมายปิงขิงในสังคมไทยและ วิเคราะห์การบริโภคสัญลักษณ์ปิงขิง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 11 คน ได้แก่ ผู้ที่ศึกษาประวัติศาสตร์จีน และผู้ที่มีความเชื่อเรื่องปิงขิงและเคยไปแก้ขงทั้งคนเชื้อสาย ไทยและคนเชื้อสายจีน โดยอาศัยแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่าการต่อรองความหมายปิงขิงในสังคมไทยนั้น มีการต่อรองทั้งเรื่องความเชื่อไปจนถึงพิธี กรรมการแก้ขงผ่านการสื่อสารผ่านสื่อผู้นำทางความคิด และพิธีกรรมแก้ขงเอง โดยมีการพยายาม ขยายฐานความเชื่อเกี่ยวกับปิงขิงเสริมความหลัง ความศักดิ์สิทธิ์ และอำนวยความสะดวกให้กับการแก้ ขง ส่วนการบริโภคสัญลักษณ์ปิงขิงในสังคมไทยนั้น จะมีความเกี่ยวพันกับเชิงพาณิชย์มากขึ้น มีทั้งสินค้า และบริการที่สื่อสารว่าช่วยเสริมความเป็นสิริมงคล สิ่งที่เกิดขึ้นเช่นนี้แม้จะช่วยให้การแก้ขงดำรง สืบต่อไปได้จากความศรัทธาของผู้คน แต่ก็มีโอกาสที่ผู้ที่ไม่รู้เท่าทันอาจถูกแสวงหาผลกำไรจากองค์กร ธุรกิจ

นริศา วรคำ และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของ ศาลเจ้า ศาลผี ในจังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมศาลเจ้า ศาลผี ใน เขตอำเภอท่าใหม่ และอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลักคือบุคคลในชุมชนที่อาศัยอยู่ ใกล้เคียง หรือผู้ที่ดูแลศาลที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 44 คน ผลการวิจัยพบว่า มีศาลทั้งหมด จำนวน 22 ศาล เป็นศาลเจ้า 16 ศาล และศาลผี 6 ศาล โดยอำเภอเมืองแบ่งเป็นศาลเจ้าจำนวน 7 ศาล และศาลผีจำนวน 5 ศาล อำเภอท่าใหม่แบ่งเป็นศาลเจ้า จำนวน 5 ศาล และศาลผีจำนวน 1 ศาล อำเภอแหลมสิงห์แบ่งเป็นศาลเจ้า จำนวน 4 ศาล ซึ่งส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า ศาลเป็นที่เคารพ

สักการะมาตั้งแต่อดีต เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและปกป้องรักษาชาวบ้านให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข มีการไหว้ขอพร รวมถึงการบนและการแก้บนอีกด้วย พิธีกรรมเกี่ยวกับศาลเจ้าที่พบ คือ พิธีกรรมทั้งกระจาด พิธีกรรมลุยไฟรับข้าวสาร เทศกาลถือศีลกินเจ เทศกาลสารทจีน และพิธีกรรมเช่นศาลประจำปี ส่วนพิธีกรรมเกี่ยวกับศาลผี คือ ศาลเจ้าแม่เขาไร่ยา การกินเลี้ยงประจำปี ศาลหลักเมืองจันทบุรี จัดงานเฉลิมฉลองแซยิด ศาลพ่อปู่โป่งลาน พิธีวิ่งโป่งลาน และวิ่งจบของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่วนศาลขนาดเล็กจะไม่มีประกอบพิธีกรรม

พระศุภราชัยสุรสโก และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องกระบวนการทัศน์ใหม่ของความเชื่อในสังคมไทย โดยนำเสนอการเปลี่ยนจากกระบวนการทัศน์ดั้งเดิมที่เชื่อว่าสังคมไทยมีเฉพาะผี พราหมณ์ และพุทธศาสนา มาเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ที่มีวิทยาศาสตร์รวมอยู่ด้วย ผลการวิจัยกล่าวว่า ผี พราหมณ์ และพุทธศาสนา เป็นกระบวนการทัศน์ที่เรียกว่าความเชื่อ มีลักษณะเป็นความเชื่อส่วนบุคคลไม่สามารถนำมาใช้เป็นความรู้ได้ ดังนั้นจึงเกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ขึ้นมาที่ทำให้เกิดการปะทะกันกับกระบวนการทัศน์ดั้งเดิม คือกระบวนการทัศน์ของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แต่ความคิดทางวิทยาศาสตร์ก็ยังเป็นเพียงความคิดที่ผูกโยงอยู่ภายใต้กรอบของอำนาจรัฐ เป็นเพียงเครื่องมือที่รัฐใช้ผลักดันให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นสถานะทางความรู้ที่แม้ว่าจะปฏิเสธความเชื่อดั้งเดิม แต่ก็ยังไม่สามารถก้าวเข้าสู่ความรู้แบบใหม่ภายใต้บริบทของวิทยาศาสตร์ได้

Yin Saijiao และภารตี มหาพันธ์ (2560) ศึกษาความเชื่อเรื่องปีศาจของชาวไทยเชื้อสายจีนเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องปีศาจของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ดังกล่าวจากสภาพปัจจุบัน และดูถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อเรื่องปีศาจและการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเรื่องปีศาจ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากการวิจัยเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่าความเชื่อเรื่องปีศาจมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับความเชื่อที่ผูกพันกับชีวิตประจำวันของชาวจีน เช่น หยินหยาง ห้าธาตุ เต่า นักษัตร และไต้ส่วย แม้ความเชื่อเรื่องปีศาจของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่จะยังคงมีอยู่ แต่ธรรมเนียมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ผ่อนคลายลงแล้ว เช่น ในการประกอบพิธีกรรมหรือทำบุญนั้น ผู้คนเลือกที่จะเข้าวัดไทยแทนการไปทำพิธีที่ศาลเจ้า เป็นต้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อเรื่องปีศาจนั้นเกิดขึ้นได้จากทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยทางศาสนา เศรษฐกิจ และการแพทย์ นอกจากนี้ยังมีเรื่องประสบการณ์ส่วนตัว และข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่อาศัยหลักเหตุผลก็ส่งผลต่อความเชื่อเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

2.2.3 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านภาษา ประเพณี และวัฒนธรรม

พิชณี สวัสดิ์ตยวงศ์ (2546) ศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของภาษาจีนในประเทศไทยในอนาคตโดยเก็บข้อมูลจากชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จิวอายุตั้งแต่ 15-65 ปี ในย่านเยาวราช จำนวน 100 คน พบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จิวและบุตรมีความรู้พื้นฐานและการใช้ภาษาจีนแต่จิวเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับอายุ ส่วนทัศนคติด้านความรู้และทักษะภาษาจีนพบว่าคนในทุกช่วงอายุเห็นว่าควรเรียนรู้ภาษาจีนกลางเพิ่มเติม ส่วนชาวไทยที่มีเชื้อสายไทย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาจำนวน 30 คน ของผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าคนกลุ่มนี้และบุตรไม่มีความรู้พื้นฐานการใช้ภาษาจีนเลย แต่สนใจที่จะเรียนภาษาจีนกลาง และอยากส่งเสริมให้บุตรได้เรียนด้วย ดังนั้นสถานการณ์ด้านความรู้พื้นฐานและทัศนคติที่มีต่อภาษาจีนแต่จิวมีแนวโน้มถดถอยในอนาคต แต่ทัศนคติที่มีต่อภาษาจีนกลางมีแนวโน้มที่จะเติบโต

ณฐกมล ตนุพันธ์ (2560) ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของ “กวนอู” จากวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก รวมถึงการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยพบว่ากวนอูเป็นผู้ที่ยึดมั่นในสัจจะและความกตัญญูตามหลักของพระพุทธศาสนาในหลักของขรรษาธรรม 4 จนได้รับการยกย่องว่าเป็น “เทพเจ้า” ด้านความซื่อสัตย์ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่รู้จักกวนอูจากการสืบทอดการบูชาต่อจากบรรพบุรุษ และศึกษาเพิ่มเติมเอง จนได้นำเอาคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของท่านมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ในเรื่องหน้าที่การงาน ใช้อบรมสั่งสอนคนในครอบครัว สำหรับผู้ที่ทำงานเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ก็ควรที่จะนำเอาความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ความทะนงในศักดิ์ศรี การรักษาตัวอย่างเช่นกวนอูมาปฏิบัติให้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ผู้วิจัยยังกล่าวเชื่อมโยงคุณธรรมของกวนอูกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชฯ ทรงมีพระราชดำรัสอันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริตไว้ด้วยว่า ความสุจริต ความมุ่งมั่นในประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งจะเกิดขึ้นและยั่งยืนอยู่ได้ด้วยสติปัญญา สติคือความระลึกรู้ ปัญญาคือความรู้ชัดที่เกิดขึ้นจากความฉลาด สามารถคิดพิจารณาได้อย่างถูกต้องแยกแยะ ดังนั้นความสุจริตและมุ่งมั่นจะยั่งยืนอยู่ได้ด้วยสติปัญญา หมายความว่าเมื่อบุคคลผู้มีสติรู้ตัวมีปัญญารู้ชัดในคุณค่าของ ความสุจริตและสร้างสรรค์ความเจริญบนพื้นฐานของความสุจริตแล้ว ก็จะเกิดเป็นความนิยมเชื่อมั่น พึงพอใจในความดี การกระทำดี ความมั่นใจพึงพอใจนั้นจะเป็นเครื่องหนุนประคองความสุจริต พร้อมทั้งมุ่งมั่นที่จะทำให้คงอยู่ตลอดไปไม่เสื่อมคลาย

พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์ (2560) ศึกษาเรื่องประเพณีชิงแม้ง : คุณค่าที่มีต่อสังคมในเมืองหาดใหญ่ ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม โดยสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกจากชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีภูมิลำเนาเดิมในเมืองหาดใหญ่และมีความรู้ในประเพณีชิงแม้ง ผู้ทำพิธีกรรมชิงแม้ง ผู้ประกอบการจำนวน 20 คน รวมไปถึงผู้ให้ข้อมูลรองคือ กลุ่มชาวบ้าน นักท่องเที่ยว พ่อค้าแม่ค้า รวมทั้งหมด 11 คน ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีชิงแม้งมีคุณค่าด้านเศรษฐกิจที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มผู้ค้าขาย ผู้ให้บริการเกี่ยวกับพิธีกรรมชิงแม้ง และยังส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มักมีการรวมกลุ่มเดินทางไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ หลังเสร็จพิธีกรรม การร่วมพิธีกรรมช่วยให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้ที่จะสืบสานต่อไป ประเพณีชิงแม้งยังส่งเสริมคุณธรรมด้านความกตัญญูรู้คุณ ความผูกพันในครอบครัว การเคารพผู้อาวุโส รวมถึงการตอกย้ำความมีจิตศรัทธาในศาสนาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองหาดใหญ่ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนพิธีกรรมบ้าง

ปุนญิตา คงทน (2561) ศึกษาสภาพและปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของนักเรียนไทยที่ประเทศจีนกล่าวว่า การที่ประเทศจีนมีสภาพเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและในประเทศไทยเองก็มีการลงทุนจากนักลงทุนชาวจีนจำนวนมาก ทำให้ปัจจุบันผู้คนหันมาสนใจเรียนภาษาจีนกันมากขึ้น โดยเฉพาะการไปเรียนที่ประเทศจีนอันเนื่องมาจากรัฐบาลจีนได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนภาษาจีนให้แก่ชาวต่างชาติด้วยเช่นกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากเรียนภาษาจีนไประยะหนึ่งคือ ผู้เรียนหลายคนท้อใจเพราะรู้สึกว่ายากทั้งด้านการออกเสียงและการเขียน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นไว้ 4 ด้านด้วยกัน คือ ด้านตัวผู้เรียนเอง ด้านครอบครัว ด้านการสอน และด้านสิ่งแวดล้อม

วิภาวี สุวิมลวรรณ (2561) ศึกษาเรื่องผู้ประกอบการไทยเชื้อสายจีนในบริบทของการสร้างมโนทัศน์ความเป็นไทย ระหว่าง พ.ศ. 2488-2500 มุ่งนำเสนอการเปลี่ยนแปลงลักษณะการดำเนินธุรกิจและอุดมคติทางธุรกิจของผู้ประกอบการไทยเชื้อสายจีนในช่วงเวลาดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า ท่ามกลางบริบทของสังคมโลกและสังคมไทยที่อยู่ในระยะแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจการเมือง และวัฒนธรรม ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยเชื้อสายจีนต้องปรับเปลี่ยนการแสดงอัตลักษณ์ของลักษณะการดำเนินธุรกิจและการแสดงบทบาททางธุรกิจ นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐตลอดจนข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในบริบทของการสร้างชาติและสร้างความเป็นไทยนั้น ยังนำมาซึ่งโอกาสแห่งความก้าวหน้าทางธุรกิจของผู้ประกอบการไทยเชื้อสายจีนอีกด้วย

นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี (2562) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเพณีการไหว้ใน เทศกาลตรุษจีน ทั้งในด้านที่มา ด้านความหมาย และด้านการเปลี่ยนแปลง พบว่าปัจจุบันผู้คนรุ่นใหม่ จะคุ้นเคยกับรูปแบบการไหว้เจ้าไหว้บรรพบุรุษที่ถูกกลดทอนลงไป ทั้งเรื่องของของไหว้และลำดับ ขั้นตอนในการไหว้ที่ต่างจากรูปแบบพิธีกรรมดั้งเดิม สาเหตุมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสภาพเศรษฐกิจรายได้ของแต่ละครอบครัว

อาภาภรณ์ วงศ์ลักษณ์พันธ์ และคณะ (2562) ศึกษาเรื่องครัวจีนภูเก็ตที่สะท้อนถึง อัตลักษณ์และภูมิปัญญาอันเป็นตัวตนทางวัฒนธรรมของกลุ่มจีนลูกผสมในจังหวัดภูเก็ต โดยศึกษา จากบ้านพักอาศัยจำนวน 8 หลังในย่านเมืองเก่าภูเก็ตและเมืองเก่ากะทู้ โดยจำแนกลักษณะทาง กายภาพที่มีร่วมกัน วิเคราะห์ในมิติวัฒนธรรม สังคม และความเชื่อ ภายใต้กรอบแนวคิดอัตลักษณ์ ทางสังคมและภูมิปัญญา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ครัวจีนมี รูปแบบเป็นเรือนติดพื้นแยกออกจากส่วนพักอาศัย มีลักษณะเป็นพื้นที่ปิดล้อม ตำแหน่งองค์ประกอบ มีสัดส่วนกำหนดชัดเจน ทั้งพื้นที่เปิดโล่ง บ่อน้ำ เตาไฟ และหิ้งเทพเจ้าเตา พื้นที่ถูกกำหนดจากการใช้ งานตามวัตถุประสงค์ 3 ประเภท คือ เพื่อใช้ประกอบและกักตุนอาหาร เพื่อสร้างพื้นที่เชิงสังคม และ เป็นพื้นที่ทางความเชื่อ สอดคล้องกับแนวคิดภูมิปัญญาด้านการจัดการน้ำ ลม ไฟ อัตลักษณ์ครัวจีนถูก ผลิตซ้ำผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรมขององค์ประกอบภายในครัวและการใช้พื้นที่ซึ่งตอบสนองต่อวิถีชีวิต ของกลุ่มจีนลูกผสมอย่างมีแบบแผน

ชญานิษฐ์ เชิดธรรมธร (2563) ศึกษาประเด็นที่ว่าทำไมลูกหลานจีนในประเทศไทย ไม่พูดภาษาจีนเหมือนประเทศอื่น โดยมองว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะมีอัตลักษณ์อยู่แล้วโดย กำเนิดตามทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity Theory) ที่ไม่ว่าใครก็ตามล้วนต้องการถูก เติบโตเต็มหรือถูกรวมเข้าไปอยู่ในกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกในกลุ่มที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเองจน อาจนำไปสู่การเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดที่สุดที่เกิดกับลูกหลานจีนในไทยจะเข้าข่าย ทฤษฎีการกลืนกลายทางชาติพันธุ์ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ชาวจีนในประเทศไทยถูกกลืนกลายมากกว่า ชาติพันธุ์อื่นอันมีลักษณะ 4 ประการ คือ 1. การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ เป็นกระบวนการที่ผลักดันการ กลืนกลายให้สำเร็จมากยิ่งขึ้น 2. การอยู่อย่างกระจัดกระจายของกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้ไม่เกิดความ แน่นหนาของการรวมตัว รัฐจึงเข้ามาครอบงำได้ง่ายส่งผลแบ่งบวต่อการกลืนกลายทางชาติพันธุ์ด้วย 3. สังคมแบบเปิดเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนและติดต่อสื่อสารกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ 4. ชีตความสามารถของรัฐที่ผลักดันนโยบายการกลืนกลาย

Lin Shiya และอิมอิรา อ่อนคำ (2563) ศึกษาเปรียบเทียบประเพณีในรอบปีของชาวแต้จิ๋วในย่านเยาวราชพบว่า ประเพณีในรอบปีของชาวจีนแต้จิ๋วในย่านเยาวราชและจังหวัดก๊กเอี้ยประเทศจีนนั้นประกอบไปด้วยประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิต 5 ประเพณี คือ ประเพณีการเกิด ประเพณีชุกฮวยฮั้ง ประเพณีแต่งงาน ประเพณีแซยิด และประเพณีการตาย ประเพณีตามเทศกาลมี 5 ประเพณี คือ ตรุษจีน แข็งเม้ง ไหว้บ๊ะจ่าง ไหว้พระจันทร์ และกินเจ และมีวันจากคติความเชื่ออีก 3 วัน คือ วันไหว้ศาลเจ้าตุ้เจี๊ยะ ไหว้เจ้าแม่หม่าโจ้ว และไหว้บรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าชาวจีนแต้จิ๋วที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย โดยการปรับเปลี่ยนขั้นตอนประเพณีบางส่วนซึ่งอาจสืบเนื่องได้จากทั้งนโยบายรัฐ การย้ายถิ่น การแต่งงาน และวิทยาการสมัยใหม่ แต่ชาวจีนกลุ่มนี้ก็ยังคงสืบทอดประเพณีเหล่านี้ได้จวบจนปัจจุบัน

2.2.4 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ผ่านนิทาน นวนิยาย และละครโทรทัศน์

พัชรี วราศรัย (2537) ศึกษาเกี่ยวกับนวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมคนจีนในเมืองไทย จากการศึกษาพบว่า นวนิยายเรื่อง “ลอลลายมังกร” แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ที่ดีของคนจีน เช่น ความขยันขันแข็ง ความมานะอดสาหัส ความอดทนต่อความยากลำบาก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตชนบทร่มเย็น ประเพณี และสภาพสังคมของคนจีนในเมืองไทย

เพ็ญภา หมอนสอาด (2550) ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของคนจีนที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533 โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ช่วงเวลา ช่วงแรกคือ ภาพลักษณ์ของคนจีนจากนวนิยายในช่วง พ.ศ. 2480-2500 ผลการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์ของคนจีนมีลักษณะเชิงลบ ไม่ยอมปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของตนให้เข้ากับสภาพสังคมของคนไทย เกาะกลุ่มกันเฉพาะพวกพ้องของตน กอบโกยผลประโยชน์ ซึ่งภาพลักษณ์ดังกล่าวจะสัมพันธ์กับระบอบการปกครองของจีนแผ่นดินใหญ่ที่ทำให้รัฐบาลไทยไม่ไว้วางใจคนจีน ช่วงที่สองคือ ภาพลักษณ์ของคนจีนจากนวนิยายในช่วง พ.ศ. 2512-2533 เป็นภาพลักษณ์เชิงบวก คนจีนถูกมองว่ามีความขยัน อดทน มีคุณธรรม กตัญญูต่อแผ่นดินไทย และประสบความสำเร็จด้านการค้า ภาพลักษณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเริ่มยอมรับคนจีนมากขึ้น ช่วงเวลาดังกล่าวผู้นำไทยได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารประเทศ เน้นการประนีประนอมกับคนจีนเพื่อมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ นโยบายชาตินิยมยังสนับสนุนให้คนจีนรวมถึงลูกผสมไทย-จีนสามารถเปลี่ยนสัญชาติเป็นคนไทยเชื้อสายจีนเพื่อให้ได้รับสิทธิบางอย่างในฐานะคนไทยได้ด้วย

สุนีย์ สีสพรพินิจ (2551) ศึกษานิทานจีนเรื่อง “ยี่จี้บี่ห่าว” ภาพสะท้อนความกตัญญูในปรัชญาขงจื๊อ ซึ่งเป็นนิทานที่นำเสนอเรื่องราวชีวิตบุคคลที่ถูกยกย่องในประวัติศาสตร์จีนว่าเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทียิ่งอย่างยิ่งจำนวน 24 คน จากการศึกษาพบว่าจริยวัตรของบุคคลเหล่านี้ที่มีต่อบุพการีมีอยู่ทั้งสิ้น 7 ประการ ได้แก่ การเลี้ยงดู การปรนนิบัติรับใช้ด้วยความเต็มใจ การปกป้องจากภัยอันตราย การให้อภัย การมอบความสุขทางใจ การรำลึกถึงบุพการีเสมอ และการจัดงานศพเช่นไหว้ตามประเพณี ซึ่งอิทธิพลของนิทานเรื่องนี้ในประเทศไทยได้รับความนิยมในหมู่นักอ่านที่เป็นคนจีน และคนไทยเชื้อสายจีน โดยมีการแปลเป็นภาษาไทยอยู่หลายเล่มและมีการเขียนภาพประดับตามศาลเจ้าและโรงเจบางแห่งด้วย

สุชาวดี เกษมณี และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2554) ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยจากวรรณกรรมไทยช่วง พ.ศ. 2500-2550 พบว่าวรรณกรรมไทยสามารถสะท้อนอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยได้หลายเรื่อง เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่สถานะของชายเป็นใหญ่ การใช้ภาษาจีนเพื่อให้สังคมชาวจีนมีความเป็นเอกภาพ การเห็นความสำคัญของประเพณีอย่างการแสดงงิ้วที่กำลังต่อสู้เพื่อการดำรงอยู่ ลักษณะของการคงอยู่ของวัฒนธรรมและประเพณีจีนในสังคมไทยมีอยู่หลายรูปแบบทั้งเกิดการยอมรับ ผสมผสาน และกลืนกลายทางวัฒนธรรมเข้ากับประเพณีและวัฒนธรรมไทย

กิตติยา วิทยาประพัฒน์ (2555) ศึกษาเรื่องสถานภาพและบทบาทสตรีในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายไทยแนวชีวิตครอบครัว พ.ศ. 2538-2546 จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ กิ่งไผ่ใบรัก ทางสายธาร ไต้เงาตะวันตก และบ้านร้อยดอกไม้ ของปิยะพร ศักดิ์เกษม เจ้าสัวน้อย หมวยอินเตอร์ และเจ้าสัวเจ้าสำราญ ของโสภี พรหมฉาย และเลดี้เยาวราช ของทิพเกสร โดยศึกษาในด้านภูมิหลังทางสังคม โครงสร้างครอบครัว และการผสมกลมกลืน รวมทั้งพัฒนาการการนำเสนอเรื่องราวของชาวจีนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าตัวละครหญิงวัยกลางคนได้รับอิทธิพลจากการอพยพ การสมรสข้ามชาติ มีการพัฒนาวัฒนธรรมของตนเองและการประกอบธุรกิจอันเป็นจุดเด่นของความเป็นจีน รวมทั้งยังทำหน้าที่อบรมขัดเกลาลูกสาวให้มีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ส่วนการสมรสข้ามชาติมีส่วนทำให้สถานภาพและบทบาทของภรรยานั้นเปลี่ยนไปจากจารีตดั้งเดิม เช่น ต้องเผชิญกับค่านิยมการมีภรรยาหลายคนของสามีนักธุรกิจ ในขณะที่ตัวละครรุ่นลูกก็มีความขัดแย้งระหว่างวิถีคิดสมัยใหม่กับวิถีคิดแบบจารีตดั้งเดิมของจีนในการเลี้ยงลูกจนนำมาสู่การปรับวัฒนธรรมดั้งเดิมบางอย่างเพื่อให้อยู่ในโลกสากลได้อย่างเหมาะสม

พิณวิไล ปริบุญณะ (2555) ศึกษาเรื่องการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนจีนในไทย กรณีศึกษาตัวละครคนจีนอพยพในนวนิยายเรื่องลอดลายมังกร พบว่าตัวละครชาวจีนอพยพได้พยายามรักษาอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของคนจีนเอาไว้ สะท้อนชัดผ่านการยึดมั่นในวัฒนธรรม ประเพณีจีน ค่านิยม วิถีชีวิต และการอบรมสั่งสอนลูกหลาน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความเป็นจีนสามารถดำรงอยู่ได้เกิดจากการรวมกลุ่มและมีปฏิสัมพันธ์กับคนจีนด้วยกัน เช่น การแต่งงานกับชาติพันธุ์เดียวกัน อย่างไรก็ตามเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป ทำให้ตัวละครต้องเผชิญกับบริบททางสังคมใหม่ กล่าวคือ ต้องปรับตัวโดยปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เพื่อให้อยู่ได้ในวัฒนธรรมใหม่อย่างกลมกลืน

อรอนงค์ อินสอาด (2563) ศึกษาประเภทของวรรณกรรมจีนที่ใช้แสดงจี้วแต่จี้วในสังคมไทยโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากคณะจี้วจำนวน 3 คณะ พร้อมวิเคราะห์การดำรงอัตลักษณ์และความทรงจำร่วม ผลการศึกษาพบว่าปัจจุบันคณะจี้วทั้ง 3 คณะ มีการนำวรรณกรรมจีนมาใช้เป็นบทละครแสดงจี้ว แบ่งประเภทของเนื้อเรื่องวรรณกรรมจีนได้เป็น 2 ประเภท คือ เรื่องจากประวัติศาสตร์และพงศาวดาร และเรื่องจากนิทานพื้นเมืองแต่จี้ว ซึ่งการนำเรื่องจากนิทานพื้นเมืองแต่จี้วมาแสดงเป็นจำนวนมากในปัจจุบันนี้แสดงให้เห็นถึงการพยายามดำรงอัตลักษณ์ของชาวจีนแต่จี้วโดยการผลิตซ้ำความทรงจำเกี่ยวกับวรรณกรรมจีนแต่จี้วที่ทำให้ผู้คนเกิดความรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันว่าชาวจีนแต่จี้วได้สร้างอดีตของตนผ่านความทรงจำร่วม การอนุรักษ์จี้วแต่จี้วจึงเป็นสายใยยึดโยงทุกกิจกรรมของชาวจีนแต่จี้ว

นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์ (2564) ศึกษาอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนจากละครโทรทัศน์ไทยสองเรื่องคือ ลอดลายมังกร (พ.ศ. 2535) และเลือดข้นคนจาง (พ.ศ. 2561) เพื่อดูว่ามีการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนในมิติของการคงไว้ตามขนบเดิมและการสร้างสรรค์ใหม่ในองค์ประกอบของวัฒนธรรมด้านใดบ้าง พบว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเป็นจีนที่ละครทั้งสองเรื่องคงไว้ตามขนบเดิม ได้แก่ ความเป็นครอบครัวใหญ่ของจีนสามรุ่น การประกอบกิจการในระบบกงสี การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และความเคารพต่อแผ่นดินไทย ส่วนอัตลักษณ์ที่มีการสร้างสรรค์ใหม่ ได้แก่ ความเชื่อว่าเป็นที่พึ่งแห่งตน การต่อรองบบาทของผู้หญิง การลดบทบาทขององค์ประกอบทางกายภาพที่แสดงความเป็นจีน การนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน นอกจากนี้ละครโทรทัศน์ยังสะท้อนพลวัตของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ได้ผสมผสานกับบริบททางสังคมในขณะนั้นด้วย

รุจษ์สวัสดิ์ ครองภูมินทร์ (2564) ศึกษาเรื่องการต่อรองอำนาจของผู้หญิงในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนผ่านละครโทรทัศน์เรื่องเลือดข้นคนจาง มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมาย และถอดรหัสเชิงสัญลักษณ์ของการต่อรองอำนาจของผู้หญิงที่ปรากฏในละคร ผลการวิจัยพบว่า การประกอบสร้างความหมายในละครแบ่งได้เป็น 3 บทบาท คือ 1. บทบาทการเป็นแม่ พบว่าสถานะความเป็นแม่ยังคงมีปัญหาความสัมพันธ์ทางอำนาจภายในครอบครัวเมื่อต้องเป็นเสาหลักให้วงศ์ตระกูลกลับต้องเผชิญการต่อรองกับสถานะชายเป็นใหญ่ และหากต้องการเป็นแม่ที่สมบูรณ์จะต้องจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย 2. บทบาทในฐานะการเป็นลูกสาว พบว่า การได้รับความรักจากพ่อแม่ รวมถึงการจัดสรรมรดก และการได้สิทธิบางประการภายในครอบครัวจะน้อยกว่าลูกชาย 3. บทบาทในฐานะการเป็นผู้นำธุรกิจ พบว่าผู้นำหญิงจะได้รับพื้นที่และโอกาสอย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย สังคมรอบข้างยอมรับในศักยภาพมากขึ้น

พชรมน ชื่อสกุล สกล และรุจิรา ศรีสุภา (2565) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของคู่สนทนากับการใช้คำเรียกขานภาษาจีนในสมัยปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลคำเรียกขานภาษาจีนจากละครโทรทัศน์จีนผ่านแอปพลิเคชัน WeTV (พ.ศ. 2561-2564) จำนวน 18 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า สิ่งที่ส่งผลต่อการเลือกใช้คำเรียกขานภาษาจีนมี 3 ปัจจัย คือ 1. เพศ ส่งผลต่อโครงสร้างและการเลือกใช้คำเรียกขานภาษาจีน 2. ความใกล้ชิดระหว่างบุคคลและฐานะ ส่งผลต่อการเลือกใช้คำเรียกขานภาษาจีน ผู้เรียกที่มีความสนิทสนมและมีฐานะสูงหรือเท่ากันกับผู้ที่ถูกเรียกมักใช้ “ชื่อ” เป็นคำเรียกขาน 3. อารมณ์ ในสถานการณ์ที่ผู้เรียกอยู่ในอารมณ์ปกติ อารมณ์เศร้า หรืออารมณ์กลัว จะมีการใช้คำเรียกขานรูปแบบคล้ายคลึงกัน แต่เมื่อผู้เรียกอยู่ในอารมณ์ร่าเริง หรืออารมณ์โกรธ จะมีการใช้คำนามอื่นเพิ่มเติมเข้ามา

อนัญญา วารีสอาด (2565) ศึกษาเรื่องเศรษฐศาสตร์ เพศสถานะ และชายขอบ: จุดเริ่มต้นและทางออกในนวนิยายเรื่องเลือดข้นคนจาง ของ ฤทัยวรรณ วงศ์สิริสวัสดิ์ โดยมุ่งพิจารณาเรื่องสิทธิทางเพศของผู้หญิงในระบบกงสีผ่าน “ภัสสร” ตัวละครหญิงคนสำคัญในนวนิยายเรื่องนี้ พบว่า การเรียกร้องสิทธิทางเพศของผู้หญิงทำให้ภัสสรต้องขัดแย้งกับครอบครัว และทำให้เธอตกเป็นผู้ต้องสงสัยในคดีฆาตกรรม เมื่อพิสูจน์ได้ว่าเธอเป็นผู้บริสุทธิ์ เธอจึงสามารถยื่นข้อเรียกร้องต่อการจัดสรรปฏิรูปเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรภายในกงสีใหม่ ส่งผลให้สมาชิกทุกคนทั้งชายและหญิงมีสิทธิ์เข้าถึงผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

Ma Qiang (2555) ศึกษาเรื่องภาพสะท้อนของคนไทยเชื้อสายจีนในละครโทรทัศน์ไทย พบว่าละครโทรทัศน์ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของตัวละครที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนในฐานะผู้นำและผู้ตามที่เหมาะสมกับเพศ รวมทั้งสถานภาพในครอบครัวและสังคม ถึงแม้วิถีชีวิตยังคงยึดถือตามแบบอย่างของบรรพบุรุษ แต่ก็มีเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของตัวละคร เช่น การสร้างครอบครัว การรักษาขนบทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานวัฒนธรรมใหม่ การสืบทอดกิจการในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งค่านิยมเรื่องอำนาจ เงินทอง และความซื่อสัตย์

2.2.5 งานที่สะท้อนอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนเชิงพื้นที่หรือในระดับสังคม

เกษียร เตชะพีระ (2537) ศึกษาเรื่องความเป็นจีนในสยาม พบว่ารัฐบาลไทยยุคชาตินิยมบังคับให้ลูกหลานจีนเลือกระหว่างการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กับสถานภาพทางเศรษฐกิจ ปรากฏว่าลูกหลานจีนเลือกสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ระยะต่อมาอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศไทยได้ถูกครอบครองโดยชาวไทยเชื้อสายจีน ประกอบกับรัฐสามารถผลักดันนโยบายการกลืนกลายทางชาติพันธุ์จีนได้สำเร็จ ทำให้คนจีนกลายเป็นคนไทยเพื่อไม่ให้กลายเป็นภัยคุกคามทางการเมืองภายใต้กระแสชาตินิยมจีนที่เกิดขึ้นทั่วโลก นอกจากนี้การออกพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 เพื่อควบคุมโรงเรียนจีนในสยามก็เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ลูกหลานจีนจำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการศึกษาไทย เรียนภาษาไทย และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย โดยห้ามไม่ให้สอนแนวคิดทางการเมืองอื่นนอกจากแนวคิดการเมืองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เท่านั้น

เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์ (2545) ศึกษาลักษณะความเป็นจีนของผู้มีเชื้อสายจีนในพิษณุโลก พบว่า ความเป็นจีนมีความหลากหลายในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งจากการถูกนิยามให้โดยรัฐ เช่น การเปลี่ยนชื่อและนามสกุลให้เป็นไทยในช่วงการปกครองของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เพราะรัฐมองว่าชื่อและนามสกุลเป็นอัตลักษณ์ด่านแรกที่ทำให้เป็นคนไทย อัตลักษณ์ยังเกิดจากการสร้างขึ้นของชาวจีนเองผ่านการดำเนินวิถีชีวิตที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนกลุ่มอื่นด้วย

วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล (2552) ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง พบว่าความสัมพันธ์ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนมักจะมีเรื่องอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งอำนาจที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ทางสังคม การแสดงออกในวัฒนธรรมประเพณี อำนาจจากการแต่งงาน อำนาจในเครือญาติระบบอาวุโส และอำนาจในหน้าที่

การงาน สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้คนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนหลายกลุ่มที่ไม่ใช่พวกพ้องเดียวกัน อัตลักษณ์จึงเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททั้งในระดับครอบครัว เครือญาติ และในระดับสังคม

วันจิรัตน์ เดชวิสัย และทวนธง ครุฑจ้อน (2557) ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและปัจจัยการสื่อสารทางวัฒนธรรม ตลอดจนการสืบทอดอัตลักษณ์จากบรรพบุรุษชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนถึงคนรุ่นหลัง และศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการสืบทอดอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะและปัจจัยด้านการสื่อสารเพื่อสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาและแผนประจำปีเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสืบทอดตามระเบียบที่กำหนด สำหรับบทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตมี 3 โครงการ คือ โครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตของเทศบาลนครภูเก็ต โครงการถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ และโครงการถือศีลกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ข้อค้นพบจากงานวิจัยคือประชาชนต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนให้มากขึ้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็ควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างยั่งยืน

ภัทรกร สุวรรณจินดา (2559) ศึกษาเรื่องการปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช พบว่า เทศกาลบางอย่างของคนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราชได้เสื่อมสลายลงจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม รวมถึงการถูกกลืนกลายให้เป็นไทยมากขึ้น แม้คนในพื้นที่ยังคงยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติอยู่แต่ก็ได้ปรับตัวให้เข้ากับความเป็นไทยมากขึ้นแล้ว ครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนจะจัดเทศกาลลูกหลานทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เช่น ปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้ลูกหลานดู หรือสั่งสอนให้ความรู้ในเรื่องพิธีกรรม เพื่อให้ลูกหลานซึมซับขนบธรรมเนียมประเพณีแบบจีนและรำลึกถึงบุญคุณบรรพบุรุษ

หลี เสาฮุย และพรพันธุ์ เขมคุณาศัย (2562) ศึกษาเกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้อัตลักษณ์จีนในประเทศไทยในรอบ 22 ปี (พ.ศ. 2538-2560) พบว่า การศึกษาอัตลักษณ์จีนในประเทศไทยสามารถแยกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านความสัมพันธ์ทางครอบครัว ระบบเครือญาติ และแซ่ตระกูล 2. ด้านภาษาจีน 3. ด้านศิลปะการแสดง และ 4. ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะด้านที่ 4 พบว่า แม้ชาวจีนรุ่นแรกจะเคร่งครัดในวัฒนธรรมประเพณีมากเพียงใด แต่

ลูกหลานที่เกิดในประเทศไทยก็เปิดรับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทยมากขึ้น เพราะประเทศไทยเป็นสังคมที่มีลักษณะแตกต่างจากสังคมของบรรพบุรุษ สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แตกต่างย่อมส่งผลให้แบบแผนวัฒนธรรมประเพณีเดิมของชาวจีนรุ่นแรกเกิดการเปลี่ยนแปลง บางประเพณีก็สูญหายไป ยิ่งชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนมีอายุห่างกันเท่าใดก็ยิ่งพบความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมประเพณีมากยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่ยังคงเหนียวแน่นมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงคือการที่ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนปลูกฝังให้บุตรหลานยึดมั่นในความกตัญญูซึ่งนับว่าเป็นตัวอย่างและอัตลักษณ์ที่ดีงาม

ไกรวิสุทธิ์ รัตนชัยทอสกุล (2563) ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของชาวจีนตรอกเหล้าไฉว อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายให้เห็นถึงการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม อัตลักษณ์กับการดำรงอยู่ของชาวจีนตรอกเหล้าไฉว ที่นำไปสู่การเกิดเป็นย่านวัฒนธรรมจีนของจังหวัดเชียงใหม่ ใช้การเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ร่วมกับการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่าย่านวัฒนธรรมจีนในจังหวัดเชียงใหม่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ด้วยการแสดงตัวตนผ่านอัตลักษณ์ทั้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี เทศกาล และวิถีชีวิตทางด้านการค้าที่สืบทอดกันมาตั้งแต่คนรุ่นก่อนโดยการเลือกผสมผสานระหว่างอัตลักษณ์ของความเป็น “คนเมือง” “คนไทย” และ “คนจีน” ซึ่งก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีศาลเจ้ากวนอูที่เป็นดั่งศูนย์กลางทางความเชื่อโดยเฉพาะในงานเทศกาลประจำปีเนื่องจากเป็นสถานที่แสดงออกได้ทั้งทางพิธีกรรมแบบจีนที่ผสมผสานกับวิถีชีวิตแบบไทย เกิดเป็นภาพตัวแทนที่ใช้สร้างเครือข่ายทางสังคม และรักษาความเข้มแข็งของกลุ่มชาวจีนในชุมชนได้ อีกทั้งยังสร้างการรับรู้และค่านิยมร่วมกันของกลุ่มชาวจีนกับภายนอกผ่านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ได้อีกด้วย

ศิริเพชร ทฤษฎาวดี (2563) ศึกษาเรื่องการทูตวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อประเทศอาเซียน กรณีศึกษาสถาบันขงจื้อในประเทศไทย พบว่า สี จิ้นผิง ประธานาธิบดีจีนตระหนักถึงบทบาทของวัฒนธรรมอันเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยขยายอิทธิพลของจีนไปสู่ประชาคมโลก โดยพยายามส่งเสริมอำนาจอ่อนหรือซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ผ่าน “การทูตวัฒนธรรม” ไม่ว่าจะเป็นการเปิดการเรียนการสอนภาษาจีน ดนตรีจีน วัฒนธรรมจีน เป็นต้น ด้วยการเผยแพร่ค่านิยมของจีนสมัยใหม่ รวมถึงการเปิดอบรมในเรื่องดังกล่าวไปทั่วโลก ด้วยเหตุนี้การทูต

วัฒนธรรมจีนจึงแข็งแกร่งขึ้นในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาหลังจากที่ผู้นำจีนได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมในฐานะวิธีการเชิงกลยุทธ์ในการขยายอิทธิพลในประชาคมโลก

เหนือขวัญ บัวเผื่อน (2563) ศึกษาอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าด้านชาติพันธุ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ประกอบด้วย 3 ชาติพันธุ์ คือ ไทหล่า กวางตุ้ง-แต้จิ๋ว และฮากกา ส่วนการอพยพย้ายถิ่นฐานพบว่ามีสาเหตุจากความยากจนและการหลบหนีภัยสงคราม ด้านการแสดงออกทางวัฒนธรรมและประเพณีมีหลายรูปแบบ เช่น การสร้างศาลเจ้า การทำพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อการเคารพบูชาเทพเจ้า บูชาบรรพบุรุษ การแสดงออกทางพฤติกรรม ของผู้คนในสังคมแบ่งเป็นการแสดงออกส่วนบุคคล เช่น การรวมญาติ และให้อั่งเปา ลูกหลานในวันตรุษจีน การเผาของเซ่นไหว้เพื่ออุทิศให้กับญาติที่เสียชีวิตไปแล้ว และการแสดงออกทางสังคม เช่น การจัดตั้งมูลนิธิ สมาคมเกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีน การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมช่วยเหลือสังคมเพื่อตอบแทนบุญคุณของคนไทย

กิตตินันท์ เครือแพทย์ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องบทวิเคราะห์การดำรงรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนในไทยผ่านสถาบันสำคัญทางสังคม โดยใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามมุมมองของแนวคิดทฤษฎี และวิพากษ์เพื่อให้เกิดความหมายใหม่ ผลการวิจัยพบว่าสถาบันทางสังคมมีความสำคัญในด้านบทบาทหน้าที่อยู่ 5 ประการ ดังนี้ ประการแรก เป็นสถาบันพื้นฐานที่ให้การอบรมบ่มเพาะสมาชิกในครอบครัว ชัดเจนทำให้เกิดการเล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมจีน และถ่ายทอดแก่คนรุ่นหลังทั้งทางตรงและทางอ้อม ประการที่สอง ให้การสนับสนุนสถาบันการศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจและการส่งเสริมทางวิชาการ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมจีน ประการที่สาม ให้คำปรึกษาและการดำเนินพิธีกรรมของศาลเจ้าจีนที่ทำหน้าที่เป็นสถาบันความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนทั้งการประกอบพิธีกรรมและเป็นแหล่งพบปะของชาวไทยเชื้อสายจีน ประการที่สี่ ส่งเสริมรายจ่ายของภาครัฐ ประกอบด้วย การส่งเสริมวัฒนธรรมให้เป็นการท่องเที่ยวและโครงการคืนภาษีในเทศกาลสำคัญ ประการที่ห้า การจัดเทศกาลและความกลมเกลียวของสมาคมชาติพันธุ์จีน เพื่อดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจีนในต่างแดนของชาวจีนที่อพยพมาประเทศไทย ทั้งยังเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ด้วย เช่น การเป็นมูลนิธิในด้านต่าง ๆ

วันจรัตน์ เดชวิลัย และนาฏกานต์ ดิลกส์ (2566) ศึกษาเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ต พบว่าความสัมพันธ์ของคนไทยและคนจีนในภูเก็ตมีมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 14 ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางเข้ามาทำการค้าและเป็น

แรงงานในเมือง การเดินทางเข้ามานั้นได้นำวัฒนธรรมของตนบนคาบสมุทรมาเข้าสู่เข้ามาเผยแพร่ ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองภูเก็ตให้มีความแตกต่างจากชาวพื้นเมืองเดิม ส่วนปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมีลักษณะที่เสริมสร้างซึ่งกันและกัน ได้แก่ การปรับตัว การยืมวัฒนธรรม การผสมกลมกลืนชาติพันธุ์ และการบูรณาการทางวัฒนธรรม จนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่นิยามตัวตนเป็น “บาบ๋า” หรือ “คนไทยเชื้อสายจีนภูเก็ต” สะท้อนตัวตนผ่านภาษา ประเพณี พิธีกรรม ซึ่งการดำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ได้ยึดโยงและหล่อหลอมให้คนไทยเชื้อสายจีนในเมืองภูเก็ตให้มีสำนึกในชาติพันธุ์

สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์ (2566) ศึกษาเกี่ยวกับตัวตนของคนไทยเชื้อสายจีนในพลวัตทางประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่ยุคเสือผืนหมอนใบไล่เรียงมาจนถึงช่วงปลายทศวรรษ 2550 โดยพิจารณาจากหลักฐานที่แสดงออกถึง “อารมณ์ความรู้สึก” ของลูกหลานจีนในไทยแต่ละยุคสมัยพบว่า การที่ลูกหลานจีนจะตระหนักรู้ว่าตนเองมีความเป็นจีนมักจะมีเรื่องอารมณ์และความรู้สึกแฝงอยู่ด้วย และความรู้สึกที่วุ่นวายนั้นจะมีมากหรือน้อยยังขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมของสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการก่อร่างสร้างอารมณ์ความรู้สึกเป็นจีนให้เกิดขึ้นด้วย ปัจจัยเหล่านั้นได้แก่ นโยบายและการแสดงออกของภาครัฐที่มีต่อคนจีน สื่อต่าง ๆ ที่สะท้อนวิถีชีวิตของลูกหลานจีน เช่น นิยาย ละคร หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน ความเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ปัจจัยเหล่านี้ยึดโยงอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองของสังคมไทยแต่ละยุคอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง ซึ่งนำมาได้ทั้งการกดทับและหนุนเสริมอารมณ์ความรู้สึกของลูกจีนจนทำให้ระบอบอารมณ์ความรู้สึกเป็นจีนของคนแต่ละยุคสมัยแตกต่างกันไป เราจึงได้เห็นทั้งยุคที่ความเป็นจีนถูกทำให้อับอาย ยุคที่ความเป็นจีนได้รับการยอมรับ ยุคที่ความเป็นจีนถูกรัฐไทยกดขี่ หรือยุคที่ความเป็นจีนต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจกับรัฐไทย

Ma Guitong (2554) ศึกษาอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในเขตเทศบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า อัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่มีลักษณะผสมผสานระหว่างไทย-จีนและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ก็ยังคงสืบทอดจากคนรุ่นก่อนเอาไว้อย่างต่อเนื่อง วิธีการดำรงชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ ยังคงยึดตามคติความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีเป็นตัวกำกับพฤติกรรม โดยมีผู้นำและคณะกรรมการของสมาคมรวมถึงผู้อาวุโสเป็นกลไกสำคัญของชุมชนเป็นผู้ชี้แนะ อัตลักษณ์ของชุมชนที่ยังคงอยู่ ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย จิตสำนึกทางสังคม ความกลมเกลียวในวิชาความรู้ ความสามัคคี และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

Li Man และธีรโชติ เกิดแก้ว (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีการวิจัย

เอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ตำบลปากน้ำโพ จำนวน 35 คน ผลการวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในตำบลปากน้ำโพเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความกลัวภัย ทัศนคติ ความต้องการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตต่อไปในสังคมไทยได้ ฐานะทางการเงิน และการศึกษาที่สูงขึ้น ส่วนปัจจัยแวดล้อมที่พบ ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ กับคนไทย การแต่งงานกับคู่สมรสที่เป็นชาวไทย ค่านิยมของคนในสังคมไทย ระบบการศึกษาของไทย สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

Milton J. Esman (2004) ได้สำรวจสังคมพหุนิยมด้านชาติพันธุ์ วิเคราะห์สาเหตุและความขัดแย้งระหว่างบทบาทของรัฐกับคนชาติพันธุ์ พบว่าคนชาติพันธุ์จีนโพ้นทะเลในประเทศไทยนั้นแตกต่างจากคนจีนโพ้นทะเลในประเทศอาเซียนอื่น ๆ ในแง่ที่กลุ่มชาติพันธุ์จีนโพ้นทะเลในไทยนั้นเป็นเพียงกรณีเดียวที่ถูกชนชาติพันธุ์กระแสหลักกลืนกลายได้สำเร็จแต่ลูกหลานชาวจีนรุ่นใหม่กลับพูดภาษาจีนไม่ได้เลย ในขณะที่ลูกหลานชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในประเทศอาเซียนประเทศอื่น ๆ สามารถสื่อสารภาษาจีนได้

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่างานที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์หรือความเป็นจีนในประเทศไทยทำให้ได้เห็นลักษณะหลายอย่างที่ยังสามารถสืบทอดกลับไปดูความเป็นจีนตามชนบที่ได้รับการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งความเชื่อ ค่านิยม หลักปฏิบัติ และขนบธรรมเนียม ประเพณีของคนรุ่นก่อน แม้หลายอย่างอาจเปลี่ยนไปในลักษณะคลี่คลายลง หรือดูเหมือนจะสูญหายไปตามกาลเวลา แต่หลายอย่างก็มีการพัฒนาไปในรูปแบบอื่น ๆ จากปัจจัยด้านสมัยนิยม โดยเฉพาะการเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติ และเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อแนวคิดของคนรุ่นใหม่ ซึ่งทำให้เห็นว่าอัตลักษณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่พร้อมที่จะปรับตัวอยู่เสมอ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจทำให้ผู้วิจัยอยากศึกษาต่อว่า เมื่อสังคมไทยในปัจจุบันสามารถเชื่อมโยงกับสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างสะดวกง่ายดายแล้ว จะมีอิทธิพลต่อมุมมองความคิดของคนรุ่นใหม่มากน้อยเพียงไร การนิยามอัตลักษณ์เพื่อแสดงออกของชาติพันธุ์จีนหรือการที่คนต่างชาติพันธุ์มองคนเชื้อสายจีนจะมีผลต่อการประกอบสร้างตัวตนความเป็นจีนในสังคมไทยยุคนี้อย่างไร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย
- 3.3 การนำเครื่องมือวิจัยไปใช้
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 การสัมภาษณ์อาสาสมัครครั้งที่ 1
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 บันทึกผลและเขียนรายงานวิจัย
- 3.7 การสัมภาษณ์อาสาสมัครครั้งที่ 2 รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ บันทึก

ผลและเขียนรายงานวิจัย¹

การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอัตลักษณ์ความเป็นจีนในประเทศไทยทั้งข้อมูลเอกสาร ข้อมูลเว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ อัตลักษณ์ความเป็นจีนในไทยที่ได้จากขั้นตอนนี้จะยังคงเป็นรูปแบบของอัตลักษณ์จีนตามชนบทที่คนรุ่นบรรพบุรุษยึดถือปฏิบัติแต่ก็เห็นถึงการสืบทอดต่อมายังรุ่นปัจจุบันที่บางอัตลักษณ์มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้ว

3.1.2 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3.1.1 มาพิจารณาเพื่อคัดเลือกเอาเฉพาะอัตลักษณ์ความเป็นจีนในสังคมไทยบางอัตลักษณ์ที่ยังคงพบเห็นได้ในปัจจุบันไปสร้างเป็นข้อคำถามในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการอ้างอิงถึงความสำคัญของอัตลักษณ์นั้น ๆ

¹ ขั้นตอนนี้จะเกิดขึ้นหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้วิจัยในกรณีที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

3.1.3 นำอัตลักษณ์ทั้ง 16 ข้อ มาจัดหมวดหมู่เป็น 4 ด้าน คือ 1. ด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล 2. ด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป 3. ด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีพิธีกรรมในเทศกาลจีน 4. ด้านการให้ความสำคัญกับประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

แสดงอัตลักษณ์ความเป็นจีนแต่ละด้าน จำแนกตามหมวดหมู่

ด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล
1. การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่เอ็ง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อึ้ง ภากรณ์ (“อึ้ง” มาจากแซ่เอ็ง)
2. การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล
3. การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ แอ้แก๋ อาม่า อาแปะ อาซ้อ
4. การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)
ด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป
5. การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู
6. การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง
7. ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง
8. ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย
ด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีพิธีกรรมในเทศกาลจีน
9. การท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน
10. การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข่งมังกร (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง
ด้านการให้ความสำคัญกับประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต
11. การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด
12. การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (กงเต็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง

13. การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซ่ฮิด) ให้ผู้อาวุโส
14. การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน
15. การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย
16. การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต

3.1.4 ถึงแม้ว่าอัตลักษณ์จีนบางอย่างจะผ่านคลายความเคร่งครัดจากรุ่นบรรพบุรุษไปบ้างแล้วก็ตาม แต่จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย ทำให้เชื่อว่าอัตลักษณ์ที่ผ่านการคัดเลือกมานี้ได้ผ่านการพิสูจน์ทั้งเงื่อนไขด้านระยะเวลา สภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันมาแล้วจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง แต่กลับยังคงคุณค่าบางอย่างมากพอที่ทำให้อัตลักษณ์เหล่านั้นยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้นอกจากผู้วิจัยแล้วยังมีคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบันที่งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการจะเก็บข้อมูลยังคงได้เห็น ได้ปฏิบัติ และได้สืบทอดอัตลักษณ์เหล่านั้นจากรุ่นบรรพบุรุษ เพื่อจะได้ถ่ายทอดและส่งต่อเป็นมรดกให้กับลูกหลานต่อไปในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงขออธิบายความสำคัญของอัตลักษณ์ทั้ง 16 ข้อ ไว้ดังนี้

(1) การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่ฮึง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อึ้งภากรณ์ (“ฮึง” มาจากแซ่ฮึง)

แซ่ (姓) คือ นามสกุลของคนจีนที่มีพัฒนาการมาหลายพันปี และมีส่วนในการสร้างกลุ่มสังคมในรูปแบบระบบตระกูลมาอย่างยาวนาน คนจีนให้ความสำคัญกับนามสกุลเป็นอย่างมาก เพราะนามสกุลสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีความสำคัญมากกว่าชื่อของตนเอง ด้วยเหตุนี้คนจีนจึงวางลำดับการเขียนชื่อนามสกุล โดยวางนามสกุลไว้หน้าชื่อซึ่งเป็นการแสดงถึงความกตัญญูที่มีต่อบรรพบุรุษด้วยกัน (พชรมน ชื้อสัจจลือสกุล และคณะ, 2565, น. 44) ในประเทศจีนมีสิ่งที่ยกถึงระบบตระกูลแซ่อยู่หลายลักษณะ เช่น ปุ่มประจำตระกูล ศาลบรรพชน กฎของวงศ์ตระกูล ถึงแม้ว่าชาวจีนจะมีแซ่แตกต่างกันมากมายแต่การยึดโยงว่าทุกแซ่ล้วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีบรรพบุรุษคนเดียวกันก็เป็นการปลุกสำนึกความเป็นชาติให้เกิดขึ้นกับคนจีน รวมถึงเมื่อชาวจีนโพ้นทะเลออกเดินทางไปยังดินแดนใดก็ไม่เคยลืมสำนึกในเรื่องแซ่เลย (ศิลปวัฒนธรรม, 2563)

รติชา นัคฆวงศ์ และคณะ (2566) ได้วิเคราะห์การเปลี่ยนจากแซ่จีนเป็นนามสกุลไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่ามี 2 วิธีการที่ใช้ คือ

1. การเปลี่ยนแบบคงเค้าเดิมของแซ่จีนไว้ ซึ่งพบมากกว่าและมีความซับซ้อน มีทั้งการเปลี่ยนโดยคง

ความหมายของแซ่เดิม และการเปลี่ยนโดยคงทั้งความหมายและเสียงของแซ่เดิมไว้ และ 2. การเปลี่ยนแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่จีนไว้เลย จะใช้การตั้งนามสกุลขึ้นใหม่ โดยไม่คำนึงว่าแซ่เดิมจะมีเสียงหรือความหมายอย่างไร นอกจากนี้ยังพบว่าคนไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญกับบรรพบุรุษหรือวงศ์ตระกูลของตนเอง เพราะนิยมนำคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับ “แซ่” หรือ “นามสกุล” มาใช้ในนามสกุล เช่นคำว่า สกุล กุล วงศ์ พงศ์ พันธุ์ ส่วนในแง่ความหมายของนามสกุลพบว่า ความหมายที่ได้รับความนิยมคือ “ความเป็นเลิศ” “ความมั่งคั่ง” และ “ความเจริญรุ่งเรือง” การเลือกความหมายของนามสกุลจึงสะท้อนวิถีคิดและความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนได้ด้ว่าปรารถนาถึงสิ่งใดในชีวิต เช่น ยกย่องการทำการค้า ใฝ่ในความเป็นเลิศ ไปจนถึงความคิดเรื่องการเคารพผู้อาวุโส (วนิดา เจริญสุข, 2532, น. 73)

จากข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2558 พบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยที่ยังคงใช้แซ่มีกันอยู่มากถึงเกือบ 5,000 แซ่ และจำนวนผู้ที่ยังคงใช้ “แซ่” เป็นนามสกุลแบบจีนนั้นมียูกว่าเจ็ดแสนคน (เรื่องเด่นเย็นนี้, 2558) บางพื้นที่ยังพบชาวจีนที่ปรับมุมมองอัตลักษณ์ของตนต่อนโยบายรัฐด้วย เช่น ชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่เปลี่ยนนามสกุลมาเป็นแบบไทยเพื่อความสะดวกในการติดต่อราชการ อันเป็นนโยบายที่มีมาตั้งแต่สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล และสุรพงษ์ ยิ้มละมัย, 2553, น. 34) นอกจากนี้ยังพบการรวมตัวกันของตระกูลแซ่ของชาวไทยเชื้อสายจีนหลายพื้นที่นอกจากเยาวราช เช่น ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในภาคใต้ตอนล่างพบว่าการยึดมั่นในระบบตระกูลแซ่อย่างเข้มข้น จนมีการจัดตั้งสมาคม ชมรม และมูลนิธิตระกูลแซ่ เพื่อรวมกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมและประเพณี รวมกลุ่มสร้างวัด ศาลเจ้า และศาสนสถาน รวมถึงรวมกลุ่มอาชีพ และรวมกลุ่มประกอบธุรกิจ (Ma Guitong, 2561, น. 139, 153)

(2) การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล

วัฒนธรรมจีนให้ความสำคัญกับชื่อลูกหลานว่า นอกจากจะต้องมีความไพเราะแล้วจะต้องมีความหมายมงคลด้วย และวัฒนธรรมนี้ได้ส่งต่อสืบทอดมายังชาวจีนโพ้นทะเลในไทย ดังที่ ธนัชชา ทิปรักษ์พันธ์ และคณะ (2561, น. 77) ได้ศึกษาค่านิยมที่สะท้อนผ่านความหมายของชื่อเล่นของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีอายุระหว่าง 50-70 ปี ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าชื่อเล่นของกลุ่มคนดังกล่าวมักเป็นภาษาจีนที่แบ่งออกได้เป็น 14 กลุ่มความหมาย เช่น ชื่อเล่นที่เกี่ยวกับธรรมชาติพบมากเป็นอันดับแรก ชื่อเล่นที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของสิ่งแวดล้อม ชื่อเล่นที่เกี่ยวกับความมั่งคั่ง เป็นต้น ซึ่งความรู้สึกส่วนตัวหรือทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้ตั้งชื่อก็

เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งชื่อลูกหลานด้วย อย่างคำว่าภูเขาหรือ 山 (shān) ที่พบมากที่สุดในประเทศชาย และคำว่าดอกไม้หรือ 花 (huā) ที่พบมากที่สุดในประเทศหญิง เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้ตั้งชื่อให้ความสำคัญกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีน ณ ขณะนั้นได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยให้เข้ามาอยู่อาศัยที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นจำนวนมาก (วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล และสุรพงษ์ ยิ้มละมัย, 2553, น. 29) อีกทั้งยังเป็นรุ่นบุกเบิกที่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพจากธรรมชาติ ใช้ชีวิตตามชนบประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อดั้งเดิม ยังไม่มีอิทธิพลจากอำนาจรัฐและทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง (Ma Guitong, 2554, น. 205)

ผู้วิจัยพบว่า ในปัจจุบันได้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องการตั้งชื่อจีนให้ลูกหลานตามความหมายมงคลอยู่หลากหลายวิธีจากแหล่งข้อมูลที่สืบค้นได้ทางอินเทอร์เน็ต นอกจากจะทำให้ได้ชื่อที่ดีและมีความหมายเหมาะสมตามเพศและคุณลักษณะของเด็กแล้ว ยังเชื่อว่าเป็นการทำให้เด็กที่เกิดมามีสำนึกต่อต้านกำเนิดทางสายเลือด และยังเชื่อมโยงวัฒนธรรมระหว่างจีนและไทยด้วย (Sopa, 2563, Tulya, 2564) อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยมและประสบการณ์ของพ่อแม่ก็อาจจะมีผลต่อเรื่องการเลือกใช้ภาษาของการตั้งชื่อให้ลูกหลานด้วย ส่วนในด้านคุณค่าของชื่อภาษาจีนนั้น งานวิจัยของ ศิริรัตน์ กิตติจารุขจร และคณะ (2565, น. 81) ศึกษาลักษณะภาษาและคุณค่าในชื่อภาษาจีนของนิสิตไทยพบว่า ชื่อภาษาจีนนอกจากจะช่วยอำนวยความสะดวกให้ครูเจ้าของภาษาสามารถเรียกชื่อผู้เรียนได้แล้ว ชื่อภาษาจีนยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสะท้อนวัฒนธรรมและถ่ายทอดความรู้ทางภาษา จนทำให้การตั้งชื่อภาษาจีนกลายเป็นกิจกรรมหนึ่งของหลักสูตรการเรียนภาษาจีนในปัจจุบันไปแล้ว ส่วนในด้านคุณค่าของชื่อภาษาจีนต่อตัวผู้เรียนนั้นพบว่าชื่อภาษาจีนช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนและช่วยพัฒนาทักษะความรู้ทางภาษาจีน

(3) การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ เล้าแก่ อาม่า อาแปะ อาซ้อ

การเรียกกันในครอบครัวด้วยคำสรรพนามแบบจีนถือเป็นเรื่องปกติของคนไทยเชื้อสายจีนที่ได้รับการปลูกฝังมาจากรุ่นสู่รุ่น ในวัฒนธรรมจีนนั้นการเรียกขานกันด้วยสรรพนามแบบจีนสามารถสะท้อนออกมาผ่านรูปภาษาของคำเรียกขานได้ด้วย เช่น คนจีนจะใช้คำเรียกญาติฝ่ายพ่อสำหรับเรียกขานผู้อื่นที่ไม่ใช่ญาติได้ด้วย เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาคนจีนถือว่าเพศชายเป็นใหญ่กว่าเพศหญิง จึงใช้คำเรียกญาติฝ่ายพ่อในการเรียกผู้อื่นเพื่อสื่อถึงความเคารพ (เมฆม สอดส่องฤกษ์, 2553, น. 129) เมื่อต้องการเรียกขานผู้สูงอายุเพศชายและหญิง คนจีนจะใช้คำว่า ปู่ (พ่อของพ่อ)

ภาษาจีนคือ 爷爷 (yéye) และใช้คำว่า ย่า (แม่ของพ่อ) ภาษาจีนคือ 奶奶 (nǎinai) ตามลำดับ นอกจากนี้คนจีนยังให้ความสำคัญกับลำดับอาวุโส มีการใช้คำว่า 老 (lǎo) ซึ่งเป็นคำใช้สื่อถึงความอาวุโสในภาษาจีนตามด้วยตัวเลขลำดับ 1, 2, 3, ... เป็นต้น

ปัจจุบันพบว่า การเรียกผู้อื่นที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องด้วยสรรพนามแบบจีนนั้นมีการใช้กันอยู่ทั่วไปปกติ ซึ่งผู้ที่ถูกเรียกนั้นอาจจะมีหรือไม่มีเชื้อสายจีนก็ได้ คำที่มักได้ยินอยู่บ่อยครั้ง เช่น เจ้ เจ้ เฮีย เป็นต้น สาเหตุของการใช้สรรพนามแบบจีนเรียกคนที่อยู่นอกครอบครัวนั้นอาจสัมพันธ์กับงานของ พชรมน ชื่อสัจลือสกุล และรุจิรา ศรีสุภา (2565, น. 358) ที่พบว่า สิ่งส่งผลต่อการเลือกใช้คำเรียกขานภาษาจีนมีอยู่ 3 ปัจจัย คือ เพศ ความใกล้ชิดระหว่างบุคคล และอารมณ์ เพศจะส่งผลต่อโครงสร้างและการเลือกใช้คำเรียกขานภาษาจีน ความใกล้ชิดระหว่างบุคคลจะทำให้เห็นว่าหากฐานะของผู้สนทนาเท่าเทียมกันผู้เรียกมักจะเรียกอีกฝ่ายด้วยชื่อเพื่อแสดงความสนิทสนม ส่วนอารมณ์นั้น หากผู้เรียกอยู่ในอารมณ์ร้ายหรือโกรธจะมีการใช้คำนามอื่นเพิ่มเติมเข้ามา

นอกจากสภาพจริงของสังคมที่เราพบเห็นได้ว่า มีผู้คนเชื้อสายจีนดำรงวิถีชีวิตอยู่ร่วมกับคนไทยแล้วนั้น นวนิยายจีนที่สะท้อนภาพชีวิตของชาวจีนโพ้นทะเลหลายเรื่องก็ทำให้เราเห็นถึงการเรียกขานผู้คนทั้งในและนอกครอบครัวด้วยสรรพนามจีนอยู่ด้วยเช่นกัน หนึ่งในนวนิยายที่แสดงอัตลักษณ์เรื่องนี้ได้ชัดเจนที่สุดคือ ลอดลายมังกร ตัวละครหลักอย่างเหลียงมีเหตุผลที่ชอบให้ผู้อื่นเรียกตนเองว่า “เถ้าแก่” มากกว่าคำว่า “ท่าน” ที่เป็นสรรพนามแบบไทย เพราะเหลียงมองว่าคำนี้เหมาะสมต่อการเรียกชายชาวจีนที่เป็นเจ้าของธุรกิจเช่นเหลียงที่ประกอบกิจการค้าขาย ส่วนคำว่า “ท่าน” นั้น เหมาะสมสำหรับใช้เรียกเจ้านายไทยที่มียศสูงศักดิ์ เหลียงจึงเป็นคนจีนที่รับรู้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองได้อย่างแจ่มชัด ถึงแม้จะอยู่ในสังคมไทยมานานแล้วก็ตาม (พิณวิไล บริบูรณ์, 2555, น. 16) ในขณะเดียวกันก็ยังสะท้อนมายังสังคมไทยในปัจจุบันที่คนไทยและจีนที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างกลืนกลายได้ด้วยว่า ผู้เรียกจะเรียกผู้อื่นที่เป็นคนภายนอกครอบครัวด้วยสรรพนามแบบจีนในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม หากผู้เรียกมีความเข้าใจสถานภาพ บทบาท ฐานะ และความพึงพอใจของผู้ถูกเรียกก็เป็นสิ่งที่ดีที่จะไม่สร้างความขัดแย้งหรือก่อให้เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคู่สนทนาได้

การศึกษาของ เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (2558, น. 185) ที่เก็บข้อมูลคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า การเรียกคนในครอบครัวด้วยสรรพนามแบบจีนนั้นยังปรากฏชัดในคนรุ่นอาวุโสที่มีอายุอยู่ระหว่าง 70-90 ปีขึ้นไป เนื่องจากว่าคนกลุ่มนี้คือคนจีนโพ้นทะเล

ที่อพยพมาจากประเทศจีน ซึ่งมีทั้งที่ถือสัญชาติไทยและสัญชาติจีน การเรียกขานสรรพนามกันในครอบครัวจึงสับสนต่อมายังรุ่นลูกด้วย แต่พอถึงรุ่นหลานเหลนไม่ปรากฏว่ามีการใช้ภาษาจีนกันในครอบครัวแล้ว ทำให้ผู้วิจัยคาดว่าเรื่องการเรียกกันในครอบครัวด้วยสรรพนามจีนเช่นนี้แม้แต่ในครอบครัวของคนเชื้อสายจีนเองก็อาจจะผ่อนคลายลงเช่นกัน แต่น่าสนใจว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ขึ้นเกิดจากปัจจัยใดบ้าง

(4) การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)

รูปแบบการบริหารกิจการแบบกงสีเป็นรูปแบบการบริหารการเงินของคนจีนรุ่นเก่าที่สมาชิกทุกคนต้องใช้เงินร่วมกัน อาศัยความไว้วางใจ และต้องมีความซื่อสัตย์ รายรับทั้งหมดจะเก็บไว้ที่กองกลาง การปกครองของระบบจะเป็นไปตามลำดับอาวุโส หรือคนที่ญาติผู้ใหญ่มอบหมายให้ทำหน้าที่ ซึ่งส่วนมากแล้วสิทธิ์ขาดของระบบมักจะอยู่ที่ลูกชายคนโตของตระกูล (Zcooby, 2562) ถึงแม้ว่าระบบนี้จะป็นรูปแบบการบริหารจัดการกิจการครอบครัวในรูปแบบเก่าแต่ในปัจจุบันยังพอเห็นได้อยู่ เช่นการศึกษาของ อิทธิพล เพชรศิริ และคณะ (2557, น. 129) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าการสืบทอดกิจการแบบกงสีของคนไทยเชื้อสายจีนยังคงมีอยู่ แต่อาจจะปรับเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบสมัยใหม่มากขึ้น เช่น มีการถ่ายโอนความรู้ต่อกันของสมาชิกในครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่น จนแตกเป็นกิจการสาขา สมาชิกในครอบครัวแยกกันบริหารแต่ละกิจการแต่ยังมีการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันเป็นเครือข่ายธุรกิจ ซึ่งจัดเป็นระบบกงสีแบบใหม่ ดังที่พบจากการประกอบธุรกิจในเครือข่ายแสงศรี สวัสดิ์คุณภาพที่หันมาร่วมทุนแบบกงสี ให้ลูก ๆ ร่วมถือหุ้น ร่วมประกอบกิจการ บางบริษัทได้มอบหมายให้ลูกแต่ละคนรับผิดชอบเป็นเจ้าของในแต่ละบริษัท จะเห็นได้ว่าไม่ได้มีการผูกขาดการบริหารกิจการไว้ที่ลูกหลานคนใดคนหนึ่ง

อนัญญา วารีสอาด (2565, น. 49) ศึกษาวิเคราะห์การเรียกร้องสิทธิสตรีผ่านตัวละครหญิงคนหนึ่งในนวนิยายเรื่องเลือดข้นคนจางพบว่า ระบบกงสีที่เชื่อว่าแต่เดิมเคยยึดมั่นจากบทบาทของผู้ชายเป็นผู้ดูแลกิจการนั้น เมื่อได้มีการเปลี่ยนมือมาสู่ผู้หญิงที่มีความคิดแบบทุนนิยมสมัยใหม่ก็สามารถจัดสรรปฏิรูปเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรภายในกงสีใหม่ จนทำให้สมาชิกครอบครัวทั้งชายและหญิงมีสิทธิ์เข้าถึงผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ในขณะที่ นิโบล วงศ์ภัทรนนท์ (2564, น. 76) ศึกษาอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนจากละครโทรทัศน์ไทยที่สร้างมาจากนวนิยายเรื่องเดียวกันพบว่า การประกอบกิจการค้าในระบบกงสีเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเป็นจีนที่

ละครได้คงไว้ตามขนบเดิม แต่ได้มีการสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ให้แก่ตัวละคร คือ อี ลูกชายคนโตของ ภัสสรที่ออกไปเปิดร้านตัดผมของตนเอง โดยที่ญาติผู้ใหญ่ให้การสนับสนุน แสดงให้เห็นว่าความเป็น จินมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ซึ่งพ่อแม่ยุคใหม่จะให้อิสระแก่ลูกให้การเลือกเส้นทางชีวิต ของตนเองโดยไม่จำเป็นต้องกลับมารับช่วงต่อกิจการของครอบครัว แม้จะเป็นลูกชายคนโตก็ตาม

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ารูปแบบกิจการแบบกงสีนี้ แม้ยังคงพบได้ใน ปัจจุบันที่เป็นยุคเสรีนิยมมากขึ้น การบริหารกงสีย่อมเปลี่ยนถ่ายจากคนรุ่นเก่ามาเป็นคนรุ่นใหม่ สิ่ง เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อระบบกงสีแบบดั้งเดิมให้ค่อย ๆ หดไป (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2561) ด้วย สภาพาสที่สังคมขับเคลื่อนไปด้วยแนวคิดและบริบทสังคมสมัยใหม่ ก็อาจส่งผลกระทบให้รูปแบบของ การดูแลกิจการแบบกงสีมีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน

(5) การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วย คุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู

คุณลักษณะของชาวจีนมักจะขึ้นชื่อเรื่องความขยัน อดทน เก่งในเรื่องการค้าขาย รู้จักประหยัด และอ่อนน้อมถ่อมตน อันเป็นภาพจำที่มีติดตัวคนจีนมาตั้งแต่อดีต (Whynottravel, 2563) เมื่อชาวจีนมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก พวกเขายังคงรักษาวัฒนธรรมและ ประเพณีไว้อย่างเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการยึดมั่นคำสอนของบรรพบุรุษเพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิต คติความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีจีนในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ (ปัญญา เทพสิงห์, 2548, น. 177) การศึกษาของ Rungphet Varapongsatit (2562) เกี่ยวกับอัตลักษณ์ความเป็น จีนที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์จีนชื่อ 舌尖上的中国 (A Bite of China) ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง CCTV ที่ได้รับความนิยมจนถูกแปลออกมาหลายภาษา รวมทั้งภาษาไทยด้วยนั้นได้นำเสนอ เกี่ยวกับอาหารหลากหลายมิติให้ผู้ชมจากทั่วโลกได้รับรู้ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าอัตลักษณ์ความเป็น จีนที่ปรากฏในรายการดังกล่าวแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ คือ

1. วิถีชีวิต ผลการศึกษาพบว่าคนจีนมีความขยันขันแข็ง อดทนต่อความ ลำบาก และยังให้ความสำคัญกับครอบครัว เมื่อถึงเทศกาลสำคัญพวกเขาจะต้องเดินทางกลับมาหา ครอบครัวเสมอ สำหรับผู้หญิงชาวจีนต้องรับผิดชอบหน้าที่การงานของตนเอง และยังคงปรนนิบัติทั้ง สามี คนในครอบครัวของสามี และลูกอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง หากครอบครัวใดที่ผู้เป็นสามีไม่ สามารถเป็นเสาหลักดูแลครอบครัวได้ พวกเขาจะต้องรับภาระหน้าที่นั้นแทนอย่างดีที่สุด

คนจีนจะให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อพร้อมเผชิญกับการแข่งขันที่สูง ทั้งการแข่งขันสอบเข้ามหาวิทยาลัย และการแข่งขันเพื่อเข้าทำงานในองค์กร ครอบครัวคนจีนที่ส่วนมากเป็นครอบครัวลูกคนเดียว พ่อแม่จึงให้ความสำคัญกับลูกในทุก ๆ เรื่อง รวมถึงเรื่องการศึกษาด้วย

2. วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ ที่สะท้อนผ่านอาหารการกิน คนจีนในแต่ละพื้นที่ของประเทศจะมีความเชื่อเรื่องอาหารการกินแตกต่างกันออกไป อาทิ คนจีนที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจะทำบ๊ะจ่างในเทศกาลตวนอู่เพื่อรำลึกถึงกวีซีวีหยวน ส่วนการเฉลิมฉลองปีใหม่ของชาวเมืองหนิงโปจะมีการทำเหยียนเการ์ับประทานร่วมกัน คนจีนในหมู่บ้านดิงซุน เมืองฉีซาน มณฑลซานซี มีความเชื่อเรื่องการรับประทานบะหมี่เพื่อเฉลิมฉลองวันเกิด โดยพวกเขาจะเลือกเส้นหมี่ที่ยาวที่สุดถวายเป็นเทพเจ้าโชวซิงกง เพื่อขอพรให้คนในหมู่บ้านมีอายุยืนนาน

3. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอาหารการกินของชาวจีน โดยพบว่าคนจีนมีธรรมเนียมการกินมื้อเช้าตั้งแต่สมัยฮั่น ชาวจีนมีประวัติการดำนาคาเป็นชนชาติแรก ๆ ของโลก หรือการที่ชาวจีนโดยเฉพาะทางตอนเหนือของประเทศรู้จักการเพาะปลูกข้าวสาลี จนเป็นพืชเกษตรที่มีการปลูกมากที่สุด

เรื่องราวที่แฝงไว้ด้วยวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และความเชื่อของชาวจีนจากสารคดีดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยย้อนนึกไปยังสมัยที่ผู้วิจัยยังเป็นเด็ก ยังพอจดจำเรื่องราวบางอย่างที่อาจอามา รวมถึงคุณพ่อคุณแม่ก็จะปลูกฝังให้พี่น้องทุกคนในครอบครัวได้จดจำและซึมซับคือ การเล่าเรื่องราวของบรรพบุรุษที่ข้ามน้ำข้ามทะเลมาจากเมืองจินอันเป็นแดนไกล พอเหล่ากงเหล่ามาจำเป็นต้องย้ายมาตั้งรกรากที่เมืองไทยแล้วด้วยสาเหตุอะไรก็ตาม ทำให้ท่านทั้งสองมิได้กลับไปยังบ้านเกิดอีกเลย แม้ถ้อยคำและใจความเกี่ยวกับรายละเอียดในเรื่องราวที่เล่านั้นจะจางหายไปจากความทรงจำของผู้วิจัยไปมากแล้ว แต่อารมณ์และบรรยากาศของเรื่องเล่าที่สอดแทรกทั้งเรื่องคุณธรรม ความเชื่อแบบนิทาน หลักปฏิบัติ และกุศโลบายที่ปลูกฝังให้ประพัตตินั้นผู้วิจัยยังคงสัมผัสได้ แม้จะเลือนรางแต่คุณค่าของเรื่องเล่าเหล่านั้นมีส่วนหล่อหลอมตัวตนและความคิดของผู้วิจัยมาตั้งแต่เด็ก จวบจนปัจจุบัน

คุณลักษณะของชาวจีนที่ข้ามน้ำข้ามทะเลมาตั้งรกรากบนแผ่นดินไทยนี้ยังคงพบมากผ่านละครที่สร้างจากนิยายหลายเรื่อง เช่น อยู่กับกง หรือลอดลายมังกร ที่สะท้อนภาพของคนรุ่นอางอามาได้ดีที่จะบอกเล่าต่อคนรุ่นหลังให้ได้รับรู้ถึงการก่อร่างสร้างตัว เพื่อให้ลูกหลานได้สำนึกบุญคุณ ดังฉากหนึ่งในลอดลายมังกรที่เหลียงอบรมสั่งสอนลูกหลานด้วยการเล่านิทาน หรือ

ประวัติศาสตร์จีน รวมทั้งเปรียบเทียบบุคลิกของคนในครอบครัวกับตัวละครในวรรณกรรมจีนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและบ่มเพาะสำนึกร่วมในความเป็นจีนให้เกิดแก่ลูกหลาน (พิณวิไล ปริบูรณ์, 2555, น. 19-22) รวมทั้งเรื่องคุณธรรม โดยเฉพาะ “ความกตัญญู” ก็นับว่าเป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งตามหลักคำสอนของขงจื๊ออันมีส่วนในการสร้างสังคมจีนมาตั้งแต่อดีต กระทั่งปัจจุบันได้มี “สถาบันขงจื๊อ” ที่ช่วยแพร่กระจายวัฒนธรรมจีนผ่านการเรียนการสอนภาษาจีนไปยังประเทศต่าง ๆ (มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2563) เราจึงเห็นได้ว่าชาวจีนจะอพยพไปอยู่ ณ ที่แห่งใดบนโลกนี้ก็ตามทั้งในสังคมตะวันตกหรือในชุมชนชาวจีนโพ้นทะเล พวกเขาก็จะยังคงรักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอาไว้ไม่ว่าจะมากบ้างน้อยบ้างก็ตาม สิ่งนี้นับเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวจีน (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, 2531, น. 62).

เรื่องคุณธรรมอันเป็นลักษณะที่โดดเด่นของคนจีนนั้นได้มีการศึกษากันอย่างแพร่หลายในหลายมิติ ดังที่ ณัฐกมล ตนุพันธ์ (2560, น. 13) ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของ “กวนอู” จากวรรณกรรมเรื่องสามก๊กพบว่า กวนอูเป็นผู้ที่ยึดมั่นในสัจจะ และความกตัญญูตามหลักของพระพุทธศาสนาในหลักของขรรษาธรรม 4 จนได้รับการยกย่องว่าเป็น “เทพเจ้า” ด้านความซื่อสัตย์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่รู้จักกวนอูจากการสืบทอดการบูชาต่อจากบรรพบุรุษ และศึกษาเพิ่มเติมเอง จนได้นำเอาคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของท่านมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ในเรื่องหน้าที่การงาน ใช้อบรมสั่งสอนคนในครอบครัว สำหรับผู้ที่ทำงานเป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ก็ควรที่จะนำเอาความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ความทะนงในศักดิ์ศรี การรักษาตัวอย่างเช่นกวนอูมาปฏิบัติให้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

พรพรรณ จันทโรนานนท์ (2553, น. 171) ศึกษาเรื่องพระเจ้าจิ้ง ซึ่งเป็นพระอรหันต์ทางพระพุทธศาสนาหายานนิกายเซนฝ่ายใต้ที่มีเรื่องเล่าลือในทางอิทธิปาฏิหาริย์มาก ชอบเล่นกับเด็ก ๆ และมักจะปรากฏกายในที่ชุมนุมชนเสมอ ลักษณะเหมือนคนสติเฟื่อง ร่างกายสกรปรกห่มคลุมด้วยจีวรสีเทาชาดวัน และปะชุนอยู่ทั่วตัว ใส่หมวกสีเทาที่มีรูปคล้ายเรือ ใส่รองเท้าฟางเก่า ๆ มือถือพัดใบลาน เรื่องราวของท่านกลายเป็นนิทานพื้นบ้านที่กล่าวขานกันสืบต่อมาตั้งแต่ราชวงศ์ซ่งจนถึงปัจจุบัน สำหรับชาวจีนตอนใต้ท่านเป็นพระอรหันต์ที่มีผู้คนกราบไหว้มากที่สุดองค์หนึ่ง แต่ในประเทศไทยกลับปรากฏศาลเจ้าจิ้งเป็นเทพประธานอยู่เพียงไม่กี่แห่ง แต่สิ่งที่คนจดจำท่านได้มากคือคุณธรรมด้านการช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยาก หรือคนที่ถูกลั่นแกล้งอย่างไม่เป็นธรรมอยู่เสมอ

เรื่องดังกล่าวเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยนึกเชื่อมโยงกับคนในปัจจุบัน รวมถึงเด็กยุคใหม่ที่คุ้นเคยกับความก้าวหน้าในแบบโลกาภิวัตน์ได้อย่างรวดเร็วว่า ยุคสมัยของพวกเขาเป็นยุคที่กระแสวัฒนธรรมต่างชาติกำลังได้รับความนิยม ความบันเทิงแทบทุกด้านของชีวิตเกิดขึ้นได้เพียงปลายนิ้วสัมผัสอุปกรณ์การสื่อสาร จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจว่าเรื่องตามแบบฉบับของบรรพบุรุษเชื้อสายจีนนั้น หากจะเล่าสู่กันฟังให้กับคนในยุคนี้ จะสามารถทำได้หรือไม่เพียงใด ดังที่มีการศึกษาเรื่องการสืบทอดความเป็นจีนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามของ เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (2558, น. 206) พบว่า ครอบครัวที่ญาติผู้ใหญ่เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบรรพบุรุษให้ลูกหลานฟังนั้น ส่งผลต่อความสนใจของลูกหลานในด้านการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีจีนเอาไว้ จนลูกหลานอยากจะสืบทอดธรรมเนียมปฏิบัติเหล่านั้นเพื่อคงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จีนไว้ด้วย

(6) การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง

ในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน เพศชายมักจะมีบทบาทและความสำคัญมากกว่าเพศหญิง เห็นได้จากการตั้งป่ายวิญญูณบรรพบุรุษที่จะต้องเป็นสิทธิ์ของสายวงศ์ฝ่ายชายเท่านั้น อีกทั้งยังมีทัศนคติเรื่องการมีลูกชายว่าเป็นเรื่องที่ดีมากกว่าการมีลูกสาว เพราะลูกชายจะเป็นผู้นำครอบครัวและมีหน้าที่สืบทอดตระกูลในอนาคต (สุชาติ เกษมณี และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2554, น. 16) นอกจากนี้ยังมีเรื่องค่านิยมของการคลุมถุงชนที่ผู้เป็นพ่อแม่มักจัดสรรหญิงสาวที่ผ่านการคัดเลือกมาเป็นอย่างดีให้แก่ลูกชายคนโต เพื่อให้ผลิตหลานชายคนแรกของวงศ์ตระกูลก็สะท้อนเรื่องคุณค่าของลูกชายในแบบของคนจีนได้อีกเช่นกัน (บุญยง สุขหาพจน์, 2562 น. 750) แต่ปัจจุบันเมื่อเวลาผ่านไป ค่านิยม ความคิดต่าง ๆ เหล่านี้ก็ลดลง ทัศนคติเชิงลบต่อลูกสาวอย่างที่เคยมีมาก็ดีขึ้นจนทัดเทียมหรือดีกว่าลูกชายด้วยซ้ำไปในบางครอบครัว

ถึงแม้ว่าภาพจำเกี่ยวกับสังคมชายเป็นใหญ่ในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนยังสามารถพบเห็นได้ทั่วไป แต่ปฏิเสธมิได้ว่าเราสามารถพบเจอการต่อรองอำนาจของผู้หญิงที่มากขึ้นในสังคมได้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการออกอากาศของละครเรื่องเลือดข้นคนจาง (พ.ศ. 2561) ที่ในแง่หนึ่งก็สะท้อนสังคมเรื่องการต่อรองทางเพศระหว่างชายหญิงได้ด้วย ดังที่ รุจษ์สวัสดิ์ ครองภูมินทร์ (2564, น. 96) กล่าวว่าสถานะของผู้หญิงทั้ง 3 บทบาทที่ปรากฏในละครเรื่องนี้ ไม่ว่าจะเป็นบทบาทแม่ ลูกสาว หรือเจ้าของกิจการ ล้วนต้องเผชิญกับการคานอำนาจกับผู้ชายทั้งสิ้น แต่ละบทบาทจะถูกกำหนดหรือวางขอบเขตไว้ให้ผู้หญิงแล้วว่าจะสามารถทำอะไรได้มากน้อยแค่ไหนอย่างไรจึงจะ

เหมาะสม ทั้งในกรอบของประเพณีและกรอบของมุมมองทางสังคม ผู้หญิงจึงอยู่ภายใต้ความกดดันจากครอบครัวสามีทั้งในบทบาทของภรรยา และลูกสะใภ้ มีหน้าซ้ำหากผู้หญิงประพฤติปฏิบัติสิ่งใดที่ผิดไปจากค่านิยมหรือหน้าที่ของหญิงที่ดีตามหลักของขงจื๊อยังอาจถูกมองว่าอกตัญญูได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อว่าเรื่องความเท่าเทียมที่เป็นกระแสสังคมอยู่ในทุกวันนี้สำหรับเด็กรุ่นใหม่แล้วอาจจะมีการให้คุณค่าและความหมายบางอย่างที่นำมาเชื่อมโยงกับค่านิยมเรื่องเพศระหว่างชายหญิงของคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจว่าพวกเขามองการเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ไปในลักษณะใด

(7) ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 ถึงปัจจุบัน ภาษาจีนกลางเป็นภาษาที่มีคนใช้มากที่สุดในโลก ในแต่ละปีมีผู้คนทั่วโลกให้ความสนใจในการเรียนภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น และในอนาคตภาษาจีนมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากปัจจุบันประเทศจีนมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น นักลงทุนชาวจีนจำนวนมากทำธุรกิจค้าขายกับหลากหลายประเทศทั่วโลก ทำให้ตลาดแรงงานมีความต้องการผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาจีนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้จึงเกิดกระแสนิยมในการเรียนภาษาจีนขึ้นในระยะเวลาอันรวดเร็ว (ปุนญิตา คงทน, 2561, น. 23) ภาษาจีนจึงนับเป็นอำนาจอ่อนหรือซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ที่สำคัญในปัจจุบัน และจะกลายเป็นภาษาที่จำเป็นอย่างกว้างขวางมากขึ้นในอนาคต

ในปัจจุบันการเผยแพร่ซอฟต์พาวเวอร์ที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุดในโลกอย่างหนึ่ง คือ กระแสวัฒนธรรมเกาหลี ความนิยมนี้นี้เริ่มเกิดขึ้นก่อนในประเทศจีนตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษ 1990 ส่วนในประเทศไทยนั้นความนิยมในกระแสวัฒนธรรมเกาหลี หรือเคป๊อป (K-Pop) ได้ก่อให้เกิดคำว่า “แฟนด้อม” (Fandom) หมายถึง คำเรียกเฉพาะกลุ่มของคนที่หลงใหลในตัวศิลปินคนเดียวกัน คนเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงกลุ่มให้รู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างเข้มแข็ง กระทั่งรวมตัวกันจัดกิจกรรมทางสังคมตั้งแต่ขนาดเล็กอย่างการร่วมกันไปบริจาคเลือด ไปจนถึงกิจกรรมขนาดใหญ่ เช่น การแสดงออกทางการเมือง (พณัณธร เกาเจริญ, 2565, น. 127-128) ความนิยมในกระแสวัฒนธรรมเกาหลีดังกล่าว ในปัจจุบันยังไม่เสื่อมคลาย ดังที่ผู้วิจัยสามารถพบเห็นตัวอย่างได้จากนักเรียนในโรงเรียนของผู้วิจัยเอง ทั้งคนที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนหลายคนมีความสนใจศึกษาภาษาและวัฒนธรรมเกาหลี โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการหลงใหลชื่นชอบต่อกระแสเคป๊อปนั่นเอง

การส่งเสริมซอฟต์แวร์ในประเทศจีนปัจจุบันก็พบว่ามีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้น เมื่อประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้เปิดให้มีการอบรมทั้งด้านดนตรีจีน วัฒนธรรมจีน รวมถึงภาษาจีนผ่าน “การทูตวัฒนธรรม” แสดงถึงการตระหนักถึงบทบาทของซอฟต์แวร์ดังกล่าวว่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยขยายอิทธิพลของจีนไปสู่ประชาคมโลกได้ โดยการเผยแพร่ค่านิยมของจีนสมัยใหม่ไปทั่วโลก (ศิริเพชร ทฤษณาวดี, 2563, น. 430) ในขณะที่สถานการณ์ในประเทศไทยพบว่าสถาบันการศึกษาไทยหลายแห่งทั้งในและนอกระบบได้เปิดทำการเรียนการสอนภาษาจีนเพิ่มขึ้นกว่าในอดีตมาก จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2559 พบว่าสถาบันการศึกษาในไทยที่เปิดทำการสอนภาษาจีนมีจำนวนกว่า 1,800 แห่ง (วิภาวรรณ สุนทรจามร, 2559, น. 1)

สำหรับคนเชื้อสายจีนในประเทศไทย หลังการจากไปของบรรพบุรุษรุ่นที่ 1 และ 2 ที่สามารถใช้ภาษาจีนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีแล้ว ก็พบว่าลูกหลานจีนรุ่นหลังแทบจะใช้ภาษาจีนท้องถิ่นในการสื่อสารไม่ได้เลย สาเหตุเกิดจากภาษาจีนท้องถิ่นในประเทศไทยจะถูกลดบทบาทลง แต่เดิมบรรพบุรุษรุ่นก่อน ๆ มักจะบังคับให้ลูกหลานพูดภาษาจีน เพราะกลัวจะลืมรากเหง้าของตนเอง แต่ปัจจุบันเมื่อบรรพบุรุษล้มหายตายจากไป การเข้มงวดกดดันให้ลูกหลานพูดหรือเรียนภาษาจีนก็ค่อย ๆ ลดน้อยลง จนปัจจุบันลูกหลานจีนรุ่นใหม่ก็ยังห่างจากภาษาจีนท้องถิ่น แต่กลับใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกันมากกว่า (หยั่งราก ผากใบ, 2551) ประกอบกับสิ่งที่จะมาแทนภาษาจีนท้องถิ่นคือ ภาษาจีนกลาง ซึ่งจะเป็นการแทนที่อย่างถาวร เห็นได้จากผู้เรียนภาษาจีนในปัจจุบันไม่ใช่ลูกหลานจีน แต่เป็นบุคคลทั่วไปหลากหลายช่วงวัย บางคนไม่มีภูมิหลังใด ๆ เกี่ยวกับจีนเลย แต่ทุกคนอยากเรียนภาษาจีนด้วยเหตุผลแตกต่างกันไป เช่น อยากเรียนเพราะอยากสื่อสารกับคนรักที่เป็นคนจีน อยากเรียนเพื่อจะได้อ่านนิยายจีนจากภาษาต้นฉบับ อยากเรียนเพื่อใช้ประกอบธุรกิจกับคนจีน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดขึ้นหลังการปลดปล่อยข้อบังคับเกี่ยวกับการเรียนภาษาจีนในประเทศไทยเมื่อต้นทศวรรษ 1990 ทำให้การเรียนภาษาจีนเปลี่ยนจากเดิมที่มักเป็นลูกหลานชาวจีนมาเป็นใครก็ได้ที่อยากเรียน (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2564)

ในขณะที่อนาคตของภาษาจีนในประเทศไทย จากกรณีศึกษาคนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช (พิชณี สวัสดิ์ตยวงศ์, 2546, น. 425-431) พบว่าคนไทยเชื้อสายจีนตั้งแต่ช่วงอายุ 15-45 ปี จะใช้ภาษาไทยในการสื่อสารทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับคนในครอบครัว หรือสื่อสารกับผู้อื่น คนไทยเชื้อสายจีนช่วงอายุ 35-45 ปี มีระดับความรู้และการใช้ภาษาจีนอยู่ในระดับสูงที่สุด หากเทียบกับคนไทยเชื้อสายจีนช่วงอายุอื่น ส่วนคนไทยเชื้อสายจีนช่วงอายุ 55-65 ปี จะใช้ภาษาไทย

ในการสื่อสารในครอบครัว การสื่อสารกับญาติจะใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน แต่การสื่อสารกับพ่อแม่จะใช้ภาษาจีนเป็นหลัก ส่วนผลการศึกษาด้านทัศนคติเกี่ยวกับภาษาจีนพบว่าคนทั้ง 3 ช่วงอายุเห็นคุณค่าของภาษาจีนในเรื่องการนำไปประกอบอาชีพมากที่สุด อย่างไรก็ตามการคาดการณ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาจีนของคนไทยเชื้อสายจีนในอนาคตอีก 50 ปีข้างหน้า คนทั้ง 3 รุ่น ล้วนเห็นพ้องกันว่าคนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะพูดภาษาจีนได้น้อยลง

(8) ลูกหลานจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย

การศึกษาของ Li Man และธีรโชติ เกิดแก้ว (2564) ที่เก็บข้อมูลของคนไทยเชื้อสายจีนตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ยังพบข้อมูลที่กล่าวถึงค่านิยมในการแต่งงานของคนจีน รวมถึงคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ดังกล่าวในสมัยก่อนที่ต้องแต่งงานกับคนจีนกลุ่มเดียวกัน แต่พอยุคสมัยเปลี่ยนไปค่านิยมเรื่องนี้ก็ผ่อนคลายลง เช่นบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อนพ่อแม่เขาจะให้แต่งงานกับคนจีนด้วยกัน อย่างคนไทยเชื้อสายจีนไหหลำ เขาจะชอบแต่งงานกับคนไหหลำด้วยกัน เขาก็ไม่ชอบแต่งงานกับแต่จิว แต่จิวก็ไม่ชอบแต่งงานกับคนไหหลำ แต่เดี๋ยวนี้เขาไม่ถือแล้ว ขอให้เป็นคนดี ขยัน คนจีนที่แต่งงานกับคนไทยก็มี เพราะว่าบางคนเขาเรียนมาด้วยกัน เดี่ยวนี้เขาก็จะผสมผสานพิธีจีนกับพิธีแบบไทย ยกน้ำชา แต่สมัยใหม่เขาก็จะแต่งให้วันเดียวก็จบแล้ว มันก็จะง่าย บางคนก็จะเอาชุดจีน ๆ มาใส่กัน”

(มณฑกานต์ ลอญญธร, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2563)

(อ้างอิงจาก Li Man และธีรโชติ เกิดแก้ว, 2564, น. 35-36)

ข้อมูลดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงประเพณีการแต่งงานแบบจีนคือ ทำให้เกิดการผสมผสานของพิธีแต่งงานแบบจีนและแบบไทย ถึงแม้ว่าคนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนในอดีตในพื้นที่แห่งนี้จะไม่นิยมแต่งงานกับคนไทย นิยมแต่งงานกับคนจีนกลุ่มเดียวกันในช่วงแรก ๆ ซึ่งจะจัดพิธีแต่งงานแบบจีนตามขั้นตอนประเพณี แต่เนื่องจากผู้ขายชาวจีนที่อพยพมายังประเทศไทยในช่วงแรกมีจำนวนมากกว่าผู้หญิงคนจีน ดังนั้นผู้ขายจีนบางคนจึงได้แต่งงานกับหญิงคนไทยในท้องถิ่นนั่นเอง (Li Man และธีรโชติ เกิดแก้ว, 2564, น. 36)

การยึดมั่นในเรื่องการแต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันที่ยังพบได้ในช่วงประมาณ 10 ปีมานี้ ยังปรากฏในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาด้วย ถึงแม้จะมีหลายครอบครัวที่ลูกหลานแต่งงานกับคนมุสลิม หรือคนไทยพุทธ แต่การแต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกันเองของ

คนพื้นที่นี้ส่วนมากจะผูกติดอยู่กับจารีตประเพณีที่พ่อแม่จะเลือกคู่ครองให้ลูก โดยดูทั้งแซ่ของคนที่ จะเข้ามาว่าเป็นสายตระกูลใด ดูว่าฐานะครอบครัวเป็นอย่างไร (วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล, 2552, น. 144)

ในขณะที่ปัจจุบัน เราสามารถพบได้ว่าสังคมกำลังให้ความสำคัญกับประเด็น เรื่องความหลากหลายทางเพศมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ละคร และภาพยนตร์ ที่สร้าง ปรากฏการณ์ “ซีรีส์วาย” ขึ้นมาเพื่อตอบสนองประเด็นดังกล่าว ทำให้น่าคิดต่อไปว่าเด็กรุ่นใหม่ทั้งที่มี และไม่มีเชื้อสายจีนจะมีมุมมองต่อเรื่องดังกล่าวที่เชื่อมโยงไปกับการแต่งงานอย่างไร ในเมื่อที่ประเทศ จีนเอง ซีรีส์วายของไทยก็ได้เข้าไปตีตลาดสื่อจีนจนได้รับความนิยมไปแล้ว

(9) การท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน

แม้ในประเทศไทยจะมีสัดส่วนของคนที่มีเชื้อสายจีนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ เป็นที่น่าสังเกตว่าแทบจะไม่มีวันหยุดทางราชการที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลและประเพณีจีนสำหรับคน ไทยเชื้อสายจีนเลย ทั้งที่วันหยุดราชการของประเทศไทยที่มีอยู่มากมายนั้น ถูกสร้างขึ้นมาจากกลไก ของรัฐที่ต้องการสร้าง “สำนึกความทรงจำ” ให้เกิดขึ้นแก่ราษฎรไทย (ชนาวุธ บริรักษ์, 2561, น. 212) ในประเด็นนี้จึงเป็นที่น่าสนใจว่ามุมมองของรัฐที่นิยาม “ราษฎรไทย” นั้นจะหมายถึงเฉพาะคน ไทยเชื้อสายไทย หรือเหมารวมคนไทยเชื้อสายอื่น ๆ รวมถึงคนไทยเชื้อสายจีนด้วยหรือไม่ เพราะ นอกจากในประเทศไทยจะไม่มีวันหยุดให้กับเทศกาลและประเพณีจีนสำหรับคนไทยเชื้อสายจีนแล้ว ยังไม่มีวันหยุดให้กับผู้คนที่นับถือศาสนาอื่นด้วยเช่นกัน ในขณะที่มุมมองของผู้วิจัยซึ่งเป็นคนหนึ่งที่มี เชื้อสายจีนนั้นมองว่าวันหยุดสำหรับคนเชื้อสายจีนก็มีความสำคัญเช่นกัน

ผู้วิจัยยังคงจำได้ว่าในสมัยผู้วิจัยยังเป็นเด็ก คนไทยเชื้อสายจีนละแวกบ้านจะ มีการรวมตัวไปท่องเที่ยวกันเป็นครอบครัวใหญ่ทุก ๆ ช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นคุณลักษณะอย่าง หนึ่งของคนไทยเชื้อสายจีน บางปีมีการไปเที่ยวร่วมกันกับครอบครัวอื่นในบริเวณบ้านใกล้เคียง กันก็มี ทุกวันนี้ในชุมชนที่ผู้วิจัยเคยอาศัยอยู่เมื่อสมัยเด็ก ภาพเหล่านี้อาจไม่ค่อยได้เห็นแล้ว ไม่ว่าจะเป็น เทศกาลจีนใด ๆ บางครอบครัวพบว่าการรวมตัวของลูกหลานญาติพี่น้องเชื้อสายจีนไม่ได้ หนาแน่นและคุกรุ่นไปด้วยความกลมเกลียวแบบเมื่อก่อน สิ่งที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องผิดแต่อย่างใด อาจ เป็นได้ทั้งยุคสมัยที่เปลี่ยน และอาจเปลี่ยนแปลงไปแค่เฉพาะบางครอบครัวเท่านั้น เพราะบางที ลูกหลานที่เติบโตขึ้นได้แยกย้ายภูมิลำเนาไปใช้ชีวิตด้วยตัวเอง บางคนไปประกอบอาชีพที่ไม่ เกี่ยวข้องกับการหยุดยาวหลายวัน หรือบางคนได้ทำงานในบริษัทที่ไม่ได้มีเจ้านายเป็นคนเชื้อสายจีน ก็อาจไม่เข้าใจบริบทของลูกหลานจีนก็เป็นไปได้เช่นกัน

แม้อัตลักษณ์นี้ของชาวไทยเชื้อสายจีนจะมีการผ่อนคลายลงบ้างแล้ว แต่การศึกษาของ พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์ (2560, น. 75) ที่ศึกษาประเพณีเซ็งเม้งที่เมืองหาดใหญ่ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าคนไทยเชื้อสายจีนที่เมืองหาดใหญ่มักมีการรวมตัวไปเที่ยวด้วยกันอยู่เมื่อถึงวันเซ็งเม้งญาติพี่น้องจะกลับบ้านเกิด นอกจากมาร่วมพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษแล้ว ยังถือโอกาสได้มาพบปะสังสรรค์รวมตัวกันไปท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวหลังจากเสร็จพิธีกรรม จนนำมาซึ่งในผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวแก่ร้านค้าและบริการต่าง ๆ ที่ส่งผลดีต่อภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในหาดใหญ่

(10) การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง

เทศกาลที่สำคัญมากที่สุดเทศกาลหนึ่งสำหรับคนจีนแผ่นดินใหญ่และคนไทยเชื้อสายจีนก็คือเทศกาลตรุษจีน (春节) เพราะนอกจากจะเป็นเทศกาลที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติจีนอย่างแท้จริงแล้ว ยังแสดงถึงจิตวิญญาณความเป็นจีนอีกด้วย ในสมัยโบราณไม่มีวันตรุษจีนหรือวันขึ้นปีใหม่ที่น่านอน คนโบราณจัดให้ตรุษจีนอยู่ในช่วงภาวะอากาศที่เรียกว่า ลีซุน (立春) เพราะสภาพอากาศในช่วงดังกล่าวเหมาะแก่การเริ่มต้นเข้าสู่ปีใหม่ ต่อมาในสมัยราชวงศ์เซี่ยถึงมีการกำหนดให้วันที่ 1 เดือน 1 หรือเดือนอ้ายของทุกปีตามปฏิทินจันทรคติของจีน (正月初一) เป็นวันตรุษจีนหรือวันขึ้นปีใหม่ และในสมัยราชวงศ์หมิงกำหนดเพิ่มเติมให้วันที่ 15 เดือน 1 หรือเดือนอ้ายของทุกปีตามปฏิทินจันทรคติของจีน (正月十五) ซึ่งเป็นวันเทศกาลโคมไฟเป็นวันสิ้นสุดหรือวันสุดท้ายของการเฉลิมฉลองเทศกาลตรุษจีน (นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี, 2562, น. 384-390)

วันตรุษจีนถือว่าเป็นเทศกาลแห่งความสุขของคนไทยเชื้อสายจีนทุกรุ่น เพราะเป็นโอกาสที่จะได้มีการรวมตัวกันของลูกหลานไปเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ และร่วมไหว้บรรพบุรุษ การศึกษาเรื่องการปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช พบว่าเทศกาลตรุษจีนยังเป็นหนึ่งในเทศกาลจีนที่ยังคงมีความสำคัญยิ่งต่อคนไทยเชื้อสายจีน ทุกขั้นตอนที่อยู่ในเทศกาลนี้ไม่ว่าจะด้านพิธีกรรมหรือข้อปฏิบัติ ล้วนแล้วแต่เป็นการขัดเกลาทางสังคมให้แก่ลูกหลานให้รู้จักการกตัญญูต่อบรรพบุรุษทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นจัดเตรียมอาหารเพื่อกราบไหว้เทพเจ้า เช่น ไหว้บรรพบุรุษ มีการหยดงาน การให้ความหมายที่ดีกับสีแดง และการรวมตัวกันระหว่างญาติพี่น้อง (วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล, 2552, น. 149)

การศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอดประเพณีตรุษจีนของคนไทยเชื้อสายจีน จังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ชาวจีนรุ่นพ่อแม่ในปัจจุบันยังคงมีความรู้ความเข้าใจต่อความหมายและ พิธีกรรม และหลักปฏิบัติของวันตรุษจีน ส่วนลูกหลานจีนที่มีความรู้และเข้าใจธรรมเนียมการปฏิบัติใน วันตรุษจีนเป็นอย่างดีมีอยู่ร้อยละ 80 บางครอบครัวที่ลูกหลานไม่ต้องการจะสืบทอดเทศกาลนี้ได้ให้ เหตุผลว่า ลูกหลานส่วนมากรู้สึกว่าตนเองกลายเป็นคนไทยแล้ว และรู้สึกว่าการจัดงานตาม ขนบประเพณีนั้นเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ส่วนสาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ วันไหว้ไม่ตรงกับวันหยุด ลูกหลาน จึงไปเรียนหนังสือหรือไปทำงาน (เรื่อนแก้ว ภัทรานุประวัติ, 2558, น. 188, 201) ในขณะที่ นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี (2562, น. 392) กล่าวถึงการไหว้เจ้าในเทศกาลตรุษจีนว่า ปัจจุบันผู้คนรุ่นใหม่จะคุ้นเคย กับรูปแบบการไหว้เจ้าไหว้บรรพบุรุษที่ถูกลดทอนลงไป ทั้งเรื่องของของไหว้และลำดับขั้นตอนในการ ไหว้ที่ต่างจากรูปแบบพิธีกรรมดั้งเดิม สาเหตุมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสภาพ เศรษฐกิจรายได้ของแต่ละครอบครัว

เทศกาลสารทจีนในไทยถือเป็นวันทำบุญครั้งปีของชาวจีน ถือเป็นเทศกาล แห่งความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมชาติพันธุ์ แม้ว่าช่วงเช้าของเทศกาลจะมีการไหว้บรรพบุรุษ แต่ช่วง บ่ายจะเป็นการไหว้ผีไม่มีญาติ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญของเทศกาลนี้ เพราะคนจีนถือว่าการเซ่น ไหว้ผีไม่มีญาติจะทำให้ชาวจีนที่มาตายในเมืองไทยโดยไร้ญาติพี่น้องได้มีโอกาสกินของเซ่นไหว้ เหมือนกับบรรพบุรุษของครอบครัวที่มีลูกหลาน นอกจากนี้ยังสามารถแจกจ่ายแบ่งปันให้กับพี่น้องที่ ยังมีชีวิตอยู่ได้กินด้วยเช่นกัน (ถาวร สิกขโกศล, 2557, น. 390-391)

ผลสำรวจจากชาวไทยเชื้อสายจีน จังหวัดสมุทรสงครามเกี่ยวกับการสืบทอด เทศกาลนี้ ส่วนใหญ่รู้จักและเข้าใจความหมายของเทศกาล ชาวจีนจะทำพิธีทั้งกระจัดเพื่ออุทิศส่วน บุญส่วนกุศลให้แก่วิญญาณผู้วิหิงห์ แนวโน้มในการสืบทอดเทศกาลนี้พบว่าลูกหลานส่วนมากยัง ต้องการจะสืบทอดต่อจากบรรพบุรุษ (เรื่อนแก้ว ภัทรานุประวัติ, 2558, น. 190, 202)

เทศกาลเซ็งเม้งถือเป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่งของคนไทยเชื้อสายจีนที่จะได้ แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เป็นวันที่ลูกหลานต่างถิ่นที่แยกย้ายกันไปจะได้กลับมารวมตัวกันเพื่อ ไปไหว้สุสานของบรรพชนอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา สมัยก่อนคนไทยเชื้อสายจีนจะนิยมไปไหว้เซ็งเม้ง กันที่สุสานในช่วงวันที่ 4-5 เมษายนของทุกปีตามปฏิทินจีน แต่ส่วนมากสุสานของบรรพบุรุษมักจะ ตั้งอยู่ที่ต่างจังหวัด ทำให้ในปัจจุบันหากวันเซ็งเม้งตรงกับวันธรรมดา ลูกหลานที่ไม่ค่อยมีเวลาหรือไม่ สะดวก ก็จะเลือกไปไหว้สุสานในวันเสาร์-อาทิตย์ ในช่วงก่อนหรือหลังวันเซ็งเม้ง 15 วันแทน ส่วน

รูปแบบเทศกาลแข่งแข่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดในบางพื้นที่ เช่น เทศกาลแข่งแข่งที่จังหวัดชลบุรี ที่ได้เกิดธุรกิจให้เช่าเต็นท์ทางให้หลุมศพในวันแข่งแข่ง แต่เมื่อเกิดสถานการณ์โรคโควิด-19 ทำให้ธุรกิจได้รับผลกระทบ ในส่วนของเต็นท์แข่งแข่งปีนี้จึงมีคนเช่าเบาบางลงมาก ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจไม่ค่อยดี และคนไม่ค่อยเดินทางมาไหว้ (J. Mashare, 2564)

ผลการศึกษาคนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช พบว่ายังมีคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ทั้งในรุ่นพ่อแม่และรุ่นลูกยังคงสืบทอดปฏิบัติตามธรรมเนียมในเทศกาลนี้อย่างเคร่งครัด จนนับได้ว่าเทศกาลนี้เป็นเทศกาลสำคัญของคนในย่านเยาวราช รองลงมาจากตรุษจีนและสารทจีน ส่วนการสืบทอดประเพณีนี้ไปยังรุ่นลูกหลาน ส่วนมากผู้ใหญ่ใช้วิธีปฏิบัติให้ลูกหลานดูเป็นตัวอย่าง (ภัทรกร สุวรรณจินดา, 2559, น. 331)

เทศกาลไหว้พระจันทร์ เป็นเทศกาลที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการแปรเปลี่ยนตามฤดูกาล การเช่นสรวงบูชาฟ้า ดิน ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ฯลฯ การศึกษาคนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช พบว่ายังคงมีคนไทยเชื้อสายจีนเพียงส่วนน้อยที่ยังคงปฏิบัติในเทศกาลนี้ เนื่องด้วยว่าพวกเขายังคงอยากอนุรักษ์เทศกาลนี้ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป (ภัทรกร สุวรรณจินดา, 2559, น. 331) ในขณะที่การสืบทอดเทศกาลนี้ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า ปัจจุบันเหลือชาวไทยเชื้อสายจีนที่จัดเทศกาลนี้อย่างเต็มรูปแบบอยู่น้อยมาก สาเหตุเกิดจากการไม่ทราบจุดประสงค์ที่แท้จริงของเทศกาล รวมทั้งข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับกายภาพของดวงจันทร์ก็กระทบกับความเชื่อดั้งเดิม ทำให้คนรุ่นหลังมีได้สนใจในเทศกาลนี้ แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงพบเห็นได้อยู่จากการไหว้พระจันทร์คือ การไหว้พระจันทร์ที่จะไหว้ภายในบ้านโดยใช้ขนมไหว้พระจันทร์ มีชาวจีนกลุ่มน้อยที่ยังคงจัดเทศกาลนี้ด้วยการตั้งโต๊ะไหว้พระจันทร์นอกบ้าน ครอบครัวที่ยังคงปฏิบัติในเทศกาลนี้จะให้ลูกหลานมาไหว้ร่วมกัน แต่การฝากฝังให้ลูกหลานสืบทอดปฏิบัติประเพณีนี้ต่อยังไม่ปรากฏพบ (เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ, 2558, น. 194-195, 203)

เทศกาลไหว้บ๊ะจ่างเท่าที่ผู้วิจัยสืบค้น พบว่ามีอยู่ 2 เรื่องเล่า เรื่องแรกคือ การรำลึกถึงฉิวหยวน (屈原) ขุนนางผู้หนึ่งที่ถูกฮ่องเต้เนรเทศออกจากเมือง แล้วจบชีวิตตัวเองด้วยการกระโดดน้ำตาย เรื่องเล่าที่สองคือ การบูชาเทพเจ้ามังกรของชาวไปเยว่ (百越族) กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงทางตอนใต้ ที่เชื่อว่าตนคือลูกหลานของมังกร แม้ว่าจุดเริ่มต้นของเรื่องเล่าทั้งสองจะแตกต่างกัน แต่ตอนท้ายของทั้งสองเรื่องจบลงเหมือนกันคือ การที่ประชาชนตกแต่งเรือเป็นรูปมังกร พร้อมกับนำอาหาร (ขนมบ๊ะจ่าง) ที่ห่อด้วยใบไผ่โยนลงน้ำให้ปลากินเพื่อแสดงความ

รำลึกถึงชีว์หยวนและเทพเจ้ามังกร (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2564) ที่ประเทศจีนยังคงพบประเพณีและความเชื่อเรื่องอาหารตามเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับบ๊ะจ่างอยู่ ดังเช่นเทศกาลของคนจีนตอนใต้ที่ยังคงทำขนมบ๊ะจ่างกันในเทศกาลตวนอู๋ (Rungphet Varapongsatit, 2562, น. 603)

ปัจจุบันนี้การแสดงออกต่อเทศกาลไหว้บ๊ะจ่างของชาวไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช ยังคงเป็นเทศกาลที่โดดเด่น (ภัทรกร สุวรรณจินดา, 2559, น. 332) ในขณะที่เทศกาลนี้ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า คนรุ่นลูกหลานในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่มีการสืบทอด เพราะไม่เข้าใจความหมายของเทศกาล มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เข้าใจว่าเทศกาลนี้จัดขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงขุนนางชีว์หยวน โดยมีสัญลักษณ์ของการไหว้คือ ขนมบ๊ะจ่างและก๊วยจ่าง ส่วนความมุ่งหมายในการให้ลูกหลานสืบทอดเทศกาลนั้น มีครอบครัวส่วนน้อยที่ลูกหลานจะสืบทอดต่อบรรพบุรุษ (เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ, 2558, น. 192, 203)

ส่วนขนมบ๊ะจ่างในยุคปัจจุบันนี้ ถือเป็นอาหารที่สามารถหากินได้โดยทั่วไปมากขึ้น กรรมวิธีการทำขนมบ๊ะจ่างในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนกรรมวิธีไปหลายรูปแบบ เมื่อก่อนจะใช้ข้าวเหนียวใส่เครื่องจำพวกเนื้อสัตว์ เห็ดหอม ไข่แดงเค็ม ห่อด้วยใบไผ่ ทำเป็นทรงพีระมิดแล้วนำไปต้ม แต่ปัจจุบันใช้วัตถุดิบที่หลากหลายและปรับปรุงรสชาติให้มีมากขึ้นกว่าเดิม (จักรกฤษณ์ เกษกาญจนานุษ และจตุวิทย์ แก้วสุวรรณ, 2563, น. 110) ในชุมชนบางแห่ง โดยเฉพาะชุมชนที่มีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่ ขนมบ๊ะจ่างยังเป็นอาหารที่สามารถหากินได้ในทุกโอกาส ไม่ใช่เฉพาะแต่ในเทศกาลเท่านั้น

เทศกาลต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนสะท้อนว่า ความคิด ค่านิยม และทัศนคติของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อเทศกาลนั้นเปลี่ยนแปลงไปทั้งรูปแบบและขั้นตอนของพิธีกรรม การให้ความสำคัญตลอดจนของที่ใช้เช่นไหว้ในพิธีกรรม แต่อย่างไรก็ตามเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ผู้คนก็ยังคงต้องรักษาสິงที่ดิงามเอาไว้ในสังคม เพราะทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ ล้วนเป็นพื้นฐานการปฏิบัติของจิตใจมนุษย์ หากขาดสิ่งเหล่านี้ มนุษย์ก็จะเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ของตนเองไปเสียก็ได้ (นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี, 2562, น. 391-393)

(11) การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด

เทศกาลจีนในไทยมีอยู่ 8 เทศกาลสำคัญที่ชาวจีนส่วนใหญ่มีความผูกพันเรียกว่า “โป๊ยโจ้ย” มี 8 เทศกาล คือ ตรุษจีน หยวนเซียว เซ็งเม้ง ไหว้บ๊ะจ่าง สารทจีน ไหว้พระจันทร์ กินเจ และไหว้เจ้าสิ้นปี ดังที่จิตรา ก่อมนทเกียรติ กล่าวไว้ใน “ตั้งหนั่งเกีย” (2540, น. 13-17) ว่า

“โป๊ยไฉ่เป็นพิธีกรรมที่เรียกโดยทั่วไปว่าการไหว้เจ้า การไหว้เจ้ามี 2 ลักษณะ คือ การไหว้เจ้าที่และไหว้บรรพบุรุษ เนื่องจากตามบ้านเรือนของคนจีนโดยทั่วไปจะมีศาลเจ้าเล็ก ๆ สีแดง ตั้งอยู่ที่พื้นด้านหลังห้อง ซึ่งเรียกว่า ตู่จูเอี้ยะ บางบ้านที่ทำการค้าอาจจะมีศาลบึงเถ่ากง หรือเทพเจ้าแห่งโชคลาภ เพื่อช่วยให้ค้าขายดี มีกำไร การไหว้จะไหว้เจ้าที่ในตอนเช้า และตั้งโต๊ะไหว้บรรพบุรุษตอนสาย” (สุชาติ เกษมณี และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ, 2554, น. 18) อย่างไรก็ตามในแปดเทศกาลนี้จะมีตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง และไหว้บ๊ะจ่าง ที่ยังคงมีความคึกคักอยู่ ส่วนเทศกาลอื่นชบเซาลงตามกาลเวลา นอกจากนี้ยังมีเทศกาลที่เกี่ยวกับเทพเจ้าโดยเฉพาะ เช่น วันประสูติเจ้าแม่กวนอิม วันเกิดเทพเจ้ากวนอู เป็นต้น รูปแบบในเทศกาลเหล่านี้นอกจากจะแฝงข้อคิด คติสอนใจ และมีข้อปฏิบัติประจำเทศกาลอยู่แล้ว แต่ในทางพิธีกรรมส่วนมากก็ยังคงเน้นการเซ่นไหว้เป็นหลัก (ถาวร ลิกขโกศล, 2557, น. 46)

ตัวอย่างของการจัดของไหว้เจ้าในเทศกาลตรุษจีน อันเป็นเทศกาลที่สำคัญที่สุดของคนไทยเชื้อสายจีนตามการศึกษาของ นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี (2562 : 385-388) กล่าวว่าของไหว้ที่ใช้ในเทศกาลตรุษจีนตามหลักธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทหลัก คือ 1. อาหาร 2. ขนมหรือของหวาน 3. ผลไม้ และ 4. อุปกรณ์ต่าง ๆ ของแต่ละอย่างก็มีความหมายอันลึกซึ้งแอบแฝงอยู่

1. อาหารคาว การไหว้อาหารคาวจะแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก ซาแซ (三牲) หรือของไหว้ 3 อย่าง ประกอบด้วย หมูสั่ถึงความอุดมสมบูรณ์ ไก่สั่ถึงความขยันขันแข็ง และเป็ดสั่ถึงการมีความสามารถอันหลากหลายและการมีครบถ้วนมั่งคั่ง อีกประเภทหนึ่งคือ โหงวแซ (五牲) หรือของไหว้ 5 อย่าง ประกอบด้วยหมู ไก่ เป็ด ปลา และดักหมู ซึ่งปลาสั่ถึงการมีเหลือกินเหลือใช้ ดักหมูสั่ถึงความเจริญก้าวหน้า

2. ขนมหรือของหวาน ตามประเพณีดั้งเดิมจะจัดจำนวนขนมไหว้เท่ากับจำนวนอาหารคาว แต่ละชนิดก็มีความหมายอันเป็นมงคล เช่น ขนมเซ่งและขนมเทียน สั่ถึงชีวิตที่หวานชื่น ร่าบรีน ขนมถ้วยฟูและขนมสาเล่สั่ถึงความเจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟู ซาลาเปาสั่ถึงการห่อโชคห่อลาภ ขนมจันอับสั่ถึงการมีความสุขตลอดปีตลอดไป ขนมไข่สั่ถึงการเติบโต

3. ผลไม้ ส่วนใหญ่จะใช้ 5 อย่าง ประกอบด้วย ส้มสั่ถึงความเป็นมงคลมีโชคมีลาภ เพราะอักษรจีน 橘 [jú] ที่แปลว่าส้ม ออกเสียงใกล้เคียงกับ 吉 [jí] ที่แปลว่ามงคลในภาษาจีนกลาง กล้วยดิบสีเขียวสั่ถึงการกวักโชคลาภและลูกหลานเต็มบ้านเต็มเมือง เพราะกล้วยเป็นผลไม้ที่ออกผลครั้งหนึ่งมีหลายหวีหลายเครือ องุ่นสั่ถึงความเจริญงอกงามเพราะคำว่า 葡 [pǔ] ที่มาจาก 葡萄 [pǔtao] ที่แปลว่าองุ่นในภาษาจีนกลางนั้น ในภาษาแต้จิ๋วแปลว่าองุ่น สับปะรด

สื่อถึงการเรียกโชคลาภเข้าตัวเอง สาสื่อถึงความราบรื่น ใช้เฉพาะไหว้เจ้านั่น แอปเปิลสื่อถึงความสงบสุข เพราะอักษรจีน 苹 ที่แปลว่าแอปเปิลกับ 平 ที่แปลว่าสงบสุข ต่างออกเสียงพ้องกันในภาษาจีนกลางว่า píng

4. น้ำชาหรือเหล้า 5 ถ้วย ซึ่งทั้งหมดนี้ก็ถือว่าครบถ้วนตามแบบฉบับดั้งเดิมสำหรับของไหว้ที่ใช้ในเทศกาลตรุษจีน

ในยุคนี้นี้พบได้มากกว่าชาวไทยเชื้อสายจีนหลายครอบครัวเลือกที่จะไม่จัดของเซ่นไหว้ในบางเทศกาลแล้ว แต่เปลี่ยนเป็นการทำบุญใส่บาตรแทน หรือบางครอบครัวแม้มีการจัดของเซ่นไหว้ แต่ก็เป็นการจัดโดยที่ไม่ทราบถึงรายละเอียดหรือความหมายที่แฝงอยู่ในของที่ใช้เซ่นไหว้นั้นอย่างแท้จริง สาเหตุสำคัญของการขาดช่วงความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีจีนล้วนมีที่มาจาก การขาดการส่งต่อความเข้าใจระหว่างคนแต่ละรุ่น ผู้ใหญ่อาจจะไม่ได้บอกเล่าหรืออธิบายให้ลูกหลานฟัง ตัวลูกหลานเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือไม่รู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมจีนมากนัก (พรพรรณ จันทโรนานนท์, 2553, น. 172) อาจทำให้รุ่นใหม่นั้นคุ้นเคยกับรูปแบบการไหว้เจ้าที่ถูกลดทอนลงไปทั้งเรื่องของสิ่งของที่ใช้ และลำดับขั้นตอนในการไหว้ที่ต่างจากรูปแบบพิธีกรรมดั้งเดิม

(12) การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (งเด็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง

ข้าวของที่ใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีนนั้น “กระดาษเงินกระดาษทอง” นับว่าเป็นของเซ่นไหว้ที่สำคัญที่เห็นได้แทบทุกเทศกาล ใช้สำหรับเซ่นไหว้ให้แก่บรรพบุรุษ จากข้อมูลของปี พ.ศ. 2550 สะท้อนให้เห็นว่า กระดาษเงินกระดาษทองนี้ถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อการใช้ประกอบพิธีกรรมของคนไทยเชื้อสายจีนได้เป็นอย่างดี จนทำให้ธุรกิจการขายกระดาษเงินกระดาษทองนี้สามารถทำเงินรายได้อย่างมหาศาลให้แก่ผู้ประกอบการ จนกระทั่งในประเทศไทยมีผู้ผลิตกระดาษไหว้เจ้าเพื่อส่งออกขายยังต่างประเทศได้ด้วย (MGR Online, 2550) ในขณะเดียวกัน ก็ได้มีข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ที่สะท้อนว่าการเผากระดาษเงินกระดาษทองเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศ (Narumon Boonyanit, 2564) และทางการแพทย์ได้ออกมานำเสนอถึงผลกระทบที่เกิดจากการเผากระดาษเงินกระดาษทองว่าเป็นอันตรายต่อมนุษย์ เพราะในกระดาษมีส่วนผสมของสารตะกั่วอยู่เป็นปริมาณมาก (Wongsatorn Lertjarad, 2564)

แม้พิธีงเด็ก จะเป็นพิธีที่แสดงถึงความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อผู้ล่วงลับ แต่เนื่องจากพิธีนี้มีค่าใช้จ่ายที่สูง และมีความซับซ้อน ทำให้ในปัจจุบันได้มีการลดขั้นตอนของพิธีกรรม อีกทั้งการที่ลูกหลานรุ่นต่อ ๆ มาที่เกิดและเติบโตในสังคมไทยมีความคุ้นเคยกับประเพณีวัฒนธรรมไทยมากกว่ารุ่นพ่อแม่และรุ่นบรรพบุรุษ ทำให้ไม่เข้าใจความหมายของพิธีกรรมจึงเห็นว่าขั้นตอน

บางอย่างในพิธีมีความยืดหยุ่น ไม่จำเป็น จึงมีการลดทอนขั้นตอนบางช่วงของพิธีกรรมลง เช่น จากเดิมที่ต้องฝังศพไว้ที่สุสานก็เปลี่ยนเป็นพิธีฌาปนกิจแบบวัฒนธรรมไทยแทน นอกจากนี้การที่ลูกหลานเชื้อสายจีนยุคใหม่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น บางคนอาจอยู่ในช่วงระหว่างการเรียนหรือการทำงานก็ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมพิธีกรรม รวมถึงสังคมยุคปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา ก็มีส่วนทำให้การใช้ชีวิตในหมู่ของลูกหลานเชื้อสายจีนรุ่นใหม่คุ้นเคยกับแบบวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตกเสียมากกว่า (สุชาติ เกษมณี และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2554, น. 20)

(13) การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส

แซยิดเป็นคำในภาษาแต้จิ๋ว หมายถึงวันเกิดตรงกับคำว่า 生日 [shēngrì] ในภาษาจีนกลาง พิธีนี้ของชาวไทยเชื้อสายจีนจึงหมายถึงวันเกิดครบรอบ 60 ปี ที่ลูกหลานจะร่วมกันจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดให้กับผู้ใหญ่ในบ้าน (Lin Shiya, 2563, น. 35-36) พิธีแซยิดเป็นหนึ่งในทำพิธีกรรมในรอบชีวิตที่คนจีนยังคงยึดถือปฏิบัติมาจนทุกวันนี้ แต่เมื่อมาอยู่ในบริบทสังคมไทย ชาวไทยเชื้อสายจีนอาจปรับลดขั้นตอนของพิธีกรรมบางอย่างไป หรือบางพิธีกรรมก็มีการผสมผสานวัฒนธรรมไทยเข้าไป (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, 2547, น. 26)

พิธีแซยิดของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผู้วิจัยค้นพบในปัจจุบันมี 2 แห่ง ที่ยังถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีการจัดงานแซยิดขึ้นที่ศาลหลักเมืองจันทบุรี (นริศ วรคำ และคณะ, 2563, น. 26) ส่วนพิธีแซยิดของชาวจีนในย่านเยาวราชนั้นพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตไปบ้าง อย่างขั้นตอนวันงานในช่วงเช้านั้นจะเริ่มจากลูกหลานไปทำบุญใส่บาตรกันที่วัด ขอให้พ่อแม่มีสุขภาพแข็งแรง จากนั้นจะพาท่านไปรับประทานอาหารที่ภัตตาคาร โดยเจ้าของวันเกิดจะต้องกินบะหมี่ ตามความเชื่อว่าคุณสมบัติของบะหมี่ที่เป็นเส้นยาวนั้นสื่อความหมายถึงการมีอายุยืนยาวและกินข้าวห่อ (ลูกห่อ) ที่เป็นอาหารมงคล จากนั้นจะพาท่านไปซื้อเสื้อผ้าใหม่ ๆ (Lin Shiya, 2563, น. 35-36)

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนของพิธีแซยิดก็ล้วนแต่มีคุณค่าและความหมายที่ดีในแบบคติของคนจีน อันแสดงถึงความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อญาติผู้ใหญ่ แต่แนวโน้มของการฉลองวันเกิดในปัจจุบันก็มีความเปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยมมากขึ้น เช่น อาหารร่วมสมัยอย่างชาบูที่เกิดขึ้นมากมาย หลายแบรนด์ หลายสาขา ก็สามารถใช้เป็นอาหารที่เฉลิมฉลองแซยิดให้กับผู้ใหญ่ได้ด้วยเหมือนกัน

(14) การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน

ในสมัยก่อน การแต่งงานตามพิธีดั้งเดิมของคนไทยเชื้อสายจีนถือว่ามีขั้นตอนและคำนึงตามแบบบรรพบุรุษชาวจีนอย่างเข้มข้น ดังข้อมูลจากผู้อาวุโสซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่

อาศัยอยู่ในเยาวราชได้เล่าถึงพิธีแต่งงานแบบจีนตามชนบทของคนในพื้นที่ไว้ว่า ก่อนการแต่งงานจีนแสด จะดูดวงของคู่บ่าวสาวเสียก่อน พอถึงวันแต่งงาน น้องชายของเจ้าสาวจะถือเสื้อผ้าและเงินทองไปส่ง ให้เจ้าสาวที่บ้านเจ้าบ่าว และเจ้าบ่าวจะให้อั่งเปาแก่น้องชายของเจ้าสาว จากนั้นทั้งคู่จะไหว้ฟ้าดิน และบรรพบุรุษ และยกน้ำชาให้พ่อแม่ของเจ้าบ่าว หลังจากนั้น 3 วัน ทั้งคู่จะต้องไปเยี่ยมบ้านเจ้าสาว ซึ่งพ่อแม่เจ้าสาวจะเตรียมอั่งเปาไว้ให้ทั้งคู่ ในอดีตผู้หญิงแต่จีวส่วนมากมักจะแต่งงานกับชายที่เป็น แต่จีวด้วยกัน จึงรักษาประเพณีนี้เอาไว้ได้ ถ้าหากว่าผู้หญิงไปแต่งงานกับผู้ชายที่ไม่ใช่แต่จีว ก็จะยึดตามประเพณีข้างฝ่ายชาย (Lin Shiya, 2563, น. 34)

ปัจจุบันพบว่า การแต่งงานของคนในพื้นที่เยาวราชนั้น มีคนไทยมาแต่งงาน กับคนไทยเชื้อสายจีนมากขึ้น จึงทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมมากขึ้นตามไปด้วยทั้งในเรื่องรูปแบบและพิธีการ (ภัทรกร สุวรรณจินดา, 2559, น. 331-332) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ ที่พบว่าการแต่งงานกับคู่สมรสชาวไทยทำให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และยอมรับวัฒนธรรมของคู่สมรสจนเกิดการผสมผสาน ทั้งจีนและไทย การแต่งงานกับคนไทยของคนเชื้อสายจีนในพื้นที่ยังเป็นสาเหตุทำให้เกิดการย้ายถิ่นที่อยู่จากที่อยู่เดิมไปอาศัยอยู่กับคู่สมรสด้วย (Li Man และธีรโชติ เกิดแก้ว, 2564, น. 33) และ การศึกษาเรื่องการแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยก็พบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนมีการแต่งงานกับคนไทยท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อรักษาสถานภาพทางชนชั้น ทำให้การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มีการผสมผสานทั้งแบบจีนและไทยเข้าไปในวัฒนธรรม เช่น มีการนิมนต์ พระสงฆ์มาสวดในพิธีกรรมต่าง ๆ ของจีน (Ma Guitong, 2561, น. 140)

ทุกวันนี้ คนรุ่นใหม่ทั้งเชื้อสายไทย-จีนอาจไม่ค่อยได้พบเห็นการแต่งงานด้วย พิธีแบบจีนตามชนบทได้มากนัก แต่ก็เชื่อว่าคงไม่มีโอกาสได้เห็นเลย ด้วยที่ว่าโลกยุคนี้มีบริษัทรับจัดงานแต่งงานมากมายหลายบริษัทที่มีพร้อมแพ็คเกจการแต่งงานหลายรูปแบบมานำเสนอในแบบที่พร้อมให้ ญาติผู้ใหญ่หรือคู่บ่าวสาวรุ่นใหม่ที่ยังใส่ใจในพิธีการแบบจีนได้เลือกใช้บริการผ่านส่งที่เรียกว่าพิธีแต่งงานจีนแบบประยุกต์ ที่สามารถจัดควบรวมกับพิธีแบบไทยได้เลย ในบริกรดังกล่าวนี้พ่อแม่หรือ คู่บ่าวสาวยังสามารถเลือกระดับความเข้มข้นของพิธีแบบจีนได้มากน้อยแตกต่างกันไป แล้วแต่ความ เคร่งของแต่ละบ้านได้อีกด้วย (praewwedding, 2566) ทำให้เห็นได้ว่า แม้วัฒนธรรมการแต่งงาน

แบบจีนในสังคมไทยจะเกิดการเปลี่ยนแปลง ผสมผสาน หรือหลอมรวมกับวัฒนธรรมไทยไปตามยุคสมัย แต่ก็ยังทรงคุณค่า สวยงาม และมีความหมายอยู่คู่กับลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนอยู่เสมอ

(15) การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย ความเชื่อในสังคมไทยมักจะเป็นความเชื่อที่ยังผูกโยงระหว่างผี พราหมณ์ และพุทธศาสนา แม้ภายหลังจะมีกระบวนการทัศน์เชิงวิทยาศาสตร์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย (พระศุภราชัยสุรสโก และคณะ, 2563, น. 1) หากแต่พัฒนาการในรายละเอียดเรื่องความเชื่อของคนไทยในแต่ละสังคมก็ยังคงแตกต่างกันไปบ้าง ดังสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนย่านตลาดน้อยในกรุงเทพฯ ที่นับเป็นชุมชนไทย-จีนที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งรองมาจากเยาวราชนั้นพบว่า มีเครือข่ายชาวจีนแต่จิวที่นับถือศาสนาคริสต์อยู่ด้วย (ภูมิ ภูติมหาตมะ, 2558, น. 2590) แต่หากจะพิจารณาจากสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนส่วนมากแล้ว ภาพจำของจีนเยาวราชจะเป็นที่คุ้นเคยมากกว่า โดยเฉพาะการมีอยู่ของศาสนสถานจีนที่มีอยู่มากมายหลายแห่งกระจายตัวอยู่ทั่วชุมชน แต่ละแห่งก็จะมีเทพเจ้าที่สะท้อนการเคารพสักการะของคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นวัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) ที่ถนนเจริญกรุง ศาลเจ้าแม่กวนอิมที่มูลนิธิเทียนฟ้า ศาลเจ้าปูนเถ้ากงที่ถนนทรงวาด ศาลเจ้าแม่ประตู่ (เล่าปึงเถ่าม่า) ที่ตลาดเก่าเยาวราช ศาลเจ้าพ่อแห่งเจียที่ถนนพระราม 4 ศาลเจ้าไต้ฮงกงที่มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง เป็นต้น

แม้ย่านเยาวราชซึ่งเป็นย่านที่เป็นภาพแทนของคนไทยเชื้อสายจีนอันมีชนบของความเป็นจีนอย่างเข้มข้นนั้น ก็ยังพบว่าการนับถือเทพเจ้าในศาสนาพุทธแบบมหายานก็ลดน้อยลงไป ผู้คนแต่หันไปนับถือพุทธนิกายเถรวาทมากขึ้น (ภัทรกร สุวรรณจินดา, 2559, น. 331) ในขณะที่การบูชาเทพเจ้าจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรสงครามนั้นพบว่า จะมีเพียงคนเชื้อสายจีนที่เป็นคนรุ่นพ่อแม่ขึ้นไปเท่านั้นที่ยังมีความเชื่อและศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าจีนอย่างแน่นแฟ้น ส่วนรุ่นลูกหลานที่นับถือเทพเจ้าจีนจะมีเพียงบางครอบครัว แต่ทั้งนี้คนกลุ่มที่ไม่เชื่อในอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าจีนนั้นก็ไม่ได้ปฏิเสธหรือแสดงท่าทีในการทำลายอำนาจแต่อย่างใด (เรื่อนแก้ว ภัทรานุประวัตติ, 2558, น. 185) ในปัจจุบันจึงปฏิเสธมิได้ว่าเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป เป็นยุคของลูกหลานรุ่นใหม่ สังคมไทยของคนไทยเชื้อสายจีนที่ลูกหลานซึมซับและคุ้นเคยกับวัฒนธรรมไทยมากขึ้นนั้นก็ส่งผลต่อการแสดงออกทางพิธีกรรมในรูปแบบของความเชื่อไปด้วย

(16) การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต

คำว่า ปิง มาจากความเชื่อทางโหราศาสตร์ของจีน คำว่า ชง หมายถึง เป็น ปฏิปักษ์ต่อกัน เป็นพลังบางอย่างที่มองไม่เห็นกระแทกใส่ดวงชะตา จะส่งผลให้ดวงชะตาตกต่ำ นับเป็นความเชื่อสำคัญของชาวจีนมาตั้งแต่โบราณ ดังนั้นถ้าจะให้ดวงชะตาดีขึ้นก็จำเป็นต้องแก้ไข (Yin Saijiao และภารตี มหาพันธ์, 2560, น. 131) การแก้ปิงของคนไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย ส่วนมากมักจะทำกันที่วัดจีนหรือศาลเจ้าจีน อย่างในเขตกรุงเทพฯ ก็มีอยู่หลายแห่ง เช่น วัดมังกร กมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) ถนนเจริญกรุง ศาลเจ้าพ่อเสือ ถนนตะนาว ศาลเจ้าไต้ยงกง ถนนพลับพลาไชย เป็นต้น ในขณะที่วัดจีนหรือศาลเจ้าจีนที่ต่างจังหวัดก็มี เช่น วัดบรมราชากาญจนานิกเชกอนุสรณ์ วัดเล่งเน่ยยี่ 2 จังหวัดนนทบุรี ศาลเจ้าไท่เพ่งอ้วงกง จังหวัดสมุทรสงคราม (Tuneprotect, 2566)

การศึกษาความเชื่อเรื่องปิงของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี พบว่า คนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ที่มีความเชื่อเรื่องปิงในชีวิตประจำวันในหลาย ลักษณะ เช่น เชื่อว่าการมีบุตรในปิงจะไม่ดี เพราะบุตรอาจเกิดมาไม่สมประกอบ คนที่เกิดปิงกับ เทพให้ส่วยจะพบเจอแต่ความโชคร้าย ชายหญิงหากแต่งงานกันในปีชงจะอยู่กันไม่นานรอด เป็นต้น ถึงแม้ชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ดังกล่าวจะยังคงมีความเชื่อเรื่องปิงอยู่ แต่ปัจจุบันมีหลายปัจจัยที่ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อนี้ในคนเชื้อสายจีนรุ่นลูกหลาน ทั้งการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างคนจีน และคนชาติพันธุ์อื่น ๆ ด้านการศึกษาที่ในปัจจุบันมีหลายสาขาความรู้ให้เด็กรุ่นใหม่ได้เลือกศึกษา ตลอดจนการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ คนจีนรุ่นหลังจึงมีความคิดและโลกทัศน์ที่แตกต่างจากรุ่น พ่อแม่ (Yin Saijiao และภารตี มหาพันธ์, 2560, น. 136-138, 147) นอกจากนี้ภาพลักษณ์ของการแก้ ปิงในปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตพอสมควร กล่าวคือ มีการทำพิธีกรรมที่ผูกโยงอยู่กับ รูปแบบเชิงพาณิชย์มากขึ้นทั้งการขายสินค้าและบริการที่สื่อว่าช่วยเสริมความเป็นสิริมงคล และการ ให้ความสำคัญกับผู้นำทางจิตวิญญาณในการประกอบพิธี รวมไปถึงกลุ่มคนพวกหมอดู โหราจารย์ ชินแส ปรากฏการณ์นี้แม้จะช่วยให้การแก้ปิงยังคงสืบต่อไปได้จากศรัทธาของผู้คน แต่ก็มีโอกาสที่ผู้ ไม่รู้เท่าทันอาจถูกแสวงหาผลกำไรจากองค์กรธุรกิจ (เหมือนฝัน คงสมแสง, 2561, น. 200-203)

ส่วนเรื่องสีมงคลกับการดำรงชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนนั้น เป็นความเชื่อที่ ใกล้เคียงกับความเชื่อของคนไทย เพียงแต่การให้ความหมายของสีและการนำไปใช้นั้นอาจจะแตกต่าง กันในรายละเอียด ซึ่งสีในความเชื่อของคนจีนมี 5 สี ที่ถือเป็นสีประจำทิศและธาตุทั้ง 5 คือ แดง ขาว ดำ น้ำเงิน (เขียว) และเหลือง ชาวจีนเชื่อกันว่าถ้าสีทั้งห้ามารวมกันจะขจัดสิ่งเลวร้ายได้ การผูกด้าย ถักทำสีให้กับเด็กจึงสื่อความหมายที่ดีว่า เด็กจะเติบโตได้อย่างพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ การแต่งหน้า ของอุปการณาก็ยังมีการให้ความหมายของสีที่แสดงอุปนิสัยของตัวละคร ส่วนสีที่มีความหมายที่ดีใน

วันตรุษจีนคือ สีแดงหมายถึงความสุข ความโชคดี ในตลาดหุ้นจีนสีแดงแสดงถึงหุ้นดีตัวขึ้น ส่วนสีเขียวใช้สำหรับกลุ่มหุ้นตก (ยุทธชัย อนันตศักรานนท์, 2564) สีทองเป็นอีกสีหนึ่งซึ่งมักจะเห็นควบคู่กับสีแดงในเทศกาลตรุษจีน หมายถึงความมั่งคั่ง คนจีนจึงนิยมใช้ “ส้มสีทอง” เป็นหนึ่งในของขวัญประกอบเทศกาล (สุภัทรา โยธินศิริกุล, 2561, น. 125-127, 137) สีเหลืองซึ่งเป็นสีของจักรพรรดิแสดงถึงความสูงส่ง มีอำนาจ สีเขียวหมายถึงความสงบสุข (พรพรรณ จันทโรนานนท์, 2546, น. 72-73, ยุทธชัย อนันตศักรานนท์, 2551)

ทุกวันนี้ที่โลกออนไลน์มีผลต่อชีวิตประจำวันของผู้คนแทบทุกเวลา การเข้าถึงคำแนะนำทางความเชื่อที่เมื่อก่อนจำต้องอาศัยการเดินทางไปพบหมอ ดูซินแส ก็ไม่จำเป็นอีกต่อไป เนื่องจากสามารถหาข้อมูลผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวกและง่ายดาย เราจึงได้เห็นเว็บไซต์ที่นำเสนอเนื้อหาส่วนหนึ่งที่เป็นการพยากรณ์ดวงชะตา ก็มักจะมีศาสตร์เรื่องสีตามความเชื่อของจีนผนวกรวมอยู่ด้วย เช่น การให้คำแนะนำถึงเคล็ดลับเรื่องการสวมเสื้อสีมงคลในชีวิตประจำวัน (มติชนออนไลน์, 2565)

จากข้อมูลอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยทั้ง 16 ข้อนี้ ปัจจุบันยังสามารถพบเห็นได้ในแต่ละพื้นที่ที่ยังคงมีคนไทยเชื้อสายจีนดำรงวิถีชีวิตสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ ส่วนพื้นที่ใดจะคงความเป็นจีนตามขนบหรือเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมมีปัจจัยที่แตกต่างกันไป แต่ด้วยความที่ต้นกำเนิดแท้จริงของอัตลักษณ์เหล่านี้ถูกยึดโยงอยู่กับรากเหง้าของความเป็นจีน ผู้วิจัยมีความสนใจว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งถือเป็นคนรุ่นใหม่ นั้น จะมีมุมมองต่ออัตลักษณ์เหล่านี้อย่างไร

3.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

3.2.1 สร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนต่อไปนี ท่านคิดว่าในปัจจุบันมีความสำคัญอยู่ในระดับใด

ส่วนที่ 3 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนที่นอกเหนือจากส่วนที่ 2 ที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่ามีความสำคัญต่อลูกหลานไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ในปัจจุบันมีอะไรบ้าง

ทั้งนี้ในส่วนที่ 2 ของแบบสอบถามซึ่งเป็นการถามเกี่ยวกับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนทั้ง 16 ข้อนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกระดับความสำคัญแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ระดับความสำคัญมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความสำคัญมาก

3 หมายถึง ระดับความสำคัญปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อย

1 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

3.2.2 เมื่อจัดทำแบบสอบถามแล้ว นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อช่วยให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hambleton (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 63-65) โดยผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามสามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้จริง

กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้จริง

กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ได้วัดตรงตามจุดประสงค์ที่ระบุไว้จริง

กรณีที่ผู้เชี่ยวชาญเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 0 และ -1 ให้ผู้เชี่ยวชาญระบุข้อเสนอแนะเพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำคำถามข้อนั้นไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC: Index of Item - Objective Congruence) เสร็จแล้วจึงนำค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณาของ Rovinelli และ Hambleton (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 63-65) ที่เสนอไว้ดังนี้

<u>ค่าเฉลี่ย</u>	<u>ความหมาย</u>
มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5	เป็นข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพราะวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการ
น้อยกว่า 0.5	เป็นข้อคำถามที่ต้องตัดทิ้งหรือแก้ไข เพราะวัดไม่ได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

3.2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองขั้นต้น (try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach ดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

โดย α คือ สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

N คือ จำนวนข้อคำถามในเครื่องมือ

S_i^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ

S_t^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด

โดยทั่วไป ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ถือเป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง ซึ่งหลังจากที่ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดลองขั้นต้นกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาพบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.866 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใส่ข้อมูลทั้งในส่วนของแบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามที่นำไปใช้จริงกับอาสาสมัครไว้ในภาคผนวกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

3.2.4 นำแบบสอบถามไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลกับอาสาสมัครต่อไป ซึ่งอาสาสมัครคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีน ทั้งนี้เพราะคนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่อยู่ในรุ่นปัจจุบันซึ่งตรงกับกลุ่มตัวอย่างที่งานวิจัยนี้ต้องการเก็บข้อมูลเพื่อนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยปัจจุบัน และอาจเปลี่ยนแปลงสำหรับคนรุ่นต่อไปได้

3.3 การนำเครื่องมือวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปใช้กับอาสาสมัคร ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 327 คน โดยเครื่องมือนี้ถูกปรับให้อยู่ในรูปแบบของแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งการทำแบบสอบถามนี้อาสาสมัครแต่ละคนจะใช้เวลาในการทำประมาณ 15 นาที ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ได้มาจะเป็นข้อมูลเชิงสถิติ ผู้วิจัยจึงต้องนำมาจัดทำให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลที่เป็นไฟล์คอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการอ่านค่า วิเคราะห์ผล และจัดเก็บในคอมพิวเตอร์อย่างมีดัดจริต ข้อมูลส่วนที่เป็นความลับของอาสาสมัครผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกจัดเก็บอย่างรัดกุมปลอดภัย ส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักของงานวิจัยที่สามารถเปิดเผยได้จะปรากฏอยู่ในการเขียนรายงานวิจัย

ในส่วนของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

(1) สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.)

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 105)

$$\bar{x} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูล

ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 104)

$$P = \frac{F}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ

F แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 106)

$$SD = \sqrt{\frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\Sigma X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนข้อมูล

การแปลความหมาย

ให้ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญจากแบบสอบถาม แล้วแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง ระดับความสำคัญมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง ระดับความสำคัญมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง ระดับความสำคัญปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง ระดับความสำคัญน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

3.5 การสัมภาษณ์อาสาสมัครครั้งที่ 1

เป็นการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากการตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้ทัศนคติและมุมมองในเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย การสัมภาษณ์อาสาสมัครนั้นผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ใน 2 ลักษณะ คือ 1. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยมีคำถามทั้งแบบที่กำหนดไว้ล่วงหน้าส่วนหนึ่ง และมีคำถามบางส่วนที่ไม่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลจะได้มีอิสระในการพูดคุยอย่างเต็มที่ และ 2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อซักถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

3.6 การวิเคราะห์คำตอบจากการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 บันทึกผลและเขียนรายงานวิจัย

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และบันทึกผลการวิจัย หากในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจะนำผลการวิจัยไปเขียนรายงานวิจัยต่อไป แต่ถ้าหากผู้วิจัยต้องการข้อมูลบางประเด็นเพิ่มเติม ก็จะมีการขอสัมภาษณ์อาสาสมัครเป็นครั้งที่ 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้น จากนั้นจะบันทึกผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัยเพิ่มเติม

บทที่ 4 ผลการวิจัย

สำหรับบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์มุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยแต่ละด้านว่าปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ในแต่ละด้านระดับใด มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตหรือมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างไรในอนาคต โดยผลการวิเคราะห์นั้นได้มาจากการตอบแบบสอบถามและข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำเสนอในรูปแบบบรรยาย ซึ่งในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ผลการวิเคราะห์มุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทย
ผลการศึกษาในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์มุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์ความเป็นจีนในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต พบว่าจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 360 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 327 คน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั่วไปที่ได้จากแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับชั้น จำนวนพี่น้องในครอบครัว (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม) และการมีเชื้อสายจีน มาแสดงเป็นจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	160	48.93

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	167	51.07
รวม	327	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 51.07 และเป็นเพศชาย 160 คน คิดเป็นร้อยละ 48.93

ตารางที่ 4.2

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 4	123	37.61
มัธยมศึกษาปีที่ 5	128	39.14
มัธยมศึกษาปีที่ 6	76	23.25
รวม	327	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 39.14 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 37.61 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25

ตารางที่ 4.3

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามจำนวนพี่น้องในครอบครัว (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)

จำนวนพี่น้องในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 คน	224	68.50
3-4 คน	101	30.89
5-6 คน	2	0.61

จำนวนพี่น้องในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากกว่า 6 คน	0	0.00
รวม	327	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 1-2 คน จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50 จำนวนพี่น้องในครอบครัว 3-4 คน จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 30.89 จำนวนพี่น้องในครอบครัว 5-6 คน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.61 และจำนวนพี่น้องในครอบครัวมากกว่า 6 คน จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00

ตารางที่ 4.4

แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามการมีเชื้อสายจีน

การมีหรือไม่มีเชื้อสายจีน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	195	59.63
ไม่มี	132	40.37
รวม	327	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีเชื้อสายจีน จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 59.63 และไม่มีเชื้อสายจีน จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 40.37

โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเชื้อสายจีนพบว่าจะเป็สมาชิกครอบครัวตั้งแต่รุ่นที่ 3 เป็นต้นไปจนถึงรุ่นที่ 5¹ ที่อย่างน้อยมีพ่อแม่หรือบรรพบุรุษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอพยพมาจากประเทศจีน ซึ่งสมาชิกรุ่นที่ 3 นี้เองที่อาจจะเป็รุ่นแรกที่ถือสัญชาติไทย

¹ ในที่นี้ให้ความหมายว่า สมาชิกรุ่นที่ 1 หมายถึง ชาวจีนอพยพที่เดินทางมาจากประเทศจีนเพื่อมาตั้งรกรากที่ประเทศไทย อาจมีสัญชาติไทยหรือสัญชาติจีนก็ได้

สมาชิกรุ่นที่ 2 หมายถึง ลูกของชาวจีนอพยพ (ลูกของสมาชิกรุ่นที่ 1) ที่เกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทย อย่างน้อยมีพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีบรรพบุรุษอพยพมาจากประเทศจีน

สมาชิกรุ่นที่ 3 หมายถึง หลานของชาวจีนอพยพ (ลูกของสมาชิกรุ่นที่ 2) ที่เกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทย อย่างน้อยมีพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีบรรพบุรุษอพยพมาจากประเทศจีน

ส่วนกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีเชื้อสายจีน แม้กลุ่มนี้จะมีได้มีบรรพบุรุษหรือเครือญาติที่เกี่ยวข้องกับประเทศจีน แต่จากประสบการณ์ในชีวิตเคยได้เห็นและรับรู้ความเป็นจีนผ่านสังคมรอบตัวมาบ้างมาน้อยแตกต่างกัน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บางส่วนทำให้ผู้วิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีเชื้อสายจีนบางคนมีความรู้ความสนใจเรื่องอัตลักษณ์จีนในไทยที่ลึกซึ้งกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเชื้อสายจีนก็มี

4.2 ผลการวิเคราะห์มุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทย

ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ความเป็นจีนในแต่ละด้านมีดังนี้

ตารางที่ 4.5

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า $S.D.$) และสรุปผลระดับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล	จำนวน (คน) N = 327			สรุปผล ระดับ ความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ	ค่า $S.D.$	
1. การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่อึ้ง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อึ้งภากรณ์ (“อึ้ง” มาจาก แซ่อึ้ง)	3.30	66.06	1.22	ปานกลาง

สมาชิกกลุ่มที่ 4 หมายถึง หลานของชาวจีนอพยพ (ลูกของสมาชิกกลุ่มที่ 3) ที่เกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทย อย่างน้อยมีพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีบรรพบุรุษอพยพมาจากประเทศจีน

สมาชิกกลุ่มที่ 5 หมายถึง หลานของชาวจีนอพยพ (ลูกของสมาชิกกลุ่มที่ 4) ที่เกิดและอาศัยอยู่ในประเทศไทย อย่างน้อยมีพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีบรรพบุรุษอพยพมาจากประเทศจีน

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล	จำนวน (คน) N = 327			สรุปผล ระดับ ความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	
2. การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล	2.09	41.71	1.17	น้อย
3. การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรพนามแบบจีน เช่น อ๊วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ แก้วแก๋ อาม่า อาแปะ อาซ้อ	3.60	72.05	1.18	มาก
4. การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)	2.33	46.61	1.21	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.83	56.61	1.19	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล ทั้งหมด 4 ข้อ จากการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวม 2.83 มีความสำคัญในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 3 การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรพนามแบบจีน เช่น อ๊วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ แก้วแก๋ อาม่า อาแปะ อาซ้อ ค่าเฉลี่ย 3.60 มีความสำคัญในระดับมาก ข้อที่ 1 ใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่ฮึง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อิงภากรณ์ (“อิง” มาจาก แซ่ฮึง) ค่าเฉลี่ย 3.30 มีความสำคัญในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่ 4 การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี) ค่าเฉลี่ย 2.33 และข้อที่ 2 การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล ค่าเฉลี่ย 2.09 มีความสำคัญในระดับน้อย ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญ
ของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีโอกาสจะถ่ายทอด
ไปยังรุ่นต่อไป

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป	จำนวน (คน) N = 327			สรุปผล ระดับ ความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	
5. การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจาก ประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วย คุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรใน การประกอบอาชีพ มีความกตัญญู	3.46	69.11	1.11	ปานกลาง
6. การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่า ลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามี ความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่า ผู้หญิง	1.76	35.17	1.05	น้อย
7. ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมี ทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีน ติดตัวบ้าง	2.73	54.56	1.26	ปานกลาง
8. ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับ คนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุยัง น้อย	1.78	35.66	1.05	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.43	48.62	1.12	น้อย

จากตารางที่ 4.6 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจาก
บรรพบุรุษและมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป ทั้งหมด 4 ข้อ จากการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวม

2.43 มีความสำคัญในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 5 การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู ค่าเฉลี่ย 3.46 และข้อที่ 7 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง ค่าเฉลี่ย 2.73 มีความสำคัญในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนข้อที่ 8 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย ค่าเฉลี่ย 1.78 และข้อที่ 6 การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง ค่าเฉลี่ย 1.76 มีความสำคัญในระดับน้อยตามลำดับ

ตารางที่ 4.7

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีพิธีกรรมในเทศกาลจีน

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีพิธีกรรม ในเทศกาลจีน	จำนวน (คน) N = 327			สรุปผล ระดับ ความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	
9. การท่องเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน	2.90	57.92	1.21	ปานกลาง
10. การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง	3.60	72.05	1.01	มาก
เฉลี่ยรวม	3.25	64.98	1.11	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีพิธีกรรมในเทศกาลจีน ทั้งหมด 2 ข้อ จากการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวม 3.25 มีความสำคัญในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 10 การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น

ตรุษจีน สารทจีน แข็งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง ค่าเฉลี่ย 3.60 มีความสำคัญในระดับมาก ส่วนข้อที่ 9 การท่องเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน ค่าเฉลี่ย 2.90 มีความสำคัญในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.8

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านการให้ความสำคัญกับประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ด้านการให้ความสำคัญกับประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต	จำนวน (คน) N = 327			สรุปผล ระดับ ความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	
11. การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีน อย่างถูกต้องเคร่งครัด	3.34	66.73	1.20	ปานกลาง
12. การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่ เสียชีวิต (งต๋ก) เช่น มีการเผากระดาษ เงินกระดาษทอง	2.78	55.60	1.21	ปานกลาง
13. การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส	2.40	48.01	1.14	น้อย
14. การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน	1.96	39.20	1.02	น้อย
15. การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้า จีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย	2.91	58.29	1.17	ปานกลาง
16. การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตาม นักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับ การดำเนินชีวิต	2.41	48.26	1.15	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.63	56.28	1.15	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านการให้ความสำคัญกับประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ทั้งหมด 6 ข้อ จากการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวม 2.63 มีความสำคัญในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 11 การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้อง เครื่องครัด ค่าเฉลี่ย 3.34 ข้อที่ 15 การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย ค่าเฉลี่ย 2.91 และข้อที่ 12 การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (กงเต็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง ค่าเฉลี่ย 2.78 มีความสำคัญในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนข้อที่ 16 การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต ค่าเฉลี่ย 2.41 ข้อที่ 13 การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซฮิด) ให้ผู้อาวุโส ค่าเฉลี่ย 2.40 และข้อที่ 14 การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน ค่าเฉลี่ย 1.96 มีความสำคัญในระดับน้อย ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญ ของอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในด้านต่าง ๆ

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ในด้านต่าง ๆ	จำนวน (คน) N = 327			สรุปผล ระดับ ความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	
ด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล				
1. การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่ฮึง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อิงภากรณ์ (“อิง” มาจาก แซ่ฮึง)	3.30	66.06	1.22	ปานกลาง
2. การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล	2.09	41.71	1.17	น้อย
3. การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ	3.60	72.05	1.18	มาก

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ในด้านต่าง ๆ	จำนวน (คน) N = 327			สรุปผล ระดับ ความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	
หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ ถ้าว้า อาม่า อาแปะ อาซ้อ				
4. การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)	2.33	46.61	1.21	น้อย
ด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป				
5. การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจาก ประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วย คุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรใน การประกอบอาชีพ มีความกตัญญู	3.46	69.11	1.11	ปานกลาง
6. การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่า ลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามี ความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่า ผู้หญิง	1.76	35.17	1.05	น้อย
7. ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมี ทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีน ติดตัวบ้าง	2.73	54.56	1.26	ปานกลาง
8. ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับ คนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย	1.78	35.66	1.05	น้อย
ด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณี พิธีกรรมในเทศกาลจีน				

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน ในด้านต่าง ๆ	จำนวน (คน) N = 327			สรุปผล ระดับ ความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	
9. การท่องเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน	2.90	57.92	1.21	ปานกลาง
10. การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง	3.60	72.05	1.01	มาก
ด้านการให้ความสำคัญกับประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต				
11. การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด	3.34	66.73	1.20	ปานกลาง
12. การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (งต๋ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง	2.78	55.60	1.21	ปานกลาง
13. การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส	2.40	48.01	1.14	น้อย
14. การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน	1.96	39.20	1.02	น้อย
15. การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย	2.91	58.29	1.17	ปานกลาง
16. การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต	2.41	48.26	1.15	น้อย
เฉลี่ยรวม	2.71	54.19	1.15	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในด้านต่าง ๆ ทั้งหมด 4 ด้าน 16 อัตลักษณ์ จากการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวม 2.71 มีความสำคัญในระดับปานกลาง อัตลักษณ์ด้านที่มีความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ ข้อที่ 3 การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ ถั่วแถ่ อาม่า อาแปะ อาซ้อ และข้อที่ 10 การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข็งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.60 เท่ากัน

อัตลักษณ์ด้านที่มีความสำคัญในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ 5 การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู ค่าเฉลี่ย 3.46 ข้อที่ 11 การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด ค่าเฉลี่ย 3.34 ข้อที่ 1 ใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่ฮึง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น ฮึงภากรณ์ (“ฮึง” มาจาก แซ่ฮึง) ค่าเฉลี่ย 3.30 ข้อที่ 15 การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย ค่าเฉลี่ย 2.91 ข้อที่ 9 การท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน ค่าเฉลี่ย 2.90 ข้อที่ 12 การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (กงเต็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง ค่าเฉลี่ย 2.78 และ ข้อที่ 7 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง ค่าเฉลี่ย 2.73 ตามลำดับ

อัตลักษณ์ด้านที่มีความสำคัญในระดับน้อย ได้แก่ ข้อที่ 16 การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต ค่าเฉลี่ย 2.41 ข้อที่ 13 การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส ค่าเฉลี่ย 2.40 ข้อที่ 4 การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี) ค่าเฉลี่ย 2.33 ข้อที่ 2 การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล ค่าเฉลี่ย 2.09 ข้อที่ 14 การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน ค่าเฉลี่ย 1.96 ข้อที่ 8 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุยังน้อย ค่าเฉลี่ย 1.78 และข้อที่ 6 การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง ค่าเฉลี่ย 1.76 ตามลำดับ

จากกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเชิงสถิติที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไว้เป็นส่วนนำแล้ว ต่อไปผู้วิจัยจะวิเคราะห์ด้วยการพิจารณาจากตัวเลือกที่มีจำนวนผู้ตอบมากที่สุดเป็น

หลัก เพราะแสดงถึงมุมมองของเสียงส่วนมากที่มีต่ออัตลักษณ์ด้านนั้น ๆ จากผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีน ทว่าหากมีบางข้อที่ตัวเลือกในระดับรอง ๆ ลงมามีนัยสำคัญต่อตัวเลือกที่เป็นเสียงส่วนมาก ผู้วิจัยจึงจะนำตัวเลือกนั้นมาวิเคราะห์และอธิบายควบคู่กันไป

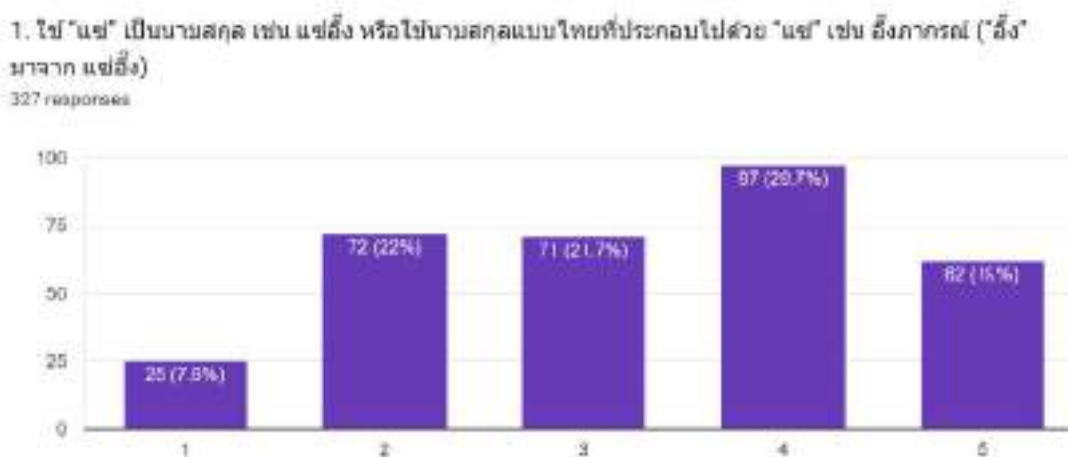
ส่วนข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นั้นผู้วิจัยนำมาเป็นส่วนเสริมประกอบการวิเคราะห์แต่ละอัตลักษณ์ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในบทนี้ จะได้นำไปอภิปรายในบทที่ 5 ต่อไป

4.2.1 การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่เอ็ง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อิงภากรณ์ (“อิง” มาจาก แซ่เอ็ง)

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการใช้แซ่เป็นนามสกุล หรือใช้นามสกุลที่ประกอบไปด้วยแซ่ในระดับ “มาก” คิดเป็นร้อยละ 29.7 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 62.89 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 37.11

ภาพที่ 4.1

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 1 การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่เอ็ง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อิงภากรณ์ (“อิง” มาจาก แซ่เอ็ง)

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องแซ่ว่ายังคงมีความสำคัญอยู่มากในปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายจีนกว่าร้อยละ 60 ที่เลือกคำตอบนี้ ซึ่งบางส่วนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในทำนองเดียวกันว่า การใช้แซ่เป็นนามสกุล หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วยแซ่ก็ตาม สิ่งนี้ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงตัวตนของความเป็นคนจีนได้ดีที่สุด ทำให้เห็นรากเหง้าของตระกูล นำมาซึ่งความภาคภูมิใจ ซึ่งสัมพันธ์กับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บางส่วนที่ช่วยทำให้เห็นด้วยว่าการใช้แซ่ยังเชื่อมโยงไปยังอัตลักษณ์จีนด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น

“คิดว่าเรื่องแซ่บ่งบอกความเป็นจีนอย่างแรก ๆ ได้เลย พอรู้จักใครว่านามสกุลเป็นแซ่แล้ว เราจะเรียกเค้าด้วยสรรพนามแบบจีนตามมาเอง และคนอื่นถ้ารู้ว่าเราเป็นคนจีนมีเชื้อจีนก็จะเรียกเราด้วยสรรพนามจีนด้วยเหมือนกัน” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

“...คุณพ่อเคยเล่าให้ฟังเรื่องบรรพบุรุษเป็นคนจีนอพยพมาสมัยยังใช้แซ่ประกอบกิจการ พอถึงยุคสมัยที่อยากจะทำให้ธุรกิจเติบโตเลยเปลี่ยนมาใช้นามสกุลแบบไทย คิดว่าถ้าตัวเองยังใช้แซ่อยู่ก็ไม่ติดขัดอะไรมองเป็นเรื่องความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตัวเอง” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนที่ไม่มีเชื้อสายจีนก็ยังสามารถแสดงความคิดเห็นต่ออัตลักษณ์เรื่องนี้ไว้ในแนวทางที่สอดคล้องกับคนที่เชื้อสายจีน โดยเฉพาะการมองว่านามสกุลไม่ว่าจะแบบจีนหรือนามสกุลคนไทยก็มีความน่าภาคภูมิใจเหมือนกัน นอกจากนี้ยังมีการตั้งข้อสงสัยในเรื่องของความหมายของแซ่ที่บางส่วนมองว่าหากคนจีนรู้ความหมายของแซ่ตนก็อาจอยากสืบทอดอัตลักษณ์นี้ไว้ก็ได้ เช่น

“เรื่อนามสกุลแบบจีนทั้งแซ่และใช้เป็นคำนำหน้านามสกุลแบบไทยนั้นมองเป็นเรื่องความน่าภูมิใจที่ได้รับการส่งต่อมาจากบรรพบุรุษ ถ้าปัจจุบันยังใช้แซ่อยู่อาจจะรู้สึกเสีย ๆ บ้างแต่ก็ยังมองเป็นเรื่องน่าภาคภูมิใจมากกว่า” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

“คิดว่าการรู้ความหมายของแซ่นั้นมีส่วนต่อการรู้สึกรักชาติรักษาอัตลักษณ์ของครอบครัวในส่วนนี้เอาไว้” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นบางส่วนของทั้งผู้ที่มีเชื้อสายจีนมองว่าปัจจุบันอัตลักษณ์นี้อาจไม่สำคัญมากเพราะไม่กระทบกับการใช้ชีวิตประจำวันในสังคม เช่น

“ถ้ายังใช้แซ่อยู่ก็สำคัญเพราะแสดงออกถึงอัตลักษณ์จีนได้ แต่ถ้าเปลี่ยนนามสกุลมาเป็นไทยแล้วก็อาจไม่ค่อยสำคัญเท่าไรนักเพราะไม่กระทบกับการใช้ชีวิตประจำวัน” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

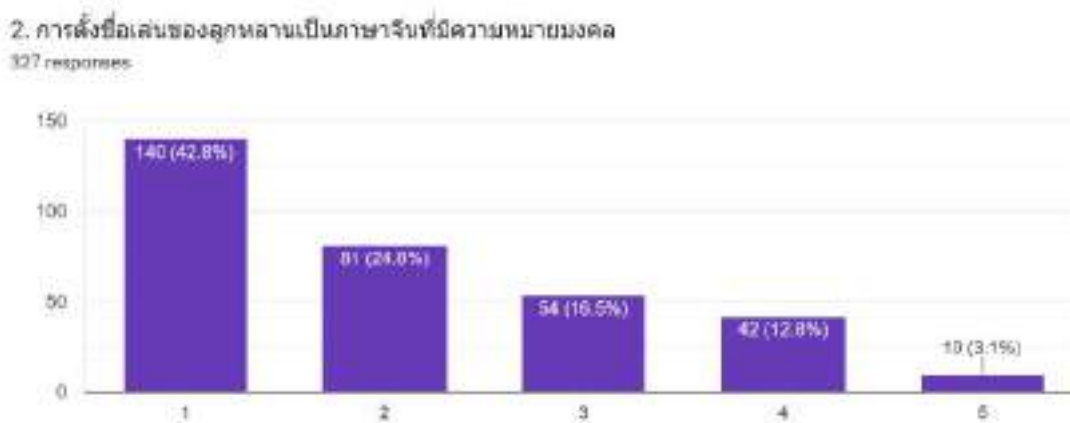
“มองว่าจะใช้แซ่หรือใช้นามสกุลไม่ได้มีความต่างกันในแง่การดำเนินชีวิตประจำวัน ถ้าจะบอกว่าใช้แสดงอัตลักษณ์จีนนั้นเราสามารถแสดงอัตลักษณ์จีนผ่านด้านอื่น ๆ ได้ ไม่จำเป็นต้องเรื่องแซ่...” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

4.2.2 การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคลในระดับ “น้อยที่สุด” คิดเป็นร้อยละ 42.8 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 และผู้ที่เป็นที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86

ภาพที่ 4.2

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 2 การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาริตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคลในปัจจุบันว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะผู้ที่มีเชื้อสายจีนที่เลือกคำตอบนี้มีสัดส่วนที่เกือบจะเทียบเท่ากับจำนวนของเสียงส่วนมาก

อันดับสองเลยทีเดียว และสัดส่วนของผู้เลือกคำตอบทั้งหมดจะอยู่ในทิศทางของการมองอัตลักษณ์นี้ว่าสำคัญน้อยถึงน้อยที่สุดได้อย่างชัดเจน คำตอบข้อนี้จึงสะท้อนชัดถึงมุมมองของคนรุ่นนี้ว่ามีได้ให้คุณค่ากับการตั้งชื่อภาษาจีนที่มีความหมายมงคลแล้ว ส่วนมากคิดว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยมตามยุคสมัยซึ่งมิได้จำกัดว่าชื่อภาษาจีนเท่านั้นที่มีความหมายมงคล แต่ชื่อภาษาอื่นก็มีความหมายที่ดีได้เช่นกัน ดังตัวอย่างของนักเรียนที่มีเชื้อสายจีนได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“ตั้งชื่อเป็นภาษาอื่นที่มีความหมายมงคลก็ได้ ไม่จำเป็นต้องภาษาจีนเท่านั้น ถ้าจะตั้งชื่อให้ลูกหลานคงมองเรื่องเทรนด์มากกว่าตอนนั้นเขาฮิตอะไรกัน ก็อาจจะตั้งตามเทรนด์นั้น เช่น สมมุติว่าฮิตดาราเกาหลีเราก็คงตั้งชื่อตามดาราคอนนั้น” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“ผมมีเชื้อจีนแต่ชื่อผมกับชื่อน้องคุณแม่อตั้งให้คนละภาษาเลย ผมนี้ชื่อไทยแต่น้องออกอินเตอร์ไม่มีชื่อจีนเลย เลยมองว่าอัตลักษณ์เรื่องชื่อไม่สำคัญเท่าไร น่าจะเกี่ยวกับยุคสมัยมากกว่า” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“ชื่อเล่นไม่ได้แสดงถึงอัตลักษณ์ได้มากเท่าไร อย่างปัจจุบันก็มีชื่อเล่นหลายภาษาเต็มไปหมด คนเชื้อสายจีนอาจจะไม่ได้ตั้งชื่อลูกเป็นภาษาจีน” (เด็กชาย F นามสมมุติ)

“ถ้าจะตั้งชื่อลูกหลานก็คงจะดูความหมายที่ดีเป็นอันดับแรก ส่วนภาษาจะเป็นภาษาอะไรก็ได้ ไม่จำกัดว่าต้องเป็นจีน” (เด็กชาย G นามสมมุติ)

ถึงแม้ว่าคนที่มีเชื้อสายจีนที่พ่อแม่ตั้งชื่อเป็นภาษาจีนนั้นมีเพียงส่วนน้อยจะมองว่าการรู้ความหมายของชื่อเล่นภาษาจีนแต่ก็ยังรู้สึกได้ว่าการรู้ความหมายก็นำมาซึ่งความชอบส่วนตัว

“ตัวเองก็มีชื่อเล่นภาษาจีน ตอนแรกก็ไม่ได้ใส่ใจเรื่องคุณค่าในชื่อจีนเท่าไรแต่พอรู้ความหมายของชื่อแล้วรู้สึกชอบและรักในความเป็นคนไทยเชื้อสายจีนมากขึ้น ดูแล้วชื่อเราเองก็มีเอกลักษณ์ดี ทราบมาว่าชื่อนี้อาจเป็นคนตั้งชื่อให้ ถ้าโตมีลูกก็อยากตั้งชื่อจีนให้ลูกเหมือนกัน” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

นอกจากนี้ ในมุมมองของผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจะเห็นชัดว่าปัจจุบันการมองเรื่องภาษาของชื่อนับเป็นปัจจัยรอง ซึ่งปัจจัยหลักจะดูที่มีความหมายที่ดีก่อนโดยไม่ได้อำนาจว่าต้องเป็นภาษาใด

“ชื่อเล่นภาษาจีนอาจใช้แสดงอัตลักษณ์ได้แต่ก็ไม่เสมอไป เพราะชื่อเล่นภาษาอื่นก็ตั้งให้มีความหมายมงคลได้” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

“ไม่ค่อยรู้ภาษาจีน แต่ถ้าจะตั้งชื่อจีนให้ใครนั้นอาจต้องดูที่ความหมายก่อน หรือไม่ก็ตั้งตามคนดังที่ชื่อจีนเพราะ ๆ หน่อย” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

“คิดว่าไม่ค่อยแสดงถึงอัตลักษณ์จีน เพราะปัจจุบันการตั้งชื่อไม่ได้ยึดติดภาษา อาจจะต้องดูความหมายก่อนซึ่งอาจจะเป็นชื่อไทยก็ได้ ชื่อเกาหลี ญี่ปุ่น อินเทอร์เน็ตก็ได้ แต่เป็นชื่อจีนก็ได้เหมือนกัน เพียงแต่ว่าไม่จำกัดว่าต้องเป็นชื่อจีนดูที่ความนิยมตามยุคสมัยด้วย” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

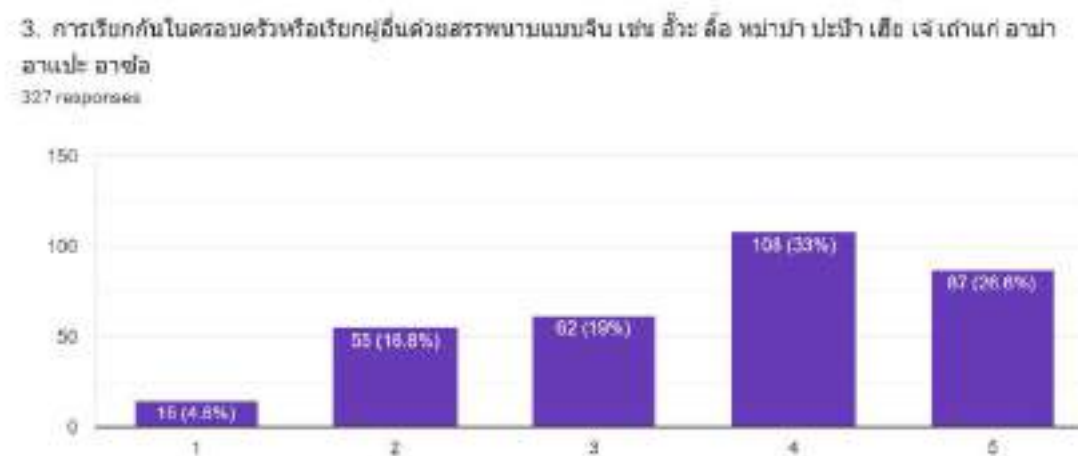
“ปัจจัยที่จะเลือกตั้งชื่อ คิดว่าจะดูความหมายก่อน แต่ส่วนตัวไม่ค่อยมีความรู้ภาษาจีนอาจจะเลือกภาษาอื่นมากกว่า ไม่ชื่อไทยก็ฝรั่งไปเลย” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

4.2.3 การเรียกกันในกลุ่มหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ แก้วแก๋ อาม่า อาแปะ อาซ้อ

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการเรียกกันในกลุ่มหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีนในระดับ “มาก” คิดเป็นร้อยละ 33 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 63.89 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 36.11

ภาพที่ 4.3

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 3 การเรียกกันในกลุ่มหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ แก้วแก๋ อาม่า อาแปะ อาซ้อ

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีนว่ายังมีความสำคัญมาก จากการแสดงความคิดเห็นพบว่าในครอบครัวของผู้ที่มีเชื้อสายจีนหลายครอบครัวแม้จะมีวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันหลายอย่างตามแบบขนบธรรมเนียมประเพณีไทยแล้วท่ามกลางอัตลักษณ์จีนหลายอย่างที่เจือจางลงไป แต่การเรียกกันด้วยสรรพนามจีนในครอบครัวยังถือปฏิบัติอยู่เสมอ เพราะ “ความโดดเด่น” และ “อัตลักษณ์” ในการลำดับญาติ เช่นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่บอกว่า

“การเรียกด้วยสรรพนามจีนยังบ่งบอกอัตลักษณ์จีนได้มาก เวลาไปที่ไหนแล้วได้ยินใครเรียกกันด้วยสรรพนามจีนจะรู้ว่าคนคนนั้นมีเชื้อจีน” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

ส่วนมุมมองของผู้ที่มีเชื้อสายจีนมีต่อการใช้สรรพนามแบบจีนเรียกคนภายนอกครอบครัวนั้นยังพอมึบ้าง นอกจากเป็นการเรียกเพื่อ “ให้เกียรติ” คนที่มีเชื้อสายจีนแล้ว (เด็กชาย A นามสมมุติ) แต่บางครอบครัวอาจมิได้ใช้อย่างกว้างขวาง ด้วยสาเหตุหลักคือการจะใช้สรรพนามแบบจีนเรียกใครนั้นควรจะมีความสัมพันธ์คุ้นเคยกันในระดับหนึ่ง เช่น

“ที่บ้านก็เรียกด้วยสรรพนามจีน แต่ถ้าไปข้างนอกอาจจะเรียกสรรพนามไทย เพราะเรายังไม่สนิท เลยคิดว่าควรเรียกแบบไทยกับคนนอกมากกว่า” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“ปัจจุบันใช้แค่ในครอบครัว มองว่าไม่จำเป็นต้องใช้เรียกคนภายนอกเท่าไร อีกอย่างคือเราไม่รู้ว่าใครเป็นคนจีนบ้าง แต่ถ้าเจอคนจีนก็คิดว่าควรเรียกด้วยสรรพนามจีน เพื่อแสดงถึงความเป็นพวกพ้องเดียวกัน” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

ในขณะที่ผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนนั้น มองว่าสรรพนามจีนจะใช้เรียกกันในหมู่คนที่เชื้อสายจีนเพื่อสร้างความสนิทสนม การจะเรียกคนภายนอกด้วยสรรพนามจีนจะขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่ติดต่อด้วยนั้นเป็นคนจีน แต่ก็มีอุปสรรคอยู่ที่ความซับซ้อนของการลำดับอาวุโสแบบจีนที่ส่งผลต่อความไม่มั่นใจในการใช้

“การใช้สรรพนามจีนสำคัญในแง่ของการพูดคุยกับคนจีนที่สนิทสนมกัน มากกว่าที่จะใช้กันในสังคมทั่วไป สรรพนามจีนเลยอาจจะเป็นการเรียกเพื่อสร้างความสนิทสนม” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

“ไม่ค่อยใช้สรรพนามจีนเรียกคนจีนเท่าไรเพราะรู้สึกว่ามันซบซน อาจจะเรียกผิดได้ แต่มองว่าเป็นอัตลักษณ์อันดับแรก ๆ ที่แสดงออกถึงความเป็นจีนได้มาก” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

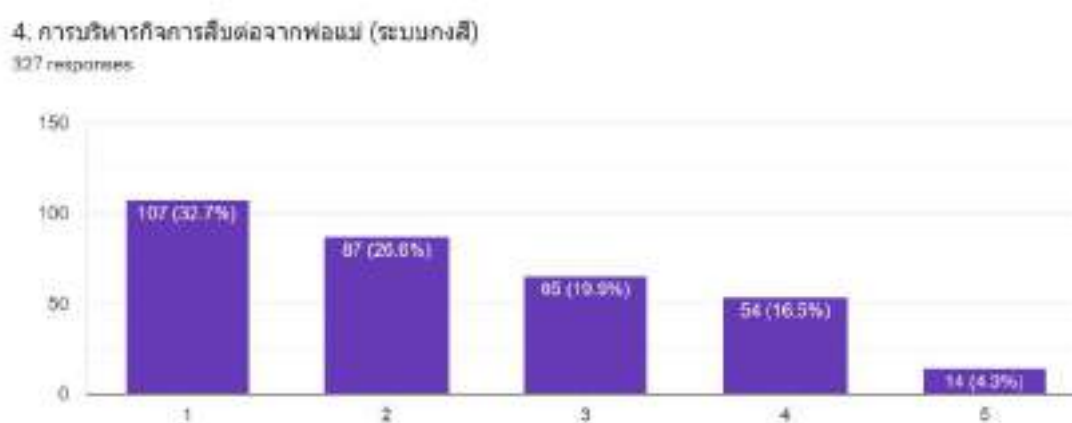
“สำคัญในแง่ของการแสดงออกว่าเป็นคนจีนเหมือนกัน มีอะไรจะได้ช่วยเหลือจนเจ้อกัน...แต่ส่วนตัวแล้วเป็นคนไทย ไม่มีเชื้อจีน ก็อาจจะไม่มั่นใจเวลาเจอคนจีนเท่าไร เลยขอเรียกด้วยสรรพนามไทยดีกว่า ถ้าเรียกด้วยคำจีนกลัวเรียกผิด” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

4.2.4 การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี) ในระดับ “น้อยที่สุด” คิดเป็นร้อยละ 32.7 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 61.68 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 38.32

ภาพที่ 4.4

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 4 การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่เชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี) ว่ามีความสำคัญน้อยที่สุด และสัดส่วนของผู้เลือกคำตอบทั้งหมดจะอยู่ในทิศทางของการมองอัตลักษณ์นี้ว่าไม่มีความสำคัญแล้วในยุคปัจจุบัน เมื่อพิจารณาจากการ

แสดงความคิดเห็นพบว่ามุมมองต่อระบบกงสีนั้นเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะ “...คนรุ่นใหม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ส่วนมากน่าจะเลือกประกอบอาชีพด้วยตนเองมากกว่าสืบทอดจากพ่อแม่” กระทั่งการบริหารงานที่จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยี ดังความคิดเห็นที่ว่า “การสืบทอดธุรกิจจากผู้ใหญ่ยังคงสำคัญ แต่ไม่ได้บังคับ...ที่น่าสนใจคือการบริหารยังไงที่ทำให้ธุรกิจอยู่ได้ในยุคปัจจุบัน อาจต้องอาศัยเรื่องเทคโนโลยีเข้าช่วย...” นอกจากนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ส่วนมากของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนก็เป็นไปในแนวทางเดียวกันที่มองว่าคนรุ่นใหม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากกว่ารุ่นพ่อแม่ทั้งปัจจัยทางการศึกษาที่มีหลายศาสตร์หลายสาขาให้เลือกเรียน การทำงานต่างประเทศ การเกิดขึ้นของอาชีพใหม่ ๆ การทำงานออนไลน์ เป็นต้น

“ระบบกงสีมีความจำเป็นน้อยลงเพราะปัจจุบันมีอาชีพใหม่เกิดขึ้นมากมาย”
(เด็กชาย B นามสมมุติ)

“เดี๋ยวนี้รูปแบบการลงทุนมีเยอะ และการเรียนมีให้เลือกเรียนหลายด้าน ความรู้หลายอย่างทำให้ลูกหลานสามารถประกอบอาชีพที่แตกต่างจากคนรุ่นเก่าได้” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“อนาคตการสืบทอดระบบกงสีน่าจะเหลือน้อยลงแล้วเพราะเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ลูกหลานจีนจะมีการปรับตัว อาจทำงานในต่างประเทศมากขึ้น” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

“ในอนาคตการสืบทอดกิจการของตระกูลน่าจะเหลือน้อยลง เพราะลูกหลานเลือกอาชีพของตนเองได้ หรืออาจจะประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น การขายของออนไลน์ หรือการทำงานสมัยใหม่อาจจะไม่ต้องทำงานแบบออนไซต์เปิดโอกาสให้ทำงานมากกว่าหนึ่งอาชีพ” (เด็กหญิง G นามสมมุติ)

ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้เชื้อสายจีนก็แสดงความคิดเห็นในทำนองเดียวกันไว้ว่า

“ถ้ามองว่ากงสีคือการสืบทอดอัตลักษณ์จีนจากบรรพบุรุษก็ยังมองได้ แต่ไม่จำเป็นถึงขนาดว่าพ่อแม่บังคับลูกให้ทำต่อ เพราะสมัยนี้คนรุ่นหลังมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากกว่าคนรุ่นเก่า ๆ” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

“น่าจะมีหลายปัจจัยที่ทำให้ลูกหลานไม่สืบทอดกิจการของตระกูลต่อ เช่น เศรษฐกิจสมัยนี้ไม่ดีเหมือนแต่ก่อน อาชีพที่เคยรุ่งเรืองเมื่อก่อนถ้าไม่ปรับตัวก็อาจจะอยู่ไม่ได้” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

“... คิดว่าในอนาคตอาจไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนักเพราะทุกวันนี้ก็มีหลายครอบครัวที่ไม่ได้สืบทอดกิจการของครอบครัว ผู้หญิงที่เคยถูกกดขี่จากระบบงสก็มีโอกาสปลดปล่อยตัวเองด้วย” (เด็กหญิง J นามสมมุติ)

อย่างไรก็ตามยังมีความคิดเห็นของผู้ที่มีเชื้อสายจีนส่วนหนึ่งที่สะท้อนว่ายังคงอยากสืบทอดกิจการงสต่อจากที่บ้านเนื่องจากเป็นกิจการเก่าแก่มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ถึงแม้ปัจจุบันลูกหลานในครอบครัวจะไปประกอบอาชีพอื่น แต่ก็ยังอยากช่วยรักษากิจการสืบทอดไว้อาจทำเป็นอาชีพเสริมช่วยกันกับพี่น้องดูแลต่อไป เช่น

“ที่บ้านก็ประกอบกิจการค้าขายมาตั้งแต่รุ่นอากง พอมารุ่นพ่อก็ขยายกิจการ ถ้าเป็นไปได้ก็ยังอยากสืบทอดอาชีพนี้ต่อจากพ่อ แต่ที่บ้านก็ไม่ได้บังคับแม้ว่าพ่อจะอยากให้สืบทอดต่อก็ตาม หรือไม่อย่างนั้นอาจจะไปทำอาชีพอื่นแล้วกิจการที่บ้านก็ช่วย ๆ กันทำกับพี่น้องเป็นงานเสริม” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

4.2.5 การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญูในระดับ “มาก” คิดเป็นร้อยละ 37 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 63.64 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36

ภาพที่ 4.5

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 5 การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู

5. การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู
327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรมว่ายังมีความสำคัญอยู่มากในปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้มีเชื้อสายจีนที่เลือกคำตอบนี้มีสัดส่วนที่เกือบจะเทียบเท่ากับจำนวนของเสียงส่วนมากอันดับสองเลยทีเดียว ซึ่งถ้าหากดูข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประกอบจะพบว่าทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมองว่าเรื่องเล่าลักษณะนี้เป็นอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนได้ แต่ประสบการณ์ตรงของบรรพบุรุษที่ผ่านความยากลำบากมาจนตั้งตัวได้นั้นเป็นประสบการณ์อันทรงคุณค่าที่ลูกหลานควรเอาเป็นแบบอย่าง และทำให้ลูกหลานไม่ลืมรากเหง้าของบรรพบุรุษ ซึ่งเรื่องเล่าในแง่นี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากคิดว่ามีคุณค่าและความสำคัญกว่าเรื่องเล่าที่แฝงคุณธรรมทั่วไปที่ทุกคนสามารถหาอ่านได้จากอินเทอร์เน็ต

“...แต่สำคัญที่เกิดมาเรายังได้เจออางที่มิประสบการณ์ชีวิตจริง ๆ เลยซึมซับคุณธรรมบางอย่างจากอาง แล้วก็พอ เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยัน” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

“เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของคนจีนเพราะเรื่องเล่าหลายเรื่องมักแฝงคุณธรรมข้อคิดมากมาย เลยยังมองว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่ควรส่งต่อให้คนรุ่นหลัง ทำให้ไม่ลืมต้นตระกูลของบรรพบุรุษ” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“คุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้มีในคนเชื้อสายจีนมาทุกยุคสมัยจนเป็นเอกลักษณ์ของคนจีนที่เห็นได้ชัด...” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

ในขณะที่ความคิดเห็นจำนวนหนึ่งของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมองว่าคุณสมบัติของบรรพบุรุษที่มีอยู่ในเรื่องเล่าแฝงคุณธรรมนั้นก็ให้คุณสมบัติสากลที่มีได้จำกัดเฉพาะในคนเชื้อสายจีนเท่านั้นแต่มีในคนทุกเชื้อชาติ เรื่องในลักษณะนี้สามารถหาอ่านได้ทั่วไปจึงไม่ค่อยจำเป็นต่อคนในยุคนี้เท่าไรก็มี เช่น

“...เรื่องนี้ก็เป็นคุณลักษณะสากลที่เห็นได้ทุกชาติ” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

“...ในแง่เรื่องเล่าบรรพบุรุษคิดว่าไม่ค่อยจำเป็นเท่าไร เพราะเรื่องเล่าที่แฝงคุณธรรมสามารถหาอ่านได้ทั่วไปทางอินเทอร์เน็ต แต่เรื่องของบรรพบุรุษจะมีประโยชน์ในด้านการสืบหาต้นตระกูลมากกว่า” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

“มองว่าเป็นเรื่องสำคัญระดับหนึ่งแต่ถ้าพ่อแม่ไม่ได้ปลูกฝังก็ไม่ใช่ไร เพราะเรื่องเหล่านี้สามารถหาอ่านได้ทางอินเทอร์เน็ต” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

“ไม่มีเชื้อสายจีน แต่คุณพ่อคุณแม่ก็เล่าเรื่องปู่ย่าสมัยก่อนให้ฟัง เขาก็มีคุณสมบัติเหล่านี้ เลยมองว่าถ้าเป็นบริบทของลูกหลานจีนอาจยังไม่ชัดมากพอที่จะบอกว่าเป็นอัตลักษณ์จีนได้” (เด็กหญิง J นามสมมุติ)

ถึงแม้ว่าผลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ข้อนี้จะยังบ่งบอกถึงความสำคัญของเรื่องเล่าจากบรรพบุรุษก็ตาม แต่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีนัยสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของคนรุ่นใหม่ที่มีมุมมองต่อเรื่องเล่าในลักษณะนี้เปลี่ยนแปลงไปพอสมควร พวกเขาไม่ได้มองว่าคุณสมบัติที่ดีของบรรพบุรุษหรือคุณธรรมที่แฝงอยู่ในเรื่องเล่าเหล่านั้นมีความสำคัญน้อยลง แต่มองว่าการเล่าเรื่องในลักษณะนี้สืบทอดไปยังลูกหลานต่างหากที่มีได้จำเป็นมากเท่าไรแล้ว เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีที่เข้าถึงง่ายขึ้น ทำให้พวกเขาเข้าถึงเรื่องราวแบบนี้ได้มากขึ้นและอาจจะสะดวกกว่าฟังจากพ่อแม่

4.2.6 การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง

ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชาย

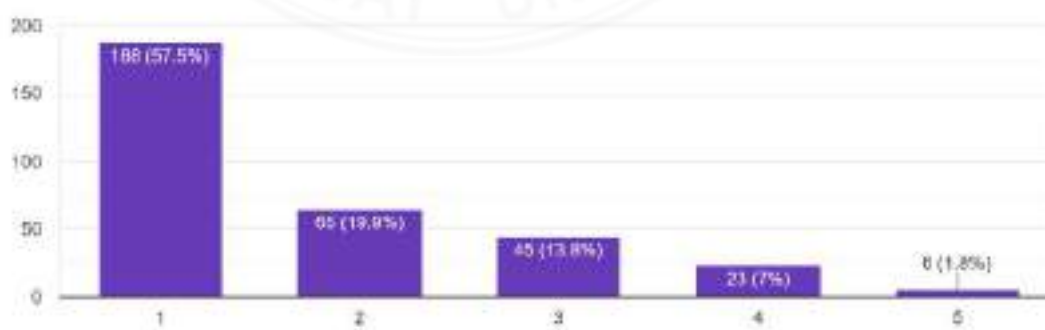
ว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิงในระดับ “น้อยที่สุด” คิดเป็นร้อยละ 57.5 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 61.70 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30

ภาพที่ 4.6

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 6 การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง

6. การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว

และให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง
327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิงว่าในยุคปัจจุบันมีความสำคัญน้อยที่สุด ซึ่งจากจำนวนของผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนที่เลือกคำตอบระดับ “น้อยที่สุด” นั้น ยังมีสัดส่วนที่มากกว่าจำนวนของเสียงส่วนมากอันดับสองกว่าหนึ่งเท่า และทิศทางของผู้เลือกคำตอบทั้งหมดนั้นมองอัตลักษณ์นี้ว่าแทบจะไม่มีค่าแล้วในยุคปัจจุบัน มุมมองของผู้มีและไม่มีเชื้อสายจีนส่วนมากยังได้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องนี้ได้อย่างสอดคล้องกับผลจากแบบสอบถามว่า ความสำคัญของผู้ชายและผู้หญิงของคนเชื้อสายจีนในปัจจุบันนั้นคนรุ่นใหม่มองเรื่อง “ความเท่าเทียมกัน” มากขึ้น

“มองเรื่องความเท่าเทียมกันแล้ว ทุกวันนี้บางเรื่องผู้หญิงอาจจะมีความสามารถมากกว่าผู้ชาย ดูตัวอย่างครอบครัวตัวเองที่เห็นว่าหลายเรื่องแม่เป็นคนตัดสินใจ แคมตัดสินใจให้พ่อด้วยทั้งเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ ซึ่งพ่อก็ไม่ได้ขัด” (เด็กชาย A นามสมมติ)

“ไม่สำคัญ น่าจะเท่าเทียมกันแล้ว ... ตัวอย่างจากคุณน้ำที่เป็นคนดูแลกิจการหลักของครอบครัว และพี่สาวที่เป็นลูกพี่ลูกน้องที่เป็นนักกีฬาฟุตบอลหญิง” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“อาจจะเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตระกูลที่ให้ผู้ชายเป็นผู้นำ แต่ปัจจุบันความเท่าเทียมน่าจะสำคัญกว่า เพราะเห็นกระแสสังคมเรื่องเฟมินิสต์หรือการเรียกร้องสิทธิสตรีมีมากขึ้น” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

“เคยได้ยินว่าผู้หญิงที่แต่งงานกับคนจีนต้องปรนนิบัติสามีและครอบครัว ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันยังมีอยู่หรือไม่ แต่ถ้ามีคงไม่เข้มงวดเท่าเมื่อก่อน” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

“เคยเห็นในละครว่าลูกสาวไม่ค่อยถูกยอมรับ แต่ในปัจจุบันควรจะมีเรื่องความเท่าเทียมให้มากขึ้น” (เด็กหญิง J นามสมมุติ)

ในขณะที่บางความคิดเห็นมองว่าสถานะผู้หญิงในสังคมคนไทยเชื้อสายจีนยุคปัจจุบันถูกยอมรับมากขึ้น เช่น

“สมัยนี้ผู้หญิงเก่งกว่าผู้ชายในหลายเรื่อง สังคมเลยเปิดกว้างมากขึ้น ที่บ้านก็ไม่เคยสอนว่าเกิดเป็นผู้หญิงต้องเป็นช่างเท้าหลัง แต่บอกว่ายู่นี้อะไรที่สามารถพึ่งตัวเองได้ก็ควรทำ คิดว่าเรื่องนี้ก็จะพอสะท้อนความคิดที่เปลี่ยนไปจากอดีตเรื่องสถานะของผู้หญิง” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

“รุ่นคุณพ่ออาจจะสำคัญอยู่ในเรื่องของการให้ผู้ชายติดต่อด้านการงาน แต่ตอนนี้ที่บ้านก็มีทั้งลูกชายลูกสาว คุณพ่อคุณแม่ก็ได้ลำเอียงว่ารักใคร่มากกว่ากัน เพียงแต่บางทีเราน้อยใจไปเองเวลางอแงว่าแม่รักพี่ชายมากกว่า ... ไม่ได้ปลุกฝังว่าเป็นลูกสาวต้องเป็นแม่บ้านอย่างเดียว เพราะตอนนี้ผู้หญิงก็ทำได้หลายอย่าง” (เด็กหญิง G นามสมมุติ)

“... มองว่าเรื่องนี้ไม่ค่อยสำคัญเท่าไรและน่าจะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต ผู้หญิงเชื้อสายจีนจะได้รับการยอมรับจากครอบครัวมากขึ้น” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

4.2.7 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง

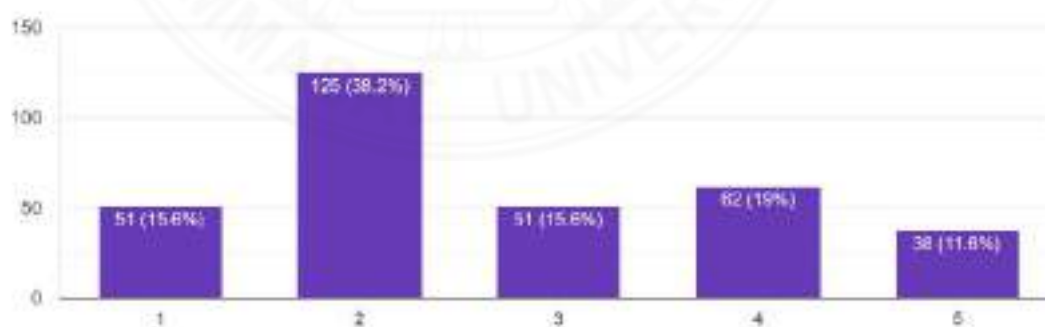
ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้างในระดับ “น้อย” คิดเป็นร้อยละ 38.2 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ใน

จำนวนนี้เป็นผู้ที่มิเชื่อสายเงินจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 62.40 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื่อสายเงินจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60

ภาพที่ 4.7

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 7 ลูกหลานที่มีเชื่อสายเงินจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง

7. ลูกหลานที่มีเชื่อสายเงินจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง
327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่เชื่อสายเงินได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องลูกหลานที่มีเชื่อสายเงินจำเป็นต้องมีทักษะทางภาษาจีนติดตัวบ้างว่ามีความสำคัญน้อยในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ที่มีเชื่อสายเงินที่มีจำนวนของการเลือกคำตอบระดับ “น้อย” นั้น มีสัดส่วนที่มากกว่าจำนวนของเสียงส่วนมากอันดับสองเลยทีเดียว

ถึงแม้ว่าผลจากแบบสอบถามจะทำให้รู้สึกได้ว่าลูกหลานจีนรุ่นปัจจุบันมองว่าไม่จำเป็นต้องมีทักษะภาษาจีนติดตัว แต่อาจจะยังไม่สามารถสรุปได้เสียทีเดียวว่าพวกเขาไม่เห็นความสำคัญของทักษะทางภาษาจีน เพราะเมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นและข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ พวกเขามองว่าทักษะทางภาษาจีนอาจจะไม่ได้สำคัญในการมีไว้เพื่อแสดงอัตลักษณ์ แต่ยังคงสำคัญใน “การนำไปใช้” ในอนาคต ดังความคิดเห็นบางส่วนของผู้ที่มีและไม่เชื่อสายเงินที่ว่า “การรู้ภาษาจีนควบคู่กับภาษาที่ 2-3” หรือ “อัตลักษณ์ที่คิดว่าสำคัญต่อลูกจีนรุ่นใหม่ยังคิดว่าเรื่องภาษาจีนเพราะต้องใช้ในการประกอบอาชีพที่ไทยและจีนเปิดประเทศมากขึ้น ภาษาจีนน่าจะเป็นประโยชน์มากขึ้น” “เรื่องภาษาจีนจะมีความสำคัญมากขึ้นโดยเฉพาะการประกอบธุรกิจการค้า” แต่ก็

มีความคิดเห็นบางส่วนที่มองว่าถึงแม้ทักษะภาษาจีนจะสำคัญ แต่การปลูกฝังในแต่ละครอบครัวควรเป็นไปด้วยความสมัครใจของลูกหลาน ซึ่งการเรียนภาษาเพื่อใช้งานในอนาคตอาจจะไม่จำกัดเฉพาะภาษาจีนก็ได้ เช่น “ภาษาจีนน่าจะยังสำคัญอยู่มากเพราะจีนจะเป็นมหาอำนาจ อาจส่งผลต่อการปรับตัวของคนจีนในประเทศไทยด้วย...หากพ่อแม่ไม่ปลูกฝังให้ลูกหลาน ก็ยังมีโรงเรียนสอนภาษาจีนให้ความรู้ เลยมองว่าภาษาจีนเป็นเพียงภาษาหนึ่งที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของลูกที่จะเรียน พ่อแม่ไม่บังคับ” “เรื่องภาษาจีนของลูกหลานไม่จำเป็นเท่าไรแล้ว เพราะการมีความรู้เรื่องภาษาควรขึ้นอยู่กับความชอบและความสมัครใจ ลูกหลานอาจจะเรียนภาษาที่ 2, 3, 4 ที่ไม่ใช่ภาษาจีนก็ได้ แต่ถ้าบ้านไหนที่พ่อแม่ส่งต่อความรู้เรื่องภาษาจีนให้รุ่นลูกก็ถือเป็นเรื่องที่ดีเพราะนำไปใช้ในอนาคตได้”

ความคิดเห็นดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ เช่น

“ภาษาจีนสำคัญในแง่ของการนำไปใช้ในอนาคต แต่ไม่ได้สำคัญในแง่ของการรักษาไว้เพื่อแสดงอัตลักษณ์ ที่บ้านไม่ได้กดดันว่าต้องได้ภาษาจีน เพราะทุกวันนี้ความรู้ภาษาจีนก็ได้จากที่โรงเรียน มีคลิปสอนออนไลน์แล้วก็มีความคิดว่าอยากเรียนภาษาจีนต่อยอดเพิ่ม” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

“คุณพ่อคุณแม่พูดภาษาจีนได้บ้างในการทำงาน แต่ไม่ได้เคร่งครัดว่ารุ่นเราต้องได้...แต่ก็ตั้งใจเรียนภาษาจีนในโรงเรียน มองว่าเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพมากกว่ามองเรื่องรักษาอัตลักษณ์ของครอบครัว” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“คุณค่าของภาษาจีนน่าจะอยู่ที่การใช้ติดต่อสื่อสารมากกว่าเรื่องอัตลักษณ์เพราะคนจีนจะมาทำธุรกิจในเมืองไทยมากขึ้น” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

“มองในแง่การติดต่อสื่อสารทางธุรกิจเนื่องจากทุกวันนี้ชาวจีนเข้ามาในเมืองไทยมากขึ้น ถ้ารู้ภาษาจีนน่าจะได้เปรียบ” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

อย่างไรก็ตาม มีความคิดเห็นเพียงส่วนน้อยที่ยังคงมองว่าทักษะทางภาษาจีนนั้นยังคงแสดงถึงอัตลักษณ์ของลูกหลานจีนรุ่นใหม่ได้ และครอบครัวไม่จำเป็นต้องส่งต่อทักษะภาษาจีนให้ลูกหลาน เช่น

“ใช้แสดงอัตลักษณ์ได้ แต่ไม่ค่อยจำเป็นในการส่งต่อให้ลูกหลาน ทุกวันนี้ที่บ้านใช้ภาษาไทยกันหมดแล้ว และส่วนตัวตอนเลือกวิชาเลือก ม.ปลาย ก็เลือกภาษาฝรั่งเศส แม้ว่าจะเคยเรียนภาษาจีนได้ดีแล้วก็ตาม” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“เคยเห็นอาหงใช้ภาษาจีนอยู่ คุณพ่อคุณแม่พอพูดได้ แต่ผมพูดไม่ได้...ยังคิดว่าใช้แสดงอัตลักษณ์ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องส่งต่อกันรุ่นสู่รุ่น ขึ้นอยู่กับความชอบ ลูกหลานอาจไม่ชอบภาษาจีนแต่อาจชอบภาษาอื่น ๆ ก็ได้ ... พูดถึงในอนาคต ต่อให้คนจีนจะเปิดประเทศมากขึ้น ในตอนนั้นก็อาจไม่ได้มีแค่คนจีนทัวร์จีนมาเมืองไทยแล้วก็ได้ ทวีโลกอาจจะมาเมืองไทย ภาษาอื่นก็สำคัญไม่แพ้ภาษาอังกฤษหรือจีน” (เด็กหญิง G นามสมมติ)

“ถ้าลูกหลานสืบทอดภาษาจีนเอาไว้ก็เป็นเรื่องที่ดี แต่คิดว่าปัจจุบันน่าจะเหลือน้อยแล้ว น่าจะพูดภาษาไทยกันมากขึ้น” (เด็กหญิง I นามสมมติ)

ผลของการตอบแบบสอบถามข้อนี้ หากมองที่เหตุผลของผู้ตอบแบบสอบถามแล้ว ก็ทำให้เข้าใจได้มากขึ้นว่าพวกเขามองเรื่องทักษะทางภาษาจีนในแง่ของการ “แสดงอัตลักษณ์” นั้นเป็นคนละส่วนกันกับการมีทักษะเหล่านั้นไว้เพื่อ “ประกอบอาชีพ” และเหตุผลข้อหลังคือปัจจัยหลักที่พวกเขาจะมองว่าทักษะทางภาษาจีนยังสำคัญกับคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นปัจจุบันอยู่นั่นเอง

4.2.8 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย

ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกัน ตั้งแต่อายุน้อยอยู่ในระดับ “น้อยที่สุด” คิดเป็นร้อยละ 55.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 62.09 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 37.91

ภาพที่ 4.8

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 8 ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกัน ตั้งแต่อายุน้อย

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่เชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อยว่ามีความสำคัญน้อยที่สุดในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ที่มีเชื้อสายจีนที่มีจำนวนของการเลือกคำตอบระดับ “น้อยที่สุด” นั้น มีสัดส่วนที่มากกว่าจำนวนของเสียงส่วนมากอันดับสองเลยทีเดียว

ความคิดเห็นจากบทสัมภาษณ์ส่วนมากของทั้งผู้ที่มีและไม่เชื้อสายจีนในยุคปัจจุบันสะท้อนออกมาค่อนข้างเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่าสมัยนี้ความรักไม่ควรถูกกำหนดด้วยเชื้อชาติ อายุ และเพศสภาพ ดังนั้นความเข้มงวดในเรื่องดังกล่าวที่พบเห็นได้ในรุ่นพ่อแม่ เมื่อมาในรุ่นของพวกเขาแล้วความเข้มงวดจะลดลง เช่น

“สมัยนี้น่าจะเข้มงวดน้อยลง อาจจะแต่งงานเมื่อพร้อมโดยไม่จำเป็นต้องจำกัดเรื่องอายุ เท่าที่ทราบมาทางบ้านทั้งฝั่งพ่อและแม่ไม่มีการบังคับในเรื่องนี้ แต่เคยได้ยินคุณแม่เล่าให้ฟังว่าเมื่อสมัยก่อนคนจีนจะเข้มงวดมากในเรื่องนี้” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“มองว่าต่อไปนี้อาจจะมีการแต่งงานระหว่างเพศที่สาม จะเป็นชายกับชาย หรือหญิงกับหญิงมากขึ้นด้วยซ้ำ ซึ่งไม่เกี่ยวกับเรื่องของชาติพันธุ์อีกต่อไป ดังนั้นจากคำถามนี้เลยคิดว่าอัตลักษณ์นี้ไม่สำคัญอีกแล้ว สิ่งที่สำคัญจะอยู่ที่พ่อแม่ของทั้งคู่หรือสังคมจะยอมรับเพศพิเศษเหล่านี้ได้มากน้อยแค่ไหนมากกว่า” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

“ปัจจุบันไม่จำเป็นและการแต่งงานก็ไม่จำกัดเชื้อชาติ แต่คิดว่าที่คนยุคก่อนเข้มงวดอาจเพราะว่าคนจีนซึ่งเป็นคนขยันจะมองว่าชาติอื่นขี้เกียจหรือเปล่า การแต่งงานกันในแวดวงคนจีนด้วยกันเองจึงเป็นการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของชาติพันธุ์เอาไว้” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

“ไม่จำเป็นที่จะต้องแต่งงานกับคนจีนด้วยกัน เพราะทุกวันนี้แต่ละคนมีโอกาสมพบเจอกับคนต่างเชื้อชาติได้มากขึ้น” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

ในขณะที่ความคิดเห็นบางส่วนมองว่าสภาพสังคมปัจจุบันที่การแข่งขันในด้านต่าง ๆ สูงขึ้นก็ส่งผลต่อช่วงอายุในการแต่งงานด้วย บางความคิดเห็นมองว่าการแต่งงานอาจไม่ใช่เรื่องสำคัญอีกต่อไป

“ตอนนี้การแข่งขันสูง อาจทำให้คนจีนไม่สามารถแต่งงานกันตั้งแต่อายุน้อย ๆ ได้แล้ว เพราะยังไม่สามารถตั้งตัวได้” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

“การแต่งงานไม่ว่าจะเชื้อชาติใดควรแต่งเมื่อพร้อม ยุคสมัยนี้คิดว่ากว่าคนเราจะพร้อมหรือตั้งตัวได้ก็น่าจะเลยช่วงวัยรุ่นไปแล้ว บวกกับคนยุคนี้มีลูกกันน้อยลง รวมถึงแนวโน้มการแต่งงานก็อาจจะน้อยลงด้วย ครองตัวเป็นโสดกันเยอะขึ้น ภาพรวมเลยมองว่าการแต่งงานจะไม่ใช่ว่าเรื่องสำคัญอีกต่อไป” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

4.2.9 การท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีนในระดับ “ปานกลาง” และ “มาก” เป็นสัดส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 26.3 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งในระดับปานกลางนั้น เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 56.98 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 43.02

ส่วนในระดับมากนั้น เป็นจำนวนผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 66.28 และผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 33.72

ภาพที่ 4.9

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 9 การท่องเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการท่องเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีนว่ายังมีความสำคัญค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในมุมมองของผู้ที่มีเชื้อสายจีน เนื่องจากว่าผู้ที่มีเชื้อสายจีนเกือบร้อยละ 55 ที่เลือกในสองคำตอบนี้ ในขณะที่ผู้ที่ไม่ใช่เชื้อสายจีนที่เลือกในสองคำตอบนี้ก็มีส่วนร้อยละ 50 ของผู้ที่ไม่ใช่เชื้อสายจีนทั้งหมดเช่นกัน

พิจารณาจากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนที่กล่าวถึงมุมมองต่ออัตลักษณ์นี้พบว่าในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอยู่พอสมควร ผู้ที่มีเชื้อสายจีนนั้นไม่ค่อยมีประสบการณ์รวมตัวกันไปเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องมากนัก ในขณะที่ผู้ที่ไม่ใช่เชื้อสายจีนนั้นแสดงความคิดเห็นในแง่ที่มองว่าการไปเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องคือโอกาสในการสานสัมพันธ์กันในเครือญาติใกล้ชิด แต่อย่างไรก็ตามคนทั้งสองกลุ่มมีจุดร่วมในการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างตรงกันว่า การรวมตัวไปเที่ยวเกี่ยวกับญาติพี่น้องช่วงเทศกาลนั้นไม่ได้สะดวกง่ายดายเหมือนรุ่นบรรพบุรุษซึ่งขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ช่วงเทศกาลจีนนั้นโรงเรียนไม่หยุดเพราะเป็นช่วงเวลาไปโรงเรียนของเด็ก หรือภาระหน้าที่การงานของผู้ใหญ่ที่ทำให้ญาติพี่น้องไม่ว่างตรงกัน ดังนั้นการไปเที่ยวร่วมกันไม่จำเป็นต้องเป็นช่วงเทศกาลก็ได้แต่ใช้ช่วงเวลาอื่นที่สะดวกตรงกันแทน เป็นต้น

“ไม่ค่อยได้เที่ยวช่วงเทศกาล ส่วนมากมาเจอกันก็ไหว้เจ้าด้วยกันเคารพผู้ใหญ่เสร็จก็ทานข้าวร่วมกันแล้วก็แยกย้ายกันมากกว่า ถ้าจะไปเที่ยวจะอาศัยช่วงที่สะดวกอย่างวันหยุดปิดเทอมหรือหยุดยาวติดต่อกันหลายวันเท่านั้น แต่ก็คิดเล่น ๆ ว่าให้รัฐบาลประกาศเป็นวันหยุดไปเลยก็ดี เพราะสัดส่วนคนจีนในไทยก็เยอะมาก ๆ” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“ไม่ค่อยได้เที่ยวช่วงเทศกาล แต่ก็คิดว่าอัตลักษณ์นี้มีความสำคัญเพราะเป็นการแสดงความสามัคคีกลมเกลียวกันในแต่ละครอบครัวที่จะได้มาเจอกันช่วงเทศกาล” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

“เคยไปเที่ยวกับญาติพี่น้องช่วงตรุษจีนก็สนุกดี แต่พอโตมาอยู่มัธยมก็ไม่ค่อยได้ไปแล้ว ส่วนหนึ่งคือพ่อแม่ไม่ว่าง ญาติก็ว่างไม่ตรงกัน แต่ก็คิดว่าสำคัญเพราะทำให้เราตระหนักถึงการเป็นครอบครัวแบบคนจีน” (เด็กหญิง G นามสมมุติ)

“เป็นการกระชับความสัมพันธ์กันในครอบครัว เคยเห็นเพื่อนที่โรงเรียนประถมที่มีเชื้อจีนไปเที่ยวช่วงตรุษจีนก็อยากไปบ้าง ถึงแม้ทุกวันนี้จะสามารถไปเที่ยวช่วงวันหยุดก็ได้แต่การได้ไปพร้อมหน้ากับญาติพี่น้องกลุ่มใหญ่ช่วงเทศกาลคงทำให้เกิดความสามัคคีในครอบครัวได้มากกว่า” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

“น่าจะเป็นโอกาสใช้สานสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง เปรียบเทียบกับไทยน่าจะประเพณีสงกรานต์” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

“เป็นการรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมไว้ แต่ก็มีอุปสรรคเพราะโรงเรียนไม่หยุด ถ้าเด็ก ๆ ไม่ไปโรงเรียนอาจจะเรียนตามเพื่อนไม่ทัน แต่ก็เห็นบางโรงเรียนที่เพื่อนคนจีนได้หยุดอยู่บ้างเหมือนกัน น่าจะเป็นการประกาศเฉพาะบางโรงเรียนที่คนเชื้อสายจีนเยอะ ถ้านายกฯ ประกาศให้ตรุษจีน หรือแม้แต่คริสต์มาสหยุดก็น่าจะดี” (เด็กหญิง J นามสมมุติ)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มุมมองของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนจะยังให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์นี้อยู่ในปัจจุบันแต่ก็เห็นได้ว่าในทางปฏิบัตินั้นคนเชื้อสายจีนหลายครอบครัวมิได้ปฏิบัติเช่นรุ่นบรรพบุรุษได้อีกแล้ว เราจึงได้เห็นถึงความผ่อนคลายลงของอัตลักษณ์นี้ในแง่ของช่วงเวลาที่จะรวมตัวกันในเครือญาติเพื่อไปเที่ยว แต่ในเรื่องการคงอยู่ของคุณค่าการอยู่ร่วมกันในอัตลักษณ์แบบครอบครัวจีนผ่านการใช้เวลาร่วมกันนั้น คนรุ่นใหม่ยังพอเข้าใจได้อยู่แน่นอน

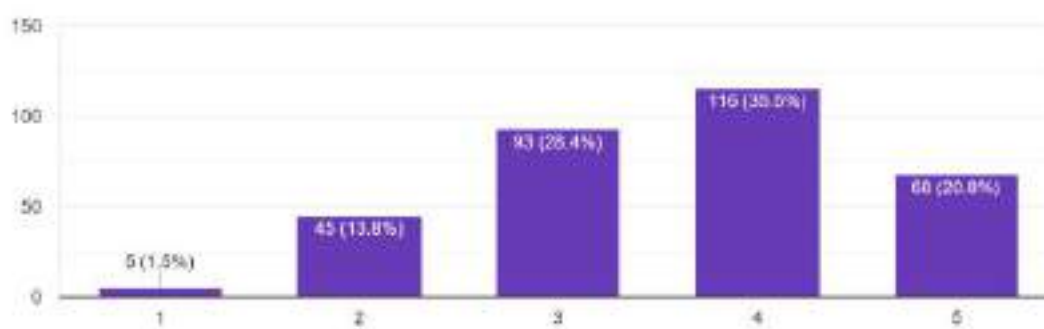
4.2.10 การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข่งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข่งเม้ง ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง ในระดับ “มาก” คิดเป็นร้อยละ 35.5 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 56.03 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 43.97

ภาพที่ 4.10

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 10 การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข่งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง

10. การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข่งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ เทศกาลบ๊ะจ่าง
327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข่งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง ว่ายังมีความสำคัญอยู่มากในปัจจุบัน ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ที่มีเชื้อสายจีนส่วนมากเน้นย้ำว่าประเพณีและเทศกาลจีนต่าง ๆ ยังคงสำคัญเพราะเป็นเรื่องของการรักษาอัตลักษณ์ที่แฝงความหมายในเทศกาลไว้มากและเป็นเรื่องที่ควรรักษาเอาไว้บ้าง แต่ส่วนมากแล้วครอบครัวก็มีได้บังคับว่าต้องสืบทอด

“คนจีนรุ่นใหม่ควรรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีจีนแบบดั้งเดิมเอาไว้บ้าง เช่น การสืบทอดเทศกาลสำคัญ ส่วนตัวแล้วชอบตรุษจีนที่สุดเพราะเป็นเทศกาลใหญ่ประจำปี แข่งขันไม่ค่อยได้ทำ กินเจก็กินบ้างไม่กินบ้าง ที่บ้านไม่ได้บังคับ ไหว้พระจันทร์พอสิ้นอากงไปก็ไม่ได้ทำต่อ หลายเทศกาลอยากสืบทอดแต่รู้สึกว่ายากเพราะมีหลายเทศกาล พิธีกรรมก็แตกต่างกัน คอยถามจากผู้ใหญ่ถึงวิธีการแต่พวกท่านก็ไม่ได้บังคับว่าต้องทำ” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“ที่บ้านไหว้ตรุษจีนกับเซ่งเม้งทุกปี มีรวมญาติ คิดว่าการยึดมั่นขนบธรรมเนียมประเพณีจีนบางอย่างก็สำคัญ เช่น การเคารพบรรพบุรุษ เทศกาลตรุษจีน ที่แสดงออกถึงความเป็นจีนได้อย่างชัดเจนและมีเอกลักษณ์ที่ดี แต่หลายเทศกาลก็คิดว่ารุ่นของตัวเองคงไม่ได้ทำเท่าไรแล้ว เพราะที่บ้านก็ไม่ได้ปลูกฝังหรือบังคับ อาศัยทำตามผู้ใหญ่” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

บางความคิดเห็นพอจะทำให้เห็นมุมมองบางอย่างที่อาจจะส่งผลต่อความคิดในการสืบทอดเทศกาลของคนเชื้อสายจีนรุ่นใหม่อยู่บ้าง โดยเฉพาะการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นวิธีที่คนรุ่นพวกเขาคุ้นเคยและดูจะเป็นตัวเลือกที่สะดวก นอกเหนือจากการสอบถามจากผู้ใหญ่ก็มี

“นึกถึงคนจีนจะนึกถึงเทศกาลตรุษจีนที่มีสีแดงและสีทองเป็นเอกลักษณ์ของคนจีนที่แฝงความหมายไว้เยอะ อาจจะเป็นวิธีที่คนโบราณใช้ปลูกฝังลูกหลานสืบมาและลูกหลานจีนก็น่าจะยังสืบทอดต่อไป แต่ส่วนตัวคงทำเท่าที่ทำได้ อาศัยถามจากผู้ใหญ่แล้วก็หาวิธีทำทางอินเทอร์เน็ตน่าจะพอช่วยได้ ส่วนเทศกาลอื่น ๆ ไม่ค่อยรู้ ที่บ้านพอทำบ้างอย่างเซ่งเม้ง ไหว้พระจันทร์แต่ไม่ได้ทำบ่อย” (เด็กหญิง G นามสมมุติ)

นอกจากนี้บางส่วนของความคิดเห็นได้บอกเป็นนัยไว้ว่าเทศกาลจีนนั้นเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ใช้เป็นตัวแบ่งวิถีปฏิบัติระหว่างความเป็นจีนออกจากความเป็นไทย

“ที่บ้านไม่ได้เคร่งครัดต่อความเป็นจีนอย่างชัดเจนเท่าไรหรอก แต่จะเห็นชัดเจนน้อยคือเรื่องการเรียกด้วยสรรพนามแบบจีน การปฏิบัติตามพิธีกรรมช่วงเทศกาล นอกนั้นใช้ชีวิตตามปกติ ไม่ได้แยกว่าแบบไหนจีนแบบไหนไทย ตอนเทศกาลเราไม่ได้มีหน้าที่อะไรพิเศษ ส่วนมากทำตามพ่อแม่ อาจจะมีช่วยบ้างวันเสาร์อาทิตย์ไปตลาดช่วยจับจ่ายซื้อของ” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

ส่วนผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนนั้นมีบางส่วนที่ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากการตอบแบบสอบถามเช่นกัน ส่วนมากจะมองว่าช่วงเวลาของเทศกาลจีนเป็นโอกาสให้คนจีนได้แสดงความกลมเกลียวต่อกัน เป็นช่วงเวลาที่เห็นเอกลักษณ์แบบจีนได้ชัดเจน

“ไม่มีเชื้อจีน แต่ย้ายบ้านมาอยู่ในสังคมที่มีคนจีนเยอะ ไม่ค่อยรู้สึกแตกต่างกันเท่าไรระหว่างคนไทยกับคนเชื้อจีน เพียงแต่ที่เห็นชัดคือเวลามีเทศกาลใหญ่ ๆ คนจีนจะสามัคคีกลมเกลียวกันมากทั้งในครอบครัวและเครือญาติ และตามสมาคมต่าง ๆ ที่ประธานเป็นคนเชื้อสายจีนหรือในคาบภาษาจีนเองคุณครูก็นำเสนอหลายเทศกาลที่คิดว่าน่าสนใจทั้งที่บางเทศกาลก็เพิ่งเคยได้ยินครั้งแรก แต่พอรู้ประวัติที่มาก็อยากศึกษาต่อเหมือนกัน” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

“ยังเห็นอัตลักษณ์จีนบางอย่างที่ปฏิบัติกัน เช่น ตรุษจีน เทศกาลกินเจ เช็งเม้ง ส่วนอื่น ๆ คนเชื้อจีนก็ใช้ชีวิตตามปกติแบบคนไทยจนแยกไม่ออก ซึ่งเราไม่มีเชื้อจีนอาจอธิบายในเชิงลึกไม่ได้ แต่เรื่องความรู้สึกที่เคยเห็นคนจีนสามัคคีกลมเกลียวกันในเทศกาลแล้วรู้สึกได้ว่ามีความหลัง มีพลังงานทางจิตวิญญาณบางอย่างที่คนต่างเชื้อชาติจะรู้สึกซาบซึ้งไปด้วย” (เด็กหญิง J นามสมมุติ)

นอกจากนี้บางความคิดเห็นสะท้อนได้ว่าชนมในเทศกาลจีนเป็นจุดเชื่อมโยงให้คนที่ไม่มีเชื้อสายจีนได้สัมผัสกับประสบการณ์ในแบบของคนเชื้อสายจีนอยู่บ้าง

“ไม่มีเชื้อจีนแต่ชอบกินขนมที่ใช้ตามเทศกาลไหว้เจ้า เช่น ขนมเทียน ขนมไหว้พระจันทร์ เพราะอร่อยดี อาหารเจก็ชอบหลายอย่าง ชอบกิจกรรมตรุษจีนที่โรงเรียน ได้อั่งเปา ได้ทำกิจกรรม รู้สึกเหมือนเปิดพื้นที่ให้มีการแสดงของลูกหลานจีนและไม่จีนได้มาสานสัมพันธ์กัน” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

จากการแสดงความคิดเห็นจะพบว่า แม้คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะคนที่มีเชื้อสายจีนจะเห็นความสำคัญของเทศกาลจีนอย่างไร แต่รุ่นของพวกเขาแล้วมีไม่มากที่จะสืบทอดได้ตามแบบอย่างบรรพบุรุษ อีกส่วนหนึ่งคือบรรพบุรุษมิได้บังคับในการรักษาไว้ ทำให้เห็นแนวโน้มในอนาคตว่าเทศกาลจีนในไทยอาจจะผ่อนคลายลงไปอีกมาก อาจจะคงเหลือเทศกาลที่โดดเด่นเพียงไม่กี่เทศกาลที่มีคนปฏิบัติสืบทอดอย่างเคร่งครัด

4.2.11 การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด

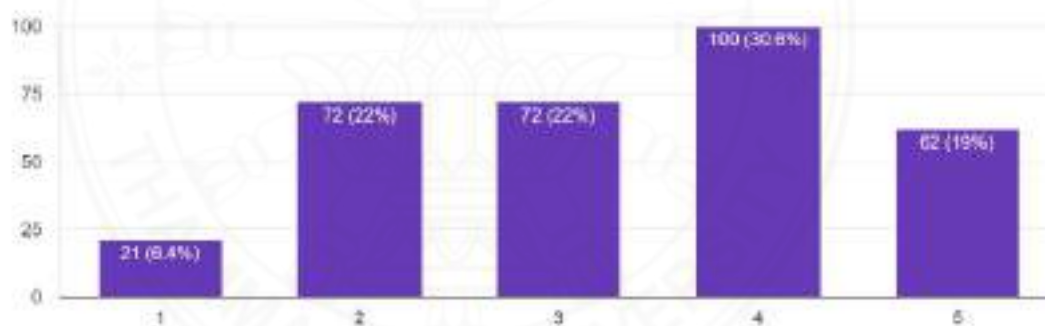
จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัดในระดับ “มาก” คิดเป็นร้อยละ 30.6 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00

ภาพที่ 4.11

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 11 การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด

11. การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด

327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัดว่ายังมีความสำคัญมากในปัจจุบัน และหากพิจารณาจากการแสดงความคิดเห็นรวมไปถึงข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์จะพบว่าการให้ข้อมูลของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับอัตลักษณ์ข้อก่อนหน้านี้เรื่องให้ความสำคัญของเทศกาลจีนต่าง ๆ ซึ่งการไหว้เจ้านั้นก็เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมของแต่ละเทศกาลนั่นเอง

การแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมส่วนมากนั้นผู้ที่มีเชื้อสายจีนยังคงบอกว่า “ที่บ้านไม่ได้บังคับ ให้ขึ้นอยู่กับการสมัครใจของลูกหลานที่จะปฏิบัติ” ส่วนรูปแบบของการไหว้เจ้าในทุกวันนี้ “ยืดหยุ่นขึ้น บางปีอาจจะไหว้มากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับความสะดวก แต่ก็รู้สึกได้ว่าช่วงนี้ที่บ้านจะลดความเคร่งครัดของการไหว้ลงกว่าแต่ก่อนมาก เนื่องจากบ้านไม่ได้อยู่ใกล้ตลาด ของไหว้จะเป็นของจากร้านสะดวกซื้อเยอะ บางอย่างไม่มีก็หาสิ่งที่ใกล้เคียงมาไหว้แทน” ในขณะที่ผู้ที่ไม่ใช่เชื้อสายจีนที่สังเกตจากครอบครัวจีนใกล้บ้านก็พบทำนองเดียวกันว่า “...การไหว้เจ้าที่ไม่ได้ใช้ของเยอะ ๆ เหมือนเมื่อก่อน” และความคิดเห็นหนึ่งที่น่าสนใจและเชื่อมโยงกับการแสดงความคิดเห็นจากอัตลักษณ์เรื่องเทศกาลคือ ขนบประจําเทศกาลที่ทำให้เห็นถึงความแพร่หลายจากอัตลักษณ์จีนเข้าสู่วัฒนธรรมไทยมากขึ้น เช่น “หลายอย่างน่าจะแพร่เข้าสู่สังคมไทยมากขึ้นจนผสมผสานกัน เช่น ชื่อของไหว้เจ้านั้นอย่างขนมเทียนไปถวายพระที่บ้าน”

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนก็ย่ำชัดถึงการไหว้เจ้าในยุคนี้ที่มีความยืดหยุ่นหรือผ่อนคลายเป็นความเคร่งครัดลง เช่น

“ที่บ้านไม่ได้เคร่งครัด และเห็นว่าการไหว้ก็ยืดหยุ่น คือไหว้ตามแต่จะสะดวก แต่ถ้าถามว่ารู้จักเจ้าองค์ไหนบ้าง แต่ละองค์ไหว้ยังไง อันนี้ไม่รู้รายละเอียดจะรู้แค่หลัก ๆ ว่าเวลาไหว้แล้วต้องใช้ทุกครั้ง เช่น ผลไม้ แอปเปิล ส้ม ขนมนะยะ” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

“สิ่งของไหว้เจ้าอาจไม่ต้องเคร่งครัด ซื้อหาตามความสะดวก เดี่ยวนี้มีขายในเซเว่น โลตัส แต่ถ้ารูปแบบและวิธีการไหว้สามารถเคร่งครัดได้ ตัวเองเคยคิดเหมือนกันว่าการไหว้ในยุคนี้จำเป็นต้องเคร่งครัดมากน้อยแค่ไหน อย่างอยากเอาอาหารสมัยใหม่ไปไหว้ได้มั้ย เช่น อาหารญี่ปุ่น อาหารเกาหลี หรือข้าวเหนียวหมูปั้น เพราะบรรพบุรุษอาจจะอยากกินเหมือนกัน” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

“พ่อแม่ไม่ได้บังคับว่าต้องไหว้ แต่ตัวเองอยากสืบทอดเอาไว้ เคยสอบถามจากพ่อแม่เพื่อจะได้เข้าใจได้ถูกว่าการไหว้เจ้าที่ดีควรทำอย่างไร แต่ปัจจุบันวิธีการไหว้เคยเห็นมีสอนตามอินเทอร์เน็ต ตามยูทูบ (Youtube)” (เด็กหญิง G นามสมมุติ)

“ไม่ต้องเคร่งครัดมาก เพราะปัจจุบันมีของไหว้ซื้อขายออนไลน์ได้ คิดว่ามองที่ความสะดวกของแต่ละบ้าน” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

“คิดว่าสำคัญ เป็นเรื่องที่บรรพบุรุษของคนเชื้อสายจีนคิดไว้เป็นกุศโลบายในการรวมญาติ แต่สมัยนี้ไม่ต้องเคร่งครัดมาก เช่น บางปีอาจจะเอาบิงซูไปไหว้เจ้าก็ได้” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

อย่างไรก็ตามก็ยังมีส่วนที่มองว่าหากรักษาความเคร่งครัดในการไหว้เจ้าไว้ได้ก็จะดี เพื่อเป็นการรักษาอัตลักษณ์จีนดั้งเดิมเอาไว้

“เป็นเรื่องหนึ่งที่มองว่าถ้ารักษาการไหว้แบบดั้งเดิมไว้ได้ก็จะดีมาก เพราะปัจจุบันของไหว้หลายอย่างอาจผสมความทันสมัยลงไปจนทำให้สูญเสียเอกลักษณ์เดิม” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“ของไหว้เจ้าน่าจะเปลี่ยนไปตามยุค แต่รักษาความดั้งเดิมไว้ได้ก็น่าจะดี จะได้ยืดหยุ่น เคยไปศาลเจ้าช่วงตรุษจีน มีคนเอาของไหว้ไปไหว้โยะเยะ บางอย่างเพิ่งรู้ว่าใช้ไหว้เจ้าได้ด้วย เช่น พวกถั่วงกระป๋อง เห็ดกระป๋อง ตอนแรกก็แปลกใจคิดว่าไหว้แต่ผลไม้ ขนมห่าง ขนมหิยา หั้วหมู เป็ด ไก่ แต่ก็คิดว่าอาจจะเปลี่ยนไปตามยุคสมัย” (เด็กหญิง J นามสมมุติ)

ความคิดเห็นทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้เห็นมุมมองของลูกหลานจีนยุคนี้ว่า ถึงแม้พวกเขายังคิดว่าความเคร่งครัดในการไหว้เจ้ายังคงสำคัญ แต่ในสังคมยุคปัจจุบันที่หลายอย่างในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากรุ่นบรรพบุรุษแล้ว พวกเขาเลือกความสะดวกในการไหว้เจ้า (ที่เห็นความยืดหยุ่นมาจากรุ่นพ่อแม่) ก็ไม่ใช่เรื่องผิดแปลกแต่อย่างใดตราบเท่าที่พวกเขายังคงสืบทอดการไหว้เจ้าต่อไปได้ เป็นการทำให้อัตลักษณ์ของการไหว้เจ้าอ่อนคลายลงเพื่อรับใช้กับยุคสังคมแต่ละยุคสมัยได้อย่างยืดหยุ่นขึ้น

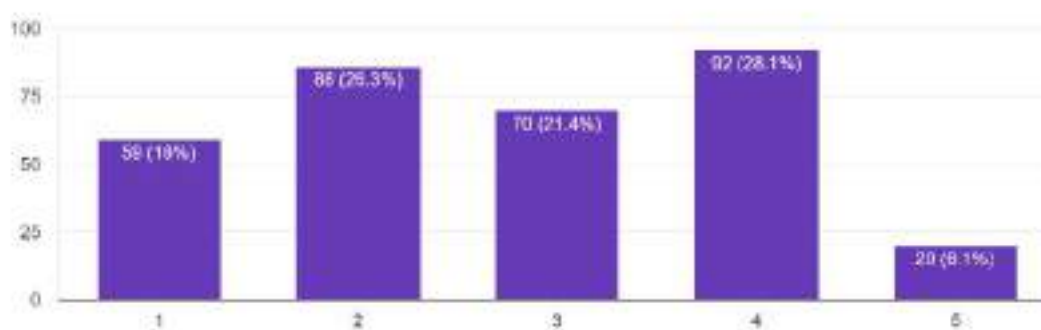
4.2.12 การจัดพิธีศพแบบเงินให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (กงเต็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการจัดพิธีศพแบบเงินให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (กงเต็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทองในระดับ “มาก” คิดเป็นร้อยละ 28.1 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 60.87 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 39.13

ภาพที่ 4.12

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 12 การจัดพิธีศพแบบเงินให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (กงเต็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง

12. การจัดพิธีศพแบบเงินให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (กงเต็ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง
327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (กงเต็ก) ยังมีความสำคัญมากในปัจจุบัน แต่หากพิจารณาจากเสียงส่วนมากอันดับรองลงมาที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันกับเสียงส่วนมากอันดับแรกจะพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนไม่น้อยที่มองว่าอัตลักษณ์นี้ไม่มีความสำคัญเท่าใดแล้วในปัจจุบัน เรียกว่าเป็นมุมมองที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ถ้าหากพิจารณาจากการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากการตอบแบบสอบถามนั้นก็พอจะเข้าใจเหตุผลว่า เพราะเหตุใดผู้ที่มีเชื้อสายจีนบางส่วนจึงคิดว่าอัตลักษณ์นี้ไม่สำคัญ เช่น “อัตลักษณ์บางอย่างตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยเห็นญาติผู้ใหญ่ทำ เลยคิดว่าในอนาคตน่าจะหายไปมากแล้วหรือกลายเป็นพิธีแบบไทย เช่น งานศพแบบจีน เพราะปรับมาใช้แบบไทยแล้ว...” “คิดว่าการสืบทอดทางวัฒนธรรมจีนอาจจะเหลือน้อยลง...เพราะไทย-จีนเริ่มผสมกลมกลืนกันมากขึ้น บางอย่างก็ใช้วัฒนธรรมไทยแทนมากแล้ว เช่น งานแต่งงาน งานศพ ” “การแสดงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ยังปรากฏให้เห็นในหลายพิธีกรรม แต่บางอย่างอาจไม่ได้ถูกรักษาไว้อย่างงานศพ ทำให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปอาจไม่ปฏิบัติกันแล้ว” ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ก็ปรากฏในทิศทางเดียวกันว่าคนรุ่นใหม่ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนยังไม่เคยเห็นและไม่รู้จักพิธีกรรมนี้

“ไม่ค่อยรู้จักพิธีนี้ แต่คิดว่าถ้าทำได้ก็เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ”
(เด็กชาย C นามสมมุติ)

“เคยเห็นในละครมาบ้าง กับตอนเรียนคาบภาษาจีน แต่ไม่เคยเห็นของจริง คิดว่าพิธีนี้คงช่วยในแง่การแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อญาติผู้ใหญ่ที่มาจากเมืองจีนก็ได้” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

“จำได้ว่าครูเล่าให้ฟังเกี่ยวกับพิธีนี้ในวิชาภาษาจีน แต่จำรายละเอียดไม่ค่อยได้ คิดว่าไม่ค่อยจำเป็นเท่าไรแล้วในแง่ของการจัดพิธีจีน แต่อาจจะสำคัญในเรื่องการแสดงความรักต่อผู้ล่วงลับ” (เด็กหญิง J นามสมมุติ)

ในขณะที่ผู้ที่มีเชื้อสายจีนบางส่วนพูดถึงการปรับพิธีศพของบรรพบุรุษเชื้อสายจีนให้มาใช้พิธีศพแบบไทยก็มี

“ที่บ้านเคยเห็นตอนอาม่าเสียก็ทำพิธีกงเต็ก มีเผากระดาษด้วย แต่ตอนนั้นยังเด็กมากแต่พอจำได้ แต่พออาจเสียเมื่อสองปีที่แล้วที่บ้านใช้พิธีแบบไทย เผาที่วัดแทน” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“พิธีกรรมนี้ปัจจุบันคิดว่าไม่ค่อยจำเป็นแล้วเพราะคนจีนคนไทยผสมกลมกลืนกันไปหมด เลยมองว่าใช้วิธีทำศพแบบไทยก็ได้ แสดงความกตัญญูได้เหมือนกัน” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

ส่วนบางความคิดเห็นได้แสดงทัศนะในแง่มุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์อยู่บ้าง เป็นการเล่าประสบการณ์ส่วนตัวที่รับรู้มาจากคนในครอบครัวถึงสาเหตุที่อาจจะทำให้บางครอบครัวเปลี่ยนรูปแบบพิธีทำศพแบบจีนมาเป็นพิธีศพแบบไทย ซึ่งเป็นมุมมองที่ลึกซึ้งขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง

“คุณพ่อเล่าให้ฟังตอนทำพิธีศพให้อากงอามา บอกว่าใช้เงินเยอะ จัดเป็นพิธีใหญ่โต แล้วก็มีคนมาค้ำคั่งไปหมด ตอนหลังเคยไปงานศพญาติฝั่งคุณพ่อก็ไม่เคยเห็นจัดงตึกเลย มีข้าววัด แล้วเผาศพแบบไทยอย่างเดียว เลยคิดว่าเรื่องเงินอาจจะจะเป็นปัจจัยหลักหรือเปล่าว่าพิธีแบบไทย ประหยัดกว่า ไม่ต้องมีเผาศพเยอะแยะ” (เด็กหญิง G นามสมมติ)

อย่างไรก็ตาม จุดร่วมของการมองอัตลักษณ์นี้ของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนที่แทบทุกคนพูดตรงกันคือเรื่องของการแสดงความกตัญญู ซึ่งมีทั้งที่บอกว่าการจัดพิธีศพแบบจีนนั้นมีคุณค่าในเรื่องของการแสดงความกตัญญูต่อผู้ล่วงลับ และมีบางส่วนที่มองว่าการแสดงความกตัญญูนั้นจำเป็นต้องแสดงผ่านพิธีศพแบบจีน หากแต่พิธีศพแบบไทยก็สามารถทำได้เช่นกัน ดังนั้น “ความกตัญญู” จึงน่าจะเป็นสาระหลักที่ส่งผลต่อคนรุ่นใหม่ให้มองความสำคัญของเรื่องนี้ในด้านการระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษมากกว่าการมองว่าพิธีศพแบบจีนมีไว้เพื่อแสดงอัตลักษณ์ความเป็นจีนนั่นเอง

4.2.13 การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโสอยู่ในระดับ “น้อย” คิดเป็นร้อยละ 32.1 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 63.80 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20

ภาพที่ 4.13

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 13 การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส

13. การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส
327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการจัดงานแซยิดให้ผู้อาวุโสว่ามีความสำคัญน้อยในปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้นพบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลจากแบบสอบถาม แต่บางส่วนมีการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเอาไว้ว่าสาเหตุที่การจัดงานแซยิดให้ผู้อาวุโสนั้นสำคัญน้อยลงเพราะสามารถจัดงานวันเกิด (ตามแบบสากล) ให้ได้ด้วยตัวเอง

“รู้จักพิธีกรรมนี้แต่คิดว่ายุคนี้ไม่ค่อยจำเป็นแล้ว” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

“ไม่ค่อยสำคัญเท่าไร เพราะสมัยนี้น่าจะอวยพรวันเกิดกันได้” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

“สมัยนี้อาจจะไม่จำเป็นแล้ว เพราะใช้วันเกิดแทนได้” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้มีเชื้อสายจีนบางคนไม่ได้รู้จักงานพิธีนี้ แต่เมื่อรู้ความหมายของงานก็ยังมองว่าเรื่องนี้ยังแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนได้อยู่ รวมถึงความคิดเห็นของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนบางส่วนมองไปที่เรื่องความกตัญญู รวมทั้งยังมองถึงสาเหตุที่พิธีกรรมนี้เห็นได้น้อยลงในยุคปัจจุบันเอาไว้ด้วย

“เกิดมายังไม่เคยเห็นที่บ้านจัด ... แต่เคยได้ยินคำว่าแซยิด มองว่าเรื่องความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ๆ ของคนไทยเชื้อสายจีน หนึ่งรอบอายุ 60 ปีของคนเฒ่าคนแก่ก็เหมือนกับหนึ่งช่วงชีวิตได้จัดครั้งเดียว น่าจะเป็นงานมงคลเหมือนกัน แต่ที่คนทั่วไปไม่จัดงานนี้แล้วเข้าใจว่าคนรุ่นหลัง ๆ เข้าถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยกันหมดแล้ว” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

“ถ้าเกี่ยวข้องกับความกตัญญูก็ยังมองว่าเป็นพิธีกรรมที่สำคัญ ทุกวันนี้เราคุ้นเคยกับการอวยพรวันเกิดแบบสากล ซึ่งหากเราจัดแบบจีนบ้างก็น่าจะทำให้วันครบรอบดูพิเศษไปอีกชั้น หรือถ้ามองว่าประเพณีวัฒนธรรมมันก็มีความยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนตามยุคสมัย อันนี้ก็เป็นเรื่องปกติ” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“เป็นการแสดงความเคารพกตัญญูต่อญาติผู้ใหญ่ ก็ควรที่จะรักษาไว้ แต่อาจจะลดขั้นตอนความยุ่งยากลง เข้าใจว่าเรื่องความยุ่งยากก็มีส่วนทำให้ลูกหลานรุ่นหลังเข้าไม่ถึงหลายพิธีกรรมของจีน เพราะคนแก่อากงอาม่าก็ค่อย ๆ หายไปทีละคนสองคน การสืบทอดเลยไม่ต่อเนื่องด้วย ไม่มีคนคอยสอน” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

“ไม่รู้จักพิธีกรรมนี้ แต่ถ้าเกี่ยวกับการอวยพรให้คนเฒ่าคนแก่ในวันครบรอบอายุก็คิดว่าเป็นประเพณีที่ดีแสดงถึงอัตลักษณ์ได้ ... เคยเห็นแต่ในละคร ส่วนในยุคนี้ที่ไม่ค่อยมีแล้วน่าจะ

เรื่องยุคสมัยที่อะไรใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่แล้วทำให้ของเก่าตายไป หรือคนจีนส่วนมากอวยพรวันเกิดแบบสากลไปแล้ว” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

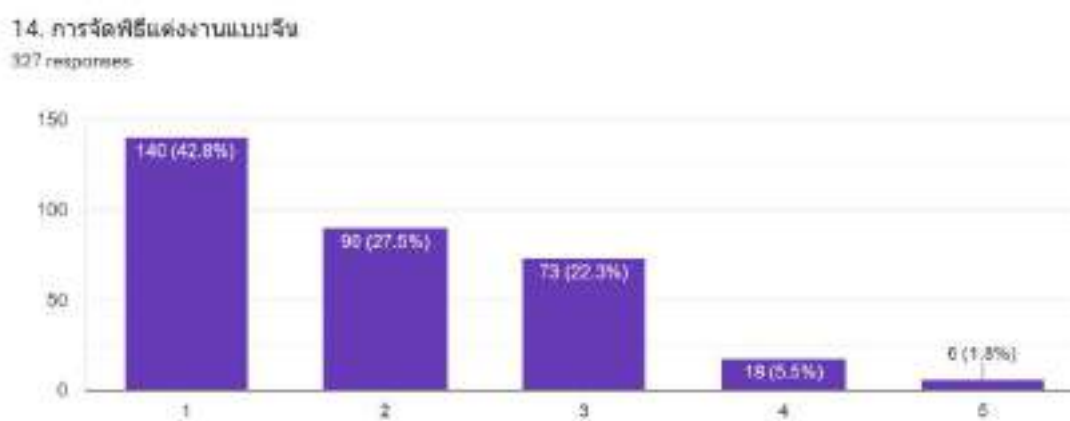
อย่างไรก็ตามถึงแม้ผลของแบบสอบถามจะออกมาเช่นนั้น แต่จากการพิจารณาการแสดงความคิดเห็นกลับพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมองการจัดงานแซ่ยิดเป็นเรื่องที่ดีเพราะเกี่ยวข้องกับการแสดงความกตัญญู เพียงแต่รูปแบบการจัดไม่จำเป็นต้องยึดมั่นตามขนบ แต่เปลี่ยนมาใช้ในการจัดงานวันเกิดแทนก็ได้

4.2.14 การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการจัดพิธีแต่งงานแบบจีนอยู่ในระดับ “น้อยที่สุด” คิดเป็นร้อยละ 42.8 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 54.29 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 45.71

ภาพที่ 4.14

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 14 การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการจัดพิธีแต่งงานแบบจีนว่ามีความสำคัญน้อย แม้ว่าบางคนยังมองว่าพิธีแต่งงานแบบจีนยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ได้ แต่ในภาพรวมก็ยังคงสำคัญน้อยอยู่ดี ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ทำให้จำแนกปัจจัยที่ทำให้ผู้ตอบ

แบบสอบถามมีมุมมองเช่นนี้มีอยู่ 4 ปัจจัย ปัจจัยแรกคือความสิ้นเปลือง ดังปรากฏข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ว่า

“(พิธีแต่งงานแบบจีน) สำคัญในเรื่องการรักษาอัตลักษณ์แบบจีนทำให้คนที่มางานซึ่งอาจจะเป็นคนไทยได้ซึมซับวัฒนธรรมจีนที่ดีงาม แต่ก็ยังคิดว่าเป็นน้อยเพราะสิ้นเปลือง” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

ปัจจัยที่ 2 คนเชื้อสายจีนและไทยผสมกลมกลืนกันมากแล้ว ดังปรากฏข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม “คิดว่าการสืบทอดทางวัฒนธรรมจีนอาจจะเหลือน้อยลงในบางพื้นที่ เพราะไทย-จีนเริ่มผสมกลมกลืนกันมากขึ้น บางอย่างก็ใช้วัฒนธรรมไทยแทนมากแล้ว เช่น งานแต่งงาน งานศพ” ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ว่า

“ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องพิธีแต่งงานแบบจีน แต่คิดว่าไม่ค่อยสำคัญแล้วเพราะคนไทยคนจีนผสมผสานกลมกลืนกันมากแล้ว เลยใช้ประเพณีแบบไทยก็ได้” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

ปัจจัยที่ 3 คือ แนวโน้มการแต่งงานที่ลดลง ปัจจัยนี้มีผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนแสดงความเห็นไว้ตรงกันว่า

“คนรุ่นใหม่จะแต่งงานกันน้อยลงด้วยปัจจัยหลายอย่าง ความสำคัญของพิธีแต่งงานแบบคนจีนก็จะลดลงตามไปด้วย หรือถ้าจะแต่งงานก็แล้วแต่ครอบครัวทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันว่าชอบพิธีการแบบไหน” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“เคยดูข่าวแล้วพบว่าแนวโน้มคนที่จะแต่งงานในอนาคตอาจจะน้อยลงด้วยสภาพเศรษฐกิจและการแข่งขันที่สูง หากจัดงานแต่งงานจะแบบง่าย ๆ ก็พอ” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

ปัจจัยที่ 4 คือใช้พิธีการรูปแบบอื่น ๆ ที่เข้าถึงง่ายกว่าพิธีแบบจีน เช่น แบบสากล

“ใช้พิธีแบบสากลน่าจะเป็นหน้าเป็นตาของบ่าวสาวได้มากกว่าและน่าจะเข้าถึงง่ายกว่าพิธีแบบจีนซึ่งเฉพาะเจาะจงเกินไป ... อีกอย่างพิธีแบบจีนน่าจะใช้งบประมาณสูงกว่า” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

นอกจากนี้ความคิดเห็นบางส่วนที่มองว่าพิธีแต่งงานแบบจีนยังสำคัญอยู่ไม่แพ้พิธีแต่งงานแบบไทยนั้น ขึ้นอยู่กับว่าคู่บ่าวสาวอยากให้อารมณ์และบรรยากาศของงานออกมาแบบไหนมากกว่ากัน เช่น

“น่าจะขึ้นอยู่กับบรรยากาศมากกว่า พิธีจีนจะเป็นแบบมีความขลัง มีอารมณ์ของการกตัญญู บรรพบุรุษ การไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนพิธีไทยมีความสนุกสนานเฮฮาตอนเข้ามีรถแห่อะไร

แบบนี้ ความสำคัญของพิธีจีนยังมีอยู่แต่สุดท้ายบ่าวสาวแต่ละครอบครัวก็ต้องตกลงกันว่าจะจัดแบบไหน” (เด็กหญิง G นามสมมุติ)

4.2.15 การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้า

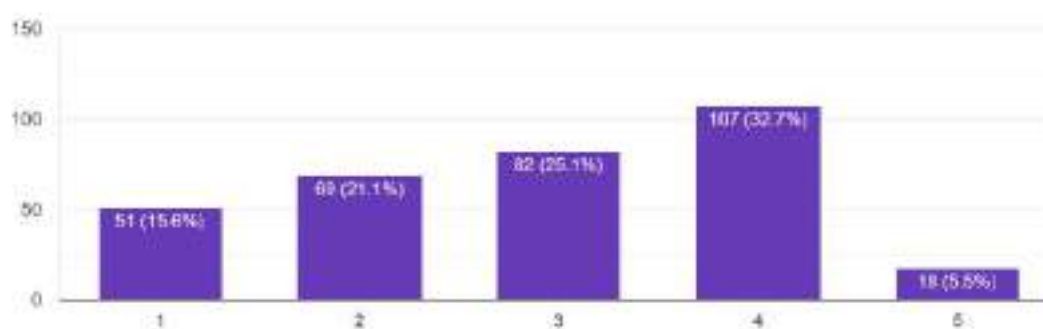
แห่งเจีย

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย อยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นร้อยละ 32.7 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีนจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 60.75 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 39.25

ภาพที่ 4.15

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 15 การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย

15. การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าแห่งเจีย
327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่เชื่อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์ของการมีความเชื่อเรื่องนับถือเทพเจ้าจีนว่ายังมีความสำคัญอยู่มาก ดังนั้นผลจากแบบสอบถามจึงสะท้อนความศรัทธาที่คนรุ่นใหม่ยังคงมีต่อเทพเจ้าจีนมิได้หายไป

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า เทพเจ้าเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักกันมากคือ เทพเจ้ากวนอูและเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งที่บ้านของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มจะมีรูปเคารพของเทพเจ้าเงินอยู่ด้วย อย่างไรก็ตามในฝั่งของผู้ที่มีเชื้อสายจีนนั้นความศรัทธานั้นเกิดจากการศรัทธาตามบรรพบุรุษที่สืบทอดมาเสียส่วนใหญ่ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนนั้นมิได้รู้ธรรมเนียมการไหว้ตามหลักปฏิบัติแต่อย่างไร อีกทั้งยังมิได้ศึกษาประวัติของเทพแต่ละองค์อย่างลึกซึ้งว่ามีความเป็นมาอย่างไร ช่วงที่มีการไหว้แล้วแสดงออกถึงอัตลักษณ์จีนอย่างเด่นชัดจะเกิดขึ้นตามช่วงเทศกาล เช่น ตรุษจีน หรือการไปไหว้ตามศาลเจ้าเงิน

“ที่บ้านบูชาเจ้าแม่กวนอิม เจ้าพ่อกวนอู ที่เหลือเป็นพระพุทธรูปในศาสนาพุทธ ... ไม่เคยตั้งคำถามเหมือนกันว่าทำไมต้องไหว้เทพเจ้าเงิน รู้แค่ที่บ้านไหว้เพราะมีเชื้อจีน เราก็ไหว้สืบทอดมา” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“รู้จักเจ้าแม่กวนอิมองค์เดียว ที่บ้านนับถือ ห้ามกินเนื้อวัว แต่ไม่เคยศึกษาประวัติของเทพจีนเลย อาจจะเคยดูหนังมา และพ่อแม่ก็ไม่ได้เล่าให้ฟัง” (เด็กชาย C นามสมมุติ)

“รู้จักเทพเจ้าแห่งเจีย เจ้าแม่กวนอิม เคยไปไหว้ตามศาลเจ้าช่วงเทศกาลอย่างศาลเจ้าพ่อเสือ ที่บ้านมีรูปเคารพตั้งและถวายของไหว้ตามช่วงตรุษจีน เช่น ส้ม หัวหมู ขนมห่าง ขนมหูเปี้ยว” (เด็กหญิง G นามสมมุติ)

ส่วนผู้ที่ไม่ได้มีเชื้อสายจีนแต่มีความศรัทธาเทพเจ้าเงินก็ได้แสดงความคิดเห็นใกล้เคียงกัน เช่น

“ที่บ้านมีเทพเจ้ากวนอู แต่ไม่รู้ธรรมเนียมการไหว้ ที่บ้านไหว้ปกติแบบเดียวกับไหว้พระเลย คิดว่าการไหว้เทพเจ้าอาจจะยังจำเป็นอยู่แค่เฉพาะช่วงเทศกาลที่ต้องถวายของให้ถูกบ้างตามประสาของคนที่เคยเคารพเทพเจ้าเฉพาะองค์ ส่วนวันปกติที่ไม่ใช่เทศกาลก็ไม่ได้ซีเรียสว่าจะไหว้ปนกับพระพุทธรูปหรือเทพไทยเทพฮินดูแบบที่บ้าน” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

“ไม่ได้มีเชื้อจีนแต่ในบ้านมีบูชาเทพกวนอูกับแปดเซียน ไม่ได้ศึกษาประวัติเทพเจ้าเงินเลย การบูชาคือไหว้แบบเดียวกับไหว้พระ ไม่ได้มีพิธีกรรมอะไรเป็นพิเศษ แต่ช่วงเทศกาลจะมีถวายของไหว้เจ้าด้วย” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

“เคยไหว้ตามศาลเจ้าที่มีคนคอยบอกว่าไหว้อย่างไร จตุรพักตรพิมาน แต่ไม่ได้ศรัทธาองค์ใดเป็นพิเศษ” (เด็กหญิง J นามสมมุติ)

ในขณะที่บางส่วนได้แสดงทัศนคติถึงการบูชาเทพเจ้าจีนเอาไว้ทั้งในแง่ของการแสดงอัตลักษณ์และการศรัทธาตามความเชื่อแบบไทย ๆ ที่นับถือหลากหลายว่า

“เทพเจ้าจีนมีความโดดเด่น แตกต่างจากเทพฮินดู เลยคิดว่ายังแสดงถึงอัตลักษณ์จีนได้อยู่ เคยศึกษาประวัติเทพบางองค์มาบ้าง ศึกษาด้วยตนเอง ที่บ้านเล่าให้ฟังบ้าง” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

“คิดว่าการบูชาเทพจีนเป็นองค์ ๆ เป็นเรื่องที่เข้าถึงง่าย เหมือนที่คนไทยนับถือศาสนาพุทธแต่ศรัทธาพระพินเศศวร บูชาพญานาค เป็นการนับถือตามอิทธิฤทธิ์ของเทพองค์นั้น ๆ ... แต่จริง ๆ คนจีนก็ไม่จำเป็นต้องนับถือเทพเจ้าจีนก็ได้ อาจนับถือศาสนาคริสต์แบบนี้ก็ได้เป็นเรื่องของความเชื่อ” (เด็กหญิง H นามสมมุติ)

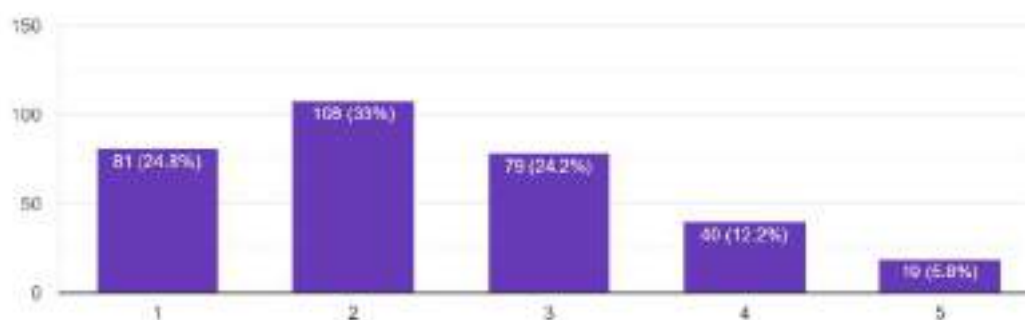
4.2.16 การมีความเชื่อในเรื่องปีศาจตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต

ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์เรื่องการมีความเชื่อในเรื่องปีศาจตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับ “น้อย” คิดเป็นร้อยละ 33 ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มิเชื่อสายเงินจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 และเป็นผู้ที่ไม่มีเชื่อสายเงิน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04

ภาพที่ 4.16

ผลการตอบแบบสอบถามข้อที่ 16 การมีความเชื่อในเรื่องปีศาจตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต

16. การมีความเชื่อในเรื่องปีศาจตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต
327 responses

ผลจากแบบสอบถามข้อนี้พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้มีมุมมองต่ออัตลักษณ์เรื่องการมีความเชื่อในเรื่องปืซงตามนักซ์ตร และความเชื่อในเรื่องสืมงคลกับการดำเนินชีวิตว่ามีความสำคัญน้อย บางคนคิดว่าไม่สำคัญแต่ก็ยึดถือตามที่บ้าน และบางคนมองเรื่องความสบายใจ ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“เรื่องสืมงคลคิดว่าไม่สำคัญ ความเชื่อเรื่องสืของไทยกมี เคยเห็นตามเว็บว่าวันไหนควรใส่ชุดสีอะไรเพื่อเสริมมงคล แต่ไม่รู้ว่าเป็นแบบเดียวกับของจีนมัย แต่ที่บ้านปฏิบัติเรื่องทำบุญแก้ปืซง ซึ่งส่วนตัวก็ไม่ได้ขัดที่บ้าน” (เด็กชาย B นามสมมุติ)

“เคยปฏิบัติอยู่บ้างตามแต่โอกาส คิดว่าทำเพื่อความสบายใจ หลัก ๆ คือจะมงคลลายศาสนาพุทธในแง่พุทธพาณิชย์ แต่อันนี้เป็นความเชื่อของคนเชื้อสายจีนก็อาจจะคล้าย ๆ กัน นำเงินที่ได้ไปบูรณะศาลเจ้าจีน แบบนี้น่าจะมีทุกที่ทุกศาสนา” (เด็กหญิง G นามสมมุติ)

แม้การแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามและบทสัมภาษณ์ส่วนมากจะแสดงทัศนะเกี่ยวกับปืซงมากกว่าเรื่องสืมงคล แต่ในภาพรวมทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมอง ความเชื่อเรื่องนั้ว 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกมองว่าความเชื่อเรื่องนี้ถูกปรับให้เข้ากับสังคมไทยแล้ว ดังเช่นความคิดเห็นจากแบบสอบถามที่ว่า “เรื่องความเชื่ออย่างปืซงและการนับถือเทพเจ้าน่าจะถูกปรับให้เข้ากับสังคมไทยมากขึ้น” ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ของผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีน

“ทั้งสองเรื่องน่าจะเป็นพิธีกรรมที่เข้ากับคนไทยได้ง่ายที่เชื่อในเรื่องพราหมณ์ ฝัพุทธ พญานาค เทพต่าง ๆ น่าจะเป็นเรื่องที่ได้รับการนิยตามยุคสมัย ในอนาคตอาจจะมีคนปฏิบัติน้อยลง” (เด็กชาย E นามสมมุติ)

ลักษณะที่สอง มองว่าความเชื่อเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละคน เช่น “เห็นญาติพี่น้องบางครอบครัวไปแก้ปืซงทุกปี น่าจะขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละคน” ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ของผู้ไม่มีเชื้อสายจีนบางส่วนก็ตอบในทำนองเดียวกัน เช่น

“ไม่มีเชื้อจีนแต่ก็เคยไปแก้ปืซง ไปตามคนแนะนำ มองว่าเป็นพิธีกรรมที่น่าสนใจ แม้ว่าตอนทำจะเคยตั้งคำถามเหมือนกันว่าแต่ละขั้นตอนของการแก้ปืซงจะทำให้ยุ่งยากไปเพื่ออะไร ใครเป็นคนคิดคนแรก ซึ่งเราอาจจะไม่เข้าใจแต่คนที่เชื้อสายจีนอาจจะเข้าใจ แต่ก็ไม่ใช่ไร ไม่ได้คิดหาคำตอบ คิดว่าทำเพื่อความสบายใจ แต่ถ้าไม่ทำก็ไม่เป็นอะไร ขึ้นอยู่กับความเชื่อแต่ละคน” (เด็กหญิง I นามสมมุติ)

ลักษณะที่สาม พุดถึงหลักวิทยาศาสตร์ว่ามีความน่าเชื่อถือมากกว่าการยึดถือตามความเชื่อ เช่น

“อาจจะมองในมุมวิทยาศาสตร์น่าเชื่อถือกว่า เคยเห็นที่บ้านจะเคร่งครัดเฉพาะสีแดงตอนตรุษจีน ส่วนเทศกาลอื่น ๆ ไม่มีพุดถึง เรื่องปีชงก็เชื่อบ้างเพราะเคยได้ยินว่าถ้าไม่แก้ปีชงก็จะเจอสิ่งไม่ดี แต่อย่างไรก็ตามคิดว่าทุกอย่างเป็นเรื่องของเหตุผลมากกว่าเรื่องเหนือธรรมชาติ” (เด็กชาย A นามสมมุติ)

“ออกจะคงม गयाไปสักหน่อย คิดว่าทุกอย่างเป็นไปตามหลักเหตุผลมากกว่าเรื่องโชครวม แต่ก็ทำตามที่บ้าน” (เด็กหญิง F นามสมมุติ)

“เคยได้ยินเรื่องสิมงคลของไทย แต่เพิ่งรู้ว่ามีแบบจีนด้วยในตอนเรียนวิชาภาษาจีนส่วนตัวเชื่อตามหลักวิทยาศาสตร์” (เด็กชาย D นามสมมุติ)

จากที่กล่าวมาในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลจากแบบสอบถามประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อแสดงทัศนะของคนรุ่นใหม่ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนว่าพวกเขามีมุมมองต่ออัตลักษณ์จีนแต่ละด้านอย่างไร ข้อมูลในบทนี้จะใช้ตั้งต้นเพื่อการนำไปอภิปรายและสรุปผลในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยมุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์ความเป็นจีนในสังคมไทย มีหัวข้อที่ผู้วิจัยจะนำมากล่าวถึงในบทที่ 5 ดังนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การประมวลผลจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งกลุ่มที่มีเชื้อสายจีนและไม่มีเชื้อสายจีน ดังที่ได้แสดงในบทที่ 4 แล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่า มุมมองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล ด้านการดำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณีพิธีกรรมในเทศกาลจีน และด้านการให้ความสำคัญกับประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตนั้น อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไปนั้น อยู่ในระดับน้อย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าหากพิจารณาข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามหรือข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้ว ก็จะมีแนวโน้มสำคัญที่สะท้อนมุมมองของคนรุ่นใหม่ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยในแต่ละข้อได้ละเอียดยิ่งขึ้น ดังนั้นในหัวข้อต่อไปผู้วิจัยจะอภิปรายแต่ละอัตลักษณ์ไปทีละข้อ โดยอาศัยข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ประกอบการอธิบาย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะอภิปรายแต่ละอัตลักษณ์ไปทีละข้อ ดังนี้

5.2.1 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่”

มุมมองของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนสะท้อนถึงการให้คุณค่าต่ออัตลักษณ์เรื่องนี้ได้ 3 ลักษณะ คือ

1. แซ่เป็นสิ่งที่สะท้อนตัวตนความเป็นจีนได้ดีที่สุด
2. แซ่นำมาซึ่งความภาคภูมิใจต่อรากเหง้าบรรพบุรุษ
3. แซ่สามารถใช้เป็นสิ่งที่แสดงสถานะทางสังคมได้

คุณค่าในสองลักษณะแรกพอสันนิษฐานได้ว่า แซ่ยังคงเป็นสิ่งที่ลูกหลานไทยเชื้อสายจีนรุ่นนี้ยังคงความภาคภูมิใจทั้งในแง่ของการเป็นอัตลักษณ์และในแง่ของการซาบซึ้งต่อบรรพบุรุษที่มีพื้นเพเป็นชาวจีน และหากรู้ความหมายของแซ่ด้วยก็จะยิ่งส่งผลต่อการซาบซึ้งจนอยากรักษาอัตลักษณ์นี้เอาไว้ เพราะแซ่เป็นดังอัตลักษณ์ด้านแรกที่แสดงตัวตนของคนจีนได้ดีที่สุดทั้งต่อคนไทยเชื้อสายจีนเองหรือแม้กระทั่งต่อคนไทยและคนเชื้อชาติอื่นด้วย ตรงนี้จึงสะท้อนได้กับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทยดังที่ เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์ (2545) กล่าวถึงยุคสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามว่า นโยบายการทำให้คนไทยเชื้อสายจีนเปลี่ยนแซ่มาใช้นามสกุลแบบไทยนั้น เป็นการพยายามเปลี่ยน “อัตลักษณ์ด้านแรก” ที่ทำให้คนจีนกลายเป็นคนไทย ส่วนคุณค่าในลักษณะที่สาม การแสดงสถานะทางสังคมนั้นเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “... พอรู้จักใครว่านามสกุลเป็นแซ่แล้ว เราจะเรียกเค้าด้วยสรพนามแบบจีนตามมาเอง และคนอื่นถ้ารู้ว่าเราเป็นคนจีนมีเชื้อจีนก็จะเรียกเราด้วยสรพนามจีนด้วยเหมือนกัน” (เด็กชาย A นามสมมุติ) ประเด็นนี้จึงยังสะท้อนถึงเรื่องราวเกี่ยวกับตัวตนของคนไทยเชื้อสายจีนที่ถูกมองจากสังคมอยู่เสมอในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่ถูกกดขี่ดังที่เกิดคำเรียกคนจีนในไทยว่า “เจ๊ก” (มนัส โอภาสกุล, 2565) ต่อรองอำนาจกับรัฐบาลไทย จนกระทั่งยุคได้รับการยอมรับจากคนไทย โดยเฉพาะช่วงปลายทศวรรษ 2540 ที่คนเชื้อสายจีนหลอมรวมกับคนไทยมากขึ้นแม้ส่วนหนึ่งเป็นกระบวนการกลืนกลายของจีนให้เป็นไทยก็ตาม ดังที่ ชัยอนันต์ สมุทวนิช (2551) และนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2551) กล่าวว่ายุคนี้เป็นยุคแห่งการหลอมรวมการกีดกันคนจีนออกจากคนไทย

อย่างไรก็ตามมีความคิดเห็นบางส่วนที่แสดงให้เห็นว่าลูกหลานจีนยุคนี้มองว่าเรื่อง
 แขนงสำคัญเท่ากับการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยมองว่านั่นเป็นเพราะลูกหลานจีนรุ่นนี้อาจไม่เคยรู้
 เรื่องราวของบรรพบุรุษในยุคที่ถูกกลืนกลายจากเชื้อชาติจีนให้กลายเป็นไทย โดยเฉพาะนโยบายการ
 เปลี่ยนแซ่มาเป็นนามสกุล ซึ่งเป็นยุคที่ความเป็นจีนถูกทำให้อับอาย (สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์, 2566,
 น. 99) และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากยุคสมัยนี้ที่คนไทยและจีนอยู่กันอย่างผสมกลมกลืนทั้งในด้านวิถีชีวิต
 และด้านวัฒนธรรม จึงไม่มีเหตุผลใดที่จะกีดกันซึ่งกันและกันระหว่างคนเชื้อสายจีนกับคนไทยแล้ว
 นั่นเอง

5.2.2 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่ มีความหมายมงคล

ในยุคสมัยนี้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการสื่อสารสามารถอำนวยความสะดวกได้
 มาก ผู้วิจัยพบว่ามีช่องทางเว็บไซต์บางแหล่งที่เป็นตัวช่วยแก่คุณพ่อคุณแม่ที่อยากตั้งชื่อภาษาจีนให้กับ
 ลูก บางเว็บไซต์นำเสนอเนื้อหาลักษณะนี้ช่วงใกล้วันตรุษจีน บางเว็บไซต์แนะนำตัวภาษาจีนพร้อมคำ
 อ่านและความหมาย เรียกได้ว่าการตั้งชื่อในยุคนี้แตกต่างจากสมัยก่อนที่การตั้งชื่อจีนอาจต้องให้อาหง
 อาม่าคอยช่วยเหลือแนะนำ เช่น เหลียงไฉ่วาภกษวีจาร์ณชื่อเล่นภาษาไทยที่เป็นชื่อสัตว์ ทั้ง ๆ ที่หลาน
 มีชื่อจริงที่มีความหมายเป็นมงคลอยู่แล้ว (พิณวิไล บริบูรณ์, 2555, น. 22) เว็บไซต์เหล่านี้เสมือนเป็น
 ตัวช่วยในการทำให้พ่อแม่หรือลูกหลานจีนที่จะมีลูกในอนาคตได้มีจิตระลึกรู้ถึงอัตลักษณ์ของตนเอง
 แต่ขณะเดียวกันก็ยังมีเว็บไซต์ลักษณะดังกล่าวที่สามารถใช้ค้นหาหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับชื่อภาษา
 จีน ๆ ให้กับลูกหลานได้ด้วยเช่นเดียวกัน

มุมมองต่อเรื่องนี้ของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้แบ่งการมองออกเป็น 2 ส่วน
 คือ 1. ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ และ 2. ความหมายมงคลของชื่อ ในส่วนแรกคนทั้งสองกลุ่มมองว่า
 ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อให้ลูกหลานจีนนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นภาษาจีนก็ได้ ในทางกลับกันคนที่ไม่มีเชื้อ
 สายจีนก็สามารถตั้งชื่อจีนให้ลูกหลานได้ด้วยเหมือนกัน ภาษาของชื่อจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับชาติกำเนิด
 ดังนั้นชื่อภาษาจีนจึงแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ทางเชื้อสายได้น้อย ส่วนในเรื่องความหมายมงคล
 ของชื่อ คนทั้งสองกลุ่มมองว่าชื่อภาษาใดก็สามารถมีความหมายมงคลได้ จากบทสัมภาษณ์จำนวน
 หนึ่งพบว่าลูกหลานสมัยนี้จะมองเรื่องความหมายของชื่อมาเป็นปัจจัยแรก ๆ โดยที่ไม่ยึดติดกับภาษา
 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัชชา ทิปรักษ์พันธ์ และคณะ (2561, น. 81) ที่ศึกษาค่านิยมการตั้งชื่อ

เล่นภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน อายุระหว่าง 50-70 ปี ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า บุคคลที่ต่างวัยย่อมใช้ภาษาที่ต่างกัน ภาษาจึงสะท้อนความคิดของบุคคลต่างวัยกัน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550, น. 26, 30 อ้างถึงใน ธนัชชา ทิปรักษ์พันธ์ และคณะ, 2561, น. 81) ในที่นี้ชื่อเล่นของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีอายุระหว่าง 50-70 ปี และชื่อเล่นของชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นปัจจุบันที่แตกต่างกันในเรื่องภาษาจึงสะท้อนค่านิยมของผู้ตั้งชื่อในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การตัดสินใจที่จะตั้งชื่อให้ลูกหลานเป็นภาษาจีนหรือไม่นั้นอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดู การใส่ใจต่อความเป็นจีน ดังที่จิตรา ก่อมนันทเกียรติ นักเขียนหญิงผู้ซึ่งเป็นลูกหลานจีนและได้เขียนหนังสือเล่าเรื่องจีนไว้หลากหลายเล่มได้กล่าวว่า การตั้งชื่อลูกหลานเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม ลูกแต่ละคนมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพสังคมในแต่ละช่วงเวลาที่ไม่เหมือนกัน ทำให้เห็นตัวอย่างในครอบครัวของญาติพี่น้อง (ของจิตรา) ว่าหลาน ๆ ที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันยังมีชื่อเล่นกันคนละภาษา (จิตรา ก่อมนันทเกียรติ, 2545, น. 10) หรือเป็นเพราะนักเรียนซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติมากขึ้น ทั้งชาติตะวันตก และเอเชียอย่างเกาหลี ญี่ปุ่น มากกว่ารุ่นพ่อแม่และรุ่นบรรพบุรุษที่ยังคงซึมซับวัฒนธรรมจีนเพราะเป็นคนรุ่นใกล้เคียงกับบรรพบุรุษที่เป็นจีนโพ้นทะเล

จากที่กล่าวมา ผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมองว่าการตั้งชื่อจีนให้ลูกนั้นจะเน้นเรื่อง “ความหมายมงคล” ก่อน ส่วนปัจจัยเรื่องภาษามองเป็นปัจจัยรอง นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดู หรือสภาพแวดล้อมก็มีผลต่อมุมมองการตั้งชื่อลูกได้ทั้งสิ้น

5.2.3 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่น

ด้วยสรรพนามแบบจีน

ผลการวิจัยพบว่า มุมมองของผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนที่มีต่ออัตลักษณ์นี้แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การเรียกกันด้วยอัตลักษณ์แบบจีนยังคงแสดงอัตลักษณ์จีนได้
2. การเรียกกันด้วยอัตลักษณ์แบบจีนเป็นการให้เกียรติคนเชื้อสายจีน
3. การเรียกกันด้วยอัตลักษณ์แบบจีนแสดงถึงความเป็นพวกพ้องเดียวกัน

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้เชื่อว่าคนทั้งสองกลุ่มมองว่าอัตลักษณ์เรื่องนี้ยังคงสะท้อนความเป็นจีนไว้อยู่มาก แต่จากบทสัมภาษณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามเชื้อสายจีนนั้นพบว่าการเรียก

กันในครอบครัวด้วยสรพนามแบบไทยไปมากแล้ว ในขณะที่ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวก็ได้เคร่งครัดให้ต้องเรียกกันด้วยสรพนามแบบจีนด้วย ซึ่งตรงกับการศึกษาของ เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (2558, น. 185) ที่พบว่าคนเชื้อสายจีนรุ่นหลังไม่ค่อยเรียกกันด้วยสรพนามจีน เพราะรุ่นพ่อแม่ได้รับอิทธิพลแบบไทยมากขึ้น จึงกลายเป็นว่าแม้แต่คนที่เชื้อสายจีนเองก็เรียกกันด้วยสรพนามแบบจีนน้อยลง ประเด็นนี้จะเห็นได้ชัดขึ้นผ่านเงื่อนไขหรืออุปสรรคที่มีผลต่อการตัดสินใจเรียกใช้สรพนามแบบจีนของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีน เช่น ระดับของความสนิทสนมคุ้นเคยต่อคนเชื้อสายจีนที่พูดคุยด้วย บางคนเรียกสรพนามแบบจีนเฉพาะกับคนในครอบครัวเท่านั้น บางคนเรียกกันเฉพาะในหมู่คนจีนเพราะมีอะไรจะได้ช่วยเหลือกัน หรือความซับซ้อนของระดับความอาวุโสแบบจีนที่อาจจะทำให้เรียกผิด

จึงกล่าวได้ว่า ทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมองว่าเรื่องนี้ยังคงแสดงถึงอัตลักษณ์จีนได้อยู่มาก แต่เป็นคนละส่วนกันในเชิงปฏิบัติที่คนในยุคปัจจุบันจะเรียกกันด้วยสรพนามจีนน้อยลง แม้แต่ในครอบครัวของผู้ที่มีเชื้อสายจีนเอง แต่หากพูดถึงความสำคัญของสรพนามจีนนั้นแต่ละคนยังคงรู้ว่าคุณค่าและความสำคัญคืออะไร

5.2.4 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมองว่าระบบกิจการแบบกงสีมีความสำคัญน้อยที่สุด แม้จะยังมีคนเชื้อสายจีนบางครอบครัวที่ยังมีการทำงานในระบบกงสีของคนรุ่นพ่อแม่ แต่คนรุ่นนี้ก็มองว่าเมื่อถึงรุ่นของตนเองในวันที่จะต้องประกอบอาชีพการงานแล้วคงเลือกทำงานอื่นเป็นอาชีพหลัก ส่วนการดูแลกิจการครอบครัวจะเป็นอาชีพเสริม นอกเหนือจากนี้ สาเหตุที่คนรุ่นนี้มองว่าระบบกงสีมีความสำคัญน้อยลงสามารถแบ่งเป็นปัจจัยได้ 3 ประการ คือ

1. ปัจจุบันมีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย คนรุ่นใหม่จึงมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น
2. การมองหาโอกาสในการไปทำงานที่ต่างประเทศมีมากขึ้น
3. การทำงานยุคใหม่ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยี ซึ่งหากระบบกงสีไม่ปรับตัวก็จะค่อย ๆ ตายไป

ผู้ตอบแบบสอบถามหลายคนมองว่าการเกิดขึ้นของอาชีพใหม่ ๆ ในรุ่นพวกเขานั้น เกิดจากการพัฒนาของศาสตร์และองค์ความรู้ที่มีมากมายหลายแขนงตามยุคสมัย ประกอบกับ เทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วก็มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงในเชิงสังคม เช่น “... การขายของออนไลน์ หรือการทำงานสมัยใหม่อาจจะไม่ต้องทำงานแบบออนไลน์เปิดโอกาสให้ทำงานมากกว่าหนึ่งอาชีพ” (เด็กหญิง G นามสมมุติ) การมองหาโอกาสไปทำงานในต่างประเทศจึงสัมพันธ์กับการเปิดกว้างเรื่อง การเรียนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันด้วย ที่นอกเหนือจากหลักสูตรภาษาตามสถานศึกษาก็ยังมีช่องทางอินเทอร์เน็ตให้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นหนึ่งที่สัมพันธ์กับประเด็นของสถานะของผู้หญิงใน สังคมไทยเชื้อสายจีนด้วยคือ ความคิดเห็นที่ว่า “... ทุกวันนี้ก็มีหลายครอบครัวที่ไม่ได้สืบทอดกิจการ ของครอบครัว ผู้หญิงที่เคยถูกกดขี่จากระบบกึ่งสืบทอดก็เลยมีโอกาสปลดปล่อยตัวเองด้วย” (เด็กหญิง J นาม สมมุติ) เป็นตัวอย่างของประเด็นที่สังคมโลกทุกวันนี้ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงมากขึ้น เช่นเดียวกันกับที่ละครเรื่อง เลือดข้นคนจาง (พ.ศ. 2561) พยายามนำเสนอในประเด็นที่ว่า ระบบกึ่งสื บทอดสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงถูกกดทอนคุณค่า และไม่ได้รับความเป็นธรรมในครอบครัวและสังคม จนตอนหลังได้มีตัวละครหญิงคนหนึ่งก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำระบบกึ่งสืบทอดใหม่ที่ได้รับอิทธิพลความคิดแบบ พุทธนิยมสมัยใหม่ ทำให้สมาชิกทุกคนทั้งชายและหญิงมีสิทธิ์เข้าถึงผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน (อนัญญา วารีสอาด, 2565, น. 49) อย่างนักธุรกิจหญิงแพม สิตามินท์ แสดงให้เห็นถึงหญิงไทยเชื้อ สาสายจีนยุคใหม่ที่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาสมัยใหม่ และเป็นเจ้าของธุรกิจของตัวเอง นอกจากนี้ใน ปัจจุบันยังมีนักธุรกิจหญิงไทยเชื้อสายจีนอีกหลายคนที่ยังคงดูแลธุรกิจสืบทอดจากครอบครัวควบคู่ไป ด้วย บุคคลเหล่านี้ยังมีบุคลิกลักษณะหลายอย่างว่า “คนจีน” มักจะมีติดตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะความ ขยันอดทน นอกจากการประกอบธุรกิจค้าขายแล้ว บุคลิกหลายอย่างนั้นแทบจะเป็นบุคลิกที่มักพบ เห็นในผู้ชายเสียด้วย เช่น กล้าลุย กล้าเสี่ยง เป็นผู้บุกเบิก และมีความเป็นผู้นำ (แพรว, 2564)

5.2.5 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจาก ประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม

ข้อมูลจากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมองว่า คุณธรรมของบรรพบุรุษ และคุณลักษณะที่ดีของชาวจีน เช่น ความขยันหมั่นเพียร การตรากตรำต่อ ความยากลำบาก และความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณนั้น เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นจีนได้อยู่เพราะเป็น

เรื่องที่ได้ยินอยู่เสมอว่าคนจีนมีลักษณะเหล่านี้เด่นชัดกว่าชนชาติอื่น ๆ ถึงแม้ว่าจะเป็นคุณลักษณะที่ดีของมนุษย์ตามแบบสากลก็ตาม แต่หากพิจารณาเฉพาะมุมมองของผู้ที่มีเชื้อสายจีนจะพบว่ามีส่วนที่ซึมซับคุณธรรมบางอย่างมาจากรุ่นพ่อแม่ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ยังมีโอกาสได้พบเจออาจาม่าที่บอกเล่าเรื่องราวชีวิตของตนเองให้ฟัง เรื่องของบรรพบุรุษจึงมีคุณค่าทางใจมากกว่าเรื่องเล่าจากนิทานคุณธรรม ในขณะที่บางส่วนของพ่อแม่ไม่ได้เล่าเรื่องบรรพบุรุษให้ฟังนั้น คนรุ่นลูกก็จะมีได้ซาบซึ้งด้วยมองว่าเรื่องเล่าลักษณะนี้สามารถหาอ่านทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างมากมายในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงคาดว่าความใส่ใจต่อความเป็นจีนของลูกหลานในแง่นี้จึงขึ้นอยู่กับการปลูกฝังจากญาติผู้ใหญ่ด้วยไม่มากนักน้อย อย่างไรก็ตามมิใช่เรื่องผิดของคนรุ่นพ่อแม่ หากแต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ชีวิตที่ได้หล่อหลอมการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัวที่ประสบพบเจอมาไม่เหมือนกัน ในขณะเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับความสนใจใคร่รู้ของรุ่นลูกด้วยว่าเคยตั้งคำถามกับที่มาพื้นเพของบรรพบุรุษในครอบครัวหรือไม่

นอกจากนี้ สิ่งที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของการใส่ใจในความเป็นจีนของคนไทยเชื้อสายจีนในแต่ละยุคสมัยยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับสื่อบันเทิงอันสัมพันธ์กับบริบททางสังคมด้วย ดังเช่น เยาวราชในพายุฝน นิยายที่เขียนโดยนักเขียนจีน 9 คน ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2506 นักเขียนเหล่านี้บ้างก็ได้รับการศึกษาแบบจีน บางคนเรียนในประเทศจีน และบางคนเรียนในประเทศไทย นิยายเรื่องนี้ใช้ฉากหลังเป็นเยาวราช อันเป็นศูนย์กลางของชุมชนจีนในกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์จีนทุกชนชั้นทั้งร่ำรวยและยากจนอาศัยอยู่จำนวนมาก แม้ว่าจุดประสงค์ของผู้เขียนนิยายเรื่องนี้จะต้องการสะท้อนด้านมืดของชุมชนชาวจีนที่เต็มไปด้วยการคดโกงและเอารัดเอาเปรียบ แต่การกระทำของตัวละครหลักที่เป็นชาวจีนจากภาคใต้ของไทยที่อพยพเข้ามาทำงานในเยาวราชก็ให้คุณค่าต่อการปฏิบัติตนที่ดีในการทำมาหากิน อดทนต่อความยากลำบาก เผชิญกับความเห็นแก่ตัว และกลโกงผลประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งยังต้องเผชิญกับอุปสรรคมากมาย แต่มีมิตรภาพจากคนรอบข้างที่ตัวละครพบเจอทำให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ (กรพนซ์ ตั้งเชื่อนขันธ และสรพงษ์ ลัดสวน, 2558, น. 106-108) เนื้อหาของนิยายนอกจากจะสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นที่ 2 และอารมณ์ที่ถูกบีบคั้นจากรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์แล้ว ยังได้เน้นการนำเสนอคุณค่าหลายด้านที่คนจีนยึดถือ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความงามของสตรี ระเบียบวินัยในความรัก ซะตาดกรรม และความกตัญญู นิยายเรื่องนี้จึงเป็นดังช่องทางสำหรับผู้อ่านโดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่จะได้รู้สึกปลดปล่อยทางอารมณ์ในสภาวะที่ถูกทางการบีบคั้นและกดขี่ เป็นสื่อที่ทำให้ผู้คนมีอารมณ์ความรู้สึก

ร่วมกันแม้จะไม่เคยพบหน้ากันมาก่อน หรือยุคทศวรรษ 2500 ที่ภาพยนตร์ซึ่งผลิตโดย ชอว์ บราเดอร์ส (Shaw Brothers Studio) มีเนื้อหาอิงประวัติศาสตร์จีน หรือภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมจีนมุ่งเน้นอารมณ์ของความเสียสละจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่ช่วยปลดปล่อยจิตใจคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในยุคที่รัฐบาลกำลังใช้นโยบายกลืนกลายจีนให้เป็นไทยในแทบจะทุกทาง ภาพยนตร์เหล่านี้จึงเป็นพื้นที่แห่งการโหยหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในยุคที่ต้องต่อรองและต่อต้านกับอำนาจของรัฐไทยที่กระทำกับคนจีนได้เป็นอย่างดี (สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์, 2566, น. 101-103, 110-113) ในขณะที่เด็กรุ่นนี้เติบโตมากับสภาพสังคมไทยที่เปิดกว้างต่อความเป็นจีนมากขึ้น และเปิดรับในวัฒนธรรมที่หลากหลาย สื่อที่เกี่ยวกับจีนอันซับซ้อน อารมณ์และความรู้สึกจากสังคมในแบบที่กล่าวถึงข้างต้นจึงแทบไม่มีผลต่อเด็กรุ่นใหม่เท่าไร สื่อบันเทิงของคนรุ่นนี้ที่เห็นได้ชัดจึงได้แก่ กระแสวัฒนธรรมเกาหลีทั้งภาพยนตร์ ละคร เพลง และการตูนแอนิเมชันจากญี่ปุ่น วัฒนธรรมจากสองชาติที่ได้รับความนิยมอันดับต้น ๆ จากเด็กรุ่นนี้ ซึ่งก็มีผลกระทบต่อเยาวชนในแบบที่ผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ไม่เคยได้รับมาเช่นกัน ดังที่ พัฒนอร เกาเจริญ (2565, น. 125) กล่าวถึงพฤติกรรมของกลุ่มคนที่คลั่งไคล้วัฒนธรรมเคป็อป (K-Pop) ว่า แม้วัฒนธรรมเกาหลีที่แพร่หลายเข้ามาในประเทศไทยจะไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและแนวคิดทางการเมืองของเยาวชนไทย แต่การที่กลุ่มคนที่ชื่นชอบในวัฒนธรรมและศิลปินเกาหลีได้มารวมตัวกันก็ได้สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันระหว่างสมาชิก จึงกล่าวได้ว่า เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปก็มีเหตุปัจจัยที่ทำให้การรับรู้หรือซึมซับความเป็นจีนของลูกหลานจีนรุ่นใหม่ผ่อนคลายลงกว่ารุ่นบรรพบุรุษ แต่ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นใดก็ตาม ย่อมต้องพบเจอกับแรงปะทะและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไม่เรื่องใดก็เรื่องหนึ่งอยู่เสมอ ลูกหลานจีนยุคนี้ก็เช่นกัน เรื่องราวของบรรพบุรุษอาจจะไม่มีผลต่อชีวิตมากเท่ากับเรื่องราวของศิลปินและการตูนแอนิเมชันที่พวกเขาสนใจ

5.2.6 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง

ข้อมูลจากการวิจัยทำให้พบว่าทั้งผู้ชายและผู้หญิงทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมองว่าอัตลักษณ์เรื่องนี้ไม่มีความสำคัญแล้ว ซึ่งจากบทสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างก็ได้มีการยกตัวอย่างประสบการณ์ในครอบครัวประกอบด้วยยังเป็นการย้ำชัดว่าสาเหตุที่ทำให้เรื่องนี้มีความสำคัญน้อยลง

คือ ความสามารถของผู้หญิงถูกยอมรับจากสังคมมากขึ้น ส่งผลให้ความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงมีมากขึ้นด้วย

ขณะเดียวกันยังพบว่า ลูกหลานจีนรุ่นนี้ไม่ได้รับการปลูกฝังหรือถูกส่งต่อแนวคิดเรื่องความสำคัญของลูกชายที่มากกว่าลูกสาวมาเลย จึงสันนิษฐานได้ว่าแนวคิดนี้ผ่อนคลายลงมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่แล้ว ที่ยังพอเห็นอยู่บ้างคือ การสั่งสอนเรื่องบทบาทหน้าที่ที่ดีซึ่งลูกชายและลูกสาวพึงปฏิบัติเป็นการสั่งสอนที่ไม่ได้บีบบังคับลูก ๆ แต่อย่างใด ประกอบกับสภาพสังคมยุคปัจจุบันที่เด็ก ๆ รับรู้เรื่องสิทธิสตรีมากขึ้น เรื่องนี้ถือเป็นประเด็นสากลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมากขึ้น แนวคิดนี้เองที่ลูกหลานทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนทั้งชายและหญิงต่างเห็นพ้องต้องกัน โดยเฉพาะผู้หญิงที่รับรู้แนวคิดสตรีนิยม (Feminism) นั้นกำลังนำมาซึ่งความเท่าเทียมทางเพศและยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อสถานภาพความเป็นผู้หญิงเชื้อสายจีนในสังคมไทย โดยเฉพาะในยุคของพวกเขาก็จะถูกยอมรับจากสังคมและจากผู้ชายมากกว่าผู้หญิงยุคก่อน นอกจากนี้ ประเด็นดังกล่าวใกล้เคียงกับการอภิปรายในข้อ 5.2.5 ตรงที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อบันเทิงกับบริบททางสังคมในแต่ละยุคสมัย เนื่องจากในการศึกษาของ สุขชาติ เกษมณี และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2554) ที่ศึกษาอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยจากวรรณกรรมไทยช่วงปี พ.ศ. 2500-2550 เช่น เรื่องจดหมายจากเมืองไทย ตึกฝรั่ง เขยใหม่ อยู่กับกัง เทพธิดาส่าเพ็ง และไผ่ต้องลม พบว่าวรรณกรรมไทยสะท้อนอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยในเรื่องความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ยอมรับเพศหญิงมากขึ้น เด็กรุ่นนี้ที่เป็นเชื้อสายของพ่อแม่และบรรพบุรุษในช่วง 50 ปีที่กล่าวถึงในงานวิจัยดังกล่าวจึงมีมุมมองที่เปิดกว้างในเรื่องสถานภาพของผู้หญิงมากขึ้นด้วยนั่นเอง

5.2.7 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนส่วนมากมองว่าทักษะทางภาษาจีนนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าในแง่ของการเป็นความสามารถทางภาษาที่จำเป็นในอนาคต ซึ่งเป็นคนละส่วนกับการมีภาษาจีนติดตัวไว้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติของบรรพบุรุษ เราเลยได้เห็นาลูกหลานจีนเองก็มองว่าภาษาจีนเป็นหนึ่งในตัวเลือกเช่นเดียวกันกับหลาย ๆ ภาษาที่พวกเขาจะเลือกเรียนเลือกศึกษาได้ตามความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของลูกหลานที่ไม่มีเชื้อสายจีนด้วยเช่นกัน แม้ว่าคนทั้งสองกลุ่มจะมองว่าภาษาจีนเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันเด่นชัดที่ยังคงแสดงถึงความเป็นจีนได้ แต่

การที่ลูกหลานจีนจะมีทักษะทางภาษาจีนติดตัวหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้นพ่อแม่ก็ไม่ควรบังคับ จากประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัยซึ่งสอนวิชาภาษาจีนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็พบว่า นักเรียนจะมีความสามารถในทักษะทางภาษาจีนมากน้อยแค่ไหนระดับใดนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับเชื้อชาติว่าเด็กคนนั้นมีเชื้อสายจีนหรือไม่ หากแต่ขึ้นอยู่กับความสนใจใคร่รู้และการหมั่นฝึกฝนของนักเรียนเอง ประเด็นดังกล่าวพอจะสะท้อนอย่างเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการวิเคราะห์ของ Milton J. Esman (2004) ที่ศึกษาชาติพันธุ์จีนโพ้นทะเลในประเทศไทยพบว่า ลูกหลานรุ่นหลัง ๆ ของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยเป็นเพียงกรณีเดียวที่สื่อสารภาษาจีนไม่ได้ ในขณะที่ลูกหลานชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศอาเซียนอื่น ๆ ยังสามารถพูดภาษาจีนได้ ผลการศึกษานี้จึงเป็นหลักฐานของการถูกกลืนกลายโดยชาติพันธุ์กระแสหลักได้สำเร็จ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบอีกว่ามีปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อทักษะภาษาจีนของลูกหลานจีนรุ่นนี้ด้วย ดังนี้

1. กระแสของวัฒนธรรมที่มากับสมัยนิยม เช่น เคป๊อป (K-Pop) จากวัฒนธรรมเกาหลี ประกอบกับการพัฒนาของเทคโนโลยีส่งผลให้เด็กรุ่นใหม่เข้าถึงวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ง่ายและรวดเร็ว ถือเป็นกระแสมาแรงที่ส่งผลต่อการยอมรับและพฤติกรรมการเล่นแบบทางวัฒนธรรมของเยาวชนไทยที่ปฏิเสธมิได้ว่าก่อให้เกิดความสนใจในภาษาเกาหลีตามมาอีกด้วย (พัฒนอร เกาเจริญ, 2565, น.127-128) ในขณะที่สื่อทางฝั่งจีนที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยมีน้อย และไม่ได้รับความนิยมเท่าวัฒนธรรมดังกล่าว

2. พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่มิได้ปลูกฝังเรื่องทักษะภาษาจีนแก่ลูกหลาน เรื่องนี้อาจตกทอดมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรสุโขทัยที่เคยเผชิญนโยบายการกลืนกลายคนจีนให้เป็นคนไทยสมัยรัชกาลที่ 6 ความเป็นจีนในสมัยนั้นถูกทำให้เป็นเรื่องน่าอับอาย จึงเกิดนโยบายภาครัฐที่กลืนกลายชาติพันธุ์จีนให้กลายเป็นคนไทย ดังที่ เกษียร เตชะพีระ (2537, น. 25) กล่าวว่าภาครัฐผลักดันนโยบายนี้เพื่อไม่ให้คนจีนกลายเป็นภัยคุกคามทางการเมือง เมื่อความเป็นจีนหลายอย่างถูกทำให้เป็นสิ่งต้องห้ามเช่นนี้ คนรุ่นอาณาจักรสุโขทัยเลยต้องเปลี่ยนตัวตนของตนเองเพื่อจะได้ไม่ต้องอับอาย ความเป็นจีนหลายอย่างเลยมิได้ถูกส่งต่อมายังรุ่นพ่อแม่ และเมื่อรุ่นพ่อแม่เป็นยุคที่คนไทยกับคนจีนผสมหลอมรวมกันมากขึ้น คนจีนถูกกดขี่จากสังคมไทยน้อยลง พ่อแม่ก็ไม่ได้ส่งต่อมายังรุ่นลูก นอกจากนี้ยังมีเรื่องสถานภาพของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รวมถึงรูปแบบการเลี้ยงดู ความคาดหวังต่อลูก (ปุนนิศา คงทน, 2561, น. 25) แม้สิ่งเหล่านี้จะไม่มีผลโดยตรงต่อลูก แต่อาจมีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาของลูก

ปัจจัยนี้เชื่อมโยงกับการบีบคั้นจากสภาพสังคมได้ด้วย เนื่องจากคนเชื้อสายจีนยุคนี้ไม่ต้องเผชิญการบีบคั้นจากสังคมหรือรัฐเหมือนรุ่นบรรพบุรุษดังที่ สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์ (2566, น. 118-119) กล่าวถึงประเด็นนี้ของนิยายเรื่องหนึ่งที่สะท้อนสภาพสังคมไทยในยุคพัฒนาที่ความเป็นจีนถูกกดขี่จากรัฐทำให้ภาษาจีนถูกด้อยค่าลงไปด้วย ในขณะที่คนไทยและคนเชื้อสายจีนก็พร้อมใจกันรับคุณค่าของวัฒนธรรมตะวันตก (อเมริกัน) กันอย่างพร้อมเพรียง ลูกหลานจีนที่ครอบครัวส่งไปเรียนเมืองนอก พอกลับมาหวังจะให้สืบทอดกิจการที่บ้านก็กลับพูดภาษาจีนไม่ได้เลย

3. การเติบโตของสถาบันการสอนภาษาจีนที่แพร่หลายมากขึ้น ทั้งที่เป็นการศึกษาในโรงเรียน และที่เป็นสถาบันสำหรับติวเตอร์ จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2559 พบว่ามีสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่สอนภาษาจีนจำนวนกว่า 1,800 แห่ง (วิภาวรรณ สุนทรจามร, 2559, น. 1) รวมไปถึงการที่ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในด้านภาษาจีนเปิดรับสอนพิเศษเป็นการส่วนตัวแก่ผู้ที่สนใจ เรียกได้ว่าพ่อแม่และลูกหลานที่เกิดในยุคนี้มีตัวเลือกในการเข้าถึงความรู้ทางภาษาจีนได้อย่างมากมาย ส่งผลให้ความจำเป็นที่พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่จะเข้มงวดกวดขันในการปลูกฝังทักษะภาษาจีนให้แก่ลูกหลานนั้นผ่อนคลายลง

ถึงแม้ปัจจัยข้างต้นจะกล่าวถึงสิ่งที่ส่งผลให้ลูกหลานจีนรุ่นนี้รู้สึกต่อทักษะภาษาจีนในแง่ของความจำเป็นที่จะต้องได้รับการปลูกฝังจากบรรพบุรุษน้อยลง แต่ก็มิได้หมายความว่าพวกเขามองเห็นความสำคัญของภาษาจีนน้อยลง ดังได้กล่าวไปแล้วว่าพวกเขายังมองภาษาจีนว่ามีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งในแง่นี้การรู้ภาษาจีนก็ได้จำกัดอยู่แค่เฉพาะลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงลูกหลานคนไทยด้วยที่มองว่าภาษาจีนจะมีประโยชน์แก่พวกเขาในภายภาคหน้า

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่าทักษะภาษาจีนนั้นสามารถทำให้คนรุ่นใหม่เกิดความสนใจได้แม้คนเหล่านั้นจะมีหรือไม่มีเชื้อสายจีนก็ตาม ผู้วิจัยทำการประมวลองค์ความรู้จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาจีนจากงานวิจัยที่มีผู้เคยศึกษาไว้ พบว่าแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนล้วนสัมพันธ์กับ 4 ปัจจัยหลัก คือ ครอบครัว ผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษา แต่ปัจจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางได้ ดังนี้

สำหรับครอบครัว เนื่องจากเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ครอบครัวจึงมีส่วนในการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนได้ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และความสำคัญของการเรียนภาษาจีนให้มากขึ้น (เหว่ย อู๋ และวัลลภา เฉลิวงศาเวช, 2565, น. 410) สามารถปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายในการเรียนภาษาจีนอย่างแน่วแน่

สำหรับผู้เรียน สามารถเรียนภาษาจีนเพื่อ 3 จุดประสงค์หลัก คือ 1. เพื่อต่อยอดความรู้เดิมด้านภาษาจีนของตนเอง 2. เพื่อประกอบอาชีพในอนาคต และ 3. เพื่อตอบสนองความชอบในภาษาจีนของตนเอง (แพรวา รัตนทยา, 2564, น. 1) สำหรับผู้เรียนที่สนใจภาพยนตร์หรือสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจีน สิ่งเหล่านี้นอกจากจะช่วยเพื่อเพิ่มอรรถรสในการชมแล้ว ยังช่วยฝึกฝนทักษะภาษาจีนให้แก่ผู้เรียนด้วย (เหว่ย อู๋ และวัลลภา เฉลิวงศาเวช, น. 2565, น. 411)

สำหรับผู้สอน ต้องเพิ่มความน่าสนใจในการสอนภาษาจีนด้วยการใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น สื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ ครูผู้สอนยังต้องปรับเปลี่ยนเจตคติต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียน เช่น การปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาจีน เน้นย้ำถึงเป้าหมายในการเรียน หรือชี้ให้เห็นประโยชน์ของภาษาจีนที่พวกเขาสามารถใช้ประกอบอาชีพในอนาคตได้ (ปุนญิตา คงทน, 2561, น. 27-28) ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมเชิงบูรณาการที่นอกจากจะมีความหลากหลายของเนื้อหาแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนได้ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้นด้วย (พิชัย แก้วบุตร, 2563, น. 27)

สำหรับสถาบันการศึกษา การจัดให้วิชาภาษาจีนเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือก มีผลต่อแรงจูงใจของผู้เรียน (ผิง ลี่ถิง, 2557, น. 27) การจัดการเรียนการสอนแบบ Active learning จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียน มีสื่อการสอนที่หลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจ โรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนแลกเปลี่ยน กิจกรรมแลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมอย่าง Summer Camp (เหว่ย อู๋ และวัลลภา เฉลิวงศาเวช, น. 2565, น. 411) นอกจากนี้ยังพบว่านโยบายเชิงรุกของรัฐบาลจีนที่ต้องการเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมจีนด้วยการจัดตั้งสถาบันขงจื่อทั่วประเทศก็เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลให้จำนวนผู้เลือกเรียนภาษาจีนขยายตัวขึ้นแบบก้าวกระโดด เพราะนอกจากสถาบันขงจื่อจะมีการจัดกิจกรรมบริการทางด้านภาษาจีนมากมาย เช่น การให้บริการข้อมูลการศึกษาต่อประเทศจีน การจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและสังคมวัฒนธรรมจีนแล้ว ยังมีการจัดหลักสูตรอบรมความรู้ทางด้านภาษาจีน การจัดสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (HSK) เป็นต้น (ยุพกา พุกขิมา และคณะ, 2556, น. 28)

5.2.8 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุยังน้อย

จากผลการวิจัย แม้จะพบว่าผู้ที่มีเชื้อสายจีนบางครอบครัวยังคงได้รับฟังเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมการแต่งงานแบบดั้งเดิมของคนเชื้อสายจีนที่แต่งงานอายุยังน้อย โดยเข้าใจว่า

การแต่งงานด้วยตัวเองในหมู่คนเชื้อสายจีนเป็นการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ แต่เมื่อประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะพบว่ามุมมองต่อเงื่อนไขเรื่องอายุและชาติพันธุ์ที่มีต่อการแต่งงานของคนไทยเชื้อสายจีนในยุคนี้ก็เปลี่ยนแปลงไปจากชนบเดิมมากแล้ว

1. การแต่งงานควรแต่งเมื่อพร้อม และไม่ควรถูกจำกัดเชื้อชาติ ประเด็นนี้เชื่อมโยงได้กับเรื่องที่เด็กรุ่นใหม่มองหาโอกาสไปทำงานต่างประเทศ ดังนั้นจึงมีโอกาสพบเจอคนที่หลากหลายมากขึ้น ในขณะที่พวกเขาก็มิได้ถูกพ่อแม่บังคับในเรื่องการเลือกคู่ เพราะการคลุมถุงชนในแบบยุคสมัยของพ่อแม่เมื่อนั้นเมื่อมาในยุคนี้ได้ผ่อนคลายลงแล้ว

2. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเงินส่งผลให้การแข่งขันทางสังคมสูงขึ้น จึงกระทบต่อการตัดสินใจแต่งงานของคนรุ่นใหม่ให้แต่งงานกันช้าลงเพราะต้องการสร้างเนื้อสร้างตัว หรืออาจรวมถึงสถานะทางสังคมให้มีความมั่นคงระดับหนึ่ง บางคนอาจจะเลือกที่จะไม่แต่งงานเลย

3. ปัจจัยเรื่องเพศสภาพที่เปิดกว้างขึ้นจะเป็นประเด็นใหม่ที่สังคมอาจตั้งคำถามมากกว่าเรื่องอายุและเชื้อชาติ ความรักของคนรุ่นใหม่อาจมิได้จำกัดเฉพาะชายกับหญิงอีกต่อไป ประเด็นนี้สะท้อนชัดจากสื่อบันเทิงไทยที่น่าเสนอเนื้อหาลักษณะนี้มากขึ้นตั้งแต่ละครโทรทัศน์จีนเรื่องปรมาจารย์ลัทธิมาร (ออกอากาศ พ.ศ. 2562) ในขณะที่ละครโทรทัศน์ไทยก็มีเนื้อหาลักษณะดังกล่าวออกมาไม่น้อยเช่นกัน ในทัศนะของ ปุรินทร์ นาคสิงห์ มองว่าเนื้อหาของละครเหล่านี้แม้จะยังไม่ได้นำเสนอเรื่องสิทธิของกลุ่มคนที่หลากหลายทางเพศ (LGBTQ) อย่างเปิดกว้างมากนัก มีเพียงบางรูปแบบของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศเท่านั้นที่ถูกนำมาผลิตซ้ำ แต่กระแสตอบรับที่ดีของแฟนละครซีรีส์วายของไทยทั้งในประเทศไทยและประเทศจีน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ก็ให้การตอบรับที่ดี (กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัย และสร้างสรรค์, 2565) จึงทำให้น่าคิดต่อไปว่ากระแสเรื่องความหลากหลายทางเพศน่าจะเป็นอีกประเด็นหนึ่งในอนาคตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจแต่งงานของเด็กรุ่นใหม่ในสังคมไทยที่อาจจะไม่ถูกจำกัดเพศและเชื้อชาติอีกต่อไป ดังเช่นปัจจุบันที่มีงานเทศกาลไพรด์ (Pride Month) ของกลุ่ม LGBTQ+ ในเดือนมิถุนายนของทุกปีรวมถึงในประเทศไทย ผลการวิจัยข้อนี้ยังก็สอดคล้องกับผลการวิจัยในอัตลักษณ์ข้อที่ 4 ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้ชายในระบบกิงส์ และข้อที่ 6 การให้ความสำคัญของผู้ชาย ว่าคนรุ่นใหม่มองความเสมอภาคทางเพศหรือความเท่าเทียมระหว่างเพศ (Gender Equality) มากขึ้นนั่นเอง

ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมก็มีข้อมูลน่าสนใจที่สอดคล้องกับข้อคิดเห็นจากบทสัมภาษณ์ของนักเรียนอยู่มาก จากข้อมูลทางสถิติของธนาคารไทยพาณิชย์ในปี

พ.ศ. 2562 พบว่าคนไทยเป็นโสดมากขึ้น การหย่าร้างมากขึ้น และการแต่งงานลดลง เนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันรายบุคคลที่พุ่งสูงขึ้นแทบจะทุกด้านทั้งด้านค่าอาหาร ค่าเดินทาง การท่องเที่ยว ความบันเทิง และสุขภาพ ทำให้คนตัดสินใจใช้ชีวิตในการอยู่คนเดียวมากกว่า (The Bangkok Insight, 2562) ในขณะที่เรื่องการศึกษาที่ส่งผลต่อการแต่งงานด้วย โดยเฉพาะผู้หญิงตั้งข้อมูลที่ ศศิวิมล วรณศิริ ปวีณวัฒน์ ได้ศึกษารูปแบบการตัดสินใจแต่งงานและมีลูกของผู้หญิงไทยในช่วงระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2528-2560) โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าระดับการศึกษาของผู้หญิงไทยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้หญิงไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นโสดมากขึ้นและมีลูกน้อยลง เฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่สามารถศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สัมพันธ์กับปรากฏการณ์ “Marriage Strike” ที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ผู้หญิงที่มีการศึกษาสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่สามารถศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะชะลอการแต่งงานให้ช้าลง (ไทยพับลิก้า, 2563) ซึ่งบทสัมภาษณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มก็พอจะเห็นทิศทางของคำตอบที่มีแนวโน้มดังกล่าวนี้อยู่เช่นกัน

ผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นว่าในปัจจุบันมีปัจจัยหลากหลายที่เป็นตัวแปรอันจะส่งผลต่อการตัดสินใจแต่งงานของเด็กรุ่นใหม่โดยไม่จำกัดเชื้อชาติแน่นอนว่าปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อลูกหลานเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ในประเทศไทยด้วย ปัจจัยดังกล่าวมิใช่แนวคิดการคลุมถุงชนของรุ่นบรรพบุรุษ หากแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเปิดรับความหลากหลายทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ทุกปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก

5.2.9 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน

ผลการวิจัยสะท้อนว่าอัตลักษณ์เรื่องนี้ก็ยังคงมีความสำคัญต่อลูกหลานจีนอยู่ ถึงแม้ว่าคนทั้งสองกลุ่มจะไม่ได้มองในแง่ของการเป็นอัตลักษณ์จีนมากเท่ากับการมองว่าเป็นการสานสัมพันธ์อันดีต่อกันภายในครอบครัวและเครือญาติให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นก็ตาม แต่ทุกวันนี้โอกาสในการท่องเที่ยวร่วมกันเช่นนี้เป็นไปได้ยาก เพราะมีอุปสรรคสำคัญคือ ช่วงตรุษจีนไม่ได้เป็นวันหยุดราชการ พ่อแม่ที่ต้องทำงานและลูกหลานที่ต้องไปโรงเรียนในช่วงเทศกาลนี้ในบางครอบครัวจึงไม่มีโอกาสใน

การร่วมทำกิจกรรมนี้ ถึงแม้ว่าหลายเสียงจะบอกต่อว่าหาเวลาไปเที่ยวร่วมกันช่วงปิดเทอมหรือหยุดยาวตามเทศกาลไทยก็ได้

อย่างไรก็ตาม มีความคิดเห็นบางส่วนที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจและมีความสำคัญในระดับประเทศ โดยเฉพาะความคิดเห็นที่กล่าวถึงการประกาศให้ช่วงเทศกาลวันตรุษจีนเป็นวันหยุดของประเทศไทย เช่น “... แต่ก็คิดเล่น ๆ ว่าให้รัฐบาลประกาศเป็นวันหยุดไปเลยก็ดี เพราะสัดส่วนคนจีนในไทยก็เยอะมาก ๆ” (เด็กชาย C นามสมมุติ) หรือ “... ถ้านายกฯ ประกาศให้ตรุษจีน หรือแม้แต่มัสยิดฮาลาลหยุดก็น่าจะดี” (เด็กหญิง J นามสมมุติ) เท่าที่ผู้วิจัยสืบค้นพบข่าวเมื่อปี พ.ศ. 2555 ว่า รัฐบาลประกาศให้ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบด้วย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสตูล ซึ่งมีสัดส่วนของคนไทยเชื้อสายจีนและมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากได้มีวันหยุดเพิ่มเติมจากจังหวัดอื่น ๆ ได้แก่ วันหยุดเนื่องในวันตรุษอีดิลฟิตรี หรือวันรายอปอซอ 1 วัน และวันตรุษอีดิลอัฎฮา หรือวันรายอฮัจยี 1 วัน ตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการประกาศให้วันตรุษจีนเป็นวันหยุดด้วย อย่างไรก็ตาม รายงานข่าวดังกล่าวได้มีความคิดเห็นของข้าราชการคนหนึ่งในจังหวัดนราธิวาสที่กล่าวถึงความรู้สึกเมื่อทราบว่รัฐบาลประกาศให้วันตรุษจีนเป็นวันหยุดเฉพาะสี่จังหวัดภาคใต้ไว้ว่า “... กลับมีความรู้สึกว่สองมาตรฐานมากกว่า เพราะประกาศให้คนจีนใน 3-4 จังหวัดภาคใต้เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่คนจีนมีอยู่ทั่วประเทศ ถ้าจะให้เสมอภาคจริงก็ต้องให้ทั้งหมด ...” (เลขาเกลี้ยงเกล้า และอับดุลเลาะห์ หวังหนี, 2555) ประเด็นดังกล่าวเคยมีกรณีที่เคยคลั่งกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2457 ที่ทางการประกาศวันหยุดสงกรานต์ให้แต่ละกระทรวงมีวันหยุดไม่เท่ากัน บางกระทรวงหยุด 4 วัน บางกระทรวงหยุดถึง 1 เดือน จนข้าราชการบางคนออกมาร้องเรียน ในขณะที่ยุทธไทยได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดพิธีกรรม โดยเฉพาะของพระมหากษัตริย์จากเมื่อก่อนที่ยึดเอาวันเวลาตามปฏิทินจันทรคติแบบจีนมาใช้ปฏิทินแบบสุริยคติในสมัยรัชกาลที่ 5 มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนพิธีกรรมหลายอย่างซึ่งส่งผลต่อวิธีคิดของการกำหนดวันหยุดด้วย ดังเช่น การเปลี่ยนการฉลองแซ่ดแบบจีนมาเป็นการเฉลิมฉลองวันเกิดแบบตะวันตกแทน วิธีดังกล่าวเป็นตัวอย่างของการเคลื่อนย้ายพิธีกรรมที่เคยคำชูอำนาจรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่อิงอยู่กับการใช้ปฏิทินรูปแบบเก่าของจีน (ที่เคยเป็นชาติมหาอำนาจ) มาสู่การยึดถือปฏิทินแบบใหม่ตามแนวคิดตะวันตก การกำหนดวันหยุดราชการจากรัฐจึงเกี่ยวข้องกับประเพณีสองส่วนที่คอยจรโล่งอำนาจของรัฐส่วนกลางเอาไว้ นั่นคือ ประเพณีทางพุทธศาสนาและประเพณีที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ (ชนาวุธ บริรักษ์, 2561)

ในที่นี้หากจะกล่าวเฉพาะวันตรุษจีนสำหรับคนไทยเชื้อสายจีนแล้ว การประกาศให้วันตรุษจีนเป็นวันหยุดทั่วประเทศ เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนมีอยู่ทั่วประเทศก็เป็นวิธีที่น่าสนใจประเด็นนี้ยังสามารถเชื่อมโยงไปยังเรื่องที่สืบเนื่องกัน และสอดคล้องกับที่บทสัมภาษณ์ของนักเรียนได้กล่าวเอาไว้ด้วยคือ การมีวันหยุดสำหรับผู้ที่มีนิกายศาสนาอื่นในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นตัวสะท้อนว่าแท้จริงแล้วสังคมไทยมีความหลากหลายทั้งทางเชื้อชาติและศาสนา การประกาศวันหยุดทางศาสนาอื่นจะเป็นการเพิ่มมุมมองทางบวกต่อรัฐเองด้วยว่ารัฐบาลให้การยอมรับในความหลากหลายในเรื่องนี้อย่างเท่าเทียมกัน

5.2.10 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ

มุมมองของทั้งผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมองว่าวันสำคัญทางเทศกาลจีนในไทยนั้นยังคงแสดงถึงอัตลักษณ์จีนได้ ในส่วนของผู้ที่มีเชื้อสายจีนนั้นแม้พวกเขาจะไม่ได้มีบทบาทหน้าที่อะไรมากนักในช่วงเทศกาลเหมือนกับการศึกษาของ เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (2558, น. 190, 202) ที่กล่าวว่า ลูกหลานรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในเทศกาลอย่างแท้จริงเพราะผู้ที่มีส่วนร่วมกับเทศกาลจริง ๆ มักเป็นผู้ใหญ่ แต่พวกเขาก็พร้อมทำตามที่คุณแม่ญาติผู้ใหญ่แนะนำ ส่วนเทศกาลจีนในไทยที่ลูกหลานทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนคุ้นเคยมากที่สุดก็คือ เทศกาลตรุษจีน พวกเขาพอจะรับรู้ถึงประวัติความเป็นมา ความหมายของสี และสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเทศกาล จากบทสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะพวกเขาได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตรุษจีนที่จัดขึ้นที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในทุก ๆ ปี กิจกรรมในแต่ละปีก็จะสอดแทรกเรื่องเล่าที่มา สัญลักษณ์ และความหมายมงคลของเทศกาลตรุษจีนให้นักเรียนได้รับรู้และร่วมซึมซับ ส่วนเทศกาลอื่น ๆ เท่าที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่ารุ่นพ่อแม่ของพวกเขานั้นก็แทบจะไม่ค่อยปฏิบัติกันแล้ว พวกเขาไม่ค่อยเคยหรือรู้จักมากนักทั้งในแง่ของที่มาของเทศกาลและหลักปฏิบัติ แต่พวกเขาก็ยังมองว่าเรื่องเทศกาลนี้ก็ยังมีสำคัญอยู่เพราะพวกเขารู้ว่าเบื้องหลังของทุกเทศกาลเน้นย้ำถึงคุณลักษณะที่ดีของชาวจีน ไม่ว่าจะเป็นการนึกถึงบรรพบุรุษและรากเหง้าของตระกูล ความสามัคคีกลมเกลียว ความขยันหมั่นเพียร และความกตัญญูต่อบุพการี

นอกจากนี้ มุมมองของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มยังแสดงจุดเชื่อมโยงทั้งระหว่างคนที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนให้ตระหนักต่อเทศกาลจีนและยังได้เชื่อมโยงคนที่ไม่มีเชื้อสายจีนให้สัมผัสกับความเป็นจีนผ่านเทศกาลได้ด้วย ได้แก่

1. การเข้าร่วมกิจกรรมตรุษจีนที่โรงเรียนจัดทุกปี ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และซึมซับทั้งบรรยากาศความสนุกสนานและความขลังในเชิงจิตวิญญาณ นอกจากนี้กิจกรรมที่เกิดขึ้นยังเป็นการสายเส้นแบ่งระหว่างคนที่มื๋อซือสายจิ้นและไม่มีซือสายจิ้นให้รู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน นอกจากนี้กิจกรรมนี้ยังทำให้ลูกหลานจิ้นรู้สึกภาคภูมิใจในการเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ได้แสดงอัตลักษณ์ความเป็นซือชาติของตนเองได้มากขึ้นด้วย

2. ขนมแข่ง ขนมเทียน หรืออาหารในเทศกาลที่หาซื้อได้ง่ายขึ้นในช่วงเทศกาลทำให้คนที่ไม่มีซือสายจิ้นได้สัมผัสกับรสชาติเดียวกันกับคนที่มื๋อซือสายจิ้น เสมือนเป็นจุดเชื่อมที่ให้แก่คนไม่มีซือสายจิ้นได้ทำความเข้าใจความเป็นจิ้นได้มากขึ้น

3. ภาพความสามัคคีกลมเกลียวของคนจิ้นในช่วงเทศกาลสามารถส่งต่อความรู้สึกเชิงบวกให้แก่คนที่ไม่มีซือสายจิ้นได้

ในสองประเด็นแรกสอดคล้องกับที่ สุธิ จันทรศรี และสมทรง บุรุษพัฒน์ (2560) ได้กล่าวเอาไว้ว่าเป็นการธำรงตัวตนของชาติพันธุ์ผ่านการใช้ออกาสและพื้นที่ของงานเทศกาลในการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เพื่อให้ผู้คนต่างวัฒนธรรมได้สัมผัสและเข้าถึง นับเป็นการช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรมของคนซือสายจิ้นที่ส่งต่อไปยังสังคมหรือวัฒนธรรมอื่นด้วย ส่วนประเด็นที่สามนั้นแสดงถึงอัตลักษณ์ของคนจิ้นในเรื่องความรักใคร่กันในครอบครัวพี่น้องที่ขยายออกไปจนเกิดเป็นการก่อตั้งสมาคมต่าง ๆ ขึ้นตามชุมชน อย่างการก่อตั้งสมาคมแซ่ที่เปรียบเสมือนกับการสร้างตัวตนของตระกูลแซ่เหล่านั้นให้มีพื้นที่ทางสังคม (ประสิทธิ์ ลิปริชา, 2547, น. 31) สิ่งนี้เป็นภาพจำอันแจ่มชัดที่เวลาใครก็ตามนึกถึงคนไทยซือสายจิ้นที่ไร ก็จะต้องรู้สึกถึงความปรองดองอันเหนียวแน่นกันในครอบครัวอยู่ทุกครั้งไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยคิดว่าภาพสะท้อนของชีวิตคนไทยซือสายจิ้นยุคใหม่นั้นยังตรงกับการสรุปของ นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี (2562, น. 391-392) ที่ได้กล่าวเอาไว้ว่ามี 4 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม เมื่อชาวจิ้นอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเป็นระยะเวลายาวนานหลายชั่วอายุคน จนเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมและผ่นปรนในวิถีปฏิบัติตามขนบธรรมดั่งเดิมที่เคร่งครัด เพื่อให้เข้ากับสภาพสังคมบริบททางวัฒนธรรมที่ตนเองอาศัยอยู่

2. ปัจจัยด้านการศึกษา ในอดีตลูกหลานของคนไทยซือสายจิ้นจะถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนจิ้นเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นจิ้น จนมาในช่วงสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ระหว่างปี พ.ศ. 2491-2500 มีการสั่งปิดโรงเรียนจิ้นทั่วประเทศ ทำให้ลูกหลานชาวจิ้นต้องเข้าเรียนในโรงเรียนไทย ส่งผลให้แนวคิดแบบดั่งเดิมของชาวจิ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จากปัญหาการชะลอตัวของสังคมและเศรษฐกิจไทยทำให้ผู้คนจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัดมากขึ้น ซึ่งสะท้อนมายังการหาซื้อหาของไหว้ในช่วงตรุษจีนด้วย เนื่องจากผู้คนจะเลือกซื้อเฉพาะของที่จำเป็นหรือที่สำคัญเท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าบางอย่างหาซื้อยากและมีราคาสูงไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

4. ปัจจัยด้านความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชีวิตของคนรุ่นใหม่หรือวัยรุ่นในโลกยุคปัจจุบันมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ทำให้พวกเขาติดติดกับความทันสมัยและความสบาย การที่พวกเขาเติบโตและสัมผัสกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้พวกเขาไม่เชื่อในเรื่องของพิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามต่าง ๆ ที่จะไม่เป็นมงคลกับชีวิต วัยรุ่นบางคนอาจเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องงมงายไร้สาระ การที่พวกเขาจะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ส่งผลใดกับตัวเอง จะเห็นได้จากในช่วงเทศกาลตรุษจีนขึ้นตอนที่ต้องใช้เวลาและเกี่ยวข้องกับความสำเร็จการจัดหาของไหว้ให้ครบถ้วนตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด รวมถึงการจัดโต๊ะไหว้ที่มีลำดับขั้นตอนตามเวลา ผู้ที่ทำขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุหรือผู้ใหญ่วัยกลางคน ส่วนวัยรุ่นจะมีส่วนร่วมในขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก เช่น การไหว้ จุดประทัด เผากระดาษเงินกระดาษทอง เป็นต้น

5.2.11 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด

มุมมองของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนที่มีต่อการจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัดเป็นไปอย่างสอดคล้องกับการเห็นความสำคัญของเทศกาลจีนในไทย โดยคนทั้งสองกลุ่มมองว่าการไหว้เจ้าเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ในแต่ละเทศกาล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพวกเขาจะเห็นว่าการไหว้เจ้า “ตามธรรมเนียมอย่างเคร่งครัด” เป็นเรื่องที่ดี แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าหากไหว้เจ้า “ตามความสะดวก” พวกเขาก็มองว่าไม่ใช่เรื่องผิดแต่อย่างใด เพราะในปัจจุบันมีปัจจัยที่ส่งผลทำให้รูปแบบของการไหว้เจ้าจำต้องเปลี่ยนแปลงไปจากขนบธรรมเนียมเดิม ได้แก่

1. พ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ไม่ได้สอนหรือไม่ได้บังคับเรื่องการไหว้เจ้าตามธรรมเนียมปฏิบัติว่าควรปฏิบัติอย่างไร
2. สมัยนี้สามารถหาข้อมูลเรื่องวิธีการไหว้เจ้าที่ถูกต้องตามธรรมเนียมได้จากอินเทอร์เน็ต

3. ของไหว้หลายอย่างสามารถซื้อผ่านช่องทางออนไลน์หรือร้านสะดวกซื้อได้ ไม่จำเป็นต้องจ่ายตลาด

4. ปัจจัยเรื่องความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ที่ทำให้เด็กรุ่นใหม่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีได้มากกว่าความเชื่อดั้งเดิมของบรรพบุรุษ เมื่อเป็นดังนี้คนรุ่นใหม่จึงลดความยุ่งยากในการไหว้เจ้าลงดังการศึกษาของ นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี (2562, น. 383) กล่าวว่า การจัดโต๊ะไหว้เจ้าไหว้บรรพบุรุษ จะมีก็แต่กลุ่มวัยกลางคนหรือคนวัยสูงอายุเท่านั้นที่เป็นผู้ปฏิบัติ ส่วนกลุ่มวัยรุ่นก็จะมีส่วนร่วมในขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากเท่านั้น

ข้อแรกนั้น อาจเกิดจากความเคร่งครัดที่คนรุ่นพ่อแม่มีต่อลูกหลานจีนรุ่นใหม่ผ่านคนกลางลง จากบทสัมภาษณ์เคยพบทั้งครอบครัวที่ปลูกฝังและไม่ปลูกฝังเรื่องการไหว้เจ้าตามธรรมเนียมแก่ลูก ๆ แต่ครอบครัวเหล่านั้นมิได้ถึงขนาดบังคับ ในขณะที่บางบ้านก็ยืดหยุ่นมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่แล้วจึงไม่แปลกที่จะนำมาสู่ข้อที่ 2 และ 3 ในยุคที่อินเทอร์เน็ตเข้าถึงได้ทุกอย่าง องค์ความรู้ดั้งเดิมสามารถสืบค้นได้ผ่านช่องทางออนไลน์ การปลูกฝังจึงดูเหมือนจำเป็นน้อยลงต่อเด็กรุ่นใหม่ที่จะทำอะไรต่าง ๆ ก็สามารถสืบค้นและเข้าถึงได้อย่างง่ายดายผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ถึงกระนั้นก็ตาม แม้ว่าคนรุ่นใหม่ยึดมั่นต่อธรรมเนียมปฏิบัติของบรรพบุรุษน้อยลง แต่จิตวิญญาณในการไหว้เจ้าของพวกเขาไม่ได้หายไปไหน กล่าวคือ พวกเขาอาจจะมองเรื่องวิธีการไหว้เจ้าในแบบที่ยืดหยุ่นขึ้น แต่การระลึกถึงเรื่องความกตัญญูซึ่งเป็นคติที่อยู่เบื้องหลังการไหว้เจ้านั้นพวกเขาไม่ได้ละทิ้ง เพียงแต่ผ่อนคลายความเคร่งครัดตามชนบทเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและบริบทในการรับสืบทอดจากครอบครัวมากบ้างน้อยบ้างตามแบบของพวกเขา

มีตัวอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมและพอจะเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้คือรูปแบบของอาหารไหว้เจ้าบางอย่างที่สื่อนำเสนอและเจ้าของสินค้าแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์เพื่อพยายามทำให้ตอบโจทย์แก่ลูกหลานจีนคือ บิงซูชุดไหว้เจ้า (Teenee.com, 2560) เมื่อก่อนร้านของหวานแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ที่แต่งชุดของหวานให้ออกมามีหน้าตาเหมือนชุดของไหว้เจ้า เพียงแต่ของหวานชุดนี้ทางร้านคิดขึ้นเป็นเมนูสำหรับทานเล่นช่วงโปรโมชั่นวันแม่เมื่อ พ.ศ. 2560 เท่านั้น มิได้ใช้เป็นของไหว้เจ้าจริง ๆ แต่อย่างใด แต่อย่างน้อยประเด็นดังกล่าวก็พอจะเชื่อมโยงกับหนึ่งในบทสัมภาษณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ถึงเมนูของหวานที่ปรากฏในตัวอย่างซึ่งเป็นมุมมองของคนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดีในภาวะที่ปัจจุบันเราเริ่มเห็นผู้ประกอบการหลายเจ้าได้เริ่มผลิตของไหว้เจ้า

ออกมาขายตามท้องตลาดมากขึ้นทั้งเมนูและการสร้างสรรค์ เช่น CP MK JPP Bonchon ฮั่วเซ่งฮง เป็นต้น

ในบทความ “ตรุษจีนกับคนรุ่นใหม่ในย่านเยาวราช ที่เปลี่ยนผันไปตามกาลเวลา” (Tam J, 2565) ที่ได้พูดคุยกับลูกหลานจีนรุ่นใหม่ในเยาวราชก็พบตัวอย่างหนึ่งของคำถามที่คนรุ่นใหม่มีต่อการไหว้เจ้าที่เคร่งครัดว่า “... เราเคยถามแม่เหมือนกันว่าทำไมเราถึงไหว้เจ้าด้วย KFC ไม่ได้ ทั้งๆ ที่หมูยังไหว้เป็นชิ้นได้ มันเป็นเรื่องหนึ่งที่เราเองก็ไม่ได้คำตอบ ...” นอกจากนี้ยังพบว่าลูกหลานจีนรุ่นใหม่ที่เปิดคาเฟ่ในย่านเยาวราชได้มีการปรับตัวให้เข้ากับไลฟ์สไตล์ของคนรุ่นใหม่ โดยนำเสนอซึ่งเป็นผลไม้มงคลที่สื่อถึงความมั่งคั่งมาสร้างสรรค์รสชาติของไอศกรีม หรือเมนูของหวานที่ราดด้วยเยลลี่สตอว์เบอร์รี่ “สีแดง” ซึ่งเป็นสีมงคลของเทศกาลตรุษจีนก็ถือเป็นการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ความเป็นจีนให้เข้ากับวัฒนธรรมสมัยนิยมในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ความสะดวกสบายตามสมัยนิยมก็ช่วยให้ลูกหลานจีนหรือลูกหลานไม่มีเชื้อสายจีนที่อยากไหว้เจ้าแต่ไม่เชี่ยวชาญขนบการไหว้แบบดั้งเดิมและติดขัดเรื่องเวลาในการจ่ายตลาดได้มีตัวเลือกที่เหมาะสมกับตนเองมากขึ้น เพื่อยังคงสืบทอดการไหว้บรรพบุรุษให้ยังคงอยู่ต่อไปในแบบที่พวกเขาพอจะทำได้ และผู้วิจัยยังมองอีกด้วยว่าอัตลักษณ์นี้ยังอาจเชื่อมโยงถึงความรู้ในภาษาจีนของเด็กยุคใหม่ได้ด้วย โดยเฉพาะผู้ที่มิใช่เชื้อสายจีน หากพวกเขาเรียนรู้และเข้าใจภาษาจีน เขาก็จะเข้าใจวัฒนธรรมของชาติพันธุ์บรรพบุรุษได้อย่างถ่องแท้และลึกซึ้งขึ้น เช่น ลำดับขั้นตอนการไหว้ก่อนหลัง การจัดของไหว้ในพิธีกรรม ซึ่งหากพวกเขาได้เรียนรู้ด้วยตัวเองว่าแต่ละอย่างมีที่มาอย่างไร มีความหมายอย่างไร เขาอาจจะเข้าใจในกุศโลบายของบรรพบุรุษชาวจีนที่ส่งต่อแนวคิดอันดีงามเหล่านี้มาหลายชั่วอายุคนจนถึงรุ่นพวกเขา ความรู้สึกรักและหวงแหนประเพณีและวัฒนธรรมจีนของคนรุ่นใหม่ก็เกิดขึ้นตามมา

5.2.12 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (งต๊าก)

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มแทบไม่รู้จักพิธีกรรมนี้ หลายคนมองไปที่การแสดงความกตัญญูเป็นหลัก ซึ่งก็สอดคล้องกับมุมมองของคนทั้งสองกลุ่มที่มีต่อเทศกาลของคนจีนในไทยว่าด้วยเรื่องของการกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ส่วนสาเหตุที่ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่รู้จักพิธีกรรมนี้เพราะ

1. ตั้งแต่คนรุ่นอางอามาในบางครอบครัวไม่ได้ปฏิบัติพิธีกรรมนี้แล้ว เมื่อรุ่นพ่อแม่มีลูกหลาน ลูกหลานเลยไม่มีโอกาสได้เห็น
2. หลายครอบครัวยึดถือปฏิบัติตามธรรมเนียมแบบไทยมากขึ้นจากการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม
3. การจัดพิธีแบบไทยประหยัดและเรียบง่ายมากกว่า บางครอบครัวเลยเลือกจัดงานศพแบบไทยให้แก่ญาติผู้ใหญ่แทนพิธีศพแบบจีน
4. ความประสงค์ของผู้เสียชีวิตที่ก่อนตายได้ฝากฝังกับลูกหลานไว้ว่าหากท่านตายแล้วให้จัดตามพิธีกรรมแบบไทย

ผลการสัมภาษณ์พบว่าคนรุ่นใหม่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการร่วมกับพิธีกรรมนี้เลย สิ่งที่เกิดทอดมาถึงคนรุ่นนี้คือคำบอกเล่าจากญาติผู้ใหญ่ที่บางครอบครัวยังคงเคยเข้าร่วมในพิธีกรรมเด็ก ๆ หลายคนยังคงสัมผัสได้ถึงความกตัญญูอันเป็นใจความหลักของพิธีกรรมนี้จากสิ่งที่เคยเห็นในคำบอกเล่าหรือฉากในละครที่เกี่ยวกับพิธีศพแบบจีน ส่วนรูปแบบนั้นในปัจจุบันตั้งแต่รุ่นอางอามาลงมา บางครอบครัวเลือกใช้พิธีแบบไทยแล้ว จึงทำให้ประเมินได้ว่ารุ่นพ่อแม่ที่มีความเป็นไทยมากขึ้น เมื่อถึงวันที่จากไปก็น่าจะใช้พิธีกรรมแบบไทยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการกลืนกลายทางชาติพันธุ์ที่พอจะทำให้เห็นแนวโน้มที่น่าตั้งคำถามว่าพิธีกรรมนี้ในอนาคตน่าจะหลงเหลืออยู่มายน้อยเพียงใด เป็นไปได้หรือไม่ว่าหากคนจีนรุ่นเก่า ๆ จากไปแล้วคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่จะยังพอมิใครรู้จักพิธีกรรมนี้อยู่อีกหรือไม่ ตรงกับที่ Yin Saijiao และภารตี มหาพันธ์ (2560, น. 136-138, 147) กล่าวว่าความเชื่อและหลักปฏิบัติบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคม เช่น เข้าวัดแบบไทยมากขึ้น แทนการไปทำพิธีที่ศาลเจ้า เป็นต้น และสอดคล้องกับ Jenkins (2004, p. 62) ที่กล่าวว่าอัตลักษณ์สามารถถูกสร้างใหม่ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้สร้างเลือกที่จะนิยามตนเองว่าอย่างไร ลูกหลานจีนรุ่นใหม่ที่นิยามตนเองว่าเป็น “คนไทย” ก็อาจเลือกแนวทางปฏิบัติในพิธีกรรมที่เป็นแบบไทยด้วยนั่นเอง

5.2.13 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมองว่าเรื่องการจัดงานแซยิดให้แก่ผู้อาวุโสนี้แทบจะไม่มีมีความสำคัญในแง่ของพิธีกรรมแล้วในยุคปัจจุบัน แต่การแสดงออกซึ่งความกตัญญูนั้นยังสำคัญอยู่ จากข้อมูลสัมภาษณ์พบว่ามุมมองของลูกหลานจีนบอกว่าสามารถเลือกอวยพรวันเกิดตามแบบ

สากลให้แก่ญาติผู้ใหญ่ได้ซึ่งทำได้ง่ายกว่าและทำได้ทุกปีด้วย ส่วนสาเหตุที่พิธีกรรมนี้ค่อย ๆ หายไปในมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การจะจัดพิธีกรรมนี้จะต้องรอนานที่ปีหน ในเมื่อญาติผู้ใหญ่ที่บ้านทยอยจากไป การสืบทอดพิธีกรรมนี้เลยไม่ต่อเนื่อง
2. ความไม่คุ้นเคยกับแนวปฏิบัติตามขนบของพิธีนี้ที่มีความซับซ้อนยุ่งยากมีส่วนทำให้พิธีกรรมนี้ไม่ถูกส่งต่อจากรุ่นพ่อแม่ที่ปัจจุบันกลายเป็นคนไทยไปมากแล้วไปยังรุ่นลูก
3. เรื่องของยุคสมัยที่มักจะมียะไรใหม่เข้ามาแทนที่ของเก่าเสมอ เรื่องของวัฒนธรรมก็ไม่หนีพ้นวัฏจักรนี้

ข้อมูลจากการวิจัยพบว่างานนี้เป็นอีกหนึ่งพิธีที่แทบจะไม่พบในคนไทยเชื้อสายจีนมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ของลูกหลานจีนยุคใหม่แล้ว แต่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะที่กล่าวว่า “เป็นการแสดงความเคารพกตัญญูต่อญาติผู้ใหญ่ ก็ควรที่จะรักษาไว้ แต่อาจจะลดขั้นตอนความยุ่งยากลงเข้าใจว่าเรื่องความยุ่งยากก็มีส่วนทำให้ลูกหลานรุ่นหลังเข้าไม่ถึงหลายพิธีกรรมของจีน ...” (เด็กชาย D นามสมมุติ) จึงพอประเมินได้ว่านักเรียนบางส่วนยังคงเคยได้ยินและรู้ว่าพิธีนี้มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร ตามข้อมูลที Lin Shiya (2563, น. 35-36) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดงานแซยิดของคนไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราชพบว่า งานแซยิดมีพิธีการและขั้นตอนที่ค่อนข้างละเอียดลึกซึ้งที่ลูกหลานทำให้ผู้มีพระคุณทั้งการใส่บาตรช่วงเช้า การเลือกร้านอาหารจีนที่เมนูทุกอย่างจะแฝงความหมายมงคลอยู่ในนั้นด้วย การเลือกสีส่นของเสื้อผ้าที่สวมใส่ ทุกอย่างที่จะทำให้ต้องแสดงความเป็นมงคลอย่างละเอียดและใส่ใจ

อย่างไรก็ตาม แม้ลูกหลานจีนรุ่นใหม่จะไม่ได้ยึดถือรูปแบบของงานแซยิดแบบดั้งเดิมมาปฏิบัติแล้ว แต่ในยุคสมัยของพวกเขาการแสดงความกตัญญูทวดเวทีก็จะยังคงปรากฏผ่านงานวันเกิดซึ่งเป็นไปตามอิทธิพลของวัฒนธรรมไทย ผสมผสานกับวัฒนธรรมเฉลิมฉลองวันเกิดแบบตะวันตกที่ลูกหลานถูกหล่อหลอมมาตั้งแต่เกิดจนเติบโต สารสำคัญของงานแซยิดที่ดูเหมือนจะหายไปจึงยังไม่ได้หายไปไหน เพียงแต่คลี่คลายและถูกปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมตามยุคสมัยนั่นเอง

5.2.14 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการจัดพิธีแต่งงานแบบจีน

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมองว่าอัตลักษณ์นี้มีความสำคัญน้อยลง แม้ว่ามุมมองของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมิได้แสดงความคิดเห็นที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับ

ประเด็นนี้นักอันเนื่องด้วยประสบการณ์และอาจไม่เคยเห็นพิธีนี้ในชีวิตจริง แต่ก็พอจะประเมินว่า พวกเขามองว่าสาเหตุหลักที่พิธีนี้สำคัญน้อยลงแล้วในปัจจุบันนั้นเกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม และการกลืนกลายเป็นคนไทย นอกจากนี้มุมมองของคนทั้งสองกลุ่มยังมองว่าการจัดพิธีแต่งงานแบบจีนนั้นมีความสิ้นเปลืองมากกว่า รวมถึงแนวโน้มการแต่งงานของคนในสังคมที่ลดลง และพิธีแต่งงานแบบไทยหรือแบบสากลที่เข้าถึงง่ายกว่าพิธีแบบจีนก็มีส่วนต่อรูปแบบการจัดพิธีแต่งงานในสมัยนี้ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบจากเว็บไซต์ของธุรกิจรับจัดงานแต่งงานหลายแห่งได้มีการจัดสรรพิธีของงานแต่งงานไว้อย่างหลากหลายและน่าสนใจ มีตัวเลือกให้คู่บ่าวสาวใช้บริการว่าต้องการให้งานพิธีออกมาในรูปแบบใด มีทั้งพิธีแบบไทยและพิธีแบบจีน หรือแบบผสมผสานก็สามารถเลือกได้ตามงบประมาณที่แต่ละครอบครัวเห็นสมควร แม้ว่าการเกิดขึ้นของธุรกิจเหล่านี้จะทำให้ภาพของการแต่งงานตามพิธีแบบจีนดูหยาบ แต่อีกแง่หนึ่งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าธุรกิจเหล่านี้ช่วยธำรงพิธีแต่งงานแบบจีนให้คงอยู่เอาไว้ เนื่องด้วยขั้นตอนและของประกอบพิธีหลายอย่างจำเป็นต้องศึกษาเพื่อนำองค์ความรู้มาปฏิบัติให้คู่บ่าวสาวได้อย่างไม่ผิดพลาด หรือขัดกับความรู้สึกของผู้ใหญ่ที่ยังคงยึดธรรมเนียมปฏิบัติ พิธีแต่งงานแบบจีนจึงมีลักษณะพิเศษที่ต่างจากงานงดึกหรืองานแขกที่ค่อย ๆ หายไป แต่พิธีนี้ลูกหลานจีนที่แม้ไม่มีความรู้ในเรื่องพิธีแต่ก็มีตัวช่วยคือธุรกิจเหล่านี้คอยอำนวยความสะดวกให้ในแบบที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว

5.2.15 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมิได้รู้จักหรือนับถือเทพเจ้าจีนมากนัก รูปแบบการไหว้ก็ไม่ได้จำแนกว่ามีวิธีการไหว้ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับเทพเจ้าจีนองค์นั้น ๆ หรือไม่ ส่วนมากไหว้ร่วมกับพระพุทธรูปที่ตั้งบนหิ้งพระที่บ้าน และบูชาตามญาติผู้ใหญ่ ซึ่งพอจะสอดคล้องกับสิ่งที่ ภัทรกร สุวรรณจินดา, (2559, น. 331) กล่าวว่าปัจจุบันคนไทยเชื้อสายจีนรับวัฒนธรรมไทยมากขึ้นจึงหันไปนับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาทกันมากขึ้น ดังนั้นการนับถือเทพเจ้าในศาสนาพุทธแบบมหายานจึงลดน้อยลงไปด้วย ในขณะที่มีนักเรียนบางคนพอจะรู้ว่าช่วงที่ตรงกับเทศกาลของจีนหรือวันสำคัญของเทพเจ้าองค์นั้น ๆ โดยเฉพาะ ก็จะต้องตั้งของถวายที่พิเศษขึ้นมาบ้าง ส่วนความรู้เกี่ยวกับเทพเจ้าจีนนั้นในกลุ่มของผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมีทั้งคนที่เคยศึกษาประวัติและไม่เคยศึกษา แต่ส่วนมากมักจะผ่านตามาบ้างผ่านสื่อจำพวกละครหรือภาพยนตร์จีน

ข้อมูลจากการวิจัยยังพบอีกด้วยว่า มุมมองที่คนทั้งสองกลุ่มมีเหมือนกันต่อการมองลักษณะของการบูชาเทพเจ้าจีนในสังคมไทยนั้นสะท้อนความศรัทธาต่อความเชื่อแบบไทย ๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า “... เป็นพิธีกรรมที่เข้ากับคนไทยได้ง่ายที่เชื่อในเรื่องพราหมณ์ ผี พุทธ พญานาค เทพต่าง ๆ ...” (เด็กชาย E นามสมมุติ) และ “คิดว่าการบูชาเทพจีนเป็นองค์ ๆ เป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายเหมือนที่คนไทยนับถือศาสนาพุทธ แต่ศรัทธาพระพิฆเนศวร บูชาพญานาค เป็นการนับถือตามอิทธิฤทธิ์ของเทพองค์นั้น ๆ ...” (เด็กหญิง H นามสมมุติ) ข้อมูลดังกล่าวแสดงถึงกระบวนการที่ศรัทธาความเชื่อของสังคมไทยที่นับถือผี พราหมณ์ และพุทธศาสนา ซึ่งต่อมากจะมีวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย (พระศุภราชชัยสุรสโก และคณะ, 2563, น. 1-2) ตัวอย่างของการบูชาเทพเจ้าตามอิทธิฤทธิ์นั้นพบว่าในสังคมไทยก็มีแตกต่างกันไปตามรูปลักษณะ เรื่องเล่า หรือตำนานที่กล่าวถึงเทพเจ้าองค์นั้น เช่น ผู้ที่นับถือเจ้าพ่อเห้งเจีย เพราะศรัทธาในอิทธิฤทธิ์พิสดารของท่าน คนบูชามักเป็นกลุ่มคนหนุ่มหรือวัยรุ่น (รัตนพล ชื่นคำ และคณะ, 2565, น. 19-20) ในขณะที่บางความคิดเห็นกล่าวว่าคนเชื้อสายจีนอาจนับถือศาสนาอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นเทพเจ้าจีนก็ได้ เช่น นับถือศาสนาคริสต์ จากข้อมูลในปัจจุบันพบว่า เรายังพอจะเห็นชุมชนคนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นชาวคริสต์อยู่บ้างดังที่พบในเขตกรุงเทพฯ เช่น ชุมชนจีนย่านตลาดน้อยที่เป็นเครือข่ายชาวจีนแต่จีว ตั้งอยู่บริเวณวัดแม่พระลูกประคำ (กาลหว่าร์) บทบาทของกลุ่มชาวจีนกลุ่มนี้ดำเนินไปทั้งในทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับบทบาททางศาสนาด้วยการเป็นคริสตังจีน นอกจากนี้ยังสามารถจัดตั้งสถานศึกษาและองค์กรสังคมสงเคราะห์ขึ้นมาในย่านที่อยู่อาศัยได้อย่างโดดเด่น (ภูมิ ภูติมหาตมะ, 2558, น. 2590)

สุดท้ายแล้ว ผู้วิจัยประเมินว่าอัตลักษณ์เรื่องการนับถือเทพเจ้าจีนจะยังคงอยู่กับสังคมไทยต่อไปตราบดีที่ผู้คนยังรู้สึกว่ามีชีวิตที่ไม่แน่นอนในชีวิต หนึ่งในสิ่งที่สะท้อนจากการคาดการณ์ดังกล่าวคือ เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่นำเสนอเกี่ยวกับเทพเจ้าจีน โดยเฉพาะทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่มีอยู่มากมายหลายเพจ บางเพจนำเสนอสาระของเทพเจ้าจีนแบบภาพรวม บางเพจสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอเกี่ยวกับเทพเจ้าจีนบางองค์โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีเพจสำหรับผู้คนที่ต้องการพูดคุยแลกเปลี่ยนซื้อขายเครื่องรางของขลังที่เป็นเทพเจ้าจีนอีกด้วย เรียกได้ว่าเป็นรูปแบบความเชื่อในแบบไทย ๆ ที่มีได้จำกัดหรือแบ่งแยกกว่าเป็นคนไทยเชื้อสายจีนหรือไม่ แต่ขึ้นอยู่กับว่าใครใคร่จะนับถือเทพองค์ใดก็สามารถทำได้ ตราบใดที่การนับถือนั้นทำให้เราสบายใจ

5.2.16 อภิปรายผลการวิจัยอัตลักษณ์เรื่องการมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตริ์และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต

ผลของการวิจัยในเรื่องของความเชื่อปีชงตามนักษัตริ์และสิ่งมงคลของจีนนั้นพบว่า ผู้ที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนมีประสบการณ์คล้ายคลึงกันคือ เรื่องปีชงของคนทั้งสองกลุ่มในบางครอบครัว เคยปฏิบัติตามที่บ้านอยู่บ้างแต่เป็นไปเพื่อความสบายใจ แม้ว่าโดยส่วนตัวจะไม่ได้เชื่อว่าปีชงมีผลต่อชีวิตก็ตาม ส่วนเรื่องสิ่งมงคลนั้นคนทั้งสองกลุ่มมองว่าไม่มีผลกระทบต่อชีวิต เพราะเชื่อในหลักของวิทยาศาสตร์มากกว่าเรื่องโชครวมของสิ่งที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ข้อมูลที่น่าสนใจคือ ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามบางคนมองเรื่องนี้ลักษณะเดียวกันกับความเชื่อเรื่องเทพเจ้าจีนในประเด็นของความเชื่อกับสังคมไทยที่ถึงแม้ส่วนใหญ่จะนับถือพระพุทธศาสนา แต่ถ้ามองอย่างเจาะลึกจะเห็นว่ามี การนับถือที่หลากหลาย ลักษณะของความเชื่อปีชงและสิ่งมงคลของจีนก็เช่นเดียวกันตรงที่ว่า หากใครเชื่ออะไรก็ตามแล้วสิ่งนั้นส่งผลดีต่อความสบายใจในการดำเนินชีวิตก็ไม่ใช่ว่าเรื่องผิด สิ่งที่กำลังมาจึงตรงกับ ความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์ พุทธ ในสังคมไทย ดังได้กล่าวไปบ้างแล้วในหัวข้อ 5.2.15 จากการศึกษาของ พระศุภราชชัยสุรสโก และคณะ (2563, น. 1-2) กล่าวว่า กระบวนทัศน์ผี พราหมณ์ และพุทธนั้นเป็นความเชื่อส่วนบุคคลที่เป็นเชิงอัตวิสัย ไม่สามารถนำมาใช้เป็นความรู้ได้ ส่วนวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นมานั้นเป็นศาสตร์ในเชิงความรู้ ดังนั้นจึงเกิดการปะทะสังสรรค์กันทางสังคม (Social Interaction) ของกระบวนทัศน์ดั้งเดิมกับกระบวนทัศน์ใหม่ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งแนวความคิดแบบนี้เองที่เห็นได้มากในคนรุ่นใหม่ ในขณะที่บางความคิดเห็นมองว่าความเชื่อเรื่องสิ่งมงคลแบบจีนกับเรื่องปีชงตามนักษัตริ์นั้น “... คล้ายศาสนาพุทธในแง่พุทธพาณิชย์ ...” ที่เงินจากการทำบุญของผู้ศรัทธานั้นจะถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยศาลเจ้าที่จัดกิจกรรมการแสดงออกต่อความเชื่อในลักษณะใดก็ตามไม่มีกฎเกณฑ์ใดมาจำกัดว่าถูกหรือผิด ถ้าผู้คนเห็นว่าเนื้อหาของความเชื่อและแนวทางการปฏิบัติในการทำบุญใด ๆ นำมาซึ่งความสบายใจให้แก่ตนเองได้ คนเหล่านั้นก็มีสิทธิ์ที่จะปฏิบัติ ส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะความเชื่อบางอย่างอาจมีลักษณะใกล้เคียงกับความเชื่อของศาสนาพุทธที่ตนเองคุ้นเคย (Yin Saijiao และภารตี มหาพันธ์, 2560, น. 136-138)

ผู้วิจัยพบว่า มีข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตอนหนึ่งของผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนสามารถสะท้อนแนวโน้มด้านความเชื่อของคนรุ่นใหม่ได้อย่างน่าสนใจ คือคำกล่าวที่ว่า “... มองว่าเป็นพิธีกรรมที่น่าสนใจ แม้ว่าตอนทำจะเคยตั้งคำถามเหมือนกันว่าแต่ละขั้นตอนของการแก้ปีชงจะทำให้ยุ่งยากไปเพื่ออะไร ใครเป็นคนคิดคนแรก ซึ่งเราอาจจะไม่เข้าใจ แต่คนเชื้อสายจีนอาจจะเข้าใจ แต่ก็

ไม่เป็นไร ไม่ได้คิดหาคำตอบ คิดว่าทำเพื่อความสบายใจ ...” การตั้งคำถามในลักษณะนี้อาจนำมาซึ่งการไม่นับถือศาสนาของคนรุ่นใหม่มากขึ้นก็เป็นได้ ดังการศึกษาของพระครูปลัดณพิชญ์ ญาณวิโร และพระครูโกศลศาสนบัณฑิต (2565, น. 73-74, 77) เรื่องการศึกษาวิเคราะห์เหตุผลของการไม่นับถือศาสนาพบว่า จุดเปลี่ยนของการไม่นับถือศาสนาโดยส่วนมากเกิดจากคนมองว่าศาสนาไม่จำเป็นกับชีวิต เป็นเรื่องงมงาย จนเริ่มมีคำถามเกี่ยวกับการใช้ชีวิตว่าคนเราไม่มีศาสนาได้หรือไม่ ส่วนผลการวิจัยพบว่าแนวคิดของการไม่นับถือศาสนาของแต่ละคนมีเหตุผลต่างกัน แต่มีแนวคิดสำคัญที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ แนวคิดมนุษยนิยม แนวคิดที่เชื่อว่าความดีความชั่วเกิดจากการกระทำที่มีเหตุผล เชื่อในความสามารถของมนุษย์ การใช้ชีวิตเพื่อการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสูงสุด โดยไม่จำกัดตนเองว่าต้องอยู่บนความเชื่อแบบไหน ลักษณะของแนวคิดนี้จะตรงกับสิ่งที่กลุ่มคนที่เชื่อในหลักวิทยาศาสตร์ยึดมั่นว่าศักยภาพของมนุษย์ และหลักปฏิบัติแบบวิทยาศาสตร์จะช่วยให้ผู้คนแก้ไขปัญหาได้

ความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลและการแก้ปืซงเป็นอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนที่โดดเด่นที่สุดอย่างหนึ่งที่แพร่หลายเข้ามาในสังคมไทย ผู้ที่เชื่อและถือปฏิบัติก็ได้จำกัดเฉพาะคนที่มีเชื้อสายจีนเท่านั้น ในขณะที่ความเชื่อหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับคนไทยเชื้อสายจีนในทุกวันนี้ก็ล้วนเป็นความเชื่อที่ถูกปรับให้เข้ากับสังคมไทยไปมากแล้ว หลักปฏิบัติบางอย่างจึงเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่สาระหลักในแบบที่รุ่นบรรพบุรุษเคยยึดมั่นก็ยังคงมีอยู่ การปรับเปลี่ยนหลักปฏิบัติทางความเชื่อบางอย่างให้เข้ากับสังคมไทยจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา เช่นเดียวกันกับความเชื่อในด้านอื่น ๆ ของจีนที่ถูกวัฒนธรรมไทยหรือวัฒนธรรมสากลเข้ามาเป็นตัวช่วยคลี่คลายให้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและความหมาย แต่ต่อให้เปลี่ยนแปลงไปแค่ไหนอย่างไร ผู้วิจัยยังเชื่อว่าแก่นแท้ของความเชื่อแบบจีนก็จะไม่มีวันสูญหายไป

จากที่กล่าวมา ทำให้เห็นมุมมองของคนไทยรุ่นนี้ทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนที่มีต่ออัตลักษณ์ความเป็นจีนในหลากหลายด้าน ว่าเกิดจากการประมวลเอาสิ่งที่ได้รับการฟังคำบอกเล่าทั้งจากญาติผู้ใหญ่ที่ยังคงมีชีวิต จากพ่อแม่หรือคนในครอบครัว รวมทั้งการเล่าเรียนที่โรงเรียน มาเป็นการสร้างมุมมองและให้คุณค่าต่ออัตลักษณ์ความเป็นจีน ผู้ที่มีเชื้อสายจีนหลายคนยังคงเคยมีประสบการณ์ตรงกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์เหล่านั้นอยู่ทั้งที่จัดขึ้นในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม แม้บางกิจกรรมจะค่อย ๆ เลือนหายหรือคลี่คลายไปแล้ว ส่วนผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนแม้จะไม่มี

โอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่าง แต่การเข้าถึงอัตลักษณ์หลายอย่างที่เป็นเงินมิได้ปิดกั้นนั้น (เช่น การแก้ปิง) ก็ทำให้คนกลุ่มนี้มีข้อมูลและประสบการณ์ในอีกมุมหนึ่งที่มองมายังสิ่งที่ เป็นอัตลักษณ์แบบจีนในสังคมไทยได้ ในขณะที่บางกิจกรรมที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้ พวกเขาได้เอา ประสบการณ์ของผู้คนที่เคยเล่าให้ฟัง หรือสัมผัสด้วยตนเองผ่านบรรยากาศความเป็นเงินที่มีอยู่ใน ชุมชนและสังคมนรอบตัวพวกเขามาประมวลแล้วให้ข้อมูล

สิ่งที่เห็นได้ชัดจากผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์จีนในสังคมไทยจากมุมมองของลูกหลาน จีนรุ่นใหม่ส่วนมากยังเห็นความสำคัญของหลายอัตลักษณ์ โดยเฉพาะอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความ กตัญญูอันมีพิธีกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องนั้นแสดงออกถึงความเป็นเงินและภาพจำของคนเชื้อสายจีนได้ โดดเด่นที่สุด เหมือนตัวอย่างกรณีของคนจีนในเขตเทศบาลหาดใหญ่ที่ Ma Guitong (2554, น. 196) ศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ของคนจีนในพื้นที่นี้ก็ยังคงยึดมั่นความกตัญญูกตเวทียเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ที่ สำคัญที่สุดอยู่ แต่กระนั้นก็ตามการเห็นความสำคัญที่คนเหล่านี้มองเป็นคนละส่วนกับการดำรงอยู่ ของอัตลักษณ์ในเชิงหยุดนิ่งตามขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม หรือไม่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัย บรรพบุรุษ พวกเขามองเห็นความสำคัญของความเป็นเงินเหล่านั้นในลักษณะที่ยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลง ได้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคม ยุคสมัย การแข่งขันทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาของเทคโนโลยีในแบบ ที่ไม่ได้ไปคร่ำเคร่งว่าอัตลักษณ์ทั้งหลายต้องดำรงอยู่แบบเดิมตลอดไป หากเป็นอัตลักษณ์ความเป็นเงิน ที่คล้ายตัวลง ทุกอัตลักษณ์ในอนาคตย่อมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านรูปแบบหรือแนวทางปฏิบัติที่ อาจจะแตกต่างกันไป แต่คติเบื้องหลังที่แสดงถึงจิตวิญญาณของความเป็นเงินจะยังคงอยู่ การที่พวกเขา ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยและยึดโยงตัวตนเข้ากับวัฒนธรรมไทยก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความเป็น จีนตามขนบถูกแทนที่ด้วยความเป็นไทยและวัฒนธรรมสากล ส่งผลให้เนื้อหาของอัตลักษณ์และวิธี ปฏิบัติแบบเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลง (Yin Saijiao และภารตี มหาพันธ์, 2560, น. 129-150)

ผู้วิจัยพบว่า อารมณ์และความรู้สึกของผู้ที่ไม่มีเชื้อสายจีนเวลามองไปยังอัตลักษณ์จีน หรือมองผู้ที่มีเชื้อสายจีนนั้น ไม่ได้มีอารมณ์ของการดูถูกเหยียดหยามอีกต่อไปเหมือนในอดีตที่สถานะ คนจีนในบางช่วงเวลาถูกมองด้วยสายตาเหยียด ถูกปฏิบัติอย่างกตัญญูจากสังคมและผู้ปกครอง บ้านเมืองในระดับสูงที่มีเชื้อชาติไทย ส่วนผู้ที่มีเชื้อสายจีนหลายคนยอมรับว่าตนเองมีความเป็นไทย มากกว่าความเป็นจีนโดยมิได้รู้สึกขัดใจ หากแต่ก็ภูมิใจต่อเชื้อชาติอันเป็นสายเลือดบรรพบุรุษของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่จำเป็นต้องแสดงอัตลักษณ์เหล่านั้นออกมา (เช่น ในบางเทศกาลอย่าง ตรุษจีน) ด้วยเหตุนี้เราจึงเห็นการผสมกลมกลืนทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยและจีนที่ผสานกันอย่าง

แนบสนิทยิ่งกว่าในอดีต การแสดงออกถึงความเป็นจีนในทุกวันนี้จึงเหมือนกับที่ สุชาติ ตันตสุฤกษ์ (2532, น. 78) กล่าวว่า เมื่อเวลาผ่านไปสิ่งที่เคยเป็นแบบแผนจะประยุกต์ไปตามลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมจนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะขึ้นมา การกลืนกลายระหว่างไทย-จีนในประเทศไทยนี้ก็เป็นลักษณะสำคัญของการ “กลืนกลายโดยสมบูรณ์” กว่าคนเชื้อสายจีนในชาติใด ๆ ดังที่ Van der Berghe (1981) ได้วิเคราะห์ไว้ว่า การกลืนกลายทางชาติพันธุ์จะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อเกิดการเห็นพ้องต้องกันระหว่างความต้องการกลืนกลายและความต้องการถูกกลืนกลายของคนทั้งสองกลุ่มระหว่างคนไทยและคนจีน ซึ่งแน่นอนว่าอัตลักษณ์จีนที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยทุกวันนี้เมื่อกาลเวลาผ่านไปมันก็มีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงได้อีกเช่นกัน เนื่องจากเราอยู่ในสังคมที่ผู้คนมีการปรับตัว อัตลักษณ์ใหม่จึงสามารถเกิดขึ้นมาทดแทนอัตลักษณ์เดิมได้เสมอตามเงื่อนไขเรื่องเวลาและบริบททางสังคมที่ย่อมเปลี่ยนแปลง (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2542, น. 11)

ผู้วิจัยเชื่อว่างานวิจัยชิ้นนี้ มีคุณค่าในการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของลูกหลานจีนยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี ทั้งในแง่ของการที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้นำเอาเรื่องเล่าของอัตลักษณ์จากอดีตมาใช้สำรวจตนเองต่อประสบการณ์กับอัตลักษณ์นั้น ๆ ในปัจจุบัน และยังพอจะทำให้เห็นถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงคลี่คลายอัตลักษณ์หลายอย่างในอนาคตได้ ประโยชน์ของงานวิจัยนอกจากจะทำให้ทั้งคนที่มีและไม่มีเชื้อสายจีนได้เข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้นแล้ว ยังทำให้คนต่างรุ่นเข้าใจต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับอัตลักษณ์ความเป็นจีนอันมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัยมากขึ้นอีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์สำหรับผู้สนใจนำงานวิจัยชิ้นนี้ไปศึกษาต่อยอดในอนาคต ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นจีนระดับครอบครัวในเชิงลึก เช่น มารยาทการรับประทานอาหารอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาในครอบครัวของชาวจีน เป็นต้น แม้จะเป็นการศึกษาอัตลักษณ์ในระดับจุลภาค แต่ก็เห็นประเด็นที่ใกล้ตัวมากขึ้น
2. ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ความเป็นจีนของคนรุ่นใหม่ในขอบเขตพื้นที่ที่เจาะจงมากขึ้น เช่น นักเรียนจากชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดปทุมธานีอย่างชุมชนตลาดเก่าคลองรังสิต อำเภอกำแพงแสน

ธัญบุรี ชุมชนชาวจีนตลาดบางขันธ อำเภอลองหลวง เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลจากลูกหลานจีนซึ่งมีประสบการณ์และความคุ้นเคยกับชุมชนอันเนื่องมาจากได้คลุกคลีมาตั้งแต่เด็กอาจจะนำมาซึ่งระดับความเข้มข้นต่อความใส่ใจในความเป็นจีนไม่มากนัก

3. ศึกษามุมมองของคนรุ่นใหม่ที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมา เช่น อัตลักษณ์ด้านตัวอักษรจีน การเขียนพู่กัน วรรณกรรมจีน รวมถึงสื่อที่ทันสมัยและเป็นที่นิยมของคนในยุคปัจจุบัน เช่น ภาพยนตร์จีน เป็นต้น

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กุลศิริ อรุณภาคย์. (2553). *ศาลเจ้า ศาลจีน ในกรุงเทพฯ*. กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพรส.
- เกษียร เตชะพีระ. (2537). *แลลอดลายมังกร รวมข้อเขียนว่าด้วยความเป็นจีนในสยาม*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ขวัญชีวัน บัวแดง. (2546). *ศาสนาและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์: กรณีศึกษากลุ่มชนกะเหรี่ยงในประเทศไทยและประเทศพม่า*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จิตรา ก่อันทเกียรติ. (2545). *กระจ่างใจจีน*. กรุงเทพฯ: จิตรา.
- จี. วิลเลียม สกินเนอร์. (2548). *สังคมจีนในไทย (พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ แปล)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้า ประเทศไทย.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2545). *แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ถาวร สิกขโกศล. (2557). *เทศกาลจีนและการเซ่นไหว้*. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.
- บำรุง สุขพรรณ. (2524). *บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2547). “การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง.” ใน *วาทกรรมอัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ปัญญา เทพสิงห์. (2548). *ศิลปะเอเชีย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2546). *วิถีจีน*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2531). *บูรณาการของเยาวชนจีนในประเทศไทย: การเมือง การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะสังคมศาสตร์.
- เมฆม สอดส่องกฤษ. (2553). *วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยและภาษาจีน: ระบบคำเรียกขาน*. อุดรราชธานี: มหาวิทยาลัยอุดรราชธานี.

ยุรฉัตร บุญสนิท. (2546). ลักษณะความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคม. ใน *พัฒนาการวรรณคดี*.

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ. (2560). *ประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา*. กรุงเทพฯ: สารคดี.

วิภาวรรณ สุนทรจามร และคณะ. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย: การศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์. (2566). *เป็นจีนเพราะรู้สึก ประวัติศาสตร์เสื้อผ้ามือนไบที่เพิ่งสร้าง*.

กรุงเทพฯ: มติชน.

สุชาติ ตันตสุรฤกษ์. (2532). *โพยก๊วน: การส่งเงินกลับประเทศโดยชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันเอเชียศึกษา.

สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา. (2544). *ยวนสี่ควี่ ในชุมทางชาติพันธุ์: เรื่องเล่า ความทรงจำ และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในจังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2547). *บ่ บัด บ่ ย้ง ก้ง วัฒนธรรมจีน ไม่รู้ต้องแสวงหา*. กรุงเทพฯ: สีดา.

Barth, F. (1969). *Pathan Identity and its Maintenance*. In: *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference*. Boston: Little Brown and Company.

Jenkins, R. (2004). *Social Identity*. New York: Routledge.

Milton J. Esman. (2004). *An Introduction to Ethnic Conflict*. United States of America: Polity.

Pierre L. Van Den Berghe. (1981). *The Ethnic Phenomenon*. United States of America: Praeger.

Woodward, K. (2004). *Questioning Identity: Gender, Class, Ethnicity*. London: Routledge.

บทความวารสาร

กรพนซ์ ตั้งเชื่อนขันธ และสรพงษ์ ลัดสวน. (2558). อ่านวรรณกรรมไทยพากษ์จีนในสังคมไทยยุคพัฒนา, *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, ปีที่ 11(2): 95-128.

กิตตินันท์ เครือแพทย์, เกษตรชัย และหิม, และวันชัย ธรรมสักการ. (2564). บทวิเคราะห์การดำรงรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนในไทยผ่านสถาบันสำคัญทางสังคม, *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, ปีที่ 40(2): 96-111.

เกษรา ศรีนาคา. (2560). ศิลป์ พีระศรี กับการสถาปนาศิลปะแห่งชาติ (พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2505), *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, ปีที่ 37(1): 245-276.

จักรกฤษณ์ เกษกาญจนานูช และจตุวิทย์ แก้วสุวรรณ. (2563). กระบวนการกลายของขนมแบบฉบับแต่จีวประจำเทศกาลจีนในสังคมไทย, *วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน*, ปีที่ 11(2): 100-132.

ชนาธ บริร์กษ. (2561). จาก “พิธีกรรม” สู่ “วันหยุดราชการ” จุดกำเนิดวันสำคัญแห่งชาติของรัฐไทย, *วารสารอินทนิลทักษิณสาร*, ปีที่ 13(2): 209-248.

ณฐกมล ตุนพันธ์. (2560). ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ตามหลักพระพุทธศาสนาของตัวละคร กวนอู ที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก, *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, ปีที่ 2(1): 13-21.

ณัฐนันท์ คำภา, วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, และวิภาวรรณ อยู่เย็น. (2558). อัตลักษณ์เชิงบวกแฝงนัยเชิงลบต่อคนพิการ: ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทย, *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, ปีที่ 35(1): 125-148.

ธัชชา ทีปักษ์พันธ์, พศิจัก เศรษฐทอง, ศิรินาถ พานิชวรพันธ์, และจอมขวัญ สุทธินนท์. (2561). ค่านิยมที่สะท้อนผ่านความหมายของชื่อเล่นของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีอายุระหว่าง 50-70 ปี ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, ปีที่ 12(2): 77-95.

นภัสสรณ์ เหลืองศักดิ์ศรี. (2562). ประเพณีการไหว้ในเทศกาลตรุษจีน: ที่มา ความหมาย และการเปลี่ยนแปลง, *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, ปีที่ 6(1): 383-394.

- นริศา วรคำ, ประภาวี อรัญวงศ์, และวุฒินันท์ สุพร. (2563). การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของ
ศาลเจ้า ศาลผี ในจังหวัดจันทบุรี, *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รำไพพรรณี*
(ออนไลน์), ปีที่ 1(2): 21-31.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2551). ลูกจีนรักชาติ. *มติชนสุดสัปดาห์*, 28 (15-21 สิงหาคม 2551): 25.
- นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์. (2564). จากลวดลายมังกร สู่เลือดข้นคนจาง: การนำเสนออัตลักษณ์ทาง
วัฒนธรรมความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนในละครโทรทัศน์ไทย, *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์*
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ปีที่ 29(2): 76-103.
- ปจารีย์ วิลัยพาน. (2562). การศึกษาเพื่อกำหนดอัตลักษณ์พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
ขอนแก่น, *วารสารดำรงวิชาการ*, ปีที่ 18(1): 1-25.
- ปุนญิตา คงทน. (2561). สภาพและปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนภาษาจีนของ
นักเรียนไทยที่ประเทศจีน, *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์*
และมนุษยศาสตร์, ปีที่ 8(1): 23-29.
- เผิง ลี่อิง. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม,
วารสารกระแสวัฒนธรรม, ปีที่ 15(28): 27-38.
- พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์. (2560). ประเพณีเซ็งเม้ง: คุณค่าที่มีต่อสังคมในเมือง
หาดใหญ่, *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, ปีที่ 7(1): 72-80.
- พชรมน ชื่อสัจจลือสกุล และรุจิรา ศรีสุภา. (2565). ความสัมพันธ์ของคู่สนทนากับการใช้คำเรียกขาน
ภาษาจีนในสมัยปัจจุบัน, *วารสารจีนศึกษา*, ปีที่ 15(2): 358-385.
- พชรมน ชื่อสัจจลือสกุล, วรยศ ชื่นสบาย, วิชฌัย อิมวิเศษ, แก้วตา สีสาดระการกุล, และอรุณรัตน์
ศรีสุราช (2565). ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมจากคำเรียกขานในภาษาจีน, *วารสารมนุษย*
สังคมสาร (มสส.), ปีที่ 20(2): 43-64.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2553). พระจีง: พระอรหันต์หรือพระสติเฟื่อง, *วารสารจีนศึกษา*, ปีที่
3(3): 171-191.
- พระครูปลัดณพิชญ์ ญาณวีโร และพระครูโกศลศาสนบัณฑิต. (2565). การศึกษาวิเคราะห์เหตุผลของ
การไม่นับถือศาสนา, *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, ปีที่ 20(1):
73-85.

- พระศุภราชัยสุรสโก, พระครูสุธีคัมภีรญาณ, และจันทร์ศิริ พลอยงาม. (2563). กระบวนทัศน์ใหม่ของความเชื่อในสังคมไทย: ผี พราหมณ์ พุทธศาสนา และวิทยาศาสตร์, *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, ปีที่ 7(3): 1-14.
- พัฒนอร์ เกาเจริญ. (2565). เคปอบ แพนด้อม และการเคลื่อนไหวทางการเมือง, *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, ปีที่ 11(2): 125-138.
- พิชัย แก้วบุตร. (2563). ความสนใจของนักศึกษาต่อกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียนวิชาภาษาจีน: กรณีศึกษานักศึกษาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี, *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, ปีที่ 12(23): 27-38.
- แพรวา รัตนทยา. (2564). แรงจูงใจและกลวิธีการเรียนภาษาจีนของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้, *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, ปีที่ 1(1): 1-9.
- ภูมิ ภูติมหาตมะ. (2558). จีนย่านตลาดน้อย: ศรัทธาและเศรษฐกิจการค้าแห่งจีนสยาม, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ)*, ปีที่ 8(2): 2590-2606.
- ยุพกา พุกขิมา, กนกพร นุ่มทอง, และสร้อยสุดา ณ ระนอง. (2556). ความนิยมในการเรียนภาษาญี่ปุ่นและภาษาจีนของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: แรงจูงใจต่างกันอย่างไร, *วารสารญี่ปุ่นศึกษาธรรมศาสตร์*, ปีที่ 40(1): 27-40.
- รติชา นัคฆวงศ์, ธณัฐสรณ์ พงษ์มณีศิลป์, วัชรพล ศิริสุวิไล, รัชณี ปิยะธำรงชัย, และปริมา ตันติพานิชธีระกุล. (2566). เปลี่ยนผ่าน “ตั้งนั่ง”สู่ “เสียมหล่อนั่ง” การเปลี่ยนผ่านแช่จีนสู่ นามสกุลไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, ปีที่ 5(1): 133-144.
- รัตนพล ชื่นคำ, ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์, และสุกัญญา สุฉายา. (2565). คติความเชื่อและพิธีกรรมการนับถือ “เจ้าพ่อหนุมาน” ในสังคมไทย, *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, ปีที่ 13(1): 14-43.
- รุจษ์สวัสดิ์ ครองภูมินทร์. (2564). การต่อรองอำนาจของผู้หญิงในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนผ่านละครโทรทัศน์เรื่องเลือดข้นคนจาง, *วารสารวิชาการมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, ปีที่ 5(1): 96-115.

- เรือนแก้ว ภัทรานุประวัตติ. (2558). การสืบทอดความเป็นจีนผ่านการทำความเข้าใจในความหมายและสัญลักษณ์ทางศาสนาของชาวจีนสู่ลูกหลานในสังคมไทย, *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, ปีที่ 37(1): 180-213.
- วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล และสุรพงษ์ ยิ้มละมัย. (2553). อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่, *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, ปีที่ 2(1): 26-41.
- วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล. (2552). อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม, *วารสารปาริชาติ*, ปีที่ 22(1): 140-152.
- วันจรรย์ เดชวิสัย และทวนธง ครุฑจ้อน. (2557). บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต, *วารสารวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, ปีที่ 4(2): 1-34.
- วันจรรย์ เดชวิสัย และนาฏกานต์ ดิลกส์. (2566). การมีปฏิสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในภูเก็ต, *วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น*, ปีที่ 10(1): 83-99.
- วิภาวี สุวิมลวรรณ. (2561). ผู้ประกอบการไทยเชื้อสายจีนในบริบทของการสร้างมโนทัศน์ความเป็นไทย ระหว่าง พ.ศ. 2488-2500, *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, ปีที่ 10(1): 207-218.
- ศิริเพชร ทฤษฎาวดี. (2563). การทูตวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อประเทศอาเซียน: กรณีศึกษาสถาบันขงจื่อในประเทศไทย, *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, ปีที่ 27(2): 416-450.
- ศิริรัตน์ กิตติจารุขจร, ตรีศุล เกษร, และศุภกร ทาพิมพ์. (2565). ลักษณะภาษาและคุณค่าในชื่อภาษาจีนของนิสิตไทย, *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, ปีที่ 15(1): 78-90.
- สุนีย์ ลีลาพรพินิจ. (2551). "ยี่จี้สี้ห่าว" ภาพสะท้อนความกตัญญูในปรัชญาขงจื่อ, *วารสารวรรณวิทัศน์*, ปีที่ 8: 58-88.
- สุภัทรา โยธินศิริกุล. (2561). สิริมงคลจีนกับความเชื่อตามศาสตร์ฮวงจุ้ยของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนเยาวราช, *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, ปีที่ 38(5): 119-143.
- หลี่ เส้าฮุย, พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, พรไทย ศิริสาธิตกิจ, และณัฐพงศ์ จิตธนรัตน์. (2564). ศึกษาอัตลักษณ์จีนจากแบบเรียนสร้างเสริมลักษณะนิสัยมัธยมศึกษาตอนต้นของประเทศจีน, *วารสารอินทนิลทักษิณสาร*, ปีที่ 16(1): 177-201.

- หลี่ เส้าฮุย และพรพันธุ์ เขมคุณาศัย. (2562). การสังเคราะห์องค์ความรู้อัตลักษณ์จีนในประเทศไทย
ในรอบ 22 ปี (พ.ศ. 2538 - พ.ศ. 2560), *วารสารอินทนิลทักษิณสาร*, ปีที่ 14(2): 85-102.
- เหนือขวัญ บัวเพื่อน. (2563). อัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง,
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปีที่ 12(2): 89-101.
- เหมือนฝัน คงสมแสวง. (2561). การต่อรองความหมายและการบริโภคสัญลักษณ์ปิงในสังคมไทย,
วารสารร่มพญักษ์, ปีที่ 36(2): 200-222.
- เหว่ย อู๋ และวัลลภา เฉลิมวงศาเวช. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาจีนของ
นักเรียนโรงเรียนเอกชนสองภาษา ก, *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, ปีที่ 14(1): 408-
422.
- อนัญญา วารีสอาด. (2565). เศรษฐศาสตร์ เพศสถานะ และชายขอบ: จุดเริ่มต้นและทางออกใน
นวนิยายเรื่องเลือดข้นคนจาง ของ ฤทัยวรรณ วงศ์สิรสวัสดิ์, *วารสารมังรายสาร*, ปีที่ 10(1):
49-64.
- อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560). การดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดำ: ภาคปฏิบัติการ
ทางวาทกรรมสู่การสร้างคามเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านหัวเขาจีน, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์
Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ)*, ปีที่ 10(1):
1552-1571.
- อรอนงค์ อินสอาด. (2563). การดำรงอัตลักษณ์และความทรงจำร่วมจากวรรณกรรมจีนสำหรับการ
แสดงตัวตนในสังคมไทย, *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, ปีที่ 37(2): 258-278.
- อาภาภรณ์ วงศ์ลักษณพันธ์, ชินศักดิ์ ตันจิกุล, และวีระ อินพันทัง. (2562). ครวัจจีนภูเก็ต: พื้นที่ทาง
อัตลักษณ์และภูมิปัญญา, *วารสารวิชาการสถาปัตยกรรมศาสตร์*, ปีที่ 69(2): 107-124.
- อิทธิพล เพชรศิริ, ไพบูลย์ ดวงจันทร์, พรพันธุ์ เขมคุณาศัย, และณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. (2557).
วัฒนธรรมธุรกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, *วารสาร
ปาริชาติ*, ปีที่ 27(1): 128-142.
- Li Man และธีรโชติ เกิดแก้ว. (2564). ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสาย
จีนในตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์, *วารสารศิลปศาสตร์
ปริทัศน์*, ปีที่ 16(2): 30-38.

- Lin Shiya และอิมอิรา อ่อนคำ. (2563). ศึกษาเปรียบเทียบประเพณีในรอบปีของชาวแต้จิ๋ว: กรณีศึกษาย่านเยาวราช ประเทศไทย และจังหวัดก๊กเอี้ย มณฑลกว่างตุง สาธารณรัฐประชาชนจีน, *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, ปีที่ 15(2): 28-45.
- Ma Guitong, ศุภการ สิริไพศาล, และอดิสร ศักดิ์สูง. (2561). วัฒนธรรมกวนซีกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย, *วารสารอินทนิลทักษิณสาร*, ปีที่ 13(2): 139-163.
- Ma Guitong. (2554). ศึกษาอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮากกาในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, ปีที่ 6(1): 195-218.
- Ma Qiang. (2555). ภาพสะท้อนคนไทยเชื้อสายจีนในละครโทรทัศน์ไทย, *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, ปีที่ 6(2): 1-13.
- Yin Saijiao และภารดี มหาขันธ. (2560). ความเชื่อเรื่องปีชงของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี, *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, ปีที่ 25(48): 129-150.

วิทยานิพนธ์ และงานวิจัย

- กิตติยา วิทยาประพัฒน์. (2555). *สถานภาพและบทบาทสตรีในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายไทยแนวชีวิตครอบครัว ปี พ.ศ. 2538-2546* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ.
- เกษม ปราณียาศัย. (2544). *ผู้ชายในครอบครัวจีน กรณีศึกษา: ครอบครัวคนจีนแต้จิ๋วในตำบลมหาชัย* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, ภาควิชามานุษยวิทยา, สาขาวิชามานุษยวิทยา.
- เกษวดี พุทธภูมิพิทักษ์. (2545). *ความเป็นจีนตามนิยามของผู้มีเชื้อสายจีนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์, สาขาประวัติศาสตร์.
- ไกรวิสุทธิ์ รัชชภัณฑ์ทอสกุล. (2563). *ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ของชาวจีนตรอกเหล่าโจ้วอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, บัณฑิตวิทยาลัย, วัฒนธรรมศึกษา.

- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2542). “แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย”. ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง “การศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย”. วันที่ 22-23 มีนาคม 2544 ณ ห้องช้างกระ โรงแรมเชียงใหม่ฮोटel อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.
- บุญยง ชื่นสุวิมล. (2543). สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกรุงเทพมหานคร: ระบบครอบครัวและความสัมพันธ์ทางสังคม ของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนโบ๊เบ๊, รายงานผลการวิจัย, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญยง สุขทาพจน์. (2562). แนวคิดทฤษฎีการเล่าเรื่องกับค่านิยมคนไทยเชื้อสายจีนในละครโทรทัศน์เรื่อง เลือดข้นคนจาง. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับนานาชาติ ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พัชรี วราศรัย. (2537). นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์.
- พิชณิ สวัสดิ์ตยวงศ์. (2546). อนาคตภาษาจีนในประเทศไทย. เรื่องได้จากการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 41: สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาคหกรรมศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์, 425-431.
- พินวิไล ปริบุญณะ. (2555). การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนจีนในไทย: กรณีศึกษาตัวละครคนจีนอพยพในนวนิยายเรื่องลอดลายมังกร (การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, ภาควิชาภาษาตะวันตก, สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.
- เพ็ญภา หมอนสอาด, (2550). ภาพลักษณ์ของคนจีนในเมืองไทยที่ปรากฏในนวนิยายไทย พ.ศ. 2512-2533 (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, ภาควิชาประวัติศาสตร์.
- ภัทรกร สุวรรณจินดา. (2559). การปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน: กรณีศึกษาคนไทยเชื้อสายจีน ย่านเยาวราช. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ การบริหารการพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร ประจำปี 2559.
- วนิดา เจริญสุข. (2532). นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, ภาควิชาภาษาศาสตร์.

สุจรรยา โขติช่วง. (2554). การศึกษาสภาพการพัฒนาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา.

สุชาติ เกษมณี และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2554). อัตลักษณ์จีนในสังคมไทยจากวรรณกรรมไทย. เรื่องเต็ม
การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49 สาขามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 14-24.

สุทธิ กาบพิลา. (2558). การสืบทอดอัตลักษณ์ของคนอีสานในชุมชนตำบลสะตอง อำเภอสอยดาว
จังหวัดจันทบุรี (ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น.

Rungphet Varapongsatit. (2562). อัตลักษณ์ความเป็นจีนในรายการโทรทัศน์. งานประชุมวิชาการ
ระดับนานาชาติ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 15 (The 15th International
Conference on Humanities and Social Sciences) IC-HUSO 2019 ” ระหว่างวันที่
11-12 พฤศจิกายน 2562. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
601-617.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรุงเทพธุรกิจ. (2564). เทศกาลไหว้บ๊าย่าง 2564 เปิดตำนานบูชาเทพเจ้ามังกร. สืบค้นวันที่ 2
กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/886794>

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2565). ชีรีส์วาทะกับช่องทางในการขับเคลื่อนความ
หลากหลายทางเพศ. สืบค้นวันที่ 4 เมษายน 2566, จาก
<https://www.thaimediafund.or.th/20220609-2/>

ชญาณิชฐ์ เชิดธรรมธร. (2563). ทำไมลูกหลานจีนในประเทศไทยไม่พูดภาษาจีนเหมือนประเทศอื่น.
สืบค้นวันที่ 11 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.klangpanya.in.th/tag/chayanit-choe>

ชัยอนันต์ สมุทวนิช. (2551). ลูกจีนรักชาติ. สืบค้นวันที่ 22 พฤษภาคม 2566, จาก
<https://mgronline.com/daily/detail/9510000097001>

- ไทยพับลิก้า. (2563). งานวิจัยชี้ผู้หญิงไทยจบป.ตรีแต่งงานช้า โสดมากขึ้น มีลูกน้อยลง กระทบ
แรงงานในอนาคต. สืบค้นวันที่ 21 กรกฎาคม 2566, จาก <https://thaipublica.org/2020/02/pier-research-marriage-strike/>
- ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย. (2561). ปรากฎการณจิ้นบุกไทย ไชน่าทาวน์ใหม่ในกรุงเทพฯ. สืบค้นวันที่ 26
พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.the101.world/new-chinatown-chada-interview/>
- พิมพ์ชนก พุกสุข. (2563). รอยต่อของความจิ้น ในสายตา Hatchew People คนรุ่นใหม่เชื้อสายจิ้น
กับหนังสือพิมพ์จิ้น. สืบค้นวันที่ 7 มิถุนายน 2566, จาก
<https://themomentum.co/hatchew-people-interview/>
- แพรว. (2564). เปิด 6 เซเลบสาวนักธุรกิจเชื้อสายจิ้น สวย เก่ง ขยัน เข้าคอนเซปต์หงส์เหนือมังกร.
สืบค้นวันที่ 21 กรกฎาคม 2566, จาก <https://praew.com/people/celeb-story/152278.html>
- มติชนออนไลน์. (2565). ‘จีนแสดเป็นหนึ่งใน’ แนวเคล็ดลับสวมเสื้อสีมงคล ประจำวัน 2565. สืบค้นวันที่
12 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.matichon.co.th/lifestyle/horoscope-lifestyle/news_3174447
- มนัส โอภากุล. (2565). คำว่า “เจ๊ก” มาจากไหน? คนจิ้นในไทย-จิ้นแผ่นดินใหญ่-จิ้นไต้หวัน ล้วนไม่
รู้จักคำนี้. สืบค้นวันที่ 4 เมษายน 2566, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_18158
- มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย. (2563). ศาสนาขงจื้อ. สืบค้นวันที่ 20 กรกฎาคม 2566, จาก
<http://book.dou.us/doku.php?id=df404:8>
- ยุทธชัย อนันตศักรานนท์. (2551). ไชปริศนา ทำไมคนจิ้นอะไร ๆ ก็ “สีแสด”? สืบค้นวันที่ 15
พฤษภาคม 2566, จาก <https://mgronline.com/china/detail/9510000015411>
- ยุทธชัย อนันตศักรานนท์. (2564). ไชปริศนา ทำไมคนจิ้นอะไร ๆ ก็ “สีแสด”? สืบค้นวันที่ 12
กรกฎาคม 2566, จาก <https://mgronline.com/china/detail/9640000013049>
- เรื่องเด่นเย็นนี้. (2558). 5 สกสแซ่ ที่มีผู้ใช้มากที่สุดในประเทศไทย. สืบค้นวันที่ 7 เมษายน 2566,
จาก <https://www.youtube.com/watch?v=tgZ6S5bpVsc&t=2s>
- เลขา เกลี้ยงเกลา และอับดุลเลาะ หวังหนี. (2555). เบื้องหลัง “วันหยุดตรุษจิ้น” เฉพาะ 4 จังหวัดได้
กับคำถาม “ทำไมไม่มีสงขลา”. สืบค้นวันที่ 5 กรกฎาคม 2566, จาก
<https://www.isranews.org/content-page/item/4958-เบื้องหลัง-วันหยุดตรุษจิ้น-เฉพาะ-4-จังหวัดได้-กับคำถาม-ทำไมไม่มีสงขลา.html>

- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2561). มองวัฒนธรรมจีนผ่าน “เลือดข้นคนจาง”. สืบค้นวันที่ 19 เมษายน 2566, จาก <https://www.chula.ac.th/cuinside/13320/>
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2564). การใช้ภาษาจีนในไทย. สืบค้นวันที่ 19 เมษายน 2566, จาก <https://m.mgonline.com/daily/detail/9640000120135>
- ศิลปวัฒนธรรม. (2563). แซ่-ระบบตระกูลแซ่ สิ่งที่ทำให้โลก มีแต่ “จีนโพ้นทะเล”. สืบค้นวันที่ 11 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_50387
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). ภาศิจัดเทศกาลไหว้พระจันทร์ โคมไฟ สืบสานวิถีเยาวราชส่งต่อคนรุ่นใหม่. สืบค้นวันที่ 9 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.tsri.or.th/index.php/th/news/content/549/news>
- สุธี จันทรศรี และสมทรง บุรุษพัฒน์. (2560). ไทดำ: พลวัตวัฒนธรรมกับการธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านดนตรี. สืบค้นวันที่ 9 มิถุนายน 2566, จาก <http://identity.bsru.ac.th/archives/3859>
- แสงไทย เค้าภูไท. (2563). จีนใหม่ กับโพยก๊วนดิจิตอล. สืบค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2566, จาก <https://siamrath.co.th /n/175596>
- หยั่งราก ฝากใบ. (2551). เมื่อลูกหลานจีน... พูดภาษาจีนไม่เป็น (3-2). สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/175657>
- J. Mashare. (2564). “แข็งเม้ง” ความเชื่อแด่โบราณ คนไทยเชื้อสายจีนปรับตัว ไหว้บรรพบุรุษแบบใหม่. สืบค้นวันที่ 1 กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2060351>
- MGR Online. (2550). กระดาษไหว้เจ้า : ธุรกิจ 300 ล้านบาท สินค้าขายดีในเทศกาลตรุษจีน. สืบค้นวันที่ 11 พฤษภาคม 2566, จาก <https://mgonline.com/business/detail/9500000019881>
- Narumon Boonyanit. (2564). การไหว้เจ้า-การไหว้บรรพบุรุษ. สืบค้นวันที่ 17 มิถุนายน 2566, จาก <http://www.snc.lib.su.ac.th/kmblog/?p=3480>
- praewwedding. (2566). รู้ก่อนแต่ง พิธีแต่งงานจีนแบบประยุกต์ สำหรับบ่าวสาวตีหมวยยุคใหม่. สืบค้นวันที่ 22 มิถุนายน 2566, จาก <https://praewwedding.com/planning/wedding-facts-planning/5487>
- Sopa. (2563). 124 ชื่อจีนความหมายดี ๆ มีให้ลูกสาวและลูกชาย. สืบค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2566, จาก <https://momandbaby.net/lifestyle/chinese-name/>
- Tam J. (2565). ตรุษจีนกับคนรุ่นใหม่ในย่านเยาวราชที่เปลี่ยนผันตามกาลเวลา. สืบค้นวันที่ 17 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.gourmetandcuisine.com/stories/detail/1548>

- Teenee.com. (2560). น่านกินไหม เมนูใหม่สำหรับบิงซู “ชุดไหว้เจ้า” ที่เหล่าทวยเทพยังไม่มีโอกาสได้ชิม. สืบค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2566, จาก <https://socialnews.teenee.com/penkhao/13630.html>
- The Bangkok Insight. (2562). วิจัยพบคนไทยเป็นโรคซึมเศร้ามากขึ้น เน้นใช้จ่ายกิน-เที่ยว. สืบค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.thebangkokinsight.com/news/lifestyle/wellness/168515/>
- Tulya. (2564). ตั้งชื่อภาษาจีนพร้อมความหมาย ลูกชาย ลูกสาว 2021 ใช้แล้วเฮง รวย เจริญ. สืบค้นวันที่ 5 มิถุนายน 2566, จาก <https://th.theasianparent.com/chinese-name-that-mean-luck>
- Tuneprotect. (2566). พิกัด 5 ศาลเจ้า ไหว้แก้ชงปี 2566 เสริมมงคลตลอดปี. สืบค้นวันที่ 17 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.tuneprotect.co.th/en/article/5-shrines-to-visit-to-enhance-luck-during-chinese-new-year-2023>
- Whynottravel. (2563). 5 นิสัยที่น่าเรียนรู้จากคนจีน CN. สืบค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2566, จาก <https://news.trueid.net/detail/bDVMnR5PwwO9>
- Wongsatorn Lertjarad. (2564). ชวนดูชนิดกระดาษ และผลกระทบของมลภาวะทางอากาศที่อาจเกิดจากการเผา. สืบค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2566, จาก <https://thematter.co/quick-bite/joss-paper-pm-chinesenewyear/135426>
- Zcooby. (2562). กงสีคืออะไร รู้จักระบบกงสีในครอบครัวใหญ่ของคนจีน. สืบค้นวันที่ 19 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.zcooby.com/kongsi_financial_management_chinese_family/

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย วิชัยดิษฐ์ : อาจารย์ประจำคณะวิทยาการเรี ยนรู้และศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ คงตุก : อาจารย์ประจำคณะวิทยาการเรี ยนรู้และศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ : อาจารย์ประจำคณะวิทยาการเรี ยนรู้และ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ข

หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

ภาพที่ 6.1

หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์
99 หมู่ที่ 18 ถ.พุทธมอญ ต.คลองหลวง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121
โทร. 0-2564-4440-79 ต่อ 1804, 0-2564-3937

รหัสโครงการวิจัยที่ 118/2565 หนังสือรับรองเลขที่ 091/2565

ชื่อโครงการวิจัย การศึกษามุมมองที่มีต่อข้อบกพร่องในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย อาจารย์ ปริญญ์ มงคลพาณิชย์
หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะวิทยาการสื่อสารและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชื่อผู้ร่วมวิจัย อาจารย์ ชุตินา เข็มเจริญ
หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะวิทยาการสื่อสารและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารที่รับรอง

ลำดับที่	รายการ	เอกสารฉบับที่/วัน/เดือน/ปี
1	โครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 2 กันยายน 2565
2	แบบประวัติผู้วิจัย อาจารย์ ปริญญ์ มงคลพาณิชย์	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
3	แบบประวัติผู้วิจัย อาจารย์ ชุตินา เข็มเจริญ	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
4	ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในคน ของ อาจารย์ ปริญญ์ มงคลพาณิชย์	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
5	ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในคน ของ อาจารย์ ชุตินา เข็มเจริญ	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
6	เอกสารแจ้งข้อผูกพันผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับเด็กอายุ 13 ปีขึ้นไป ถึง 18 ปีบริบูรณ์	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
7	เอกสารแจ้งข้อผูกพันผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับอายุ 18 ปีขึ้นไป	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
8	หนังสือแนบจดหมายยินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
9	หนังสือแนบจดหมายยินยอมเข้าร่วมการวิจัยของอาสาสมัคร สำหรับผู้ปกครอง	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
10	หนังสือแนบจดหมายยินยอมเข้าร่วมการวิจัย สำหรับอาสาสมัครผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	ฉบับที่ 2 วันที่ 2 กันยายน 2565
11	แบบฟอร์มการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
12	แบบฟอร์มการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ ได้พิจารณาอนุมัติด้านจริยธรรมการวิจัยในคนให้ดำเนินการวิจัยข้างต้นได้

ลงชื่อ.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณณี อุณโณ)
ประธานคณะกรรมการ

ลงชื่อ.....
(อาจารย์ สิทธิโชค ขาวไผ่เงิน)
กรรมการและเลขานุการ

วันที่รับรอง: วันที่ 5 กันยายน 2565 วันครบอายุการรับรอง: วันที่ 5 กันยายน 2566
กำหนดผลรายงานความก้าวหน้า: 5 กันยายน 2566

ภาพที่ 6.2

หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน (ฉบับต่ออายุ)

หนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์
55 หมู่ที่ 18 ถนนพหลโยธิน ซ.คลองโพธิ์ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121
โทร. 0-2564-4440-79 ต่อ 1806, 0-2564-3337

รหัสโครงการวิจัยที่ 118/2565

หนังสือรับรองเลขที่ 001/2565

ชื่อโครงการวิจัย การศึกษาผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิตของวิชนในสังคมไทย ของนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย อาจารย์ ปริญญา มณฑาทิพย์

หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชื่อผู้ร่วมวิจัย อาจารย์ ชูพิมา เปี่ยมเจริญ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารที่รับรอง

ลำดับที่	รายการ	เอกสารฉบับที่/วันอนุมัติ
1	โครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 2 กันยายน 2565
2	แบบประวัติผู้วิจัย อาจารย์ ปริญญา มณฑาทิพย์	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
3	แบบประวัติผู้วิจัย อาจารย์ ชูพิมา เปี่ยมเจริญ	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
4	ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในคน ของ อาจารย์ ปริญญา มณฑาทิพย์	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
5	ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในคน ของ อาจารย์ ชูพิมา เปี่ยมเจริญ	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
6	เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับอายุ 15 ขึ้นไปถึง 18 ปีบริบูรณ์	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
7	เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับอายุ 18 ปีขึ้นไป	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
8	หนังสือแนบเอกสารยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
9	หนังสือแนบเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัยของอาสาสมัคร สำหรับผู้ปกครอง	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
10	หนังสือแนบเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย สำหรับอาสาสมัครกลุ่มที่ยังไม่ผ่านการประเมิน	ฉบับที่ 2 วันที่ 2 กันยายน 2565
11	แบบสอบถามการพิจารณาจริยธรรม	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565
12	แบบพิจารณาจริยธรรมการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 5 สิงหาคม 2565

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ ได้พิจารณาอนุมัติ
ด้านจริยธรรมการวิจัยในคนให้ดำเนินการวิจัยต่อไป

ลงชื่อ _____

(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ สุธงสน์)

ประธานคณะกรรมการ

วันที่รับรอง วันที่ 3 กันยายน 2565

กำหนดส่งรายงานความก้าวหน้า 5 กันยายน 2565

อนุมัติโดยอายุหนังสือรับรอง (ครั้งที่ 1) ตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2565 – 5 กันยายน 2567

ลงชื่อ _____

(อาจารย์สุพิชา ช่างใจ)

กรรมการคณะอนุกรรมการ

วันที่รับรอง วันที่ 5 กันยายน 2565

ภาคผนวก ค

แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ

แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถามโครงการวิจัยเรื่อง
การศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- คำชี้แจง** ให้ท่านพิจารณาว่าประเด็นต่าง ๆ ในแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สอดคล้องกับอัตลักษณ์
ความเป็นจีนในสังคมไทยตามที่กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ หรือไม่ โดยการพิจารณาให้
น้ำหนักตามระดับความคิดเห็นดังนี้
- +1 คือ แน่ใจ ว่าประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับอัตลักษณ์ความเป็นจีน ฯ ตามที่
กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ
- 0 คือ ไม่แน่ใจ ว่าประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับอัตลักษณ์ความเป็นจีน ฯ ตามที่
กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ หรือไม่
- 1 คือ แน่ใจ ว่าประเด็นดังกล่าวไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ความเป็นจีน ฯ ตามที่
กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ

ข้อ	อัตลักษณ์	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
ด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล					
1	การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่จึ้ง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อึ้ง ภากรณ์				
2	การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล				
3	การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรพนามแบบจีน เช่น อ๊วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ แถ่แก๋ อาม่า อาแปะ อาซ้อ เจ้าสัว				
4	การอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันหลายคน				

ข้อ	อัตลักษณ์	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
5	การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)				
ด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป					
6	การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู				
7	ให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง				
8	ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง				
9	ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับเฉพาะคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย				
ด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณี พิธีกรรมในเทศกาลจีน					
10	การท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน				
11	การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน เซ็ง				

ข้อ	อัตลักษณ์	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	เม็ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้ พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง				
ด้านการให้ความสำคัญกับประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต					
12	การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียม จีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด				
13	การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้าน ที่เสียชีวิต (กงเต็ก) เช่น มีการเผา กระดาษเงินกระดาษทอง				
14	การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส				
15	การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน				
16	การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพ เจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้า แห่งเจีย				
17	การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตาม นักษัตร และความเชื่อในเรื่องสี มงคลกับการดำเนินชีวิต				

หมายเหตุ อัตลักษณ์แต่ละข้อ ผู้วิจัยรวบรวมและสังเคราะห์มาจากข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสาร เว็บไซต์ และช่องทางออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับ
เรื่องอัตลักษณ์ความเป็นจีนในประเทศไทยที่ยังคงปรากฏให้เห็นสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก ง

ผลประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามโครงการวิจัยเรื่อง
การศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตารางที่ 6.1

ผลประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน	ค่า IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3			
1	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
2	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
3	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
4	0	-1	+1	0	0	ปรับปรุง
5	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
8	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
9	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
10	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน	ค่า IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3			
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ
และได้ปรับปรุงเป็นรูปแบบออนไลน์เพื่อนำไปใช้กับอาสาสมัคร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
การศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจและวิเคราะห์มุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. แบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วน
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนต่อไปนี้ ท่านคิดว่าในปัจจุบันมีความสำคัญอยู่ในระดับใด
 - ส่วนที่ 3 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนที่นอกเหนือจากส่วนที่ 2 ที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่ามีความสำคัญต่อลูกหลานไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ในปัจจุบันมีอะไรบ้าง
3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

- ☐ 1. ชาย
- ☐ 2. หญิง

2. กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น

- ☐ 1. มัธยมศึกษาปีที่ 4
- ☐ 2. มัธยมศึกษาปีที่ 5
- ☐ 3. มัธยมศึกษาปีที่ 6

3. จำนวนพี่น้องในครอบครัว (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)

- ☐ 1. 1 – 2 คน
- ☐ 2. 3 – 4 คน
- ☐ 3. 5 – 6 คน
- ☐ 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ผู้ตอบแบบสอบถามมีเชื้อสายจีนหรือไม่

- ☐ 1. มีเชื้อสายจีน
- ☐ 2. ไม่มีเชื้อสายจีน
- ☐ 3. ไม่ทราบข้อมูล

ส่วนที่ 2 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่ายังมีความสำคัญในปัจจุบัน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความอย่างละเอียดและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ที่ตรงกับคำตอบของท่านมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์พิจารณาแต่ละระดับดังนี้

ท่านคิดว่าอัตลักษณ์เหล่านี้ของคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันมีความสำคัญอยู่ในระดับใด	ระดับความสำคัญ				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ด้านสายสัมพันธ์และสำนึกในวงศ์ตระกูล					
1. การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่เอ็ง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อึ้งภากรณ์ (“อึ้ง” มาจากแซ่เอ็ง)					
2. การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล					
3. การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรรพนามแบบจีน เช่น อี้วะ ลื้อ หม่า ม้า ปะป้า เฮีย เจ้ แก่แก อาม่า อาแปะ อาซ้อ					
4. การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)					
ด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีโอกาสจะถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป					
5. การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู					
6. การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามี					

ท่านคิดว่าอัตลักษณ์เหล่านี้ของคนไทย เชื้อสายจีนในปัจจุบันมีความสำคัญอยู่ ในระดับใด	ระดับความสำคัญ				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่า ผู้อื่น					
7. ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมี ทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีน ติดตัวบ้าง					
8. ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับ เฉพาะคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่ อายุน้อย					
ด้านการธำรงรักษาไว้ซึ่งประเพณี พิธีกรรมในเทศกาลจีน					
9. การท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึง เทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน					
10. การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีน ต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง (วัน ไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้ปะจ่าง					
ด้านการให้ความสำคัญกับประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต					
11. การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีน อย่างถูกต้องเคร่งครัด					
12. การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่ เสียชีวิต (งต๋ก) เช่น มีการเผากระดาษ เงินกระดาษทอง					
13. การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส					
14. การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน					

ท่านคิดว่าอัตลักษณ์เหล่านี้ของคนไทย เชื้อสายจีนในปัจจุบันมีความสำคัญอยู่ ในระดับใด	ระดับความสำคัญ				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
15. การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้า จีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าเห้งเจีย					
16. การมีความเชื่อในเรื่องปิงตาม นักชัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับ การดำเนินชีวิต					

ส่วนที่ 3 อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนที่นอกเหนือจากส่วนที่ 2 ที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่ามีความสำคัญต่อลูกหลานไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ในปัจจุบันมีอะไรบ้าง

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นลงในช่องว่างเป็นข้อ ๆ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....
- 11.....
- 12.....

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
การศึกษามุมมองที่มีต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. แนวคำถามทั่วไปเกี่ยวกับอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยปัจจุบัน

- ท่านมีเชื้อสายจีนหรือไม่
- ในประสบการณ์ชีวิต ท่านรู้จัก เคยเห็น หรือคุ้นเคยกับอะไรที่เป็นอัตลักษณ์จีนบ้าง (ผู้สัมภาษณ์อาจจะยกตัวอย่างเพื่อช่วยเหลืออาสาสมัคร เช่น ภาษาจีน จิ้ว ศาลเจ้า เทศกาลจีน ภาพยนตร์จีน ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น)
- ท่านคิดว่าในปัจจุบันอัตลักษณ์ความเป็นจีนใดที่ยังคงสำคัญมากที่สุดในการแสดงออกถึงตัวตนความเป็นจีนในสังคมไทย เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น
- ท่านคิดว่าการเข้าถึงสื่อสมัยใหม่ในปัจจุบันได้อย่างรวดเร็ว เช่น อินเทอร์เน็ต หรือ ยุคโลกาภิวัตน์ จะส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์จีนในสังคมไทยให้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

2. แนวคำถามเจาะลึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์จีนในสังคมไทยปัจจุบัน¹

- ท่านมองว่าการใช้แซ่เป็นนามสกุลในปัจจุบันเป็นเรื่องล้าสมัยหรือไม่ และยังมี ความสำคัญหรือไม่ อย่างไร
- ท่านมองการใช้นามสกุลที่ประกอบไปด้วยแซ่ (เช่น อึ้งภากรณ์ มาจากแซ่เดิมคือ แซ่อึ้ง) อย่างไรบ้าง
- การที่คนไทยเชื้อสายจีนตั้งชื่อลูกเป็นชื่อภาษาจีน ท่านคิดว่าสะท้อนอัตลักษณ์แบบ จีนได้หรือไม่ อย่างไร
- หากท่านจะตั้งชื่อลูกเป็นภาษาจีน ท่านจะตั้งเพราะเหตุผลใดเป็นอันดับแรก
- ท่านคิดว่าการใช้สรรพนามแบบจีนสะท้อนอัตลักษณ์จีนได้มากน้อยเพียงใด และมีความสำคัญหรือไม่
- ท่านคิดว่าจำเป็นมากน้อยแค่ไหนที่คนไทยเชื้อสายจีนสมัยนี้ต้องอยู่กันเป็นครอบครัว ใหญ่ มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันหลายคน

¹ แนวคำถามเจาะลึกนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาและคัดเลือกคำถามบางข้อให้เหมาะสมกับอาสาสมัครแต่ละคนที่เข้ารับการสัมภาษณ์ และจะใช้ระยะเวลาไม่เกินที่กำหนด

- ท่านคิดว่าในปัจจุบันการบริหารงานในครอบครัวแบบกงสีของคนไทยเชื้อสายจีนยังจำเป็นอยู่หรือไม่ อย่างไร
- วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนรุ่นก่อนคือเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนที่แผ่คุณธรรมจริยธรรม ท่านคิดว่าในปัจจุบันนี้การรับรู้เรื่องราวดังกล่าวมีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร
- ท่านคิดเห็นอย่างไรกับค่านิยมที่คนไทยเชื้อสายจีนมีความนิยมลูกชายมากกว่าลูกสาว และมองว่าลูกชายมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญมากกว่าลูกสาว
- ท่านเข้าใจความหมายของเทศกาลตรุษจีนหรือไม่
- หากท่านเป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีน ท่านจะสืบทอดการปฏิบัติในเทศกาลหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ท่านคิดว่าการจัดของไหว้เจ้าควรเคร่งครัดตามแบบบรรพบุรุษมากน้อยเพียงใด
- ท่านได้นับถือเทพเจ้าจีนหรือไม่ และรู้หลักปฏิบัติเกี่ยวกับเทพองค์นั้นหรือไม่ อย่างไร
- ท่านเชื่อเรื่องปีชงหรือไม่ และคิดว่าปีชงสำคัญกับตัวเรามากน้อยแค่ไหน
- ท่านเชื่อเรื่องสีมงคลหรือไม่ และคิดว่าสีมงคลสำคัญกับตัวเรามากน้อยแค่ไหน
- ท่านคิดว่าลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้างหรือไม่ อย่างไร
- ท่านคิดว่าทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนมีความสำคัญในวันนี้และในอนาคตอย่างไรบ้าง
- ท่านคิดว่าในทุกวันนี้ความขยัน มานะ อดทน ยังคงเป็นอัตลักษณ์จีนได้อยู่หรือไม่

ภาคผนวก ข

ผลการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตารางที่ 6.2

ผลการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
1	ชาย	5	3-4 คน	มี	3	3	3	1	1	1	1	1	4	2	2	2	2	1	2	5
2	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	3	5	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2
3	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	2	5	2	4	2	3	2	5	4	3	5	4	3	3	2
4	ชาย	5	1-2 คน	มี	5	4	1	1	3	2	5	1	2	5	3	1	2	1	3	1
5	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	5	3	5	1	3	1	1	1	5	5	5	5	5	1	3	1
6	ชาย	6	1-2 คน	มี	1	1	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1
7	ชาย	5	1-2 คน	มี	5	1	1	1	5	1	1	1	5	5	5	5	5	5	5	5
8	หญิง	6	3-4 คน	มี	2	1	1	1	2	1	3	1	3	3	2	1	1	1	2	2
9	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	2	1	2	1	3	1	3	2	1	4	4	1	3	1	1	1
10	หญิง	5	1-2 คน	มี	3	3	2	1	4	4	5	1	2	4	3	2	3	3	3	2
11	ชาย	4	1-2 คน	มี	5	3	2	2	4	1	3	1	3	3	2	2	2	2	1	1
12	หญิง	6	3-4 คน	ไม่มี	4	2	2	2	2	1	2	3	4	4	4	4	4	4	4	4
13	ชาย	5	3-4 คน	มี	4	4	3	1	3	1	5	1	2	5	4	3	2	1	4	3
14	ชาย	4	1-2 คน	มี	2	2	1	1	3	1	2	1	3	5	5	4	4	3	4	3
15	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	5	4	4	2	4	2	4	1	1	4	2	2	3	2	4	5
16	ชาย	4	1-2 คน	มี	2	1	5	2	3	1	2	1	1	4	5	1	3	3	4	4

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
17	หญิง	4	3-4 คน	มี	4	3	4	2	2	1	1	1	3	3	3	3	1	2	2	4
18	ชาย	5	3-4 คน	มี	1	1	2	1	3	1	2	1	4	4	2	1	3	1	4	1
19	หญิง	4	3-4 คน	ไม่มี	5	4	5	3	3	2	4	1	4	3	1	4	3	2	1	1
20	ชาย	6	1-2 คน	มี	5	1	4	3	2	1	5	2	4	5	5	5	4	2	5	4
21	ชาย	5	1-2 คน	มี	5	3	5	3	3	3	3	3	3	3	4	3	1	5	3	3
22	ชาย	5	1-2 คน	มี	1	2	3	3	4	1	1	1	4	3	2	4	2	1	3	3
23	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	2	2	2	1	3	1	2	2	1	4	2	2	3	1	3	3
24	หญิง	4	1-2 คน	มี	5	2	4	2	4	1	4	2	2	2	1	1	1	1	4	1
25	หญิง	4	3-4 คน	มี	2	4	5	2	3	2	1	1	1	5	4	4	4	3	5	5
26	ชาย	4	1-2 คน	มี	1	1	5	4	2	1	5	1	5	5	5	4	4	3	2	2
27	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	1	4	4	5	1	4	1	3	5	4	4	4	3	5	4
28	หญิง	5	3-4 คน	มี	2	1	5	2	5	1	2	1	1	5	4	4	2	1	1	2
29	ชาย	6	1-2 คน	มี	4	1	5	3	4	2	4	1	1	2	4	4	1	3	4	2
30	หญิง	5	3-4 คน	ไม่มี	5	2	4	4	5	3	5	1	1	4	5	4	1	2	4	1
31	หญิง	5	1-2 คน	มี	4	1	5	1	4	2	2	2	4	4	4	4	1	3	2	1
32	ชาย	6	1-2 คน	มี	4	1	4	2	2	1	1	1	3	4	2	2	2	1	3	3
33	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	5	1	5	3	1	1	2	1	2	5	2	4	5	3	3	2
34	หญิง	4	3-4 คน	ไม่มี	4	1	5	2	4	1	1	1	4	4	2	2	2	2	3	1
35	ชาย	4	3-4 คน	มี	2	1	4	4	1	1	3	2	3	4	2	1	4	3	1	1
36	ชาย	5	3-4 คน	ไม่มี	1	1	3	2	1	1	2	1	1	5	2	1	1	1	4	2

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
37	หญิง	6	1-2 คน	มี	4	1	4	2	4	1	2	1	3	4	2	2	2	1	3	2
38	ชาย	5	1-2 คน	มี	5	1	2	4	2	1	1	3	4	3	2	3	3	3	4	1
39	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	1	3	4	4	2	2	1	3	3	2	4	4	2	1	2
40	หญิง	5	3-4 คน	มี	1	4	5	4	5	2	5	3	5	5	5	4	4	2	4	4
41	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	3	5	4	5	1	4	1	5	5	4	3	3	1	3	4
42	หญิง	4	1-2 คน	มี	3	1	4	3	4	1	2	3	3	4	4	3	1	1	1	2
43	หญิง	5	3-4 คน	ไม่มี	2	1	2	5	4	2	4	3	1	2	1	1	2	2	1	2
44	หญิง	6	1-2 คน	มี	5	1	2	1	2	1	5	1	4	3	5	4	1	1	2	2
45	ชาย	4	1-2 คน	มี	1	3	3	5	5	3	4	2	4	4	5	4	3	2	4	4
46	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	5	5	5	4	5	3	2	3	5	4	4	3	3	2	4	5
47	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	2	5	2	4	3	1	1	2	3	4	4	4	3	4	2
48	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	5	5	5	4	5	4	4	5	3	5	5	4	4	5	4
49	ชาย	6	3-4 คน	มี	3	4	2	2	3	1	3	4	3	2	1	2	2	1	1	1
50	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	2	4	3	2	1	2	1	4	4	5	1	2	3	2	2
51	หญิง	6	1-2 คน	มี	1	1	4	3	4	3	4	2	4	5	5	3	4	2	5	5
52	หญิง	6	3-4 คน	ไม่มี	1	1	2	3	2	2	1	3	4	4	2	1	2	3	1	1
53	ชาย	6	1-2 คน	มี	3	1	3	4	5	2	5	3	2	3	2	4	4	4	4	4
54	หญิง	4	3-4 คน	มี	2	1	4	2	3	1	4	1	1	2	1	3	3	2	2	4
55	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	1	2	4	3	4	4	3	4	5	5	5	1	4	4	1
56	หญิง	4	1-2 คน	มี	3	3	2	5	1	4	5	4	4	2	1	3	4	3	4	5

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
57	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	1	3	4	2	3	3	4	2	4	4	2	2	2	3	2	1
58	หญิง	6	1-2 คน	มี	4	5	4	1	3	3	5	1	4	5	4	3	3	2	4	2
59	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	1	2	1	4	4	5	5	4	3	4	2	1	1	1	2
60	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	5	5	4	4	4	5	3	4	4	4	4	4	5	4	5
61	หญิง	5	3-4 คน	ไม่มี	2	4	1	4	3	3	3	2	3	3	4	4	3	4	3	1
62	หญิง	4	3-4 คน	ไม่มี	1	1	2	1	4	2	4	3	3	2	2	1	2	2	1	2
63	หญิง	6	3-4 คน	ไม่มี	4	3	5	3	4	1	4	2	4	4	4	4	5	4	5	5
64	หญิง	4	1-2 คน	มี	2	1	1	2	3	1	3	1	4	4	4	2	2	3	2	4
65	หญิง	5	3-4 คน	มี	5	2	4	1	4	1	4	1	4	5	5	4	4	4	4	4
66	ชาย	4	3-4 คน	มี	4	4	2	3	2	4	2	5	1	4	4	4	5	1	4	1
67	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	1	2	4	4	4	3	1	1	3	3	3	2	2	1	4	3
68	หญิง	6	3-4 คน	มี	5	4	5	2	4	1	4	1	3	4	3	4	4	4	4	2
69	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	4	1	2	5	3	4	1	4	4	4	2	4	5	4	1
70	หญิง	5	1-2 คน	มี	4	1	5	1	3	2	2	1	4	4	3	2	2	1	3	3
71	ชาย	6	3-4 คน	มี	4	3	4	4	5	5	4	1	1	2	2	1	1	3	3	1
72	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	1	4	2	4	1	2	1	3	3	2	1	1	1	4	2
73	หญิง	5	3-4 คน	มี	4	1	4	2	4	1	2	1	3	4	4	1	1	1	2	2
74	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	1	5	1	4	1	2	2	2	3	4	2	2	1	3	2
75	ชาย	5	3-4 คน	มี	2	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1
76	ชาย	5	3-4 คน	มี	3	2	4	1	4	2	1	1	4	5	3	5	2	3	5	5

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
77	หญิง	6	1-2 คน	ไม่มี	5	2	5	1	1	3	2	1	3	5	3	4	3	2	4	4
78	หญิง	5	1-2 คน	มี	3	4	3	4	5	1	2	1	3	4	3	3	3	3	4	3
79	ชาย	5	1-2 คน	มี	1	1	5	4	4	5	3	2	5	5	3	1	2	5	4	3
80	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
81	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	3	5	3	5	5	5	5	1	5	5	5	5	1	1	1	1
82	หญิง	6	1-2 คน	มี	3	2	3	1	1	1	2	1	2	4	2	4	1	1	1	1
83	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	2	3	2	3	4	1	3	2	4	3	3	3	2	2	1	1
84	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	1	4	1	1	1	1	1	3	4	2	2	2	1	4	2
85	หญิง	5	3-4 คน	มี	4	1	4	1	4	2	2	1	3	5	2	2	2	1	4	3
86	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	4	2	5	2	4	3	1	2	3	4	4	4	2	2	2	1
87	หญิง	6	1-2 คน	ไม่มี	2	1	4	3	3	1	1	2	3	3	5	4	1	1	4	3
88	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	1	3	3	2	4	4	1	2	4	3	2	4	2	1	2	1
89	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	3	5	4	5	1	1	1	2	4	4	3	2	2	4	2
90	หญิง	6	1-2 คน	มี	2	1	4	2	5	2	4	1	4	3	2	3	4	3	3	1
91	ชาย	4	1-2 คน	มี	3	2	2	4	4	4	2	1	1	2	1	1	2	3	2	2
92	ชาย	5	1-2 คน	มี	2	3	3	2	4	2	1	1	1	2	3	1	2	1	1	1
93	หญิง	6	3-4 คน	มี	5	5	5	4	5	2	2	3	3	3	4	3	3	3	5	2
94	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	1	1	2	1	4	3	2	1	1	1	2	3	1	3	2	3
95	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	3	5	4	4	4	5	3	4	5	5	5	4	3	4	5
96	ชาย	6	3-4 คน	มี	3	2	1	3	4	2	3	2	4	2	1	3	4	3	1	2

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
97	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	1	3	2	1	4	1	2	1	1	2	4	1	2	2	3	4
98	หญิง	5	1-2 คน	มี	4	1	5	2	5	3	3	1	4	5	5	4	4	4	4	5
99	หญิง	4	1-2 คน	มี	2	1	2	1	3	1	1	1	1	3	3	3	2	2	3	2
100	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	4	4	5	1	5	3	5	3	4	5	5	3	2	1	4	2
101	ชาย	4	3-4 คน	มี	3	3	4	1	5	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	3
102	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	1	5	1	4	1	5	1	2	5	4	3	3	2	4	3
103	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	1	4	1	3	2	1	4	3	4	4	3	3	1	3	1
104	หญิง	4	5 - 6 คน	ไม่มี	3	1	3	5	5	1	3	1	5	4	3	4	5	2	4	5
105	หญิง	6	1-2 คน	ไม่มี	3	3	5	1	2	2	3	3	1	2	1	3	2	1	4	1
106	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	1	5	1	5	3	5	3	5	5	5	4	4	4	5	4
107	หญิง	4	3-4 คน	ไม่มี	2	2	5	4	5	3	3	2	4	5	4	3	1	1	4	1
108	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	1	5	2	4	1	2	1	3	4	5	4	2	3	4	5
109	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	5	3	2	4	4	4	4	1	3	2	3	1	1	1	1	1
110	หญิง	5	3-4 คน	มี	2	4	3	3	2	1	2	5	5	4	3	4	3	2	3	2
111	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	5	4	5	5	5	1	5	3	3	5	4	5	5	1	2	3
112	หญิง	4	3-4 คน	ไม่มี	1	1	5	1	5	1	2	1	2	3	3	1	3	1	4	1
113	หญิง	4	3-4 คน	ไม่มี	4	2	2	2	4	3	3	1	5	4	3	1	1	1	3	3
114	ชาย	4	5 - 6 คน	ไม่มี	2	1	4	4	3	1	5	1	2	5	5	2	1	2	2	3
115	ชาย	5	1-2 คน	มี	3	1	4	1	4	1	1	1	4	4	5	3	2	2	4	1

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
116	หญิง	6	1-2 คน	มี	4	5	4	3	4	5	2	3	3	4	4	4	3	3	3	2
117	หญิง	4	3-4 คน	มี	4	1	5	4	5	1	1	1	3	4	2	1	1	1	4	1
118	ชาย	4	3-4 คน	มี	2	1	3	2	4	1	4	3	3	4	2	2	2	1	4	4
119	หญิง	4	1-2 คน	มี	3	1	5	3	4	3	5	2	3	3	2	2	1	1	1	2
120	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	4	2	4	2	4	1	5	5	3	4	5	2	2	1	4	3
121	ชาย	5	3-4 คน	มี	5	3	5	4	4	1	2	1	4	4	4	3	4	3	4	4
122	หญิง	5	1-2 คน	มี	3	1	5	2	5	1	2	2	1	3	2	2	1	1	1	2
123	หญิง	5	1-2 คน	มี	3	2	3	1	4	1	2	1	2	4	5	4	1	2	3	1
124	ชาย	5	3-4 คน	ไม่มี	1	1	2	2	2	1	3	2	2	4	4	3	1	1	2	1
125	หญิง	5	1-2 คน	มี	4	4	4	2	4	1	5	4	3	5	5	4	4	3	4	2
126	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	4	3	5	4	3	3	4	1	5	5	2	3	2	3	5	4
127	หญิง	5	3-4 คน	มี	4	2	5	1	4	1	5	4	4	4	5	1	2	1	2	2
128	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	3	1	4	3	5	1	1	1	4	4	5	4	3	3	4	5
129	ชาย	6	1-2 คน	มี	5	4	5	2	2	1	2	2	4	5	5	4	2	1	4	2
130	หญิง	5	3-4 คน	มี	4	4	4	5	2	1	2	1	4	4	5	3	1	2	4	2
131	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	2	2	4	3	2	2	2	2	2	4	3	1	2	1	3	3
132	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	4	1	5	2	3	1	2	1	4	4	4	4	3	2	3	3
133	ชาย	6	3-4 คน	ไม่มี	2	2	3	1	2	1	2	1	3	3	4	2	1	1	2	3
134	ชาย	5	3-4 คน	ไม่มี	5	1	4	1	3	1	2	1	5	4	4	4	4	2	1	3
135	หญิง	4	1-2 คน	มี	5	4	4	1	4	1	3	1	2	3	3	3	3	3	3	3

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
136	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	3	1	2	1	2	1	2	1	3	3	2	3	3	2	3	3
137	หญิง	5	3-4 คน	มี	4	4	2	1	3	3	4	4	5	5	5	4	3	2	3	2
138	หญิง	6	1-2 คน	ไม่มี	4	5	5	4	5	4	4	4	3	4	3	3	4	3	5	4
139	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	2
140	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	2	5	5	2	2	2	4	4	5	4	3	2	2	2	3
141	ชาย	5	3-4 คน	ไม่มี	3	3	4	3	3	3	4	3	3	2	3	2	4	4	4	1
142	หญิง	5	3-4 คน	มี	5	1	5	1	4	4	2	1	4	4	4	4	4	1	4	4
143	หญิง	5	1-2 คน	มี	2	2	4	1	3	2	2	2	3	4	3	3	2	2	4	4
144	หญิง	6	1-2 คน	มี	2	2	4	1	2	1	3	1	2	3	3	3	4	2	3	1
145	ชาย	6	3-4 คน	ไม่มี	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2	1	2	1	2	2	3
146	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	2	4	3	4	3	3	3	3	3	4	3	3	1	4	1
147	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	2	5	2	4	1	4	1	5	5	5	5	4	3	5	4
148	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	3	1	4	2	3	1	2	2	3	3	4	2	1	1	4	3
149	ชาย	4	3-4 คน	มี	4	3	4	3	2	1	1	1	1	3	4	1	1	1	1	1
150	ชาย	6	3-4 คน	มี	3	2	4	4	4	1	4	1	4	4	4	3	2	4	4	2
151	ชาย	4	3-4 คน	มี	5	1	5	4	5	4	5	2	5	4	4	4	4	3	3	4
152	ชาย	6	3-4 คน	ไม่มี	3	4	4	3	3	2	4	1	4	2	1	1	1	1	2	2
153	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	2	1	4	1	4	2	5	4	4	4	5	4	3	3	4	4
154	หญิง	5	1-2 คน	มี	2	2	3	3	5	1	4	1	4	5	5	4	2	3	4	4
155	หญิง	4	1-2 คน	มี	2	2	3	1	3	2	2	2	2	3	4	2	1	1	1	1

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
156	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	4	1	5	1	5	4	5	4	5	5	5	4	3	1	3	4
157	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	4	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	4	1	1	4	2
158	ชาย	4	1-2 คน	มี	4	4	5	2	5	1	4	1	2	4	3	4	1	3	3	1
159	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	1	3	2	1	1	1	2	1	2	2	3	3	3	2	3	2
160	ชาย	4	1-2 คน	มี	5	4	4	4	4	1	4	1	5	5	4	3	3	1	5	5
161	ชาย	5	3-4 คน	ไม่มี	3	2	4	2	3	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1
162	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	2	3	3	4	1	2	4	3	2	3	3	2	3	1	2
163	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	5	4	5	3	2	5	4	4	3	4	5	5	5	4	4	4
164	ชาย	5	1-2 คน	มี	2	2	1	2	2	3	3	3	2	4	3	2	3	1	2	2
165	หญิง	6	1-2 คน	ไม่มี	4	4	5	2	4	1	1	1	5	3	4	3	3	3	2	1
166	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	4	3	2	4	3	2	4	4	4	3	2	1	3	4	4
167	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	1	1	2	3	4	2	2	1	3	3	4	1	2	1	1	2
168	หญิง	6	1-2 คน	มี	4	2	4	1	5	3	3	3	3	4	5	2	3	2	4	4
169	ชาย	5	1-2 คน	มี	5	1	4	4	3	2	2	4	1	4	4	2	1	1	2	1
170	หญิง	4	3-4 คน	มี	2	1	5	2	4	1	3	3	5	4	5	4	3	3	4	2
171	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	1	1	4	1	3	4	4	3	3	4	2	2	3	1	4	2
172	ชาย	5	1-2 คน	มี	5	4	5	3	4	2	4	1	5	5	4	5	5	5	5	5
173	ชาย	4	3-4 คน	มี	3	3	4	2	3	1	4	5	5	4	5	4	3	1	3	1
174	ชาย	5	1-2 คน	มี	2	1	2	4	1	1	1	1	1	2	3	2	1	2	2	1
175	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	4	2	4	2	4	3	3	3	4	3	2	2	1	2	3	2

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
176	ชาย	4	3-4 คน	มี	2	1	3	2	2	1	3	2	2	3	3	2	2	3	2	2
177	ชาย	4	1-2 คน	มี	4	1	5	1	4	1	5	1	4	5	4	4	2	1	3	4
178	หญิง	4	3-4 คน	มี	4	4	4	5	4	1	5	4	4	4	4	5	5	3	4	3
179	หญิง	6	1-2 คน	มี	3	2	5	1	3	2	4	1	4	5	4	3	3	2	2	2
180	ชาย	5	3-4 คน	ไม่มี	2	2	1	1	1	1	2	1	2	4	4	1	1	1	2	1
181	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	1	1	2	3	2	1	2	1	3	2	2	2	2	1	2	1
182	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	3	2	4	4	3	1	2	4	1	3	3	4	4	1	4	3
183	หญิง	5	1-2 คน	มี	4	4	4	2	4	1	2	3	2	3	2	1	1	1	3	1
184	หญิง	4	3-4 คน	ไม่มี	2	1	3	3	4	2	4	2	2	3	3	1	1	1	1	1
185	ชาย	5	3-4 คน	ไม่มี	5	4	2	2	4	1	2	2	4	4	4	3	2	1	4	3
186	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	3	2	2	1	4	2	3	4	3	4	2	2	1	1	4	1
187	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	4	3	4	4	5	2	5	1	4	4	5	1	2	2	5	5
188	หญิง	4	1-2 คน	มี	3	3	4	2	2	1	2	2	3	4	4	4	2	1	2	3
189	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	2	2	1	2	2	1	2	1	2	3	2	1	1	2	2	2
190	ชาย	5	1-2 คน	มี	2	3	4	2	4	1	4	1	3	4	4	5	4	3	1	2
191	ชาย	5	3-4 คน	มี	4	1	3	2	2	1	3	2	4	5	5	4	3	2	4	2
192	ชาย	6	3-4 คน	มี	5	3	4	2	4	1	4	2	4	4	5	3	2	3	2	3
193	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	4	1	5	2	4	2	4	2	3	3	4	2	2	1	4	4
194	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	3	2	1	2	1	3	1	4	5	5	4	3	3	4	3
195	ชาย	4	3-4 คน	มี	2	2	4	2	4	1	1	1	2	3	3	3	1	1	1	1

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
196	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	2	1	3	3	4	2	4	1	3	5	4	4	4	1	4	2
197	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	1	5	1	2	1	2	2	4	3	5	2	2	3	3	3
198	ชาย	6	1-2 คน	มี	3	2	4	3	4	3	3	2	4	4	2	1	1	1	2	2
199	ชาย	4	3-4 คน	มี	2	2	3	1	3	1	2	1	3	3	2	2	2	1	3	3
200	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	5	1	3	4	2	1	4	1	3	4	4	4	2	1	3	3
201	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	2	2	4	1	3	3	4	1	3	3	4	1	2	2	2	1
202	หญิง	6	1-2 คน	มี	5	2	5	1	3	1	2	2	3	3	2	2	2	1	3	3
203	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	4	4	3	4	1	2	1	2	3	2	2	1	1	3	2
204	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	2	1	5	4	4	1	1	1	1	3	3	1	2	2	3	3
205	หญิง	5	3-4 คน	ไม่มี	2	1	2	2	2	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2	2
206	ชาย	6	1-2 คน	มี	3	1	2	1	4	1	4	1	4	5	4	1	1	2	4	3
207	หญิง	6	1-2 คน	ไม่มี	4	1	4	4	4	1	5	3	3	5	3	3	2	1	3	3
208	หญิง	5	1-2 คน	มี	2	1	3	1	1	1	2	1	1	3	2	1	1	1	2	1
209	ชาย	5	3-4 คน	มี	5	2	4	4	4	2	3	1	3	5	4	4	4	3	4	1
210	หญิง	6	1-2 คน	มี	2	2	3	3	4	1	1	1	2	3	4	4	2	1	4	2
211	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	3	3	4	3	4	2	1	4	3	3	4	4	4	4	4	2
212	ชาย	6	3-4 คน	ไม่มี	4	1	4	5	4	3	4	4	4	5	5	2	3	1	3	4
213	ชาย	5	1-2 คน	มี	3	3	3	3	3	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
214	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	2	2	2	2	3	1	2	2	2	4	3	2	3	1	4	2
215	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	5	5	5	3	5	1	2	2	3	5	5	5	5	3	4	4

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
216	หญิง	5	3-4 คน	มี	4	1	5	2	2	4	1	1	4	4	5	5	4	4	4	2
217	หญิง	6	1-2 คน	มี	5	1	4	2	2	4	2	1	2	5	5	3	3	2	3	1
218	ชาย	5	1-2 คน	มี	3	2	4	5	5	2	5	1	4	5	4	4	4	1	4	2
219	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	2	2	4	2	3	1	1	1	2	2	3	2	3	1	2	2
220	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	1	2	2	4	2	3	4	2	4	5	2	3	1	3	1
221	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	4	1	4	4	3	1	5	3	1	4	4	4	5	3	5	4
222	หญิง	6	3-4 คน	มี	4	2	4	1	3	1	2	2	2	4	3	3	3	2	4	2
223	ชาย	5	1-2 คน	มี	2	1	4	1	4	1	2	1	4	2	2	3	1	1	1	1
224	ชาย	6	3-4 คน	มี	3	3	5	1	5	2	4	1	3	4	4	3	2	2	3	2
225	ชาย	6	1-2 คน	มี	3	1	3	1	2	1	3	4	3	3	2	1	1	1	3	3
226	หญิง	5	1-2 คน	มี	3	3	3	2	3	2	4	1	3	5	5	4	3	2	3	3
227	ชาย	6	1-2 คน	มี	5	1	4	2	3	1	2	2	3	4	2	2	2	2	3	2
228	หญิง	6	3-4 คน	มี	5	4	5	1	5	2	3	1	2	4	3	2	3	1	4	3
229	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	3	1	4	1	3	1	2	1	4	4	4	4	3	1	4	2
230	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	4	4	3	5	4	2	2	2	5	5	5	4	2	5	3
231	หญิง	4	3-4 คน	ไม่มี	3	2	4	1	2	1	3	3	3	3	3	1	1	1	2	2
232	หญิง	4	3-4 คน	มี	5	4	5	2	4	2	2	2	4	5	4	4	2	2	3	2
233	ชาย	6	1-2 คน	มี	2	2	4	1	2	1	2	1	1	3	3	2	3	2	1	1
234	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	4	3	1	3	1	4	1	3	4	4	2	2	2	2	3
235	หญิง	6	1-2 คน	มี	4	3	2	5	3	1	3	4	4	2	2	3	3	1	4	1

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
236	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	5	2	5	3	5	1	3	2	4	5	5	5	5	4	4	4
237	ชาย	6	3-4 คน	ไม่มี	3	1	4	3	4	3	3	2	2	4	2	2	2	1	2	2
238	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	2	5	4	3	3	2	1	2	3	5	3	4	1	4	3
239	หญิง	4	1-2 คน	มี	5	1	4	1	4	1	1	2	3	3	3	2	1	1	1	1
240	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	2	1	3	3	3	1	2	1	2	2	3	2	2	1	3	3
241	ชาย	5	1-2 คน	มี	3	1	3	2	3	1	2	1	2	3	2	2	1	1	2	1
242	หญิง	5	1-2 คน	มี	4	3	4	1	5	1	2	2	4	3	2	2	1	2	2	1
243	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	2	2	2	2	3	3	3	1	2	3	3	1	1	2	3	3
244	ชาย	6	1-2 คน	มี	2	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
245	ชาย	5	3-4 คน	ไม่มี	3	1	5	3	4	2	4	1	1	5	3	2	2	2	3	2
246	หญิง	6	1-2 คน	มี	5	4	5	2	4	1	5	1	5	5	4	4	4	4	4	2
247	หญิง	4	3-4 คน	มี	2	2	2	2	2	1	2	2	1	3	3	3	2	1	2	1
248	หญิง	5	1-2 คน	มี	3	1	2	1	4	1	1	1	2	4	3	1	2	2	3	3
249	ชาย	5	3-4 คน	มี	3	3	4	3	5	2	2	2	2	4	4	2	3	2	2	2
250	หญิง	6	1-2 คน	ไม่มี	3	1	3	4	4	1	2	2	1	4	4	1	1	1	2	2
251	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2
252	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	3	2	4	4	5	3	2	2	2	2	3	1	1	1	2	3
253	ชาย	4	3-4 คน	ไม่มี	4	2	3	3	4	3	4	2	3	4	2	1	1	1	2	3
254	หญิง	4	1-2 คน	มี	4	2	5	5	5	1	2	3	5	4	4	4	4	3	3	2
255	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	2	2	3	3	4	1	3	3	4	4	3	2	2	2	4	3

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
256	ชาย	6	3-4 คน	มี	3	2	4	4	3	1	2	2	4	3	4	2	2	1	3	1
257	หญิง	6	1-2 คน	มี	4	1	5	3	5	4	2	1	4	5	5	4	5	3	4	5
258	ชาย	4	1-2 คน	มี	3	3	3	3	3	3	2	1	3	4	4	2	4	1	3	2
259	หญิง	5	1-2 คน	มี	4	4	4	1	3	2	2	1	4	3	2	2	2	3	4	3
260	หญิง	5	3-4 คน	ไม่มี	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	2
261	หญิง	4	3-4 คน	มี	5	3	4	2	3	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
262	ชาย	5	1-2 คน	มี	4	3	3	3	4	3	3	3	2	4	4	3	2	2	4	2
263	หญิง	6	1-2 คน	มี	3	1	5	4	5	3	3	4	5	5	5	4	3	2	2	1
264	ชาย	4	1-2 คน	มี	4	4	4	3	4	1	1	1	2	3	4	2	2	2	3	1
265	หญิง	5	1-2 คน	มี	2	2	3	1	3	1	2	1	1	3	2	1	1	2	1	2
266	หญิง	4	1-2 คน	มี	5	1	4	1	5	2	4	2	4	5	5	5	2	3	3	3
267	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	4	3	3	3	4	3	2	4	3	3	4	3	2	2	3
268	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	2	1	3	1	2	1	2	1	2	3	2	2	1	1	1	1
269	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	5	2	4	1	3	3	4	1	2	4	3	4	3	3	4	3
270	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	3	1	4	2	4	1	1	1	1	3	2	1	1	1	3	2
271	ชาย	4	3-4 คน	มี	5	2	4	3	5	1	3	1	3	3	4	3	3	2	3	3
272	หญิง	4	1-2 คน	มี	3	1	4	3	4	3	2	2	2	4	4	3	3	3	3	4
273	ชาย	6	1-2 คน	มี	5	1	5	2	4	2	2	1	2	3	3	4	3	2	4	3
274	ชาย	4	3-4 คน	มี	3	3	3	1	4	1	2	1	2	4	4	4	2	1	3	2
275	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	2	1	4	2	4	1	2	1	3	4	3	1	1	1	1	3

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
276	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	3	3	5	1	2	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
277	ชาย	5	3-4 คน	มี	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
278	หญิง	4	1-2 คน	มี	5	2	4	4	2	1	4	1	2	3	4	2	2	1	2	1
279	หญิง	6	1-2 คน	มี	3	2	4	4	4	1	2	1	4	5	5	2	2	2	4	2
280	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	4	3	4	1	3	1	2	2	2	3	2	3	1	3	3	3
281	หญิง	4	1-2 คน	มี	2	2	3	3	3	1	1	1	1	3	1	2	3	1	2	1
282	ชาย	6	1-2 คน	ไม่มี	4	1	3	2	3	1	1	1	2	2	1	2	1	2	2	2
283	ชาย	4	1-2 คน	มี	3	3	3	1	4	2	2	1	1	4	3	4	2	2	2	3
284	หญิง	5	1-2 คน	มี	3	1	5	2	3	2	2	1	1	3	4	4	2	1	4	2
285	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	4	1	2	2	4	1	2	1	1	4	4	3	3	3	3	3
286	ชาย	5	1-2 คน	ไม่มี	5	3	5	2	4	2	2	2	3	3	4	4	2	3	4	2
287	ชาย	6	3-4 คน	มี	4	1	5	1	5	1	3	2	3	3	3	2	2	1	2	2
288	ชาย	4	1-2 คน	มี	4	3	3	3	5	1	2	1	1	3	4	4	2	1	4	2
289	หญิง	4	1-2 คน	มี	2	1	4	3	4	4	4	1	2	4	3	4	2	2	3	3
290	หญิง	6	1-2 คน	ไม่มี	3	2	2	1	4	2	2	1	1	2	3	1	1	1	1	2
291	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	3	1	4	1	3	2	4	1	3	4	3	1	2	1	1	2
292	ชาย	4	1-2 คน	ไม่มี	2	1	4	1	3	1	2	2	3	4	2	2	1	1	2	2
293	ชาย	4	1-2 คน	มี	3	1	3	1	4	1	2	2	3	2	3	1	1	2	3	3
294	หญิง	6	1-2 คน	มี	4	4	3	1	3	1	2	1	2	4	5	3	3	1	3	3
295	ชาย	4	1-2 คน	มี	3	1	5	2	5	1	3	1	4	3	2	3	3	3	4	3

[illegible]

ลำดับ	เพศ	ระดับ ชั้น	จำนวน พี่น้อง	เชื้อ สายจีน	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10	ข้อ 11	ข้อ 12	ข้อ 13	ข้อ 14	ข้อ 15	ข้อ 16
316	หญิง	4	1-2 คน	มี	2	1	3	3	3	3	2	1	1	3	4	4	2	3	1	3
317	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	3	1	3	4	5	1	5	3	2	5	5	4	3	3	3	1
318	หญิง	5	1-2 คน	มี	2	1	1	1	2	1	3	1	2	2	1	2	2	2	1	1
319	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	3	3	3	1	3	2	3	1	1	4	3	3	1	1	1	1
320	หญิง	4	3-4 คน	มี	4	1	4	1	4	1	4	1	2	3	3	4	2	1	4	2
321	หญิง	4	1-2 คน	ไม่มี	3	1	2	1	3	3	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1
322	หญิง	5	1-2 คน	มี	4	2	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2	2	1	3	3
323	หญิง	5	3-4 คน	ไม่มี	5	1	5	4	5	1	4	1	4	4	4	4	4	1	2	2
324	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	3	5	4	4	4	5	5	5	5	5	3	3	3	3	4
325	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	4	3	3	4	4	1	4	1	3	3	4	4	3	2	3	3
326	หญิง	5	1-2 คน	ไม่มี	2	2	3	3	3	1	1	1	1	2	3	2	1	2	1	2
327	หญิง	5	1-2 คน	มี	5	1	3	2	2	1	2	1	2	5	4	4	2	1	4	4

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และ
สรุปผลระดับความสำคัญของทุกอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน

ตารางที่ 6.3

แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่า S.D.) และสรุปผลระดับความสำคัญของทุกอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน

ข้อที่	หัวข้อ	ระดับความสำคัญ					N	ค่าเฉลี่ย	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	สรุปผล
		5	4	3	2	1					
1	การใช้ “แซ่” เป็นนามสกุล เช่น แซ่เอ็ง หรือใช้นามสกุลแบบไทยที่ประกอบไปด้วย “แซ่” เช่น อึ้ง ภากรณ์ (“อึ้ง” มาจาก แซ่เอ็ง)	62	97	71	72	25	327	3.30	66.06	1.22	ปานกลาง
2	การตั้งชื่อเล่นของลูกหลานเป็นภาษาจีนที่มีความหมายมงคล	10	42	54	81	140	327	2.09	41.71	1.17	น้อย
3	การเรียกกันในครอบครัวหรือเรียกผู้อื่นด้วยสรพนามแบบจีน เช่น อ๊วะ ลื้อ หม่าม้า ปะป๊า เฮีย เจ้ แอ้ แก่ อาม่า อาแปะ อาซ้อ	87	108	62	55	15	327	3.60	72.05	1.18	มาก
4	การบริหารกิจการสืบต่อจากพ่อแม่ (ระบบกงสี)	14	54	65	87	107	327	2.33	46.61	1.21	น้อย

ข้อที่	หัวข้อ	ระดับความสำคัญ					N	ค่าเฉลี่ย	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	สรุปผล
		5	4	3	2	1					
5	การเล่าเรื่องบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนให้ลูกหลานฟังซึ่งแฝงไว้ด้วยคุณธรรม เช่น มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ มีความกตัญญู	57	121	80	52	17	327	3.46	69.11	1.11	ปานกลาง
6	การให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว และการให้คุณค่าผู้ชายว่ามีความสำคัญและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าผู้หญิง	6	23	45	65	188	327	1.76	35.17	1.05	น้อย
7	ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนจำเป็นต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนภาษาจีนติดตัวบ้าง	38	62	51	125	51	327	2.73	54.56	1.26	ปานกลาง
8	ลูกหลานที่มีเชื้อสายจีนควรแต่งงานกับคนที่มีเชื้อสายจีนเหมือนกันตั้งแต่อายุน้อย	6	25	43	71	182	327	1.78	35.66	1.05	น้อย
9	การท่องเที่ยวกับญาติพี่น้องเมื่อถึงเทศกาลหรือวันสำคัญตามประเพณีจีน	29	86	86	74	52	327	2.90	57.92	1.21	ปานกลาง

ข้อที่	หัวข้อ	ระดับความสำคัญ					N	ค่าเฉลี่ย	ค่าร้อยละ	ค่า S.D.	สรุปผล
		5	4	3	2	1					
10	การให้ความสำคัญกับเทศกาลจีนต่าง ๆ เช่น ตรุษจีน สารทจีน แข่งเม้ง (วันไหว้บรรพบุรุษ) ไหว้พระจันทร์ ไหว้บ๊ะจ่าง	68	116	93	45	5	327	3.60	72.05	1.01	มาก
11	การจัดของไหว้เจ้าตามธรรมเนียมจีนอย่างถูกต้องเคร่งครัด	62	100	72	72	21	327	3.34	66.73	1.20	ปานกลาง
12	การจัดพิธีศพแบบจีนให้คนในบ้านที่เสียชีวิต (งต๋ก) เช่น มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง	20	92	70	86	59	327	2.78	55.60	1.21	ปานกลาง
13	การจัดงานทำบุญครบรอบอายุ 60 ปี (แซยิด) ให้ผู้อาวุโส	14	49	75	105	84	327	2.40	48.01	1.14	น้อย
14	การจัดพิธีแต่งงานแบบจีน	6	18	73	90	140	327	1.96	39.20	1.02	น้อย
15	การมีความเชื่อเรื่องการนับถือเทพเจ้าจีน เช่น เจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้าเห้งเจีย	18	107	82	69	51	327	2.91	58.29	1.17	ปานกลาง
16	การมีความเชื่อในเรื่องปีชงตามนักษัตร และความเชื่อในเรื่องสิ่งมงคลกับการดำเนินชีวิต	19	40	79	108	81	327	2.41	48.26	1.15	น้อย
ค่าเฉลี่ยโดยรวม								2.71	54.19	1.15	ปานกลาง

ประวัติโดยย่อผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล : อาจารย์ปริญญา มงคลพาณิชย์

2. สถานที่ติดต่อ

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

E-mail : parinya.mo@sed.tu.ac.th

3. ประวัติการศึกษา

ปีจบ	ระดับ การศึกษา	วุฒิการศึกษา	สาขาเอก	ชื่อสถาบัน
2557	ปริญญาโท	ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต	ประวัติศาสตร์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2549	ปริญญาตรี	วิทยาศาสตร์ บัณฑิต	วิทยาการ คอมพิวเตอร์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ประวัติโดยย่อผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล : อาจารย์ชุตินา เข้มเจริญ

2. สถานที่ติดต่อ

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

E-mail : chutima.kh@sed.tu.ac.th

3. ประวัติการศึกษา

ปีจบ	ระดับการศึกษา	วุฒิการศึกษา	สาขาเอก	ชื่อสถาบัน
2558	ปริญญาโท	Master of Art	Linguistics and Applied Linguistics	Dalian University of Technology
2548	ปริญญาตรี	การศึกษาบัณฑิต (เกียรตินิยม อันดับ 1)	วิทยาศาสตร์-เคมี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ